

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

Tourism Development of Phra Chanok Chakri, Buddhist Culture.

โดย

นายประคอง มาโต

พระครูอุทิศปริยัติสุนทร

พระสมุห์พุฒิพงษ์ พุทธิวิโส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765020

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

Tourism Development of Phra Chanok Chakri, Buddhist Culture.

โดย

นายประคอง มาโต

พระครูอุทิศปริยัติสุนทร

พระสมุห์พุดิพงษ์ พุทธิวิโส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765020

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Final Drafted Research Report

Research project

Tourism Development of Phra Chanok Chakri, Buddhist Culture.

BY

Dr.Prakong Mato

Phrakhru Uthitpariyatsunthorn

Phra Samut Phutthipong Putthiwatso

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Uthai Thani College

B.E.2565

Research Project Funded

By Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800765020

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย: การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
 ผู้วิจัย: ดร. ประคอง มาโต
 ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี
 ปีงบประมาณ: ๒๕๖๕
 ทูลอดหนุนการวิจัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาพื้นที่ พัฒนาระบบการ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mired Menthol Research) โดยการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัย ๔ ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยในเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยทำการเลือกชุมชนเมืองพระชนกจักรี จังหวัดอุทัยธานี จากลักษณะความโดดเด่นของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๖๗๐ คน

ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมวิถีพุทธ งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ดำเนินงานในการพัฒนาพื้นที่ ในการจัดงาน วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ ประกอบไปด้วย พื้นที่การทำบุญ พื้นที่ทำบุญสักการะรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง พื้นที่ปิดทองอดีตเจ้าอาวาส พื้นที่ทำบุญพระประจำวัน พื้นที่ทำบุญพระร้อย พื้นที่ทำบุญผ้าไตรอุปสมบทนาคนหมู่ พื้นที่ทำบุญติดผ้าป่าลอยฟ้า พื้นที่ทำบุญถวายสังฆทาน พื้นที่ทำบุญโรงศพ พื้นที่ทำบุญทอดแห และพื้นที่ทำบุญบริจาคซื้อที่ดินถวายวัด แกล่งข้าวการจัดงาน พื้นที่ทำขวัญข้าวแม่โพสพ พื้นที่ทำขวัญนาคน พื้นที่ขบวนแห่นาค พื้นที่การประกวดขบวนแห่สำหรับควหาวน สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีและวิถีวัฒนธรรม พื้นที่การแสดงความสามารถของเยาวชนและนักเรียน การละเล่นพื้นบ้าน และวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ พื้นที่งานมีเอกลักษณ์โดดเด่นที่สะท้อนให้เห็นถึงความงดงามที่แฝงไปด้วยความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนแต่น่าสนใจ ซึ่งสามารถสัมผัสได้เฉพาะจังหวัดอุทัยธานี ด้วยเพราะวิถีชีวิตของคนอุทัยธานีที่สงบ เรียบร้อย แต่มีมนต์ล้น เป็นอีกหนึ่งวิถีชีวิตที่คนเมืองใหญ่ต้องการ ถือเป็นอีกหนึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่เปิดบ้านรับนักท่องเที่ยว ด้วยวิถีของชาวอุไทย การพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยการบูรณาการระบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยการบูรณาการระบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จากชุมชน สู่วัด จากวัด สู่ชุมชน ได้ตั้งนี้ กิจกรรมที่ถูกพัฒนาภายในงาน กิจกรรมสักการะวิหารอดีตเจ้าอาวาส กิจกรรมสักการะพระพุทธรูปชินราชกิจกรรมปิดทองรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ในมณฑป กิจกรรมการทำบุญพระประจำวัน กิจกรรมทำบุญพระร้อย กิจกรรมร่วมทำบุญอุปสมบทนาคนหมู่ กิจกรรมการทอดผ้าป่าลอยฟ้า กิจกรรมการถวายสังฆทาน กิจกรรมการทำบุญซื้อที่ดิน กิจกรรมการทำบุญโรงศพ กิจกรรมการอนุรักษ์การทอดแห กิจกรรมการทำขวัญข้าว กิจกรรมเปิดงานบุญ กิจกรรมร่วมบุญทอดผ้าป่า กิจกรรมการทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา กิจกรรมมัจฉากังกาเขต กิจกรรมการแสดงและการประกวดร้อง

เพลง กิจกรรมการแข่งขันกีฬาเปตอง กิจกรรมการแข่งขันกีฬายิงหนังสติ๊ก กิจกรรมการทำขวัญนาค การบวชนาคหมู่ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอล กิจกรรมการประกวดขบวนรถแห่นาค การแสดงหน้านาค กิจกรรมการประกวดประเพณีการจัดสำหรับคาวหวานตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยส่งเสริมในยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ซึ่งมีกลยุทธ์ที่ควรส่งเสริม ได้แก่ พื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการและการแข่งขัน และพัฒนาบุคลากร สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยว และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานตามกลยุทธนั้นยังไม่ถูกปฏิบัติอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เป็นการวางกำกับให้เป็นทิศทางการส่งเสริมในปีต่อไป ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงส่วนงานต่างๆ อยู่เสมอการดำเนินงานตามกลยุทธของยุทธศาสตร์ดังกล่าวจึงขาดการเชื่อมต่อและอาจไม่ถูกปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริง ส่งผลให้ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธขาดการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นกลยุทธหรือยุทธศาสตร์ที่ทางจังหวัดกำหนดไว้ควรมีการดำเนินงานจริงภายในช่วงเวลาที่กำหนด และควรมีการสานต่อในแนวทางเดิมหากมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายผู้นำก่อนเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้กลยุทธต่าง ๆ นั้นสัมฤทธิ์ผลและเมื่อพิจารณาถึงกลยุทธที่ถูกกำหนดขึ้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ เนื่องจากการพัฒนาบุคลากร สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ยังเป็นสิ่งที่ขาดอยู่สำหรับจังหวัดอุทัยธานีอย่างเห็นได้ชัดการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการจะเป็นการทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีมีระดับมาตรฐานที่สูงขึ้น การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจะเป็นการรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวต่างๆให้คงอยู่สืบไป

คำสำคัญ

การพัฒนา, การท่องเที่ยว, วัฒนธรรม, วิถีพุทธ

Research Title: Tourism Development of Phra Chanok Chakri, Buddhist Culture.
Researchers: Mr. Prakrong Mato
Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Uthai Thani College
Fiscal Year: 2565/2022
Research Scholarship Sponsor : Mahachulalongkornrajavidyalaya University

“ABSTRACT”

The objective of this research is to develop the area process development and promote tourism in the city of Phra Chanok Chakri, Buddhist culture This research model is a merged research (Mired Menthol Research). quantitative research qualitative research and action research By selecting the community of Phrachanok Chakri Uthai Thani Province from the distinctive characteristics of Buddhist culture The total sample population was 670 people.

The results showed that Development of tourism areas in Buddhist arts and culture Merit event in the third month, continuing the tradition of the Uthai people Work on the development of the area in the event of Wat Nong Khun Chat, Nong Chang District, development of Buddhist cultural tourism areas, consisting of a merit-making area. Area to make merit and pay homage to the replica of the Buddha's footprint The gilded area of the former abbot Daily merit-making area Amulet area Area to make merit Area for making merit with floating robes alms offering area funeral merit area Area for making merit and the area to make merit, donate, buy land for the temple Press release of the event Mae Phosop rice making area Kwan Nak area Naga parade area The area for the Samrab Savory Parade Contest Inheriting culture, traditions and cultural ways Youth and student talent show area folk games and cultural traditions The work space has a unique identity that reflects the beauty hidden in simplicity. Uncomplicated but interesting which can be touched only in Uthai Thani province Because the way of life of Uthai Thani people is peaceful, tidy, but magical. It is another way of life that the big city people want. It is another cultural tradition that opens the house to tourists. with the way of the Uthai people The development of tourism processes in the city of Phrachanok Chakri, Buddhist culture by integrating creative tourism processes and Buddhist culture By integrating

creative and cultural tourism processes from community to temple, from temple to community as follows: Activities developed at the event Activities to pay homage to the former abbot's temple Activities to pay homage to Phra Phuttha Chinnarat, activities to gild a replica of the Buddha's footprint in the Mondop, daily merit-making activities activities to make merit Activities to make merit Activities Consecration activities land merit activities funeral merit activities Reed Pipe Conservation Activities activities to make rice gifts Merit opening activities Merit making activities Activities to make merit for the destiny Matcha King Red Cross Activity Performing activities and singing contests Petanque sports activities Slingshot shooting competition activities Kwan Nak activities group ordination Futsal sporting events Naga Car Parade Contest Activities Naga face show Activities for the contest of arranging a sweet and savory deck according to the ancient traditions Promotion of tourism in the city of Phra Chanok Chakri, Buddhist culture. by promoting in the strategy of promoting tourism in Phra Chanakkri city, Buddhist culture The strategies that should be promoted include the restoration and conservation of natural resources and the environment. Enhance and develop competence in management and competition and develop personnel, products and services in tourism And data from in-depth interviews with key informants indicated that the implementation of the strategy was not clearly implemented. It is directed to be the direction of promotion in the following years, causing changes in various departments. The implementation of such strategies is therefore disconnected and may not be implemented. As a result, the Buddhist culture tourism strategy lacks concrete implementation. Therefore, the strategy or strategy that the province has set should actually be implemented within the specified period. And there should be a continuation of the old way if there is a premature change in the transfer of leaders. to provide various strategies It was successful and considering the strategy that was set up. Promotion of tourism in the city of Phra Chanok Chakri, Buddhist culture. due to personnel development Tourism products and services It is still something that is clearly lacking for Uthai Thani province, to increase capacity and develop management capabilities. This will make the tourism of Uthai Thani province have a higher standard. restoration and

conservation of natural resources and Environment will preserve various tourism resources to last forever.

Keywords

Development, Tourism, culture, Buddhist way

“กิตติกรรมประกาศ”

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร. และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ข้อคิดเห็นในการแก้ไข ส่วนที่บกพร่องในงานวิจัยให้มีความถูกต้อง ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พระมหาชุตีภัก อภินนโท ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนและส่งเสริมการวิจัย ที่ให้โอกาส กระผม พร้อมในการติดต่อประสานงานและเรื่องอื่นๆ เกี่ยวกับสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ขอขอบพระคุณ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี เทศบาลหนองฉาง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดอุทัยธานี กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน ทุกคณะ และประชาชนในพื้นที่ ที่ท่านให้ข้อมูลและสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ และพูดคุยกลุ่มให้ข้อคิด และข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ “สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ที่ได้สนับสนุนทุนในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณวิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี พระราชอุทัยโสภณ, ดร. เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี เจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี ที่ให้การสนับสนุนเวทีกระผมได้แสดงออก

ขอขอบคุณ ครอบครัว ผู้เป็นดังแรงบันดาลใจ เป็นกำลังใจ ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา และการฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบมอบแด่บุพการีผู้ให้กำเนิด ครู อาจารย์ที่ให้ความรู้ ตลอดจนผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในครั้งนี้

ดร. ประคอง มาโต

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(๑)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(๓)
กิตติกรรมประกาศ.....	(๖)
สารบัญ.....	(๗)
สารบัญตาราง.....	(๙)
สารบัญแผนภาพ.....	(๑๐)
สารบัญรูปภาพ.....	(๑๑)
 บทที่ ๑ บทนำ.....	 ๑
๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	๔
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	๕
๑.๕ นิยามศัพท์.....	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๗
 บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	 ๘
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการพัฒนา.....	๘
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	๒๓
๒.๓ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	๒๘
๒.๔ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	๓๐
๒.๕ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	๔๘
๒.๖ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๕๖
๒.๗ กรอบแนวคิด.....	๖๑

สารบัญ (ต่อ)

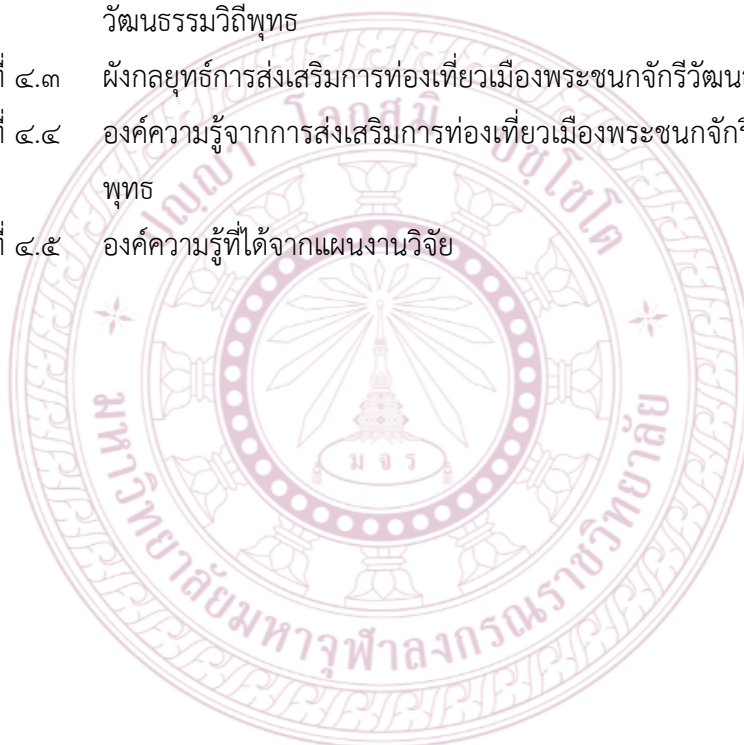
	หน้า
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย.....	๖๒
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๖๒
๓.๒ พื้นที่ในการศึกษาวิจัย.....	๖๖
๓.๓ ประชากร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๖๖
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๖๗
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย.....	๗๑
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๒
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๔
๓.๘ สรุปกระบวนการวิจัย.....	๗๔
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๗๗
๔.๑ พัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา.....	๗๗
๔.๒ พัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา.....	๑๕๙
๔.๓ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา.....	๒๒๖
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๒๖๗
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัย.....	๒๗๑
๕.๑ สรุปผลการศึกษา.....	๒๗๑
๕.๒ อภิปรายผล.....	๒๗๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๒๘๑
บรรณานุกรม	๒๘๓
ภาคผนวก	๒๘๘
ประวัติผู้วิจัย	๓๓๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๔.๑	ทรัพยากรท่องเที่ยวในจังหวัดอุทัยธานี	๘๕
ตารางที่ ๔.๒	ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	๙๑
ตารางที่ ๔.๓	ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนา	๑๐๑
ตารางที่ ๔.๔	ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และ กิจกรรม	๑๐๘
ตารางที่ ๔.๕	ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	๑๑๖
ตารางที่ ๔.๖	สิ่งอำนวยความสะดวกศาลาทำบุญวัดหนองขุนชาติ	๑๒๘
ตารางที่ ๔.๗	สิ่งอำนวยความสะดวกวิหาร	๑๓๐
ตารางที่ ๔.๘	สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นที่มณฑลปรอยพระพุทธบาทจำลอง	๑๓๓
ตารางที่ ๔.๙	สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นที่มณฑลปรอยพระพุทธบาทจำลอง	๑๓๘
ตารางที่ ๔.๑๐	สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดหนองขุนชาติ	๑๔๑
ตารางที่ ๔.๑๑	สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นที่กิจกรรมที่ ๑ สนามฟุตบอล	๑๔๓
ตารางที่ ๔.๑๒	สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นที่กิจกรรมที่ ๒ สนามวอลเลย์บอล	๑๔๔
ตารางที่ ๔.๑๓	ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล	๑๗๔
ตารางที่ ๔.๑๔	ลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ให้ข้อมูล	๑๗๖
ตารางที่ ๔.๑๕	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความต้องการของนักท่องเที่ยว	๑๗๘
ตารางที่ ๔.๑๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ทิศทางในการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว	๑๘๑
ตารางที่ ๔.๑๗	แสดงเวรกะไขการกุศล	๒๑๐
ตารางที่ ๔.๑๘	แสดง วัน เวลา และสนามแข่งขัน	๒๑๙
ตารางที่ ๔.๑๙	แสดงสายการแข่งขัน รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปี	๒๒๒
ตารางที่ ๔.๒๐	แสดงสายการแข่งขัน รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี	๒๒๒
ตารางที่ ๔.๒๑	แสดงสายการแข่งขัน ประเภทประชาชนทั่วไป	๒๒๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
แผนภาพที่ ๒.๑	กรอบแนวคิด	๖๑
แผนภาพที่ ๓.๑	สรุปกิจกรรมและขั้นตอนการวิจัย	๗๖
แผนภาพที่ ๔.๑	องค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา พุท	๑๕๖
แผนภาพที่ ๔.๒	องค์ความรู้จากการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา วัฒนธรรมวิถีพุท	๒๒๔
แผนภาพที่ ๔.๓	ผังกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา พุท	๒๔๗
แผนภาพที่ ๔.๔	องค์ความรู้จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา พุท	๒๖๕
แผนภาพที่ ๔.๕	องค์ความรู้ที่ได้จากแผนงานวิจัย	๒๖๙

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่		หน้า
ภาพที่ ๔.๑	ตราสัญลักษณ์จังหวัดอุทัยธานี	๗๙
ภาพที่ ๔.๒	ต้นไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี	๘๐
ภาพที่ ๔.๓	ดอกไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี	๘๑
ภาพที่ ๔.๔	ธงประจำจังหวัดอุทัยธานี	๘๑
ภาพที่ ๔.๕	อาณาเขตของจังหวัดอุทัยธานี	๘๒
ภาพที่ ๔.๖	ศาลาทำบุญวัดหนองขุนชาติ	๑๒๘
ภาพที่ ๔.๗	วิหาร	๑๓๐
ภาพที่ ๔.๘	พื้นที่มณฑปรอยพระพุทธรูปจำลอง	๑๓๒
ภาพที่ ๔.๙	พระพุทธรูปจำลอง	๑๓๒
ภาพที่ ๔.๑๐	พื้นที่วิหารอดีตเจ้าอาวาส	๑๓๔
ภาพที่ ๔.๑๑	พื้นที่พิพิธภัณฑสถานวัดหนองขุนชาติ	๑๓๙
ภาพที่ ๔.๑๒	พื้นที่กิจกรรมที่ ๑ สนามฟุตบอล	๑๔๒
ภาพที่ ๔.๑๓	พื้นที่กิจกรรมที่ ๒ สนามวอลเลย์บอล	๑๔๔
ภาพที่ ๔.๑๔	การประชุมประชุมเพื่อเตรียมการดำเนินงานในการพัฒนาพื้นที่	๑๔๗
ภาพที่ ๔.๑๕	พื้นที่ทำบุญสักการะรอยพระพุทธรูปจำลอง	๑๔๙
ภาพที่ ๔.๑๖	พื้นที่ปิดทองอดีตเจ้าอาวาส หลวงพ่อสุข หลวงพ่อสี หลวงพ่อตุ้ม	๑๔๙
ภาพที่ ๔.๑๗	พื้นที่ทำบุญพระประจำวัน	๑๕๐
ภาพที่ ๔.๑๘	พื้นที่ทำบุญพระร้อย	๑๕๐
ภาพที่ ๔.๑๙	พื้นที่ทำบุญผ้าไตรอุปสมบทนาคหมู่	๑๕๑
ภาพที่ ๔.๒๐	พื้นที่ทำบุญติดผ้าป่าลอยฟ้า	๑๕๑
ภาพที่ ๔.๒๑	พื้นที่ทำบุญถวายสังฆทาน	๑๕๒
ภาพที่ ๔.๒๒	พื้นที่ทำบุญโลงศพ	๑๕๒
ภาพที่ ๔.๒๓	พื้นที่ทำบุญทอเสื่อ	๑๕๓
ภาพที่ ๔.๒๔	พื้นที่ทำบุญบริจาคซื้อที่ดินถวายวัด	๑๕๓
ภาพที่ ๔.๒๕	แถลงข่าวการจัดงานบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย	๑๕๔
ภาพที่ ๔.๒๖	พิธีเปิดงานบุญเดือนสาม	๑๕๕

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่		หน้า
ภาพที่ ๔.๒๗	แสดงภายในวิหารหลวงพ่อสือ หลวงพ่อศุข หลวงพ่อตุ้ม	๑๘๙
ภาพที่ ๔.๒๘	รูปหลวงพ่พุทธรชินราช	๑๘๙
ภาพที่ ๔.๒๙	ประชาชนร่วมทำบุญสักการะหลวงพ่พุทธรชินราช	๑๙๐
ภาพที่ ๔.๓๐	รอยพระพุทธรบาท	๑๙๐
ภาพที่ ๔.๓๑	แสดงที่ทำบุญพระประจำวัน	๑๙๑
ภาพที่ ๔.๓๒	แสดงที่ทำบุญพระร้อย	๑๙๒
ภาพที่ ๔.๓๓	แสดงที่ร่วมทำบุญอุปสมบทนาคหมู่	๑๙๒
ภาพที่ ๔.๓๔	แสดงการทำบุญถวายสังฆทาน	๑๙๖
ภาพที่ ๔.๓๕	แสดงการทำบุญถวายโลงศพ	๑๙๗
ภาพที่ ๔.๓๖	แสดงการการทอเสื่อกก	๑๙๘
ภาพที่ ๔.๓๗	แสดงพิธีการทำขวัญนาค	๒๐๗
ภาพที่ ๔.๓๘	แหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรี	๒๔๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในรายประเด็นได้กล่าวถึงการแข่งขันการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ สร้างแรงดึงดูดและสิ่งจูงใจให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ โดยส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมและนิทรรศการนานาชาติของโลก เนื่องจากไทยมีความได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมแก่การเดินทางเพื่อประกอบธุรกิจและการท่องเที่ยว ทั้งยังมีความพร้อมด้านการบริการที่เป็นเอกลักษณ์ โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและ สาธารณูปการ ระบบขนส่ง ระบบดิจิทัลเพื่อการติดต่อสื่อสาร เพื่ออำนวยความสะดวกทั้งในการเดินทางเข้ามาเพื่อการประชุมและการสร้างความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างกัน พร้อมทั้งส่งเสริมการขยาย พื้นที่จุดหมายปลายทางของการจัดประชุมและนิทรรศการ และการพักผ่อนระหว่างประชุมจากเมือง หลักสู่เมืองอื่นที่มีศักยภาพของไทย รวมถึงสร้างพื้นที่หรือช่องทางการจัดแสดงผลงานรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการจัดแสดงผลงานจริงและในรูปแบบเสมือนจริง รวมถึงการส่งเสริมให้การพักผ่อนระหว่างการประชุมเป็นการจูงใจและต่อยอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่เน้นรูปแบบ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นที่ไทย มีศักยภาพและเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น เพื่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกัน ซึ่งรวมถึงการสร้างรูปแบบและจูงใจการเดินทางเข้ามาประกอบธุรกิจและการท่องเที่ยวด้วยการอำนวยความสะดวกและมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ พร้อมทั้งการสร้างความพร้อมของธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องใน ห่วงโซ่ธุรกิจ^๑

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศ เป็นอย่างมาก ถือเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อกลไกการพัฒนาประเทศไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ ซึ่งนำมาสู่การสร้างอาชีพ การจ้างงาน เกิดการกระจายรายได้ ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น นำไปสู่การสร้างความสำเร็จเติบโตทาง

^๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หน้าที่ ๒๘

เศรษฐกิจ และมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวสถานที่สำคัญเชิงภูมิวัฒนธรรม เป็นการสิ่งใหม่และน่าสนใจในยุคปัจจุบัน^๒

ทั้งนี้การท่องเที่ยวยังเป็นกิจกรรมการผ่อนคลายความเครียดที่ปัจจุบันได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้นพร้อมๆ รูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการผ่อนคลายความเครียดแล้วกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่งด้วย กล่าวคือ รายได้ที่จะกระจายสู่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการสร้างงาน นำไปสู่การสร้างรายได้แก่คนในท้องถิ่น ซึ่งรัฐได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของประเทศ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นอีกรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่เป็นกลไกสนับสนุนชุมชนในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ดูแลรักษาสีงแวดล้อมหรือธรรมชาติ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมรับประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีส่วนร่วมกับการกำหนดแนวทาง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นผลดีต่อการนำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งมวล ด้วยวิถีทางที่ตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ ในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งบูรณาภาพทางวัฒนธรรม กระบวนการนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางด้านชีวภาพและระบบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อชีวิต สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนายกระดับคุณภาพในการดำเนินในสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งเน้นใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า มีการบำรุงรักษา เพื่อจะได้มีทรัพยากรคงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน^๓

วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา เป็นสิ่งสะท้อนถึง ความสามารถของผู้คนในท้องถิ่น อันเกิดจากการสั่งสมสติปัญญาความรู้ที่หลากหลาย และการปรับตัวผสมผสานให้เกิดความกลมกลืนกับธรรมชาติกระบวนการเหล่านี้ ได้ผ่านมามากมายชั่วอายุคนจนสืบทอดเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับ สังคมไทย ศาสนาคือหนึ่งในปัจจัยที่มีบทบาทต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ วัฒนธรรมไทยซึ่งมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาได้รับการถ่ายทอด สืบต่อกันมาในรูปแบบของความเชื่อ พิธีกรรม ศีลธรรม กฎหมาย วรรณกรรม ภาษา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี “วัฒนธรรมถือเป็นเครื่องหล่อหลอม สมาชิกของสังคมให้เกิดความผูกพัน สามัคคี และอบรมขัดเกลาให้มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมที่สอดคล้องกัน นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่มิได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ หากแต่

^๒ ยุติ นรินทร์ตระกูล. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย. พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๔๙. หน้าที่ ๒

^๓ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, พ.ศ. ๒๕๕๖

เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไปตามยุคสมัย”^๔ ดังนั้น วัฒนธรรม วิถีชีวิตจึงเป็นส่วนในการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวในเชิงชุมชนบูรณาการการท่องเที่ยวกับวัฒนธรรม ศาสนา วิถีชีวิตของชุมชน

การท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน ๑,๔๔๔.๓๗ ล้านบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยเพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ.๒๕๖๑ คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ +๓.๓๖ จัดเป็นลำดับ ๑๖ ของภาคเหนือ เมื่อพิจารณาจำนวนผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุทัยธานีพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากจำนวนผู้เข้ามาท่องเที่ยวเยี่ยมชมเยือนในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมทั้งสิ้น ๗๙๙,๘๑๔ คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าปี พ.ศ.๒๕๖๑ ด้วยอัตราเปลี่ยนแปลงที่ร้อยละ +๑.๙๙ มีรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทย ๑,๔๒๕.๗๐ ล้านบาท^๕

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โรคโควิด 19 ในปี พ.ศ. 2563 ถึงปัจจุบัน ทำให้เศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีมีสถานะเป็นศูนย์รายได้ลดลงสภาพเศรษฐกิจ สภาพคล่องกับการใช้จ่ายหรือรายได้ ก็ลดลงเป็นศูนย์ด้วย ในวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๔ นี้ รัฐบาลได้ให้การผ่อนปรนมาตรการเฝ้าระวังการแพร่ระบาด เพื่อให้เศรษฐกิจเกิดสภาพคล่องขึ้น และจากการคาดการณ์ของสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติว่า “เศรษฐกิจไทยในปี 2564 เศรษฐกิจไทยจะเติบโต ประมาณร้อยละ 3.5 - 4.5 จากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก ที่เริ่มเห็นสัญญาณบวกของการบริโภคจากภาคเอกชน การเบิกจ่ายและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และขณะที่ภาคการท่องเที่ยวฟื้นตัวจากตลาดนักท่องเที่ยวในประเทศ”^๖ คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการทำวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เพราะจังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดเล็กๆ ที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์แห่งความเป็นเมืองพุทธภูมิ ในฐานะเมืองพระชนกจักรี ที่มีกลิ่นอายของวิถีชีวิตไทยชนบทดั้งเดิม มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย น่าอยู่ น่าสัมผัส มีแหล่งธรรมชาติที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ จังหวัดอุทัยธานีตั้งอยู่ ตอนล่างสุดของภาคเหนือบนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสะแกกรังมีพื้นที่ ๖,๗๓๐ ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร ราว ๒๒๒ กิโลเมตร มีคำขวัญประจำจังหวัดว่า “อุทัยธานี เมืองพระชนกจักรี ปลาแรดรสดี ประเพณีเทโว สัมโอบาน้ำตก มรดกโลกห้วยขาแข้ง แหล่งต้นน้ำสะแกกรัง ตลาดนัดดังโคกระบือ” บนถนนสาย ๓๓๓ ซึ่งการเดินทาง สถานที่พักผ่อนมากขึ้น สะดวกสบายขึ้น จึงทำให้จังหวัดอุทัยธานีมีความเหมาะสมอย่างลงตัวในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ในฐานะที่เมืองอุทัยธานี เป็นเมืองเก่าแก่ทางวัฒนธรรมของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ ๓,๐๐๐ ปี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในสถานที่ต่างๆ เช่น ภาพเขียน โครงกระดูก เป็นต้น ตำนานเก่าเล่าว่า ในสมัยสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองนั้น “ท้าวมหาพรหม” ได้เข้ามาสร้างเมืองที่บ้านอุทัยเก่า คือ อำเภอนองนางในปัจจุบันนี้ แล้วพาคนไทย

^๔ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา พิมพ์ครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๙ หน้า ๑๒

^๕ แผนพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕ (ฉบับทบทวน) หน้า ๘

เข้ามาอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านคนมอญ และคนกะเหรี่ยง จึงเรียกว่า “เมืองอุไทย” เรียกชื่อตามกลุ่มที่อยู่หรือที่อยู่ของคนไทย ซึ่งพากันมาตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่น มีพืชพันธุ์ และอาหาร ที่อุดมสมบูรณ์กว่าแห่งอื่น

คณะผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ชุมชนเมืองอุทัยธานี เมืองพระชนกจักรี จังหวัดอุทัยธานี เป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัยเนื่องจากพื้นที่ชุมชนเมืองอุทัยธานีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมหลากหลายอันสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่คงไว้ซึ่งความยั่งยืนของชุมชน ซึ่งมีความเก่าและมีคุณค่าทางประวัติและศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจยิ่ง ๆ ขึ้นไปได้อีก

การท่องเที่ยวของอุทัยธานีที่ผ่านมาได้ให้ผลกระทบต่องานวิถีชีวิตของคนในชุมชนเมืองพระชนกจักรี อำเภอเมืองอุทัยธานี ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทั้งทางด้านบวกหรือด้านลบ ทั้งในด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งนี้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ส่งผลดีและผลเสียต่อวิถีชีวิตของชุมชน อันเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และต้องมีการวางแผนการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ร่วมทั้งการประสานงานกันระหว่าง ภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่งด้วย

ดังนั้นประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยอยู่ภายใต้ขอบเขตความสามารถในการรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับแผนแม่บทโลก และยังเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมืองอุทัยธานี อีกทั้งยังเป็นการรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังเป็นการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวให้หลากหลายเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางสู่ชุมชนในอนาคต

๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
- ๑.๒.๒ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
- ๑.๒.๓ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

- ๑.๓.๑ การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธได้อย่างไร
- ๑.๓.๒ การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธมีกระบวนการอะไรบ้าง

๑.๓.๓ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธมีการส่งเสริมอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของโครงการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตพื้นที่

จังหวัดอุทัยธานี ประกอบไปด้วยพื้นที่ ๒ พื้นที่

๑. อำเภอหนองฉาง (ชุมชนหนองสรวง วัดหนองขุนชาติ)

๒. อำเภอหนองฉาง (ชุมชนหนองฉาง เทศบาลหนองฉาง)

๑.๔.๒ ขอบเขตเนื้อหา

ทำการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนเมืองอุทัยธานีเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชน ภาครัฐ เทศบาล ประชาชน และวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนเมืองอุทัยธานี ประเด็น การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชน พัฒนาระบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และส่งเสริมพื้นที่และกิจกรรมการจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ ราย

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

๑) พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๒) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยว และการกีฬาประจำจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริษัทท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๓) ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้อาวุโส และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่พัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๔) กลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ เพื่อร่วมเรียนรู้ จำนวนพื้นที่ละ ๕ ราย รวมจำนวน ๑๐ ราย

๓. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

๑) กลุ่มผู้นำและนักพัฒนาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว จำนวน ๑๐ ราย

๒) กลุ่มเยาวชนและกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ เพื่อร่วมเรียนรู้ในการพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว จำนวนพื้นที่ละ ๕ ราย รวม ๑๐ ราย

๓) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและประชาชนพื้นบ้านใน ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย รวมจำนวน ๑๐ ราย

รวมประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแผนบูรณาการวิจัย จำนวน ๔๗๐ ราย

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๔ – เดือนกันยายน ๒๕๖๕ รวมระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์

การพัฒนา หมายถึง การพัฒนา การท่องเที่ยวที่มุ่งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไป ในขณะเดียวกันก็ให้ชุมชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วม และได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ของชุมชนเมืองพระชนกจักรี ได้แก่ ชุมชนหนองสรวง ชุมชนวัดหนองขุนชาติ

การท่องเที่ยว หมายถึง การท่องเที่ยวจะนำมาซึ่ง การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนของประเทศ รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของสถานที่ที่น่าสนใจ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นและเข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณีและ นอกเหนือจากนั้นทำให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน มีประสบการณ์ สร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดี ต่อผู้ร่วมเดินทางและเพื่อนมนุษย์อีกด้วย ของชุมชนเมืองพระชนกจักรี ได้แก่ชุมชนหนองสรวง ชุมชนวัดหนองขุนชาติ

เมืองพระชนกจักรี หมายถึง พื้นที่ของอำเภอหนองฉาง วัดหนองขุนชาติ พื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยเป็นพื้นที่แสดงถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม พระพุทธศาสนา ความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุของพื้นที่

วัฒนธรรมวิถีพุทธ หมายถึง วัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยเรื่อง ราวเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต รวมถึงพระพุทธศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ และเข้าใจถึงการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ตามกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและเข้าใจผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่าง มีคุณธรรม มีความอดทน อดกลั้น สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก ของประชาชนในเมืองพระชนก

กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนทุกคนต้องได้เข้ามามีส่วนร่วมเริ่มต้นจากขั้นตอนการวางแผน (Planning) ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและตัดสินใจกำหนดวิธีการแก้ไขร่วมกันและใช้ทรัพยากรในการบริหารให้เกิดประโยชน์ร่วมกันการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิดตัดสินใจแก้ปัญหของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้แนวทางวิธีการและพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๒. ได้กระบวนการและพัฒนากระบวนการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๓. ได้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๔. ได้สร้างองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวสามารถนำองค์ความรู้ไป ปรับและประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อีกรูปแบบหนึ่ง

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธนี้ ผู้วิจัยจะได้นำแนวคิดและทฤษฎีมาใช้ในการศึกษาเป็นแนวทางในการศึกษารวม ดังต่อไปนี้ คือ

๑. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนา
๒. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
๓. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
๔. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
๕. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
๖. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๗. กรอบแนวคิด

๑. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนา

แนวความคิดเกี่ยวกับ “การพัฒนา” เริ่มมีมาตั้งแต่อดีตกาล ด้วยการที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดำรงชีวิตด้วยการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคมแล้วมีการคัดเลือกผู้นำเพื่อดำเนินการพัฒนากลุ่มของตนเองเพื่อการอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ อันเป็นการปฏิบัติสืบต่อกันมา กระทั่งถึงปัจจุบันก็ยังคงต้องมีการพัฒนากันอยู่ตลอดไป นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา การกำหนดแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนามักได้รับอิทธิพลทางความคิดจากสำนักคิดต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุดังกล่าว คำว่าพัฒนาจึงได้กลายเป็นคำที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก เพราะจากการที่ประเทศต่าง ๆ ต้องประสบกับปัญหาจากสงครามจึงจำเป็นอย่างที่จะต้องแสวงหาแนวทางและวิธีการเพื่อดำเนินการปรับปรุง ฟื้นฟู แก้ไขสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในประเทศของตนเอง จึงทำให้มีการนำคำว่าพัฒนาไปใช้ในหลายรูปแบบ กว้างขวางและแพร่หลาย เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาการเมืองและการพัฒนาด้านอื่น ๆ เป็นต้น ดังนั้นการนำคำว่าพัฒนาไปใช้ ก็จะมีความหมายแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ที่นำไปใช้ โดยเนื้อหาในบทนี้เป็นการกล่าวถึงพื้นฐาน

ของแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ซึ่งประกอบไปด้วย ความหมายของการพัฒนา ลักษณะของการพัฒนา แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ความสำคัญของการพัฒนา และยุทธศาสตร์การพัฒนา^๖

๑.๑ ความหมายของการพัฒนา

ความเป็นมาของคำว่า การพัฒนาดังกล่าวเบื้องต้นเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า กระแสแห่งความเจริญของประเทศตะวันตกหรือประเทศที่พัฒนาแล้วได้หลั่งไหลไปสู่ประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศ ที่มีความเจริญน้อยกว่า คำว่า การพัฒนาจึงได้ถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายความก้าวหน้าให้ทัดเทียมกับประเทศในตะวันตก ซึ่งมีความหมายครอบคลุมหลายแง่มุม ไม่เป็นที่เข้าใจอย่างเดียวกันในแต่ละประเทศแต่ละช่วงเวลา เราจะพบว่าในช่วงแรก ๆ ของการนำเอาแนวความคิดการพัฒนามาใช้ จะเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ทันสมัย หรือการปรับให้เป็นอุตสาหกรรม เป็นต้น ต่อมานักสังคมศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไป ทำให้รูปแบบ วิธีการและยุทธวิธีในการพัฒนาประเทศต่าง ๆ มีความแตกต่างกันออกไป แนวคิดของการพัฒนาจึงครอบคลุมถึงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมด้วย ดังนั้นจึงขอเสนอความหมายคำว่า การพัฒนา ตามทัศนะของนักวิชาการไทย ดังนี้ การพัฒนา คือกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดสรรทรัพยากรของสังคม เพื่อการเปลี่ยนแปลงในการที่จะบรรลุเป้าหมายที่สังคมนั้นได้เลือกสรรแล้ว ด้วยการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดิเรก ฤกษ์ห่วย ให้ความหมายว่า การพัฒนานั้นเป็นกระบวนการ (Process) ที่จะต้องมีองค์ประกอบของเครื่องชี้วัดที่สำคัญและต้องผสมผสานระหว่าง^๗

๑.๑.๑. มีการเปลี่ยนแปลง (Change) ในทางบวก ได้แก่ การปรับปรุงเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตเสมอ ถ้าเปลี่ยนแปลงในทางลบไม่ถือว่าเป็นการพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องดีขึ้น เจริญขึ้น งอกงามขึ้น และต้องเกี่ยวข้องกับ ๔ แกนหลัก คือคน โครงสร้าง เทคโนโลยีและระบบหรืองาน (รวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย)

๑.๑.๒. การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมีการควบคุม (Control) ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงได้ โดยการกำหนดเป็นแผนที่ชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติที่ดำเนินตามเป้าหมายอย่างเด่นชัดและปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์และเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีจุดเน้นของการพัฒนาโดยประชาชน เพื่อประชาชนและเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน

๑.๑.๓. ผลของการพัฒนานั้นต้องเกิดความเสมอภาค (Equity) และการกระจายใหม่ (Redistribution) ในการกระจายความเป็นธรรมในเรื่องรายได้ และการกระจายความเป็นธรรม

^๖ ญัตติวุฒิชัย ทรรพอุปลัมภ์ ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี หน้า ๑-๓

^๗ ดิเรก ฤกษ์ห่วย. พงศัตถกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. ๒๕๔๓. หน้าที่ ๒๘๒

ในเรื่องคุณภาพชีวิต (Quality of Life) แก่กลุ่มคนในสังคมอย่างยุติธรรมและจะต้องทำให้เกิดความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงในเรื่องโอกาส (การศึกษา การทำงาน ความก้าวหน้า ฯลฯ) สัญญา สัญญาวิวัฒน์ กล่าวว่าการพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Planned or Directed Change) นั่นคือการพัฒนาได้เป็นเรื่องธรรมชาติหากเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ช้าเร็วอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนาและเป็นผู้ถูกพัฒนา เป็นต้น^๔ นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร (ม.ป.ป. : ๕) ได้อธิบายว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการในการที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของประชาชนส่วนใหญ่ให้ดีขึ้น ซึ่งรวมถึงเรื่องที่ดีสินคุณค่าของคนในแต่ละสังคมด้วย ความหมายของการพัฒนาจึงแตกต่างกันออกไปตามกาลเวลา สถานที่ และลักษณะของปัญหาหรือความต้องการของแต่ละสังคม โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ดังนี้

๑. เป็นการเปลี่ยนแปลงที่นำมาซึ่งการปรับปรุงให้ดีขึ้นสำหรับคนส่วนใหญ่
๒. ควรจะเป็นอันตรายน้อยที่สุดและเป็นประโยชน์ต่อทุก ๆ คน
๓. อย่างน้อยที่สุดควรจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานหรือความต้องการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต
๔. มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่
๕. ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมในความหมายพื้นฐานการพัฒนา ก็คือการทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนในทุก ๆ ด้านของสังคมทั้งมวล การพัฒนาได้เป็นเพียงการพัฒนาด้านรายได้หรือด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวและไม่ใช่ว่าเรื่องเทคนิค แต่การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงในแนวความคิดและเปลี่ยนแปลงการกระทำที่เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองความต้องการและก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกหมู่เหล่าให้ดีขึ้น

สนธยา พลศรี ได้จำแนกความหมายของการพัฒนาแต่ละประเภทไว้ ดังนี้^๕

๑. ความหมายจากรูปศัพท์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ ความหมายดังกล่าวนี้เป็นที่มาของความหมายในภาษาไทยและเป็นแนวทางในการกำหนดความหมายอื่น ๆ

^๔ สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๙ หน้า ๓

^๕ สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ ๕). กรุงเทพฯ . โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์ . ปี ๒๕๔๗ หน้า ๒-๕

๒. ความหมายโดยทั่วไป หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้คุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม ความหมายนี้นับว่าเป็นความหมายที่รู้จักกันโดยทั่วไป เพราะนำมาใช้มากกว่าความหมายอื่นๆ แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการก็ตาม

๓. ความหมายทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ความเจริญเติบโตแต่เป็นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามเนื้อหาของวิชาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการเน้นความหมายในเชิงปริมาณ คือการเพิ่มขึ้นหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ

๔. ความหมายทางพัฒนาบริหารศาสตร์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งในด้านคุณภาพ (ดีขึ้น) ด้านปริมาณ (มากขึ้น) และด้านสิ่งแวดล้อม (มีความเหมาะสม) ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

๕. ความหมายทางด้านเทคโนโลยี หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสังคมให้ทันสมัยด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความหมายอีกแนวทางหนึ่ง

๖. ความหมายทางการวางแผน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของมนุษย์ไว้ล่วงหน้าในลักษณะของแผนและโครงการ แล้วบริหารหรือจัดการให้เป็นไปตามแผนและโครงการจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่าความหมายของการพัฒนาทางการวางแผนกำหนดให้การพัฒนาเป็นกิจกรรมของมนุษย์และเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้เกิดจากการวางแผนโดยมนุษย์ไม่ใช่เป็นการพัฒนาในความหมายนี้

๗. ความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติ คำว่าพัฒนาในความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือการปฏิบัติการนี้ เป็นความหมายต่อเนื่องจากความหมายทางการวางแผน โดยมุ่งเน้นถึงการวางแผนและโครงการไปดำเนินการอย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่องเพราะถึงจะมีแผนและโครงการแล้วแต่ถ้าหากไม่มีการนำไปปฏิบัติการพัฒนา ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

๘. ความหมายในทางพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนให้มีความสุข มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การพัฒนาในความหมายนี้มีลักษณะเดียวกันกับการพัฒนาในความหมายทางการวางแผน คือเป็นเรื่องของมนุษย์เท่านั้น แตกต่างกันเพียงการวางแผนให้ความสำคัญที่วิธีการดำเนินงาน ส่วนพุทธศาสนาเน้นผลที่เกิดขึ้น คือความสุขของมนุษย์เท่านั้น

๙. ความหมายทางสังคมวิทยา นักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายของการพัฒนาโดยเน้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม คือมนุษย์ กลุ่มทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายในทางพุทธศาสนา คือการเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสิ่งแวดล้อมให้มีความสุข และมีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายทางการวางแผน คือด้วยวิธีการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักวางแผนเรียกว่าการบริหารและการจัดการ

๑๐. ความหมายทางการพัฒนาชุมชน นักพัฒนาชุมชนได้ให้ความหมายคำว่า การพัฒนาเอาไว้ใกล้เคียงกับนักสังคมวิทยา คือการพัฒนาเป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสังคมมนุษย์ให้ดีขึ้น แต่นักพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นที่มนุษย์ในชุมชนจะต้องร่วมกันดำเนินงานและได้รับผลจากการพัฒนาร่วมกัน นอกจากนี้สนธยา พลศรี ยังได้สรุปภาพรวมความหมายของคำว่า การพัฒนาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการและดำเนินงานโดยมนุษย์เพื่อประโยชน์แก่ตัวมนุษย์เอง

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ กล่าวสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม เพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีความเจริญก้าวหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นได้มีการกำหนดไว้ก่อนและครอบคลุมทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ หรืออาจแบ่งเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง นอกจากนี้แล้วการพัฒนาในแง่ที่เป็นกระบวนการ (Process) จะประกอบด้วยหลายขั้นตอน (Stages) ที่มีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยง (Relation or Linkage) และสอดคล้องกัน การพัฒนายังเป็นกระบวนการต่อเนื่อง (Continuing Process) คือหลังจากดำเนินกิจกรรมพัฒนากิจกรรมหนึ่งผ่านไปแล้วก็จะนำสู่การดำเนินกิจกรรมพัฒนาอีกกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไปอีกจากทั้งหมดที่กล่าวมาสรุปได้ว่า “การพัฒนา” คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงตามแผนด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง นั่นคือการพัฒนาเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น มีการกำหนดทิศทางหรือกำหนดรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่าใคร ทำอะไร อย่างไร เมื่อใด เป็นต้น โดยเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอยู่ที่คนและคุณภาพชีวิตของคน การพัฒนาคนจึงรวมถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยี นอกจากนี้ความหมายของการพัฒนายังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจคุณค่าของคนในแต่ละสังคมอีกด้วย^{๑๐}

๑.๒ ลักษณะของการพัฒนา

จากความหมายของการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการ ซึ่งลักษณะสำคัญของการพัฒนานั้น สนธยา พลศรี อธิบายไว้ ดังนี้^{๑๑}

๑.๒.๑. เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งเป็นลักษณะตามความหมายทางด้านพัฒนบริหารศาสตร์

^{๑๐} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์นิติธรรม. ๒๕๔๘ หน้า. ๔๒-๔๓

^{๑๑} สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ ๕). กรุงเทพฯ . โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์. ปี ๒๕๔๗ หน้า ๕-๖

๑.๒.๒. มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

๑.๒.๓. มีลักษณะเป็นพลวัต คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

๑.๒.๔. เป็นแผนโครงการ คือเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

๑.๒.๕. เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธีหรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนด เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

๑.๒.๖. เป็นปฏิบัติการ คือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิดหรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๑.๒.๗. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการในการที่จะพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตาม ถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้วจะไม่ใช่การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๑.๒.๘. ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

๑.๒.๙. มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือสามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม ความคงทนถาวร การประเมินผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสมหรือพึงพอใจหรือไม่และระดับใด เป็นต้น

๑.๒.๑๐. สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมนุษย์สังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์แล้ว รูปแบบ กระบวนการและวิธีการพัฒนาก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วย การพัฒนาใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ

๑.๓ แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

จากการนำคำว่า การพัฒนามาใช้ด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันจึงให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาต่างกันไปหลายแนวความคิด ซึ่งสามารถจำแนกออกได้ดังต่อไปนี้

๑.๓.๑. แนวคิดด้านมนุษยนิยม เป็นการอธิบายแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาของมนุษย์ที่เน้นเรื่องค่านิยมกับจริยธรรม โดยมองว่าเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอยู่ที่มนุษย์และค่านิยมด้านจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในสังคมมนุษย์ ตามแนวคิดนี้ถือว่าคนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา คนเป็นผู้บันดาลให้สิ่งต่าง ๆ ในเกิดขึ้นหรือดับสลายได้ จุดหมายปลายทางสูงสุดของการพัฒนาคือการพัฒนาคน ซึ่งหมายถึงการทำให้คนมีทั้งคุณภาพและคุณธรรม

๑.๓.๒. แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ เป็นการอธิบายถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะเน้นไป ในเรื่องของการออมและการลงทุน มองว่าการพัฒนาเปรียบเสมือนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยถือว่าเมื่อมีกระบวนการพัฒนาเกิดขึ้นแล้ว ผลแห่งการพัฒนาจะแพร่กระจายไปยังประชาชนที่ละน้อย และประชาชนจะพัฒนาตามไปด้วย ซึ่งผลประโยชน์ของการเจริญเติบโตจะกระจายไปสู่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในรูปของงานและโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยผลของการกระจายนี้จะเพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่กลุ่มที่ยากจนกว่า

๑.๓.๓. แนวความคิดด้านความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เป็นผลมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของหลาย ๆ ประเทศและประเทศต่าง ๆ เริ่มตระหนักว่าการดำเนินการพัฒนาที่ผ่านมาไม่ได้ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการพัฒนาควรจะถูกกำหนดให้ไปสู่แนวคิดความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การศึกษาและสุขภาพอนามัย รวมไปถึงความต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชนเป็นอันดับแรก แทนการมุ่งลงทุนในด้านอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาและแนวทางในการปฏิบัติแล้วการพัฒนาจะมุ่งไปที่สวัสดิการของประชาชนเพื่อลดความยากจน ลดการว่างงานและลดความไม่เท่าเทียมกันด้วย

๑.๓.๔. แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม เป็นแนวคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ พยายามที่จะปรับปรุง แก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผนและปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่าการพัฒนา

๑.๓.๕. แนวคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบอบสังคมนิยมที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม โดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิม ถือเป็นการพัฒนาในแนวความคิดนี้

๑.๓.๖. แนวคิดแบบการพัฒนาชุมชน เป็นแนวคิดที่องค์การสหประชาชาตินำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาที่กล่าวมาแล้วในเรื่องความเป็นมาของการพัฒนา กล่าวคือการพัฒนาให้คนและ

กลุ่มคนในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเป็นผู้ได้รับผลของการพัฒนาตามหลักการและวิธีการพัฒนาชุมชน

๑.๓.๗. แนวคิดแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดที่องค์การสหประชาชาติเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ตระหนักถึงผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยจนเกินขีดจำกัดของทรัพยากรโลก เป็นแนวคิดการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุกด้านอย่างสมดุลใน ๕ ด้าน คือด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคมและด้านการเมืองจากแนวคิดหลักในการพัฒนาทั้ง ๗ ประการดังกล่าว การพัฒนาชุมชนถือเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะ คือมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงในตัวมนุษย์รวมถึงศักยภาพของมนุษย์เป็นหลัก กล่าวได้ว่าการที่จะทำความเข้าใจความหมาย ลักษณะและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานั้น จำเป็นจะต้องตระหนักในความจริงที่ว่า การพัฒนาเป็นแนวคิดเชิงปทัสฐาน การกำหนดความหมาย ทิศทางและแนวทางของการพัฒนานั้นย่อมจะแตกต่างกันไปตามค่านิยมและความเชื่อพื้นฐานหรืออุดมการณ์ของสังคมและกาลเวลา ดังนั้น แนวทางการพัฒนาของประเทศที่มีความยึดมั่นในอุดมการณ์ทุนนิยมจึงอาจจะแตกต่างจากประเทศอุดมการณ์สังคมนิยมและเนื่องจากปทัสฐานที่มองเห็นว่าเป็นสิ่งที่ปรารถนาเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ความหมาย แนวคิดและแนวทางการพัฒนาอาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาด้วยเช่นกัน

๑.๔ ความสำคัญของการพัฒนา

จากสภาพความแตกต่างของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งมีทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา ส่วนทางด้านสังคมก็มีทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท ทำให้เกิดความพยายามในการพัฒนาเพื่อที่จะลดช่องว่างของระหว่างประเทศและสังคม ประกอบกับสภาพปัญหาที่สังคมเผชิญอยู่ทำให้เกิดความพยายามที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นและยังต้องการพัฒนาสิ่งที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมหรือหากในกรณีที่เมื่อสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป แนวทางการพัฒนาที่ทำอยู่เดิมไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม^{๑๒} ความสำคัญของการพัฒนาจึงมีใน ๒ แนวทาง ดังนี้

๑. การพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา
๒. การพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีกว่าเดิม

^{๑๒} อีรวลีย์ ศิลารัตน์. การจัดการความรู้ชุมชน. จันทบุรี. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. ๒๕๔๙ หน้าที่ ๘-๙

๑.๕ ยุทธศาสตร์การพัฒนา

คำว่า “ยุทธศาสตร์” เดิมเป็นคำที่ใช้ในทางการทหาร เนื่องจากการทำสงครามนั้นต้องมุ่งเอาชนะข้าศึกให้ได้อย่างรวดเร็ว จึงต้องมีการวางแผนและกำหนดขั้นตอนในการทำสงครามที่กระชับชัดเจน เพื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะได้เข้าใจตรงกัน สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องในเวลาที่กำหนดไว้ การวางแผนและการกำหนดขั้นตอนหลัก ๆ ในการทำสงครามดังกล่าวนี้ ก็คือการกำหนดยุทธศาสตร์การสงครามนั่นเอง ยุทธศาสตร์ได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาตั้งแต่ระดับโลก ลงไปจนถึงหน่วยย่อยในระดับครอบครัวและปัจเจกบุคคลด้วย และได้ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาแทบทุกวงการ ทั้งภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจการค้าเอกชนและภาคบริการ เป็นต้น เนื่องผู้ที่ทำการพัฒนาด้านต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มุ่งหวังให้เกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างรวดเร็ว ยุทธศาสตร์การพัฒนา มีความหมายว่าเป็นแนวทาง กลวิธีในการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามทิศทางที่ประเทศต้องการ สำหรับประเทศไทย เนื่องจากสังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบทและผลจากการพัฒนาทำให้เกิดช่องว่างระหว่างชนบทและเมืองเพิ่มมากขึ้น จึงมีความจำเป็นในการแสวงหายุทธศาสตร์เพื่อต่อสู้กับความยากจน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนามีหลายรูปแบบ แต่ละยุทธศาสตร์อาจจะมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระแสของการพัฒนาและนโยบายในการพัฒนาประเทศ รวมไปถึงแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้รับผิดชอบมีความเชื่อเป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปเป็นกรอบในการกำหนด ในที่นี้จะกล่าวถึงบางยุทธศาสตร์ที่ได้ถูกนำมาใช้ในประเทศไทย ดังนี้

๑.๕.๑. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเกษตร

ยุทธศาสตร์นี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือการเพิ่มผลผลิตของเกษตรด้วยการปรับปรุงเทคนิคในการผลิต วัตถุประสงค์ที่สอง คือการปรับปรุงชีวิตครอบครัวในชนบทด้วยการสอนคหกรรมศาสตร์ให้แก่ผู้หญิงและการสร้างกลุ่มเกษตรกร โดยมีจุดเน้นที่เทคโนโลยีในการผลิต ส่วนด้านเศรษฐกิจ เช่น การวางแผนจัดการไร่นา แหล่งเงินกู้ปัจจัยการผลิตและตลาด ถือเป็นปัจจัยสำคัญรอง ได้มีการเผยแพร่วิธีการปฏิบัติที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญระดับสูงไปยังเกษตรกร โดยผ่านวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ซึ่งอิงอยู่กับการผสมผสานของทฤษฎีด้านการเรียนการสอน การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่สำคัญ คือสร้างการตระหนักรู้ สร้างความสนใจ ให้ข้อมูลข่าวสาร การสาธิต การทดลองนำไปปฏิบัติ แนวทางอีกอย่างหนึ่งของยุทธศาสตร์นี้ คือมีตัวนำวิคุณ โดยผ่านผู้นำชาวนาที่ก้าวหน้ายุทธศาสตร์นี้มีจุดกำเนิดในต้นทศวรรษปีที ๑๙๔๐ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วยทศวรรษที่ ๑๙๕๐ ได้นำไปเผยแพร่ยังประเทศเอเชียอีกหลายประเทศ ในรูปของโครงการช่วยเหลือทางวิชาการ งานส่งเสริมของกรมส่งเสริมการเกษตรได้รับรูปแบบนี้มาปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลผลิตของยุทธศาสตร์การส่งเสริมแบบดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น โครงการที่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากธนาคารโลก คือระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน

๑.๕.๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน

เป็นแนวคิดของอังกฤษและอเมริกัน ซึ่งเน้นที่วัตถุประสงค์ของสังคม (Social Goal) ยุทธศาสตร์นี้ได้รับการพัฒนาจากความพยายามในการเตรียมการที่จะช่วยประเทศในอาณานิคมให้ได้รับอิสรภาพด้วยสันติภาพ โดยการสนับสนุนให้ประเทศเหล่านี้สร้างชุมชนที่มีความมั่นคงและพึ่งตนเองได้ กลุ่มเป้าหมายกิจกรรมต่าง ๆ คือชุมชนท้องถิ่น สมมติฐานของยุทธศาสตร์นี้ คือแนวคิดที่ว่า รัฐบาลกลางนั้นไม่สามารถที่จะให้หรือจัดหาบุคคลที่ได้รับการฝึกฝนในการให้ความสนับสนุนกระบวนการทำให้ทันสมัยของชุมชนชนบทด้วยผู้เชี่ยวชาญได้ จึงต้องมีผู้ทำงานระดับหมู่บ้านในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ บทบาทของเขา คือการกระตุ้น ติดต่อสื่อสาร สนับสนุนกิจกรรมระดับหมู่บ้านในงานด้านเกษตรกรรม การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา สาธารณสุข การฝึกอบรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาปรัชญาของการพัฒนาชุมชน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อในศักยภาพหรือขีดความสามารถของคน การให้โอกาส การพัฒนาศักยภาพและการให้ความยุติธรรมอย่างเสมอภาคแก่คนในชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือคนในชุมชน สิ่งแวดล้อมในชุมชน วัสดุอุปกรณ์ กลวิธีในการพัฒนา กระบวนการพัฒนา การสนับสนุนช่วยเหลือจากรัฐบาลและภาคเอกชน การบริหารและการจัดการ การประสานงาน โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม มีความสุข ให้ชุมชนเข้มแข็งและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนในประเทศไทยได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๑๙๕๐ ด้วยการสนับสนุนทั้งด้านการเงินและวิชาการจากรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา เช่นเดียวกันกับจำนวนกว่า ๖๐ ประเทศในภูมิภาคเอเชีย แอฟริกาและลาตินอเมริกา มาจนถึงปัจจุบันองค์การความช่วยเหลือของสหรัฐได้ปิดแผนงานพัฒนาชุมชนและหลายประเทศก็ได้ลดหรือระงับการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชน แต่ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนภายใต้ความรับผิดชอบของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ยังคงเป็นยุทธศาสตร์ที่ปฏิบัติการในชุมชนทั่วประเทศอย่างกว้างขวาง โดยได้ปรับเปลี่ยนการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลและกระแสการเปลี่ยนแปลงของสถานะของสังคมอย่างไรก็ตาม การดำเนินงานพัฒนาชุมชนมีข้อจำกัดหลายด้านที่ทำให้อาจไม่บรรลุตามปรัชญาและเป้าหมายของการพัฒนา สรุปได้ดังนี้^{๑๓}

๑. ระบบการเมืองการปกครองเป็นแบบรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง จึงไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานพัฒนาชุมชนที่มีปรัชญา แนวความคิด หลักการให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการพัฒนาด้วยตนเอง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาชุมชนจึงเกิดขึ้นได้ค่อนข้างยาก

^{๑๓} มนตรี กรรพุมมาลย์ และภุชงค์ ฤกษ์กุลบุตร, ม.ป.ป. การพัฒนาแบบยั่งยืน.เชียงใหม่.คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.หน้า: ๖๑-๖๓

๒. นโยบายการพัฒนาของรัฐบาลที่ผ่าน ๆ มา มุ่งเพิ่มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน จึงไม่ใช่เป็นวิธีการของการพัฒนาชุมชนที่แท้จริง

๓. ระบบราชการ ข้าราชการไทย มีอุปนิสัยเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชน เช่น ความไม่รับผิดชอบ ยึดถือพวกพ้อง อนุรักษนิยม ขาดจิตสำนึกของการพัฒนา ขาดความกระตือรือร้น ชอบสั่งการมากกว่าการคิดร่วม

๔. คนไทยมีลักษณะนิสัยไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาชุมชน เช่น ไม่ชอบทำงานเป็นกลุ่ม ยอมรับในอำนาจนิยม พึ่งพาผู้อื่น รักเสรีไม่ชอบถูกจัดระเบียบ ซึ่งเป็นระบบขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาชุมชน

๕. ความเป็นวัตถุนิยมทำให้คนไทยยึดติดกับวัตถุมากกว่าจิตใจ ทำให้การพัฒนาตามหลักการและวิธีการพัฒนาชุมชนเกิดขึ้นได้ยาก

๑.๕.๓. การฟื้นฟูชีวิตชนบท

เป็นยุทธศาสตร์ที่คล้ายคลึงกับการพัฒนาชุมชน แต่ต้นแบบเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาของอดีตประเทศอาณานิคมของฝรั่งเศสในแอฟริกาตะวันตกที่ได้รับเอกราชในระหว่างทศวรรษที่ ๑๙๕๐ ภูมิหลังทางปรัชญาของยุทธศาสตร์นี้ สืบเนื่องมาจากทฤษฎีการพัฒนาแนวสังคมนิยมของประเทศฝรั่งเศส และแนวคิดด้านมนุษยนิยมของศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก ยุทธศาสตร์นี้ส่งเสริมให้ผู้นำในชุมชนเป็นผู้นำในการปรับปรุงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร สร้างองค์กรระดับท้องถิ่น ด้วยวิธีการให้การศึกษา ฝึกอบรม และหลักจากฝึกอบรมผู้นำเหล่านี้ร่วมกับชาวบ้านเพื่อร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมพึ่งตนเองและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการสร้าง ความเข้าใจและปฏิบัติตามนโยบายการพัฒนาแห่งชาติในระดับหมู่บ้าน นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้จัดการหาวัสดุและความช่วยเหลือด้านวิชาการให้แก่ชุมชนทั้งการพัฒนาชุมชนและการฟื้นฟูชีวิตชนบทเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ได้รับการริเริ่มและควบคุมโดยรัฐบาล ในอันที่จะกระตุ้นให้ชุมชนชนบทช่วยกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ของงานพัฒนา และเริ่มสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล แนวปฏิบัติของยุทธศาสตร์นี้เป็นระบบจากเบื้องบน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนมักจะมีจำกัดและเป็นการขึ้นอย่างใดก็ตามความร่วมมือกับชุมชนชนบทนั้นเป็นเรื่องของการกระจายข่าวสารข้อมูลและทรัพยากรสู่ชาวบ้านเท่านั้นเอง ทั้งสองยุทธศาสตร์ละเลยต่อความจริงที่ว่า ชุมชนชนบทนั้นมีความหลากหลาย ซึ่งผลที่ตามมา คือการที่กลุ่มผู้มีอำนาจและผู้มีโอกาสมักเป็นกลุ่มคนที่ได้รับประโยชน์จากกระบวนการนี้ ดังนั้นนักพัฒนาชุมชนและนักฟื้นฟูชีวิตชนบทก็กลายเป็นผู้แทนของรัฐบาลในระดับท้องถิ่นที่แบกรับภาระอันหนักอึ้งของงานบริหารและงานอื่น ๆ พวกเขาได้กลายเป็นตัวแทนของรัฐ ไม่ใช่ผู้ทำงานพัฒนาให้แก่ชุมชน ด้านการพัฒนาชุมชนนั้นได้ถูกมองว่าเน้นการทำงานในชุมชนโดยปราศจากการพัฒนาถึงภาคชนบทโดยรวมในลักษณะที่

เป็นการมองเฉพาะภายในไม่ใช่ภายนอก ทั้ง ๆ ที่สองยุทธศาสตร์เน้นความพยายามในการพึ่งตนเองในระดับชุมชนแต่ทั้งสองยุทธศาสตร์ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

๑.๕.๔. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ

นับเป็นแนวทางการพัฒนาการเกษตรที่ผสมผสานและกว้างขวาง ยุทธศาสตร์นี้อยู่บนสมมติฐานว่าการรวมปัจจัยต่าง ๆ เท่านั้นจึงจะทำให้การเกษตรก้าวหน้าไปได้ ปัจจัยเหล่านั้นนอกจากเทคโนโลยีการศึกษาแล้วยังรวมถึงสถาบันและโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพในชนบทที่ช่วยให้มีการขนส่งที่สะดวก การเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ ปัจจัยการผลิตและบริการด้านตลาด รวมทั้งราคาที่ดีและข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนา ยุทธวิธีนี้มีการนำไปปฏิบัติในโครงการพัฒนาการเกษตรแบบเบ็ดเสร็จที่ได้รับคำชี้แนะโดยรัฐบาล องค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งผู้ประกอบการเอกชน อย่างไรก็ตามโครงการเหล่านี้ได้ประสบปัญหาในการกระจายรายได้อย่างไม่เท่าเทียมกัน รวมทั้งผลข้างเคียงทางสังคมในด้านลบอีกด้วยในประเทศไทยนั้นยุทธศาสตร์ที่เพิ่มการเจริญเติบโตทางการเกษตรยังได้รับการปฏิบัติอยู่หลายหน่วยงานและเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ โครงการเหล่านี้มีลักษณะร่วมกัน คือมีการส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตร โดยการปรับปรุงระบบการส่งเสริมบริการให้ดีขึ้นและปรับปรุงด้านการตลาดแก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายของโครงการทั่วไป คือการปรับปรุงผลผลิตทางการเกษตรและสภาพความเป็นอยู่ของชาวชนบท โดยกิจกรรมสำเร็จรูปทางเศรษฐกิจที่นำไปพัฒนาชาวบ้าน โดยระบบนำส่ง (Delivery System) ที่จัดให้แก่เกษตรกรรายบุคคล บางครั้งโครงการเหล่านี้ก็เรียกตนเองว่า โครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน เนื่องจากมีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการเกษตรแบบเบ็ดเสร็จนั่นเอง

๑.๕.๕. การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานมีวัตถุประสงค์หลายอย่าง เช่น การเพิ่มผลผลิต การว่าจ้างงานที่สูงขึ้น การกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกัน ด้วยการผสมผสานขบวนการรายย่อย ผู้เช่าที่ดินและแรงงานไร้ที่ทำกินเข้ากับส่วนอื่น ๆ ของชุมชนชนบท โดยให้คนเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตและมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา องค์ประกอบหลักนั้นรวมถึงโครงการสำเร็จรูปต่าง ๆ (Package Program) ในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาอุตสาหกรรมในชนบทและการกระจายการเจริญเติบโตทางอุตสาหกรรม การทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและการมีหลักประกันในการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม โดยเน้นที่การระดมทรัพยากรมนุษย์ สหสัมพันธ์ระหว่างการผลิตทั้งหมด การเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานนั้นกว้างขวางกว่ายุทธศาสตร์แบบอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เนื่องจากเป็นโครงการแบบสหสาขา (Multi Sectoral) ที่รวมกันเพื่อให้บรรลุถึงการผสมผสานทางเศรษฐกิจ สังคมของกลุ่มรายได้ต่างระดับในประเทศการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์นี้ต้องการความคิดสร้างสรรค์ การวางแผนระดับท้องถิ่น รวมทั้งการตอบสนองต่อสถาบันและการบริหารต่าง ๆ ในอีกด้านหนึ่งยุทธศาสตร์นี้ต้องเป็น

ส่วนหนึ่งของการวางแผนพัฒนาระดับชาติและมีความต้องการความสนับสนุนช่วยเหลือจากการตัดสินใจทางการเมืองเป็นอย่างมากดังนั้นการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานจึงต้องเริ่มจากการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง โดยพิจารณาตามความเกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิต การจ้างงาน นโยบายประชากรและบทบาทสตรี นอกจากนี้การบริหารงานแบบกระจายอำนาจ การวางแผนพัฒนาภูมิภาค กรอบนโยบายในระดับชาติจะต้องเปลี่ยนจุดเน้นไปที่ภาคชนบท อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายระดับชาติมีความจำเป็น เพราะการกระจายอำนาจและทรัพยากรไม่อาจ จัดทำได้ในระดับท้องถิ่นและต้องการการตัดสินใจจากส่วนกลางด้วยเหตุนี้การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน จึงเป็นยุทธศาสตร์ทางการเมืองในการพัฒนาชนบทมากกว่าเป็นวิธีการพัฒนาทางวิชาการ แต่กระนั้นก็มีจุดอ่อน เพราะต้องมีการรอบความคิดเกี่ยวกับสถาบัน ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นส่วนสนับสนุนเท่านั้น แต่เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นด้วย อันได้แก่ การปฏิรูปทางการเมือง เศรษฐกิจ นโยบายราคาและสินเชื่อ องค์การตลาด นโยบายสหกรณ์ การศึกษาที่เหมาะสม (ทั้งในระบบและนอกระบบ) การวิจัย การส่งเสริมบริการต่าง ๆ เทคโนโลยีที่เหมาะสม (โดยเฉพาะการใช้แรงงาน) การปฏิรูปและปรับปรุงระบบ การบริหารงาน ยุทธวิธีการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานนี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระหว่างประเทศและทวิภาคี จนมีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาชนบทในส่วนภูมิภาค แต่เนื่องจากการแก้ไข ปัญหาของชนบทมีความซับซ้อนทั้งจากสาเหตุภายนอกและการตัดสินใจทางการเมือง ยุทธศาสตร์นี้จึง มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบต่อมาภายหลัง

๑.๕.๖. ยุทธศาสตร์ความจำเป็นพื้นฐาน

ยุทธศาสตร์นี้มีจุดกำเนิดในกลางทศวรรษที่ ๑๙๗๐ เป็นวิธีการพัฒนาเพื่อตอบสนอง ความต้องการในขั้นต่ำให้แก่คนกลุ่มที่ยากจนที่สุดในชุมชน เน้นการช่วยเหลือและปรับปรุงสถานการณ์ ของผู้ว่างงาน ผู้ทำงานระดับต่ำ ผู้ไร้การศึกษา ผู้อ่อนแอและเจ็บป่วย ในแนวคิดความจำเป็นขั้น พื้นฐานแบบเสรีนิยมนั้นก็เพื่อต่อสู้กับความยากจน แต่ในทางตรงกันข้ามในทัศนะของความจำเป็นขั้น พื้นฐานแบบก้าวหน้านั้นจะถือว่าปัญหาสำคัญ คือการจัดสรรอำนาจ (Redistributing Power) ความ จำเป็นพื้นฐานในแนวคิดแบบเสรีนิยมเห็นว่า ความยากจนนั้นเป็นสภาพที่จะต้องได้รับการแก้ไข ปรับปรุงโดยรัฐ ซึ่งจะต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ได้มาจากระบบเศรษฐกิจที่ดี ดังนั้นแนวคิดของความ จำเป็นพื้นฐานจึงเป็นความสำคัญลำดับรองของการจัดสรรสินค้าและบริการ นโยบายทางสังคมและ การบริหารความยากจน ถ้าตีความตามรูปศัพท์แล้ว แนวคิดนี้จะใช้ได้ในประเทศโลกที่หนึ่ง ซึ่ง เครือข่ายของมาตรการทางสังคมประกันให้ปัจเจกบุคคลมีรายได้ขั้นต่ำอย่างน้อยที่สุด ในกรณีที่ เขาถูกกีดกันจากการทำงานไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตามแนวความคิดความจำเป็นพื้นฐานแบบก้าวหน้า หรือแบบโครงสร้างได้ชี้ให้เห็นว่า ความยากจนนั้นเป็นผลของกระบวนการโครงสร้างทางประวัติศาสตร์ ซึ่งทำให้คนจนนั้นดำรงความยากจนอยู่ต่อไป รัฐนั้นมีความมุ่งมั่นเพียงเพื่อให้โครงสร้างดำรงอยู่ ต่อไป ผลก็คือได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาไม่ใช่ส่วนของการแก้ปัญหา จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง

โครงสร้างทางอำนาจทั้งในระดับการเมืองและเศรษฐกิจ ในการจัดสรรเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยในการผลิตเสียใหม่ ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน เงินทุนหรือเทคนิควิทยาการ ซึ่งจะช่วยให้คนยากจนบรรลุความต้องการได้ยุทธศาสตร์ความจำเป็นขั้นพื้นฐานได้รับการสนับสนุนจากธนาคารโลกและองค์การแรงงานระหว่างประเทศในกลางศตวรรษที่ ๑๙๗๐ หลังจากได้แก้ไขวิกฤติการณ์น้ำมัน จนกระทั่งถึงช่วงที่สภาพเศรษฐกิจฝืดเคืองในปลายทศวรรษที่ ๑๙๗๐ ยุทธศาสตร์นี้จึงเกิดขึ้น โดยมีเงินทุนสำหรับคนยากจนในประเทศโลกที่สาม โดยอุดมการณ์ของยุทธศาสตร์ความจำเป็นพื้นฐานนั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญต่อไปนี้

๑. การเจริญเติบโต โดยมองจากการขยายตัวของอาหาร การบริการและสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจอื่น ๆ

๒. ความเป็นธรรม หรือความเป็นธรรมในการแจกจ่าย

๓. การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การควบคุมและการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผลพวงแห่งการพัฒนาอย่างเป็นธรรม

๔. การจ้างงาน เพื่อเป็นหลักประกันในการมีรายได้ขั้นต่ำ

๕. การพึ่งตนเอง หรือการมีทรัพยากรในการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับชาติและระดับนานาชาติ

๖. การพัฒนาระบบนิเวศ หรือการจัดการที่ดินด้านระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติยุทธศาสตร์ความจำเป็นพื้นฐานได้ถูกตั้งข้อสังเกตว่า ส่วนใหญ่เป็นแนวทางด้านสวัสดิการเกี่ยวกับความต้องการในด้านวัตถุ เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัยและบริการที่สำคัญบางอย่าง เช่น การศึกษา การสาธารณสุข น้ำดื่ม การสุขาภิบาล การคมนาคมขนส่ง สำหรับความต้องการที่ไม่อยู่ในรูปของวัตถุ เช่น การจ้างงาน การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ความเสมอภาค การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เสรีภาพของมนุษย์ ความมั่นคงปลอดภัยและอื่น ๆ นั้นไม่ได้รับการกล่าวถึง อย่างไรก็ตามความต้องการที่ไม่ใช่ในรูปวัตถุนั้นจะทำให้เกิดการเคลื่อนไหวที่ได้มาซึ่งความต้องการอื่น รัฐบาลกลางแห่งชาติซึ่งได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างทางอำนาจในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติมักจะไม่มีเจตจำนงหรือไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายจัดสรรทรัพยากรใหม่ (Redistribution Policy) อย่างแท้จริงได้ ในขณะเดียวกันกลุ่มผู้ยากจนอยู่ในลักษณะเป็นสัดส่วนที่ไม่ได้จัดตั้ง ดังนั้นกลุ่มคนยากจนก็ต้องดำรงความยากจนอยู่ต่อไป และไม่ได้รับโอกาสที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจระดับเศรษฐกิจของชาติเช่นเดิมจะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาในสังคมไทยได้เน้นการพัฒนาในภาคชนบท โดยใช้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเกษตร เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทด้วยภาวะทันสมัย มีเป้าหมายสูงสุด คือการพัฒนาคน การฟื้นฟูชีวิตชนบทเป็นยุทธศาสตร์ที่คล้ายคลึงกับการพัฒนาชุมชน แต่เนื่องจากมิได้มีหน่วยงานของรัฐรับผิดชอบในการนำยุทธศาสตร์นี้ไปใช้ดำเนินการ

อย่างจริงจัง จึงได้รับการสนับสนุนเพื่อยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน เป็นความพยายามในการพัฒนาการเกษตรเป็นองค์รวม โดยคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับยุทธศาสตร์ความจำเป็นขั้นพื้นฐานเป็นวิธีการพัฒนาเพื่อสนองตอบความต้องการขั้นต่ำให้แก่คนกลุ่มที่ยากจนที่สุดในชนบท ซึ่งแต่ละยุทธศาสตร์อาจจะเป็นวิธีการการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ใช้ได้ดีเหมาะสมกับช่วงเวลาหนึ่ง แต่ในเวลาต่อมาถ้ามีการเปลี่ยนแปลงของสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของกระแสโลกเกิดขึ้นก็จำเป็นต้องคิดค้นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป

๑.๗ สรุป

ความหมายของการพัฒนาได้เปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ มิได้มุ่งเน้นเพียงด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวเท่านั้นแต่ยังต้องคำนึงถึงด้านอื่น ๆ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น รวมทั้งมุ่งให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคมและการให้ความสำคัญกับคนในฐานะเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการพัฒนาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงตามแผนด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง ซึ่งเป็นการพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาอยู่ที่คนและคุณภาพชีวิตของคน ซึ่งลักษณะโดยรวมของการพัฒนา คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน การพัฒนาที่มีความสำคัญ คือเป็นการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของสังคมและการพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งแนวทางทั้ง ๒ นี้เป็นแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ ๘ จนกระทั่งถึงฉบับปัจจุบัน คือฉบับที่ ๑๒ โดยการพัฒนาจะมีแนวคิดแตกต่างหลายแนวความคิด คือ แนวคิดด้านมนุษยนิยม แนวคิดด้านเศรษฐกิจ แนวคิดด้านความจำเป็นขั้นพื้นฐานแนวคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม แนวคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม แนวคิดแบบการพัฒนาชุมชน และแนวคิดแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนประเทศไทยได้ผ่านยุคของการพัฒนามาแล้วระยะหนึ่ง ซึ่งมีพัฒนาการของการพัฒนาในตัวของมันเอง การพัฒนาที่ผ่านมาดังกล่าวมีผลกระทบต่อชุมชน สังคมเป็นอย่างมาก จนกระทั่งมีการนำแนวคิดการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เข้ามาใช้ปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทย ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรมที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ทำให้ก่อเกิดปัญหาและความต้องการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น จึงเป็นการยากที่จะทำการแก้ไขและตอบสนองให้แก่ประชาชนได้โดยรัฐฝ่ายเดียว ดังนั้นทุก ๆ ฝ่ายจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ด้วยการร่วมมือร่วมแรงในการที่จะทำการพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศชาติของตนเองให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้น^{๑๔}

^{๑๔} ญัตติวุฒิชัย ทรัพย์อุปลัมภ์ ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี หน้า ๑-๓๕

๒. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

๒.๑ ความหมายของการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยวจากที่องค์กรสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยขึ้น ณ กรุงโรมประเทศอิตาลี^{๑๕} ได้ให้ความหมาย ของการท่องเที่ยวไว้คือ การท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางที่มีค่า ๓ ค่า เป็นเงื่อนไขในการท่องเที่ยว คือ

๒.๑.๑ การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทาง (Travel) หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่ง ไปยังสถานที่หนึ่งโดยใช้นานพาหนะนำไปเป็นระยะทางไกลหรือไกลก็ได้

๒.๑.๒ การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึง มีสถานที่ที่เลือก เดินทางไปเยือนและใช้ช่วงเวลาหนึ่งอยู่ ณ ที่นั้นมักมีสถานที่ที่มีความสวยงามทางทัศนียภาพมาก หรือเป็นสถานที่ที่มีรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่หรือเป็นสถานที่ที่มีวัฒนธรรม ประเพณี ๘ กิจกรรมที่น่าสนใจซึ่ง ณ ที่นั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวที่เพียงพอสำหรับ สนองความต้องการและความพอใจแก่ผู้มาเยือน

๒.๑.๓ การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดมุ่งหมาย (Purpose) หมายถึง มีจุดประสงค์ในการเดินทาง ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือไปอยู่ประจำ แต่มีความมุ่งหมายในการเดินทางอย่างอื่นโดยผู้เดินทางอาจมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางมากกว่า ๑ อย่างก็ได้

จี และโชว (Gee & Choy, ๑๙๘๙) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางที่ทำให้ นักท่องเที่ยวมีความเพลิดเพลินสนุกสนาน โดยที่นักท่องเที่ยวนั้นคือนักท่องเที่ยวตนเอง

เศกสรรค์ ยงวนิชย์ ได้กล่าวถึง ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจตามวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้ ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้^{๑๖}

นิคม จารุมณี ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวเพื่อการศึกษาและพักผ่อนหย่อนใจหรือก่อให้เกิดการกระทำ ร่วมกันของมนุษย์ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม จนเป็นเหตุดึงดูดใจให้เดินทางไปศึกษาและ ท่องเที่ยวตามแหล่งต่าง ๆ^{๑๗}

^{๑๕} นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : บริษัทโอเอส พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๔๔.

^{๑๖} เศกสรรค์ ยงวนิชย์. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). ขอนแก่น: ภาควิชา สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๔๑.

^{๑๗} นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : บริษัทโอเอส พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๔๔.

สรุปแนวความคิดต่าง ๆ และความหมายของการท่องเที่ยวคือ การท่องเที่ยวจะนำมาซึ่ง การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนของประเทศ รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสถานที่ที่น่าสนใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นและเข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณีและ นอกเหนือจากนั้นทำให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน มีประสบการณ์ สร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดี ต่อผู้ร่วมเดินทางและเพื่อนมนุษย์อีกด้วย

๒.๒. ความสำคัญของการท่องเที่ยว

ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร กล่าวว่า ความสำคัญของการท่องเที่ยว คือ ปัจจุบันถือได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และมีความร่วมมือระหว่างประเทศในอันที่จะสนับสนุนส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ^{๑๘}

นิคม จารุมณี ได้สรุปบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเพิ่มเติมซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ ^{๑๙}

๒.๒.๑ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นต้นมา รายได้จากการท่องเที่ยวได้กลายเป็นรายได้ลำดับ ๑ เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าออก อื่น ๆ

๒.๒.๒ รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปเงินตราต่างประเทศนี้มีส่วนช่วยใน ๙ การสร้างเสถียรภาพให้กับดุลยภาพชำระเงิน

๒.๒.๓ รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชาชน อย่างกว้างขวาง สร้างงานสร้างอาชีพมากมาย และเป็นการเสริมอาชีพด้วยอาชีพที่เกิดต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว

๒.๒.๔ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีบทบาทในการสร้างงานสร้างอาชีพอย่างมากมายและกว้างขวาง เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ต้องใช้คนทำหน้าที่บริการโดยเฉพาะในธุรกิจ ทางตรง

๒.๒.๕ การท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิต และนำเอาทรัพยากรของ ประเทศมาใช้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลต่อการกระตุ้นการผลิตหรือที่เรียกว่าผลของตัวทวีคูณทางการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในลักษณะที่สูงมากเมื่อเทียบกับการผลิตสินค้าหรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ

๒.๒.๖ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่ายอาจเรียกได้ว่า เป็น Limitless Industry เมื่อเปรียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ

^{๑๘} ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร. คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์. (พิมพ์ครั้งที่๓). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.๒๕๓๖.

^{๑๙} นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : บริษัทโอเอส พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๔๔.

๒.๒.๗ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้าอากาศ เหมือนการเกษตรอื่น ๆ

๒.๒.๘ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี

๒.๒.๙ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ

๒.๒.๑๐ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัย และความมั่นคง ให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา

๒.๒.๑๑ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมสร้างสันติภาพสัมพันธไมตรี และความเข้าใจ อันดีด้วยเป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคมพบปะทำความเข้าใจกัน

๒.๓. องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

สถาบัน ว.ท. ได้สรุปสาระสำคัญของระบบและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ ว่า การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก ๓ ด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) และ การตลาดท่องเที่ยว (Tourism Market or Tourist) ซึ่งแยกกล่าวแต่ละประเด็น คือ แหล่งท่องเที่ยว บริการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว การให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย ในประเทศไทยโดย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้คำจำกัดความที่เกี่ยวข้องบางส่วนดังนี้^{๒๐}

๒.๔. องค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อภิชาติ อินทร์พงษ์พันธ์ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า องค์ประกอบของ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไว้ว่า หมายถึง ธุรกิจและบริการสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภท ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

๑. การคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นโดยปราศจากการเดินทางเห็นจะไม่ได้ การคมนาคมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวจนกลายเป็นอุตสาหกรรม

๒. ที่พัก เมื่อมีการเดินทางก็จำเป็นต้องมีการพักแรม ซึ่งถือว่าอุตสาหกรรมที่พักเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เป็นอันดับสองรองจากอุตสาหกรรมของที่ระลึก

๓. ร้านอาหารภัตตาคาร กิจกรรมร่วมที่ต้องเกิดในระหว่างที่นักท่องเที่ยวเดินทาง

๔. บริการนำเที่ยวเป็นธุรกิจที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเดินทางอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้นักท่องเที่ยว

๕. สิ่งดึงดูดใจเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งสิ่งดึงดูดใจที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น

^{๒๐} สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. รายงานขั้นสุดท้ายการ ดำเนินการกำหนดนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.(๒๕๔๒).

๖. ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง เป็นธุรกิจที่ทำรายได้สูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับ ธุรกิจอื่นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

๗. ความปลอดภัย ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญมากเช่นกัน^{๒๑}

มนัส สุวรรณ สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเป็นสรรพสิ่ง รองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วย ความสะดวกสบาย ปลอดภัย โดยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว แบ่งออกได้ ๒ ประเภท คือ

๑. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยตรง เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการเข้าออกประเทศ การให้บริการการท่องเที่ยว

๒. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศแล้ว แม้จะไม่มีนักท่องเที่ยว รัฐบาลก็ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ให้แก่ประชาชนของตน ส่วนการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวถือเป็นผลพลอยได้ประกอบด้วย สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ จำเป็นต่อการยังชีพของประชาชน สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐบาลให้ความปลอดภัยทั้งร่างกายทรัพย์สินและ การเดินทางแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เสริม หรือสนับสนุนเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว^{๒๒}

๒.๕. องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ หลาย ๆ อย่างผสมผสานกัน

มูการ์ต และเมดิล (Burkart & Medilk) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น (Amenity)^{๒๓}

มิล และเมอร์ริสัน (Mill & Morrison) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ ในด้านความสวยงาม ความน่าประทับใจ สิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องที่พัก ร้านอาหารร้านขายของที่ระลึกหรือบริการอื่น ๆ ปัจจัยพื้นฐานในเรื่อง ระบบการสื่อสารและสาธารณูปโภค การขนส่ง^{๒๔}

^{๒๑} อภิชาติ อินทร์พวงพันธ์. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: อุลลกิจ ออฟเซ็ท.(๒๕๔๐).

^{๒๒} มนัส สุวรรณ และคณะ. โครงการศึกษาแนวทางและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล. กรุงเทพฯ:การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(๒๕๔๑).

^{๒๓} Burkart and Medlik. Tourism : Past, Present and Future. New York : Harper & Row. (๑๙๘๑). ๕๙.

สรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพนั้นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจ องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และองค์ประกอบด้านคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ เพื่อช่วยสนับสนุนให้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งที่ท่องเที่ยวอย่างสะดวกสบาย และมีความสุข รูปแบบการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยว ได้แบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

๑. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้ การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อ การรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

๒. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการเกษตรเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวหลัก สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว มีการจัดระบบการให้บริการไว้รองรับ นักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งมีการวางแผนป้องกัน และแนวทางแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ

๓. การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการชมหรือสัมผัส ศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ รวมทั้งงานเทศกาล ประเพณี ตลอดจนเที่ยวชมมรดกทางประวัติศาสตร์ ที่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนสถาน สามารถแบ่งได้เป็นการท่องเที่ยว เชิงศิลปกรรม ประเพณี และแหล่งประวัติศาสตร์

๔. การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น เป็นการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหา การสัมผัสโดยตรงกับคนที่มีเชื้อชาติและภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตัวนักท่องเที่ยว ไม่ใช่การสัมผัสผ่านสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรม

๕. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬาเป็นการท่องเที่ยวเพื่อบำบัดโรค บำรุงสุขภาพกาย หรือสุขภาพจิต การออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาเพื่อรักษาสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยว เชิงผจญภัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมย่อยของการเล่นกีฬาด้วย^{๒๕}

^{๒๔} ประกอบศิริ รักดีพิณิจ. ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา .บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยนเรศวร.(๒๕๕๕).

^{๒๕} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ :การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(๒๕๕๖).

๓. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว ในพจนานุกรม Webster's Third New International Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า Tourism หรือ การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อสราญใจ การบริหารงานธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วน Tourist หมายถึง นักท่องเที่ยว ผู้ที่เดินทางจากอีกจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง เพื่อเฝ้าหาสุขารมณ์หรือ เพื่อความรู้ทางวัฒนธรรมแล้วกลับมา ณ จุดเริ่มต้น คำว่า “การท่องเที่ยว” จึงเป็นคำที่มีความหมายกว้าง มิได้มีความหมายเพียงการเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การเคลื่อนย้ายประชากรจากแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง รวมทั้งการเดินทางภายในประเทศและเดินทางระหว่าง ประเทศการท่องเที่ยวจึงเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้รับความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ในปัจจุบันการท่องเที่ยวจึงเป็นธุรกิจที่กว้างขวาง ความหมายของ การท่องเที่ยว นั้นอาจสรุปได้ในเงื่อนไข ๓ ประการ คือ ประการแรก ต้องเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปยังที่อื่นชั่วคราว ประการที่สองต้องเดินทางไปด้วยความสมัครใจและประการสุดท้ายเดินทางด้วยจุดมุ่งหมายใดก็ได้ ที่มีใช้เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้^{๒๖}

๓.๑ ปัจจัยของการท่องเที่ยว แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) หมายถึง สิ่งที่สามารถดึงดูดหรือโน้มน้าวใจให้เกิดความสนใจปรารถนาที่จะไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวไปเยือนจะต้องเป็น พื้นที่ที่มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ในแหล่งท่องเที่ยวจะมีจุดที่เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว จุดหนึ่งหรือหลายจุดก็ได้ถ้ามีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวหลายจุด แหล่งท่องเที่ยว นั้นจะมีนักท่องเที่ยวและ สนใจนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวกันมาก

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ

(๑) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่ธรรมชาติให้มา (Natural Attraction Factors) คือ ความงามตามธรรมชาติที่สามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปเที่ยวในพื้นที่นั้น เช่น หาดทรายที่สวยงาม สภาพป่า และชีวิตสัตว์ป่า เป็นต้น

(๒) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Historical and Cultural Attraction Factors) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นแล้วสามารถดึงดูดใจให้มนุษย์ไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น สิ่งก่อสร้าง ที่เป็นสถาปัตยกรรมได้แก่วัดวังเมืองโบราณ เป็นต้น

(๓) คน เช่น ตลาดน้ำ ก็เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์ทำให้เกิดขึ้นมา รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่คนเราสร้างขึ้นมา เช่น การแข่งกีฬาการแสดงการจัดเทศกาล เช่น งานเทศกาลอาหาร งานเทศกาลผลไม้ เป็นต้น

^{๒๖} วรรณ วรณานิช. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ. ๒๕๓๙. หน้าที่ ๕๐๙ .

๒) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facility) หมายถึง สิ่งต่างๆที่รองรับการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างสะดวกสบายที่สำคัญมากที่สุดคือเรื่องที่พักแรมไม่ว่าจะเป็น ที่พักในรูปแบบโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล เกสต์เฮาส์สิ่งสำคัญอันดับรองลงมา คือ การบริโภค จึงต้องมีร้านอาหารบริการสำหรับนักท่องเที่ยวตลอดจนข่าวสารข้อมูลเพื่อการเดินทางไว้บริการนักท่องเที่ยว

๓) การเข้าถึงได้ (Accessibility) หมายถึง การไปถึงแหล่งท่องเที่ยวได้คือ ต้องมีการคมนาคมขนส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก

ปัจจัยในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความพึงพอใจ หรือความต้องการที่จะได้รับการไปท่องเที่ยว โดยที่บางคนต้องการไปท่องเที่ยวธรรมชาติอย่างเดียว แต่บางคนอาจจะต้องความสะดวกสบายในเรื่องของที่พักหรืออาหารเป็นต้น

การท่องเที่ยวจึงเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก ๓ ด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการท่องเที่ยว (Tourism Service) และการตลาด การท่องเที่ยว (Tourism Market of Tourist) แต่องค์ประกอบย่อยๆที่มีความสัมพันธ์กันเป็นเหตุและผล ซึ่งกันและกัน ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวจึงอยู่ที่ความแตกต่างในองค์ประกอบย่อยและ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง^{๒๗} ทั้งนี้การท่องเที่ยวจึงเป็นปรากฏการณ์ของมนุษย์ที่สร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมในการเดินทาง ไปท่องเที่ยวแต่ละสถานที่ย่อมมีจุดหมายของการเดินทางไปท่องเที่ยวที่ต่างกัน

๓.๒ วัตถุประสงค์กับการท่องเที่ยว

โรบินสัน (Robinson) ได้กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวของบุคคลมีอยู่ ๘ ประการ คือ

- ๑) เพื่อฟื้นฟูสุขภาพและร่างกาย
- ๒) เพื่อสุขภาพอนามัย เพื่อสูดอากาศบริสุทธิ์อาบแดด อาบน้ำแร่
- ๓) เพื่อเข้าร่วมหรือชมกิจกรรมทางกีฬา
- ๔) เพื่อไปชมสิ่งที่แปลกใหม่ในต่างประเทศ
- ๕) เพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ ความสนุกสนาน ความสดชื่น เพื่อการพักผ่อน
- ๖) เพื่อสาเหตุส่วนตัว เช่น ไปเยี่ยมญาติไปพบเพื่อนใหม่หรือเพื่อหลบหนีคนที่ใกล้ชิด

จำเ

๗) เพื่อเหตุผลทางด้านจิตใจ ศาสนา

๘) เพื่ออาชีพและการธุรกิจ

^{๒๗} อรุณ ชิลป์ มณีพันธ์. ลักษณะชายฝั่งทะเลที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่ง ทะเลประเทศไทย. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

ตามมติเอกฉันท์ของสหประชาชาติในการประชุมครั้งที่ ๒๑ ในปีพ.ศ.๒๕๑๐ อันเป็นปีท่องเที่ยว สากลว่า “การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มนุษยชาติต้องการมากที่สุด ควรที่รัฐบาลของทุกประเทศ และมนุษยทุกคนจะสนับสนุน”^{๒๘} จากมูลเหตุจูงใจเพื่อการท่องเที่ยวที่กล่าวมานี้ คงจะไม่มีมูลเหตุจูงใจอันใดอันหนึ่งที่เป็นตัวกระตุ้นที่เด่นที่สุด แต่มีลักษณะผสมผสานกัน

๔. หลักการของการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน

๔.๑. ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของในการจัดการ ดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

๔.๒. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน มี ๗ องค์ประกอบ

๔.๒.๑ เมืองคร/กลไก ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว

(๑) เมืองคร/กลไก ที่เกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อเป็นแกนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว

(๒) การมีส่วนร่วมของสมาชิกและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

๔.๒.๒ มีระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

(๑) มีระบบบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และกฎกติกาที่ใช้ในการบริหารการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านอื่นๆ ของชุมชน

(๒) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน

(๓) การปฏิบัติตามกฎระเบียบและรูปแบบที่ใช้สำหรับบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

(๔) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นกับชุมชนอย่างยั่งยืน

๔.๒.๓ สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชน

(๑) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน

(๒) กระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม

๔.๒.๔ ส่งเสริมวัฒนธรรมของชุมชน

(๑) กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น

^{๒๘} Burkart and Medlik. *Tourism : Past, Present and Future*. New York : Harper & Row. (๑๙๘๕).๕๙.

(๒) มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากภายในสู่คนภายนอก

(๓) มีกฎ กติกา และแนวทางเพื่อเคารพและปกป้องวัฒนธรรมชุมชน

(๔) กลุ่มท่องเที่ยวมีการส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู และสืบทอดวัฒนธรรม

๔.๒.๕ มีส่วนในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน

(๑) กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๒) มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

(๓) จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

(๔) มีการป้องกัน จัดการ และแก้ไขปัญหาเฉพาะ

๔.๒.๖ สร้างการเรียนรู้

(๑) กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน ให้แก่ผู้มาเยือน

(๒) สร้างจิตสำนึกและองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งคนในชุมชนและผู้มาเยือน

๔.๒.๗ มีการบริการที่ดีและปลอดภัย ทั้งด้านที่พัก ยานพาหนะ นักสื่อความหมาย ท้องถิ่น เจ้าของบ้าน และการประสานงานที่ดีระหว่างกลุ่มในชุมชนเพื่อให้บริการ

๔.๓. ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

๔.๓.๑ การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน

ความอยู่รอดของชุมชนขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรธรรมชาติวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน คนในชุมชนมีความเชื่อมโยงผูกพันกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน สร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนในการเผยแพร่ภูมิปัญญาในการจัดการ ทรัพยากร สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้ผู้มาเยือนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สร้างความร่วมมือของหน่วยงานในการทำงานเป็นพันธมิตรร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๓.๒ การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนสนับสนุนการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนจะทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมโดยที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและประยุกต์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย มีการสืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชนในการนำเสนอ “ของดี” ชุมชนให้คนภายนอกได้รับรู้ ทา

ให้เกิดการสับสน ถ้อยทอด และฟื้นฟูวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ชุมชนมีการบริหารจัดการและร่วมกัน กำหนดว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ ชุมชนพร้อมในการนำเสนอและสร้างการเรียนรู้แก่ผู้มา เยือน ตลอดจนมีแนวทางปฏิบัติตัวสำหรับนักท่องเที่ยว การที่มีนักท่องเที่ยวสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถี ชีวิตและวัฒนธรรมคน ท้องถิ่น เป็นตัวกระตุ้นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และมี ชีวิตชีวาในการนำเสนอข้อมูล สามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ของตน ทำให้เยาวชนคนรุ่นหลังเห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง

๔.๓.๓ การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาคน

ความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น หรือชาติพันธุ์ ความร่วมมือและความสามัคคีของ คนในชุมชน การมีพื้นที่ทางสังคม ได้รับการยอมรับจากคนภายนอก เป็นหัวใจสำคัญของการดำรงไว้ ซึ่งความเป็นชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนช่วยให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมและกำหนดบทบาทของ ชุมชนต่อการท่องเที่ยว มีกระบวนการในการจัดการความรู้ภายในชุมชน สร้างระบบในการบริหาร จัดการและแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยชุมชนเอง มีการพัฒนาทักษะและเพิ่มเติม ความรู้ใหม่ให้กับสมาชิกในชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ให้คนในชุมชนมีความเชื่อมั่นในการ นำเสนอปัญหาและความต้องการกับหน่วยงานภายนอก นำเสนอประสบการณ์และความสำเร็จในการ พัฒนากับคนและหน่วยงานที่มาศึกษา-ดูงาน นอกจากเป็นการพัฒนา “คนใน” แล้วยังให้การศึกษา กับ “คนนอก” ด้วย

๔.๓.๔ การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตคน ท้องถิ่น

การท่องเที่ยวเป็นการดึงคนจากภายนอกมาเรียนรู้ชุมชน แรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยว เข้ามาในชุมชนคือ วิถีชีวิตที่แตกต่าง วัฒนธรรมดั้งเดิม และแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ จุด ดึงดูด คือ วิถีชีวิตที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็น รายได้เสริมที่สามารถนารายได้นั้นไปดำรงชีพ โดยที่คนในชุมชนยังคงดำเนินวิถีดั้งเดิมหรือเป็นการ สร้างทางเลือกเรื่องรายได้ ให้กับบางครอบครัว ในการสร้างอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างงานให้กับคนในชุมชนการท่องเที่ยว โดยชุมชน จัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวสนับสนุนกิจกรรม การพัฒนาชุมชนและสาธารณประโยชน์

๔.๔ แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนาน สนวนศรี ได้ระบุว่า แนวคิดและต้นกำเนิดของคำว่า อีโคทัวร์ริซึม (ecotourism) มาจากประเทศตะวันตก มีการให้คำนิยามคำนี้หลากหลายขึ้นอยู่กับภูมิหลังของแต่ละคนหรือสังคมที่ ผู้เขียนหรือนักวิชาการคลุกคลีอยู่ โดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาที่คู่ไปกับการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบริบทสังคมไทยที่คนกับธรรมชาติมีความผูกพันใกล้ชิดกัน แนวคิดนี้จึงเน้นบทบาทของคนและชุมชนมากขึ้น^{๒๙}

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” ซึ่งมองว่าคนและชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีแหล่งธรรมชาติเป็นฐาน

จากบทเรียนของการพัฒนาประเทศ โครงการพัฒนาหลายโครงการเป็นโครงการที่ดีแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากมองที่โครงการเป็นตัวตั้งไม่ได้มองที่ประชาชน ดังนั้น การให้บทบาทและความสำคัญของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในส่วนขององค์กรประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน เห็นว่าหากจะให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยั่งยืน ต้องมองที่ชุมชนเป็นศูนย์กลาง จึงเกิดแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น

“การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม ๕ ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ให้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน

ในช่วง ๒ - ๓ ปี ที่ผ่านมาคำว่า "Community-based Tourism : CBT" การท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเป็นฐานการบริหารจัดการ "การท่องเที่ยวโดยชุมชน" เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายๆความหมาย ความเข้าใจและประสบการณ์ ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เป็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการด้านโฮมสเตย์ ที่ต้องมี "ชุมชน" เป็นส่วนประกอบสำคัญ

^{๒๙} พจนา สวนศรี. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ :โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้า ๑๗๘-๑๗๙.

การท่องเที่ยวกลายเป็น"เครื่องมือ"ที่รัฐบาลให้ความสำคัญเนื่องจากมีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ เพื่อพัฒนาประเทศอย่างมากและยังเป็นรายได้ที่เป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ และมีการกระจายไปในหลายภาคอย่างค่อนข้างชัดเจน เช่นการเดินทาง ที่พัก การซื้อของที่ระลึก ภัตตาคาร ร้านค้าต่างๆ จึงมีการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและทางอ้อม ขยายมากขึ้น เช่นการเพิ่มขึ้นของสถานที่พัก ทั้งโรงแรมขนาด ๕ ดาว ๔ ดาว ไปจนถึงที่พักแบบพื้นบ้านที่เรียกว่า โฮมสเตย์ การเพิ่มขึ้นของร้านอาหาร และแหล่งบริการอื่นๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ และการขยายตัวไปในแทบทุกภูมิภาคของไทย ก่อให้เกิดการตื่นตัว เพราะมองว่าเป็นเรื่องง่ายที่จะมีรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยว ที่เป็นผู้มาซื้อสินค้าถึงที่ไม่ว่าจะได้ก็ตาม

แต่จากการที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีจำกัดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ซึ่งผู้ดูแลหรือเป็นเจ้าของก็คือประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ ว่าจะมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างไร เพราะทรัพยากรทุกอย่างต้องมีข้อจำกัดในการใช้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามการใช้ที่ยั่งยืน และเป็นไปได้หรือไม่ที่จะดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และควรทำอย่างไร เมื่อ "ชุมชน" กลายเป็น "สินค้า" หรือ "เครื่องมือ" ที่เป็นทั้งผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ ในขณะเดียวกันเป็นสิ่งที่ทำลายและละเลยต่ออนอย่างยิ่ง เหมือนกับการที่ต้องคำนึงถึงความรู้สึก ความยินดีของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งยังเป็นผู้ที่ถูกกล่าวอ้างถึงอยู่ตลอดเวลาในการที่รัฐบาลจะดำเนินการพัฒนาใดๆ จึง "ต้องให้ความสำคัญต่อชุมชนในระดับต้นๆ และชุมชนต้องได้รับประโยชน์" อยู่เสมอ

เมื่อชุมชนมาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็จะมีคำใหม่ๆ เกิดขึ้น อาทิเช่น การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวผ่านชุมชน การท่องเที่ยวในชุมชน ก็ขึ้นอยู่กับนิยามแห่งการสื่อความหมายต่อคำดังกล่าว แต่ที่แน่นอนก็คือ "ชุมชน" เป็นสิ่งที่ต้องถูกกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และอย่างไรคือการท่องเที่ยวโดยชุมชน "Community Based Tourism : CBT " ที่เหมาะสมอันจะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและเห็นผล

การท่องเที่ยวโดยชุมชน : "Community-based Tourism : CBT"

"เป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน"

กระบวนการเรียนรู้ของ CBT : มุ่งองค์ประกอบที่สำคัญคือ

- ศักยภาพของคน ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดีเสียก่อน เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้

- **ศักยภาพของพื้นที่** หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแนวคิด พื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย

- **การจัดการ** เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืน สมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน : "Community-based Tourism : CBT" ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชนรู้ว่าพื้นที่ของตนเองมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจาย จัดสรรรายได้อย่างไร ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือการมีส่วนร่วม อันหมายรวมถึง ร่วมในทุกๆสิ่ง ทุกอย่างเพื่อส่วนรวม

- **มีส่วนร่วม มีได้อย่างไร** การสื่อสารพูดคุย เป็นการสื่อความคิดเห็น การแก้ปัญหา รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆจากการระดมความคิดจากประสบการณ์ของนักวิจัยท้องถิ่นพบว่า ชุมชนจัดให้มีเวทีพูดคุย ร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน สร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่างๆเพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติตาม

- **ผลกระทบจากการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน : "Community-based Tourism : CBT"** ทุกอย่างที่ดำเนินการย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ตั้งอยู่ สิ่งแวดล้อมโดยรอบทั้งสิ้น ซึ่งมีผลกระทบด้านบวกและด้านลบ^{๓๐} ได้แก่

๑. ผลกระทบด้านบวก ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกเกิดการพัฒนาตนเอง พึ่งพาตนเอง คิดเป็นทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา เกิดรายได้เพิ่มขึ้นมีการรวมตัวกัน สร้างความเข้มแข็งในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความคาดหวังและความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เป็นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านเศรษฐกิจ ๒) ด้านสังคมวัฒนธรรม ๓) สิ่งแวดล้อม และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนคือการรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สืบสานสืบทอด ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ได้ เกิดความรักความภาคภูมิใจในความรู้สึกเป็นเจ้าของมีส่วนร่วมในทรัพยากรของชุมชน และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในที่สุด

^{๓๐} วีระพล ทองมา. การจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. เชียงใหม่ : คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้. พ.ศ. ๒๕๔๗. หน้า ๑๗-๒๒

๒. ผลกระทบด้านลบ เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ จำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว การใช้น้ำ ระบบนิเวศธรรมชาติ การรับวัฒนธรรมที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว เกิดกระแสการเลียนแบบ มีความขัดแย้งทางความคิด เสียความเป็นส่วนตัวในการที่จะต้องรองรับนักท่องเที่ยว และที่สำคัญคืออาจถึงกับสูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หากมีการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากเกินไป

ในส่วนการตลาดนั้นแต่ละชุมชนจะต้องให้ข้อมูลแนะนำชุมชนตนเองและชุมชนอื่นที่ถูกต้องและน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว และที่น่าภูมิใจสำหรับชุมชนคือ การรักษาและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา แต่ชุมชนไม่ได้ละทิ้งพื้นฐานเดิม หรือปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปตามกระแสวัฒนธรรม และไม่ได้มุ่งหวังรายได้จากการท่องเที่ยวที่จะได้ให้เป็นรายได้หลักของชุมชนโดยละทิ้งอาชีพดั้งเดิมที่จะเป็นสิ่งที่ปรับตัวเพื่อรองรับกระแสการท่องเที่ยวที่เข้าไปในชุมชน

หลักการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการของตนเองโดยดำเนินการพร้อมกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมนั้น จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวกับกลุ่มคนต่างๆ มากมาย เมื่อมองในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงควรต้องมีหลักการร่วมกัน ดังนี้

๑. การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการวินิจฉัยวิเคราะห์สภาพปัญหา ผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านแล้ว ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร

๒. สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิดร่วม วางแผนร่วม ทำกิจกรรมร่วม ติดตามประเมินผลร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันและรับประโยชน์ร่วมกัน

๓. ชุมชนต้องการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือจะเป็นองค์กรชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้วเช่นกัน องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ได้ เพื่อกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง นโยบายการบริหาร การจัดการ การประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชนที่เห็นร่วมกัน

๔. รูปแบบ เนื้อหา กิจกรรม ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน ความเป็นธรรม และให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์และลดผลกระทบในเชิงลบ

๕. มีกฎ กติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

๖. ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน

๗. การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีมาตรฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมภายในชุมชนด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ

๘. รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีส่วนไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม

๙. การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนเป็นการจัดการท่องเที่ยว จะเป็นการทำลายชีวิตและจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน

๑๐. องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และพร้อมจะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากมองในแง่ความพร้อมของชุมชนและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในมิติของชุมชนแล้ว การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นไปได้ด้วยดีนั้นยังต้องพิจารณาจากมิตินอกชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยได้แก่ การตลาด นโยบายรัฐที่เข้ามาสนับสนุน และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

กระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

หากชุมชนมีความพร้อมมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาทจัดการการท่องเที่ยวแล้วนั้น ผู้นำชุมชนและแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริการส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครูอาจารย์ในโรงเรียน เป็นต้น ร่วมกันประชุมสัมมนาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการฝึกกำลังความคิดสร้างสรรค์ ประสานแนวคิดของทุกคนให้เห็นเป็นภาพเดียวกัน ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำวิสัยทัศน์ที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมาย เป็นทิศทางของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะต่อไป ดังที่พจนา สวนศรี ได้กล่าวไว้ว่า^{๓๑}

วิสัยทัศน์

ชุมชนหลายแห่งตัดสินใจเปิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเป็นฝ่ายจัดการเองนั้น มีรูปแบบการคิดตัดสินใจด้วยการมองวิสัยทัศน์ ๓ รูปแบบด้วยกัน คือ

^{๓๑} พจนา สวนศรี. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ :โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้า ๑๘๕-๑๘๘

๑. มองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกับคนภายนอก ให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาชุมชนที่ประสบอยู่ และหวังว่าจะได้เพื่อนที่เข้าใจ ร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าว ร่วมกัน อันเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เพื่อประสานการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหของชุมชนนั้น

๒. การท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จำเป็นที่ชุมชนต้องรวมตัวกันเข้ามามีการจัดการให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติอยู่ในกฎ กติกาของชุมชน การจัดระเบียบการแบ่งปันผลประโยชน์แก่ผู้คนที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ในชุมชน การสร้างมาตรฐานต่างๆ ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ทั้งเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบมากเกินไปขีดความสามารถที่ชุมชนจะจัดการได้

๓. การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการเรียนรู้ระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นการสร้างโอกาสในการฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อม โดยมองที่รายได้เป็นเพียงแค่ผลพลอยได้จากกระบวนการเรียนรู้ท่ามกลางการท่องเที่ยว

ซึ่งทั้ง ๓ รูปแบบนี้มีพื้นฐานการคิดจากชุมชนเอง ที่มีความภูมิใจในวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเองที่พร้อมจะสื่อต่อคนภายนอก โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด นอกจากนั้นแล้ว ชุมชนเองยังต้องการความเข้าใจ ความร่วมมือของนักท่องเที่ยวในเคารพในกฎ กติกาที่ชุมชนร่วมกันสร้างไว้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมาจากการกำหนดจากวิสัยทัศน์ที่จัดทำร่วมกันในชุมชน และนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรม ให้มีความชัดเจนขึ้นโดยชุมชนจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลักอยู่ ๔ ประการด้วยกัน คือ

๑. เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในรูปแบบอื่นๆ ที่ต้องเอื้ออำนวยการเรียนรู้ต่อการกันและกันได้ เช่น การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ไปเยือนชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน นักท่องเที่ยวควรเกิดการเรียนรู้บทบาทของประมงขนาดเล็กที่ทำหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งด้วย

๒. เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมให้ชุมชนโดยเฉพาะคนหนุ่มสาวได้เข้าใจ ให้คุณค่า ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้กลับฟื้นคืนสภาพได้ในระยะต่อไป

๓. เพื่อก่อให้เกิดการรวมตัวกันของคนในชุมชน ที่เผชิญต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวแบบเดิม ให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการลดผลกระทบดังกล่าว และจัดระเบียบชุมชนให้เป็นระบบที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๔. เพื่อเป็นเครื่องมือการเผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตกับสาธารณชนภายนอก

จะเห็นได้ว่าในมิติของชุมชนไม่ได้มองเรื่องราวได้เป็นเรื่องหลัก ผิดกับในระดับนโยบาย การท่องเที่ยวมักจะให้ความสำคัญเรื่องราวได้เป็นอันดับแรก หากเอาคุณค่า วิธีคิดที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทย อันได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออารี ประกอบกับการมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ความรักในศิลปวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางสังคมของคนไทย ก็จะทำให้การริเริ่มและมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น

การประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับคนภายนอก ดังนั้น ทักษะ ความชัดเจน การจัดการให้เหมาะสม จึงเป็นเรื่องที่ชุมชนเองยังมีความกังวลอยู่พอสมควร แม้ว่าจะมีปัจจัยที่เอื้อ และการสนับสนุนจากภายนอกพอสมควร แต่ชุมชนเองต้องสามารถคาดการณ์ และประเมินว่า วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร โดยการร่วมกันอภิปราย ระดมความคิดเห็น จากชุมชนให้กว้างขวางจนสามารถสรุปด้วยมติของชุมชนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบการประเมินอยู่ ๗ ประการด้วยกัน คือ

๑. ผู้นำชุมชนและแกนนำชุมชน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอก และสภาพปัญหาชุมชนตลอดจนมองแนวทางแก้ไขปัญหาได้แบบชัดเจน และมองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่ง หรือกิจกรรมร่วมเชื่อมต่อทิศทางการแก้ไขปัญหโดยภาพรวมของชุมชนได้ แล้วจึงได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์เป้าหมายการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

๒. การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมด เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกับสิทธิของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมชุมชนที่ชุมชนต้องมีการคิดไตร่ตรองวินิจฉัย และร่วมตัดสินใจจะเปิดหมู่บ้านรองรับอย่างไร ควรเป็นรูปแบบใด ใครบ้างที่เกี่ยวข้อง ใครมีบทบาทจัดการอย่างไร และภายหลังนักท่องเที่ยวกลับแล้วมีการลดผลกระทบอย่างไร ด้วยวิธีการใด ตลอดจนการแบ่งปันผลประโยชน์ภายในชุมชน

๓. ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมนี้ หรือผลักดันให้องค์กรชุมชนอื่นที่พิจารณาแล้วว่า มีความพร้อมทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์กรนั้นๆ แต่ทั้งนี้การดำเนินการขององค์กรต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส เพราะมีผลประโยชน์ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

๔. การพิจารณาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หรือของดีในชุมชนเพื่อจัดปรับเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องต่อชุมชน ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้น้อยที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

๕. ความพร้อมของผู้ที่สนใจจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยว จะมีบทบาทหลากหลายมากขึ้น คือจะมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่พัก อาหาร การดูแลความปลอดภัย การนำพานักท่องเที่ยว การสื่อ

ความหมาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต้องไม่ใช่กระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มแกนนำภายในชุมชนเท่านั้น ควรมีระบบกระจายที่ทั่วถึงและเป็นธรรม

๖. การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ที่ระดมรับนักท่องเที่ยว เพื่อสามารถจัดปรับกระบวนการให้เหมาะสม สอดคล้องยิ่งขึ้น และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการลดผลกระทบของการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป

๗. ประสบการณ์ทักษะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องบูรณาการความต้องการ ความเพลิดเพลิน ความตื่นตัวและการเรียนรู้ ให้เป็นโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่

การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นเสมือนงานพัฒนาชุมชนอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่ดูเหมือนง่ายแต่ทำยาก ที่ว่ายากนั้นก็เพราะการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองกระแสบริโภคนิยม การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนหลุดออกจากฐานการผลิตเดิมในภาคการเกษตร สู่อุตสาหกรรมบริการ กำลังซื้อที่สูงกว่าของนักท่องเที่ยวจึงสามารถกำหนด “สินค้า” และ “บริการ” ได้ตามความต้องการ ทำให้สภาพทางสังคม และวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวมักถูกรวบจากวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาพร้อมกับนักท่องเที่ยว เป็นดาบสองคมและมีความเสี่ยงอย่างยิ่งในการนำไปใช้ในการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะเปิดหมู่บ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนควรจะต้อง “รู้ตัว” เข้าใจและตระหนักต่อการท่องเที่ยวนี้ตลอดจนการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการเตรียมความพร้อมชุมชน ซึ่งผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการทำงาน ตามที่พจนา สวนศรี^{๓๒} ได้กล่าวไว้ว่าดังนี้

ขั้นที่ ๑ ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ชุมชนในการพิจารณาทั้งด้านบวกและลบของการท่องเที่ยว ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจะมีเฉพาะผู้นำหรือกลุ่มสนใจ

ขั้นที่ ๒ สร้างการมีส่วนร่วม เป็นการดึงเอากลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ และผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำทางธรรมชาติมาพูดคุยเรื่องผลดี-ผลเสีย อีกครั้ง เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้ร่วมกันตัดสินใจเรื่องนี้ร่วมกัน

ขั้นที่ ๓ ศึกษาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำงานร่วมกับชาวบ้านเพื่อศึกษาในหัวข้อดังนี้

● การสำรวจทางกายภาพ

- ทำแผนที่รอบนอก (แสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินทำกิน)

^{๓๒} พจนา สวนศรี. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ :โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต และธรรมชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้า ๑๘๙-๑๙๐

- แผนทีรอบในหมู่บ้าน (แสดงที่ตั้งของบ้านเรือน ทรัพยากรคนสร้างและ ทรัพยากรธรรมชาติ)

- ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน
- ศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว

- ศึกษากลุ่มต่างๆ ในชุมชน

ซึ่งผลการศึกษานี้จะทำให้เห็นศักยภาพ-ข้อจำกัดของชุมชน และปัญหาของชุมชน ร่วมกัน

ขั้นที่ ๔ วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพ-ข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยง ในขั้นตอนนี้จะทำให้ชุมชนได้มองเห็นได้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงเรื่องท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้ การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จะทำให้เกิดการลำดับความสำคัญของปัญหา และอาจพบว่า เพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้เรื่องการท่องเที่ยวเลยก็ได้

ขั้นที่ ๕ ร่วมกันพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อน อาทิ

- รวบรวมองค์ความรู้ ซึ่งแต่ละชุมชนจะแตกต่างกันออกไปมีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน เช่น บางชุมชนเด่นด้านการพัฒนาชุมชน บางชุมชนเด่นระบบการจัดการนิเวศที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งชุมชนต้องร่วมกันดึงเอกลักษณ์ ให้เห็นร่วมกันก่อนนำสู่การเผยแพร่ออกไป

- ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม สอดคล้อง ปลอดภัย ไม่ทำลายระบบนิเวศเดิมมากนัก เช่น การปรับทางเดินในป่าเขา เป็นต้น

- ปรับปรุงบ้านพักและความสะอาดภายในชุมชนให้เป็นมาตรฐานของชุมชนแต่ละแห่งที่ตกลงร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการของชุมชน ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

- ฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น นักสื่อความหมาย การสร้างเวทีเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเห็นความสามารถของชุมชน ในการรองรับการท่องเที่ยวทั้งความพร้อมจำนวนบุคลากร และขีดความสามารถในการรองรับทั้งพื้นที่ทางธรรมชาติและรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน

ขั้นที่ ๖ วางรูปแบบการบริหารจัดการ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำงาน หรืออาจใช้องค์กรที่ชุมชนมีอยู่เดิมแต่เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยว โปรแกรมและราคาการจัดสรรผลประโยชน์ สู่ชาวบ้านและชุมชน และมาตรการในการป้องกันผลกระทบ โดยอาจจะเป็นการสร้างกฎ-กติกา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ ๗ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับรู้และช่วยให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจ

ขั้นที่ ๘ ทดลองดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ในขั้นตอนนี้อาจมีการจัดท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อทดสอบความพร้อมของชุมชน โดยการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่มีประสบการณ์หรือเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นทิศทางต่อไปในอนาคต

ขั้นที่ ๙ ประเมินผล ในขั้นตอนประเมินผล อาจแยกออกมาเป็น ๒ ส่วน คือ การประเมินผลและสรุปบทเรียนหลังเสร็จกิจกรรมทุกครั้ง และการประเมินผลเป็นช่วงๆ ทุกๆ ๓-๖ เดือน เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลจะช่วยให้เกิดการทบทวนตนเอง และแก้ไขข้อบกพร่อง

ขั้นที่ ๑๐ พัฒนางค์กร

● การฝึกอบรม เช่น การบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วม การสื่อความหมาย เป็นต้น

● การศึกษาดูงาน สำหรับแกนนำองค์กรชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว เพื่อเสริมโลกทัศน์ พัฒนาทักษะการบริหาร การจัดการในชุมชนอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน เพื่อเป็นตัวอย่างนำไปประยุกต์ หรือเป็นบทเรียนที่ชุมชนต้องพึงระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และวางมาตรการป้องกันไว้แต่เริ่มแรก

กระบวนการทั้ง ๑๐ ขั้นตอนแล้ว จะเหมือนการทำงานพัฒนาปดินั่นเอง แต่สิ่งที่ยากก็คือเรื่องท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ชาวบ้านไม่คุ้นเคยมาก่อน และไม่มั่นใจว่าตนเองจะทำได้ แต่ละคำถามในแต่ละขั้นตอนในกระบวนการเตรียมชุมชน จะต้องเป็นการปลุกกระตือรือร้นของท้องถิ่น ให้คนท้องถิ่นอยากรู้จักตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การท่องเที่ยวก็จะเกิดความชัดเจนมากขึ้นว่า เป็นการเข้ามาเพื่อให้ชุมชนได้นำเสนอตัวอย่างต่อสาธารณะ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว นอกจากปลุกสำนึกของชุมชนแล้วยังเป็นการสร้างจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้เข้ามาเยี่ยมชมเยือน

สรุปหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

● **การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน** มีเป้าหมายอยู่ที่การอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนภายใต้

เงื่อนไข การบีบคั้นจากนโยบาย ที่ทำให้มีการแย่งชิงทรัพยากร (ความรู้ อำนาจ กฎหมายอยู่ในมือของภาครัฐ) เช่น ความขัดแย้งเรื่องไร่หมุนเวียน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนถูกมองว่าเป็นทัวร์เถื่อน

● **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ**

- ความเป็นชุมชน วัฒนธรรมชนเผ่า
- กฎหมายบางอย่างไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชนเผ่า

เสริม

- เกิดเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยว โดยสร้างผลกระทบคือ พื้นวิถีชีวิต เกิดรายได้

หน่วยงานและบุคคลภายนอกเข้าใจวิถีชีวิต

- กระบวนการทำงานของโครงการในประเด็นการท่องเที่ยว

♥ แผนงาน

๑. เตรียมความพร้อมชุมชน
๒. งานสร้างเครือข่าย
๓. งานพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน / ของที่ระลึก

♠ วิธีการทำงาน

- เตรียมความพร้อมของชุมชน
 - ศึกษาศักยภาพ ความเป็นไปได้
 - อบรมการบริหารจัดการ
 - เตรียมแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่างๆ
 - อบรมการสื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม
 - จัดทัวร์นำร่อง
 - ประเมินผลประจำปี
 - จัดทัวร์ประเมินผล
- สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างหมู่บ้าน, องค์กรท้องถิ่น, ภาคเอกชน
- พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน/ของที่ระลึก
 - สำรวจผลิตภัณฑ์ชุมชนและตลาด
 - ช่วยชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์
 - จัดตั้งร้าน แสวงหาทุน

♣ ผลการดำเนินงาน

๑. หมู่บ้านสามารถจัดการท่องเที่ยว
๒. เกิดศูนย์ประสานงานท่องเที่ยว
๓. ผลิตภัณฑ์ที่กำลังสูญหายได้รับการฟื้นฟู
๔. มีการประชาสัมพันธ์ผ่าน Website , สื่อต่างๆ

◆ ปัญหา-อุปสรรค

๑. พื้นที่ห่างไกล การเดินทางยากลำบาก
๒. ศักยภาพของคนทำงานมีจำกัด
๓. ผู้ประสานไม่ต่อเนื่อง

๔.๕ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก (WTO, ๒๐๐๔) ได้ให้อธิบายคำจำกัดความล่าสุดของการพัฒนา การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable Tourism) ว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไม่ใช่เป็นเพียงแค่การท่องเที่ยว ขนาดเล็กหรือการตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche tourism segments) หากแต่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้อง ครอบคลุมถึงการตลาดโดยรวมหรือที่เรารู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวแบบมวลชน” (Mass tourism) โดยทั่วไปการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อการเสมอภาคระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมรวมถึงสังคมและวัฒนธรรมของคนทั้งในรุ่นปัจจุบันต่อไปจนถึงคนในอนาคต ดังนั้น หลักการและ แนวคิดที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในคำจำกัดความของ WTO จึงประกอบด้วย

- การท่องเที่ยวต้องตระหนักและใช้ทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด
- การเคารพในสังคม วัฒนธรรม และประเพณีของประชาชนพื้นเมือง รวมไปถึงการรู้จักปรับตัว และเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละชุมชน
- การสร้างความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรก่อให้เกิด การกระจายของรายได้อย่างเป็นธรรมและเข้าถึงแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว (tourism stakeholder) นอกจากนี้ยังควรที่จะก่อให้เกิดการจ้างงานและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น รวมไปถึงการมีส่วนร่วมสำคัญ ในการช่วยลดความยากจนในท้องถิ่นด้วย

นอกจากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และ เศรษฐกิจแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงความร่วมมือกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว (Tourism stakeholder) ทุกฝ่ายรวมถึงจะต้องสามารถรักษาความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยว การดำเนินการ วางแผนอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญจะต้องมีเครื่องมือดัชนีที่ใช้วัดประสิทธิภาพต่อผลกระทบของ การดำเนินการในส่วนต่างๆ เพื่อสามารถนำไปปรับปรุงและแก้ไข เพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต

ปัจจัยสำคัญ ๕ ประการ ในการนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนประกอบด้วย

- ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่กำเนิดขึ้นมาเอง ตามธรรมชาติและสิ่งทีมนุุษย์สร้างขึ้นแล้วสืบทอดต่อกันมา เช่น ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ ๑๒
- นักท่องเที่ยว เป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในฐานะผู้บริโภค ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความต้องการ (Demand) ที่ทำให้คนในแหล่งท่องเที่ยวและกลุ่มนักท่องเที่ยว

ท่องเที่ยวต้องตอบสนองซึ่งก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรการท่องเที่ยวและก่อผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยเหตุนี้นักท่องเที่ยวที่มี คุณภาพจึงจำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

- กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว กลุ่มธุรกิจให้ความสำคัญกับธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และพยายาม ที่จะเปลี่ยนแปลงทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว จนอาจจะเลยผลกระทบ ด้านลบที่อาจจะเกิดขึ้น ถ้าจะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กลุ่มธุรกิจนี้จะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถ ในการรองรับนักท่องเที่ยวและเป็นตัวกลางที่จะช่วยกลั่นกรอง คุณภาพของนักท่องเที่ยว

- ชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นทั้งผู้ผลิตทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของคนในชุมชน ขณะเดียวกันในชุมชนเองมีบทบาทเป็นผู้ดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ที่ผ่านมามีคนในแหล่งท่องเที่ยวมักเป็นฝ่ายตั้งรับการท่องเที่ยวที่เข้ามา โดยคนในแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จะมองเห็นผลประโยชน์ในเชิงรายได้แต่อาจไม่ตระหนักและคาดการณ์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา นอกจากการ ตั้งรับกับทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว คนในชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวกลับไม่ได้รับผลประโยชน์จากการ ท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม หรืออาจกล่าวได้ว่าคนในชุมชนได้ประโยชน์เพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับผลกระทบ ที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจึงให้ความสำคัญกับเรื่องการกระจายผลประโยชน์ ให้กับคนในท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน ความรักท้องถิ่นเป็นอีกปัจจัยหนึ่งอยู่ในหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเน้นการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่มีส่วนช่วย อนุรักษ์วิถีชีวิตและทรัพยากรของชุมชน สร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการกับทรัพยากรของตนเองซึ่งเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่คนในชุมชนจะต้องมีสิทธิเลือกได้ว่าต้องการให้ทรัพยากรของตนเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือไม่และควรมีรูปแบบเช่นไร

- นักวิชาการและสถาบันการศึกษา ได้เข้ามามีบทบาทในการเป็นหน่วยงานสนับสนุน (Facilitator) ที่ช่วยนำความรู้ในทางวิชาการหรือภูมิปัญญาสาขามาใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อยกระดับและคำอธิบาย องค์ความรู้ท้องถิ่นที่เรียกว่า ภูมิปัญญาให้เป็นองค์ความรู้ที่เป็นสากลได้และยังทรัพยากรการท่องเที่ยวได้รับ การศึกษาค้นคว้ามากเท่าใด คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวก็จะเห็นคุณค่าของ ทรัพยากรการท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากบทบาทการเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าแล้วนักวิชาการอาจเข้าไปมีบทบาท ในการเป็นวิทยากรช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) หมายถึง การพัฒนา การท่องเที่ยวที่มุ่งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไป ในขณะเดียวกันก็ให้ชุมชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วม และได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว

อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน หลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น จึงประกอบด้วยหลักการที่สำคัญอยู่ ๑๐ ประการ คือ

๑. อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอดี(Using resource sustainable) หมายถึง ต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิม ทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ หรือ ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัดต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่า คุณภาพของธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย

- การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การสงวนรักษาคุณภาพของทรัพยากรให้มีคุณค่าต่อชีวิตที่ดีรู้วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุง บำรุงให้เกิดประโยชน์ได้นาน เพิ่มพูน และ เสริมสร้างไว้ให้มากเพียงพอต่อการใช้ในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

- การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้น ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดอย่างเหมาะสมจะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน

๒. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (Reducing overconsumption and waste) ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันวางแผนการจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่าง มีประสิทธิภาพหรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติและมีคุณภาพเหมือนกันใช้ทดแทนกันได้เพื่อลดการใช้ ทรัพยากรที่หายาก ส่วนการลดของเสีย เช่น ขยะปฏิภูลต้องหาวิธีการจัดการโดยการแยกประเภทขยะ ขยะแห่งอาจนำระบบการหมุนเวียนการใช้การใช้ซ้ำ และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reuse Renew Recycle) ขยะเปียกอาจนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์และนำหมักปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

๓. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรม (Maintain diversity) ต้องวางแผนขยายรากฐานการท่องเที่ยว โดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นใน แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่ม คุณค่าและมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้นนานขึ้นหรือกลับไป เที่ยวซ้ำอีก

๔. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating tourism into planning) ต้องมีการประสาน แผนการพัฒนาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาทิแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล, อบต.) แผนพัฒนาจังหวัดแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดแผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การ พัฒนาการดำเนินงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

๕. นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting local economy) ต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม

กิจกรรม การท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริม การขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวให้มากขึ้นเป็นการสร้างรายได้สู่ประชากร ที่ประกอบการในท้องถิ่น

๖. การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving local communities) ต้องร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบเป็นองค์รวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วม ๑๔ ในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วม วิเคราะห์หรือร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน เป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการ การท่องเที่ยวในท้องถิ่น

๗. มีการประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting stakeholders and the public) ต้องมีการประสานกับประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการ ท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ ร่วมประชุมหารือ ทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจาก ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการตลาด โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อร่วมปฏิบัติ ในทิศทางเดียวกัน เป็นการลดข้อขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ที่ต่างกัน

๘. การพัฒนาบุคลากร (Training staff) ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ความรู้การฝึกอบรม การส่งเจ้าหน้าที่ดูงานอย่างสม่ำเสมอให้มีความรู้มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร และเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการ การท่องเที่ยว

๙. การจัดเตรียมข้อมูล คู่มือในการบริการข่าวสารการท่องเที่ยว (Marketing tourism responsibly) ต้องร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการ การขาย ให้พร้อมและเพียงพอต่อการเผยแพร่ อาจจัดทำในรูปสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่างๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยวในรูปเอกสาร แผ่นพับ หนังสือคู่มือ วีดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น

๑๐. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking research) จำเป็นต่อการแก้ปัญหาและ เพิ่มคุณค่าคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว โดยจะต้องมีการ ประเมินผล การ ตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ โดยการสอบถามผู้ใช้บริการ โดยตรง การสอบ ความเห็นจากใบประเมินผลหรือการวิจัยตลาดการท่องเที่ยว เพื่อทราบผลของการบริการนำมาปรับปรุง และแก้ไขการจัดการการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยว

๕. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๕.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

การจัดทำงบประมาณนั้นมีหลายขั้นตอน ฉะนั้นจึงต้องมีการมีส่วนร่วมในการทำงานของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณของสำนักงานงบประมาณ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับเปลี่ยนงบประมาณวิธีการทำงานและบทบาทของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ อันจะส่งผลให้สิ่งประสิทธิผลและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงานงบประมาณ

การมีส่วนร่วม (participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีการก่อให้เกิด ความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นแรก ของการที่มีคนมารวมกันใดควร จะต้องมีการตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มหรือใน นามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์การ (organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้^{๓๓}

Erwin ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของ บุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

๕.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมมี ๕ ทฤษฎี ซึ่ง อคิน รพีพัฒน์ ได้สรุปไว้ดังนี้

๕.๒.๑ ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

Maslow กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการ เกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไข้ปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้ เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม^{๓๔}

โดยเฉพาะในเรื่อง ความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้น ความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจาก น้อยไปมาก มีทั้งหมด ๕ ระดับ ดังนี้

^{๓๓} ยุพาพร รูปงาม. การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. พ.ศ. ๒๕๔๕ หน้า ๕-๙

^{๓๔} อคิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารการพิมพ์. พ.ศ. ๒๕๒๗ หน้า ๗-๘

๕.๒.๑.๑ ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการ ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

๕.๒.๑.๒ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูก ขโมย ทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

๕.๒.๑.๓ ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

๕.๒.๑.๔ ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการ ด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

๕.๒.๑.๕ ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

๕.๓ ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูง ตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทาง จิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้าง ทศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาไรต์เอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะ เกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน^{๓๔}

๕.๔ ทฤษฎีสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้ เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อ ท้องถิ่น

๕.๕ ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

^{๓๔} ยุพาพร รูปงาม. การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. พ.ศ. ๒๕๔๕ หน้า ๘

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการร่วมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

๕.๖ ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่างเพราะใช้กฎหมายระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของ ความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์

๕.๗ แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนใน การควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมว่ามี ๒ ลักษณะ คือ^{๓๖}

๑.การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

๒.การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และ โครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับ ผลประโยชน์จากการพัฒนา

^{๓๖} สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย. วิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้าที่ ๑๑๔

การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคต ของตนเอง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของ บุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุ จุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความมีส่วนร่วม รับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย ^{๓๓๗}

นรินทร์ชัย พัฒนพงศาได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้า ร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วม ด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสระภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่ เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของ โครงการ ^{๓๓๘}

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการ พัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอน หนึ่งหรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะ เอื้ออำนวย ^{๓๓๙}

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วม อย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุก ขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนา ชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมี ส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม เข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน ^{๔๐}

^{๓๓๗} นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.พ.ศ. ๒๕๒๗ หน้าที่ ๑๘๓

^{๓๓๘} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้าที่ ๔

^{๓๓๙} ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. . นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พ.ศ. ๒๕๓๒ หน้าที่ ๓๕๐

^{๔๐} วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. พ.ศ. ๒๕๓๑ หน้าที่ ๑๐

๕.๘ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี ๔ ขั้นตอน^{๔๑} คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมี ฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จลำบาก

นอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย ยังได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา ๕ ขั้นตอน^{๔๒} ดังนี้

๑.ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความ ต้องการ

๒.ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่ใช้

๓.ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

^{๔๑} โกวิท พวงงาม. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท. พ.ศ. ๒๕๔๕ หน้า ๘

^{๔๒} สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย. วิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้า ๑๑๖

๔. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

๕. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

๕.๙ ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตาม หลักการทั่วไปว่า แบ่งเป็น ๕ ระดับ^{๔๓} คือ

๑. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
๒. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
๓. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดย แบ่งเป็น ๓ กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
 - ๓.๑ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - ๓.๒ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - ๓.๓ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
๔. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
๕. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วม ตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ แบ่งไว้ดังนี้

๑. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา
๒. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร
 - ๒.๑ ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
 - ๒.๒ วางแผนแก้ไขปัญหานั้นเป็นเรื่อง ๆ
 - ๒.๓ ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อ แก้ไขปัญหาที่วางแผนนั้น
 - ๒.๔ ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
 - ๒.๕ ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
 - ๒.๖ ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน

^{๔๓}

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้าที่ ๑๗

๒.๗ ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

๕.๑๐ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ดังนี้^{๔๔}

๑. หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชน โดย ยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล

๒. หลักการจัดความขัดแย้ง ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิด จะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและล้มเหลว

๓. หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความซื่อสัตย์ ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ ร่วมสนับสนุนนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงาน และอาจก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน

๔. การให้การศึกษอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิด ของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น การให้การศึกษอบรมโดยให้ ประชาชนมีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติ จะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา

๕. หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการ พัฒนา
ได้ดี

๖. หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการ ทำงานและ
ทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ

อนึ่ง สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๒ ประการคือ^{๔๕}

๑. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

๑.๑ จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ

๑.๒ จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กร ต่าง ๆ
ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

๑.๓ แก่อบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ

^{๔๔} ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. . นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พ.ศ. ๒๕๓๒ หน้าที่ ๓๖๒

^{๔๕} สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย. วิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้าที่ ๑๑๘

๑.๔ ลงมือปฏิบัติจริง

๑.๕ ถ่ายถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุง กระบวนการทำงานที่เหมาะสม

๒. การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความและ ความสามารถที่มี จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการ พัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

๒.๑ แลกเปลี่ยน เรียนระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน

๒.๒ สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุน ข้อมูลข่าวสาร ที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ แลกเปลี่ยนเรียนและดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิด กระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

๕.๑๑ กรรมวิธีในการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรรมวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถทำได้หลายวิธี ที่สำคัญมี ดังต่อไปนี้

๑. การเข้าร่วมประชุมอภิปราย เป็นการเข้าร่วมถกปัญหาหรือเนื้อหาสาระของ แผนงานหรือโครงการพัฒนา เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน

๒.การถกเถียง เป็นการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งตามวิถีทางประชาธิปไตยเพื่อให้ทราบ ถึงผลดี ผลเสียในกรณีต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบต่อ ความเป็นอยู่ของเขา

๓. การให้คำปรึกษาแนะนำ ประชาชนต้องร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการ บริหาร โครงการเพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ถูกละเลย เข้ามีส่วนร่วม รับรู้และร่วมในการ ตัดสินใจและการวางแผนด้วย

๔. การสำรวจ เป็นวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่อง ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

๕. การประสานงานร่วม เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือก ตัวแทน ของกลุ่มเข้าไปเป็นแกนนำในการจัดการหรือบริหาร

๖. การจัดทัศนศึกษา เป็นการให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จุด ดำเนินการ ก่อนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

๗. การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ รวมทั้งประชาชนที่ได้รับ ผลกระทบเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น

^{๔๖} ไกรวิทย์ พวงงาม.การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท. พ.ศ. ๒๕๔๕ หน้าที่ ๑๑

๘. การไต่สวนสาธารณะ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วมแสดง ความคิดเห็นนโยบาย กฎ ระเบียบในประเด็นต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยรวม

๙. การสาธิต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนอันจะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม

๑๐. การรายงานผล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทบทวนและสะท้อนผลการตัดสินใจต่อโครงการอีกครั้งหนึ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขได้ทันที่

๕.๑๒ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

Rose ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของ ประชาชนไว้ กล่าวคือ ชุมชนใดที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมาก เท่าใด ก็จะทำให้การพัฒนาชุมชนนั้นสามารถเป็นไปได้โดยสะดวก และสามารถดำเนิน ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อพื้นฐานที่ว่า คนมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง คุณค่าของความคิดและสมรรถภาพของคนเรานั้นจะไม่มี ความหมาย ถ้าหากขาด การมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่น^{๔๗}

๕.๑๓ กระบวนการมีส่วนร่วม

Szentendre กล่าวถึงการแบ่ง กระบวนการการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ขั้นตอน^{๔๘} คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
๓. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

๖. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลี้ลี่ ก่อกิจความดี (๒๕๕๑) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ผู้วิจัยเห็นว่า ควรทำการพัฒนาการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ได้เลือกอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นอุทยานที่กว้างที่สุดในประเทศไทยและมีพื้นที่ ทางการท่องเที่ยวหลายเขต โดยในที่นี้จะทำการศึกษากระบวนการดำเนินงานและทัศนคติ ของเจ้าหน้าที่และคนในชุมชน ที่มีต่อการบริหารจัดการภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานภาครัฐขาดความเอาใจใส่ในการแก้ปัญหา และขาดงบประมาณ ในการจัดการ ทั้งยังขาดการ

^{๔๗} สานิตย์ บุญชู. การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. พ.ศ. ๒๕๒๗ หน้า ๗

^{๔๘} สถาบันพระปกเกล้า. การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพรส. พ.ศ. ๒๕๔๕ หน้า ๓๐-๓๑

เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวที่เปรียบเสมือนขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจานอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อพัฒนาการจัดการให้มีมาตรฐานและสร้าง การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

สุภาพร คำภีระ (๒๕๕๓) ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประวัติศาสตร์หมู่บ้านสันติสุข ขององค์การบริหารส่วนตำบลขุนควรว อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประวัติศาสตร์หมู่บ้าน สันติสุข และแนวทางในการพัฒนาชุมชนบ้านสันติสุข ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประวัติ ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพและสภาพปัจจุบันของพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขที่จะพัฒนา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาแล้วพบว่า สิ่งดึงดูดใจให้มา ท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว ทางประวัติศาสตร์ รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการรองรับของพื้นที่จากการมีจุดชมวิวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่พักและโฮมสเตย์ที่รองรับอย่างเพียงพอ ในขณะด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการท่องเที่ยวและความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับ การท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถให้มากขึ้น ส่วนแนวทางในการพัฒนาชุมชน บ้านสันติสุขให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรพัฒนา ได้แก่ การจัดการที่จำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ ข้อมูล แหล่งท่องเที่ยวและสาธารณูปโภคให้มากขึ้น กิจกรรมและกระบวนการมุ่งเน้นการจัดกิจกรรม อนุรักษ์ ป่าและทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ของคนในชุมชน พื้นที่กิจกรรมควรทำความสะอาด มีการส่งเสริมให้ชุมชนเป็นหมู่บ้านสีขาวซึ่งเป็น สิ่งที่มีความสำคัญที่เชื่อมโยงกับการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงให้มีความน่าสนใจและเหมาะสม แก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่วนเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนจำเป็นต้องเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาเส้นทางและการมีผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อสินค้าสำคัญ รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการ ชุมชนในการเข้ามาบริหารจัดการและบริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

ชาคริต ช่วยบำรุง (๒๕๕๔) ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาถึงบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ (๒) เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ (๓) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ มีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในท้องถิ่น ดังนี้ (๑) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีการจัดทำสื่อ เพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริม การท่องเที่ยวในท้องถิ่น (๒) ด้านการสร้างและแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่ได้มี การดำเนินการในการแสวงหาหรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพิ่มเติม

(๓) ด้านการให้บริการ ท่องเที่ยว มีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวล่องเรือชมความงดงามของถ้ำเลเขากอบ โดยมีพนักงาน พายเรือทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว (๔) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นพันธกิจ ในการพัฒนาท้องถิ่น ในส่วนของสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีดังนี้ (๑) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึง (๒) การขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการและความร่วมมือจากภาคประชาชน (๓) ด้านการให้บริการ ท่องเที่ยว ในปัจจุบันมักประสบปัญหาในการสื่อสารเพื่ออธิบายถึงรายละเอียดของถ้ำเลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ(๔) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ยังไม่มีการดำเนินงานจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแยกจากแผนการพัฒนาท้องถิ่น และยังไม่ได้มีการดึงภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ สามารถดำเนินการโดยการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและติดตามประเมินผล โดยสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการร่วมกันวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้แผนพัฒนาในแต่ละสาขาของการพัฒนามีความเชื่อมโยงกัน และสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตามศักยภาพและบริบท ของพื้นที่ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมจัดให้ มีการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนอง พฤติกรรมนักท่องเที่ยว จัดทำโฆษณาประชาสัมพันธ์และการตลาดทางการท่องเที่ยว โดยเผยแพร่ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่สาธารณชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสารหนังสือพิมพ์ จดหมาย แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

สุลาพร สุขชี (๒๕๕๓) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว เจริญเวศ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อ (๑) การมีส่วนร่วม ของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเจริญเวศ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จำแนกข้อมูลทั่วไป ของประชาชนในชุมชน (๒) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเจริญเวศของประชาชนในชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเจริญเวศ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านคลองสนนานมาเป็นระยะเวลามากกว่า ๑๑ ปี มีส่วนร่วมใน การพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวกในระดับปานกลาง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับมาก ข้อเสนอแนะที่ได้มากที่สุดโดยการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ ให้เป็นแนวปฏิบัติให้ทราบ

โดยทั่วกัน เพื่อให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของทุกกลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเกิดผลดีต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ในส่วนของผลทดสอบมาตรฐาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ พบว่า (๑) ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีเพศ อายุ แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำเนินสะดวก ในด้านร่วมดำเนินงาน ที่แตกต่างกัน (๒) ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัย อยู่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการติดตามผลที่แตกต่างกัน และ (๓) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นตลาดน้ำ ดำเนินสะดวก ในด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา ร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงานและร่วมใน การติดตามผล

เฉลิมชัย ปัญญาดี และคณะ (๒๕๔๗) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมชุมชนที่ศึกษาส่วนใหญ่มีศักยภาพในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนน้อยโดยเฉพาะ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ มักถูกกำหนดโดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจากภายนอก ชุมชนเป็นหลัก สำหรับการมีส่วนร่วมนั้น พบว่าการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยองค์กรท้องถิ่นที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมักทำหน้าที่เพียงเข้าไปเก็บภาษีบริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเป็น หลักและไม่มีการวางแผนหรือจัดทำระเบียบควบคุมหรือกำกับการใช้ประโยชน์จาก แหล่งท่องเที่ยวแต่อย่างใด

ปองพล ธวัชหทัยกุล และคณะ (๒๕๕๐) ได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ พบว่าการประเมินศักยภาพเพื่อจัดลำดับ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้จำนวน ๔๐ แหล่ง พบว่ามี แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูงจำนวน ๑๕ แหล่ง ศักยภาพปานกลางจำนวน ๑๔ แหล่ง และศักยภาพต่ำจำนวน ๑๑ แหล่ง และการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมพบว่า เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมเพราะความ น่าสนใจด้านเกษตรกรรม วิถีชีวิตเกษตรกรรม ทัศนียภาพและความสวยงามของพื้นที่

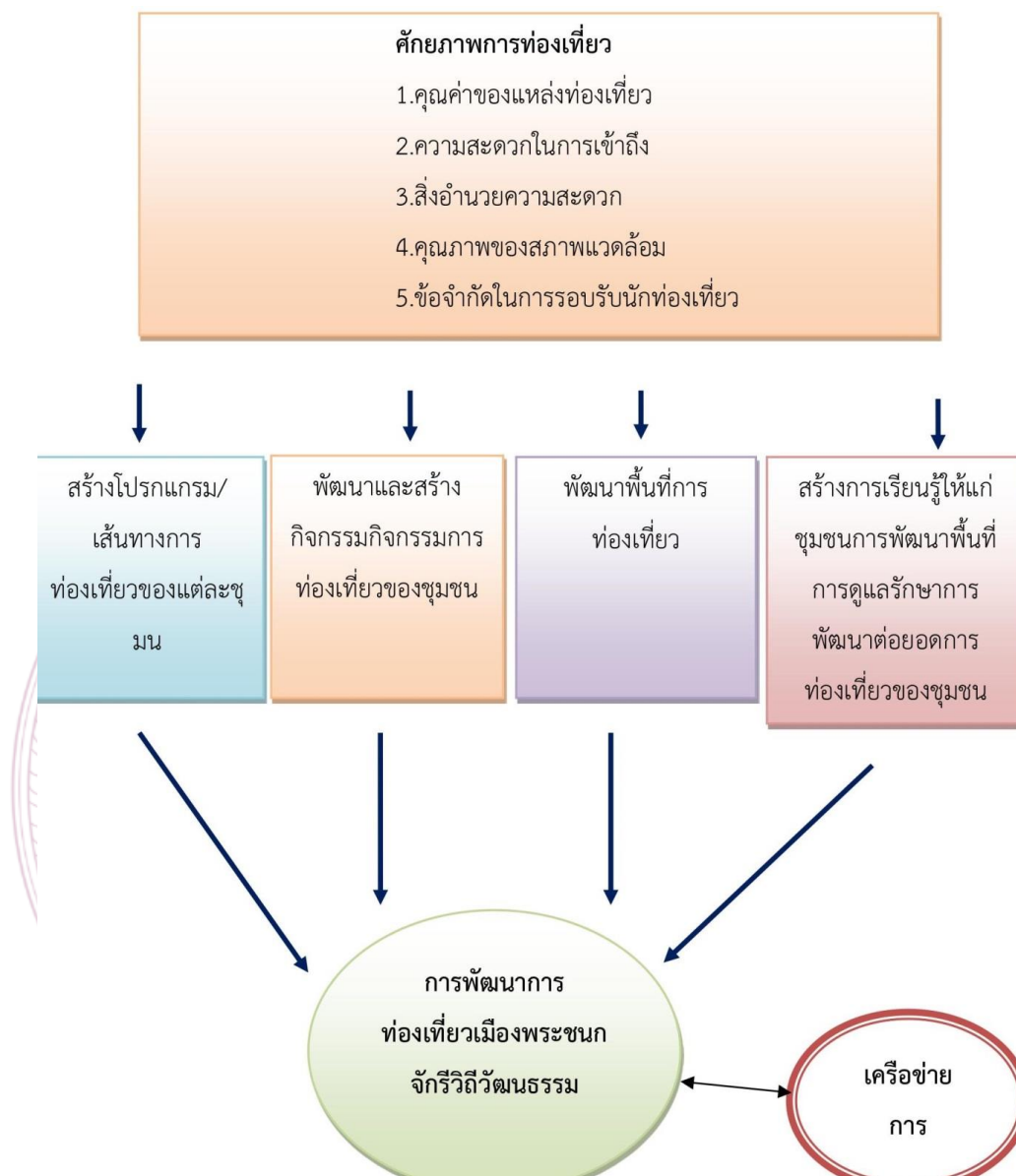
ศักดิ์ศิริ นันตะสุข และคณะ (๒๕๕๐) ได้ศึกษาโครงการการพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ พบว่าคนในท้องถิ่นมีศักยภาพด้านบุคลิกภาพระดับมาก ด้านบริหารจัดการ และด้านการพึ่งตนเองระดับปานกลาง มีความต้องการพัฒนาศักยภาพด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านบริหารจัดการและด้าน การพึ่งตนเองในระดับมาก

รลิกา อังกูรและคณะ (๒๕๔๙) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่นพบว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกำลังได้รับความนิยมจากชาวไทยและชาวต่างชาติโดยเฉพาะในกลุ่มที่ต้องการศึกษาหาความรู้

เกี่ยวกับวิถีชีวิต และความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับรูปแบบที่เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นการเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน การเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และการเที่ยวชมความงดงามของศิลปหัตถกรรม ไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แต่การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมาแต่ละจังหวัดได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงและ การท่องเที่ยวของจังหวัด ปัญหาการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ปัญหาบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยว ปัญหาการบริหารจัดการในชุมชน ปัญหาการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และการลดคุณค่าดั้งเดิมของศิลปวัฒนธรรม ส่วนการเสนอแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมมาเป็นแกนหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว การกระจายอำนาจ การบริหารจัดการแก่ชุมชนและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของ วัฒนธรรม ตลอดจนทบทวนศักยภาพขีดความสามารถและข้อจำกัดของการท่องเที่ยวของ สถานที่ท่องเที่ยว

เพชรรัตน์ศิริ (๒๕๕๕) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดย ชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน ๔ ชุมชน ได้แก่ชุมชนบ้านนาต้นจั่น จังหวัด สุโขทัย ชุมชนบ้านหนองแม่นา จังหวัดเพชรบูรณ์ชุมชนบ้านใหม่ร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก และชุมชน บ้านแม่พูล จังหวัดอุดรดิษฐ์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการ สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการดำเนินการแบบกระจาย อำนาจ ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วม คนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้ง ในการจัดตั้ง วางแผนและดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม พบแนวโน้มของการรวมอำนาจการตัดสินใจของ ผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในบางกลุ่ม นอกจากนี้ภูมิหลังการก่อตั้งองค์กร พี่เลี้ยงและภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชนและความสำเร็จของกลุ่ม

๗. กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิด

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ๒) เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ๓) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

โดยมีวิธีวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัย ๔ ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

๑. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ เมืองพระชนกจักรี ดังนี้

๑) ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ เช่น ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

๒) รูปแบบและกระบวนการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาพื้นที่ พัฒนารูปแบบผลงาน การพัฒนากิจกรรม กระบวนการ การท่องเที่ยว เป็นต้น

๓) แนวทางการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมวิถีพุทธและการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววิถีพุทธ

๔) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของพื้นที่ในเมืองพระชนกจักรี เช่น วัดอุโปสถาราม (วัดโบสถ์) วัดหนองขุนชาติ

๕) แนวทางการพัฒนากระบวนการกิจกรรมในรูปแบบวิธีการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

๖) รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธเมืองพระชนกจักรี

๒. การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งเน้นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว เมืองพระชนกจักรี เพื่อทราบถึงรูปแบบการเดินทาง ความสนใจต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธ เส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ เมืองพระชนกจักรี โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พัฒนาในแหล่งท่องเที่ยว เมืองพระชนกจักรี

๒) การสำรวจกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมในพื้นที่กิจกรรม กระบวนการ ในแหล่งท่องเที่ยว เมืองพระชนกจักรี

๓) ประมวลความคิดเห็นในรูปแบบของข้อมูลทางสถิติ ระบบสารสนเทศ และพัฒนาไปสู่ประเด็นพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ แนวทางการส่งเสริม ในเชิงนโยบาย

๔) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นฐานการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ แนวทางการส่งเสริม

๓. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) การลงพื้นที่ใน ๒ พื้นที่ เพื่อสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลจากพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ แนวทางการส่งเสริม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลประวัติความของวัฒนธรรมวิถีพุทธ เช่น ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต รูปแบบและกระบวนการสร้างสรรค์พื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาพื้นที่ พัฒนารูปแบบผลงาน การพัฒนากิจกรรม กระบวนการ การท่องเที่ยว เป็นต้น แนวทางการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมวิถีพุทธและการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีพุทธ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของพื้นที่ในเมืองพระชนกจักรี เช่น วัดหนองขุนชาติ แนวทางการพัฒนากระบวนการกิจกรรมในรูปแบบวิธีการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ และรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธเมืองพระชนกจักรี

๒) การสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มกับตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริษัทท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ แนวทางการส่งเสริม เพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว การพัฒนากระบวนการกิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓) การสัมภาษณ์เชิงลึก สนทนากลุ่มกับตัวแทนกับปราชญ์ท้องถิ่น วัฒนธรรม วิถีชีวิตพื้นบ้าน และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่พัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ แนวทางการส่งเสริม

๔) การพูดคุยกับกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ
แนวทางการส่งเสริม

๔. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการลงพื้นที่สำรวจในแต่ละพื้นที่จากอดีตจนถึงปัจจุบันใน ๒ พื้นที่ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้พื้นที่วัฒนธรรมวิถีพุทธที่จะนำมาสังเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แล้วนำไปพัฒนาพื้นที่ ดังนี้

- การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มชาวบ้านเกี่ยวกับการศึกษา ข้อมูลในข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต การจัดลำดับความสำคัญและความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของพื้นที่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำและประกอบการพิจารณาวางแผนงานวิจัยในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

- การวางแผน เป็นการวางแผนการพัฒนาหลังจากได้ข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนแล้ว และนำข้อมูลมาวิเคราะห์พื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยการนำมาอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ การกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้เพื่อการวิจัย

- การดำเนินการในการดำเนินการพัฒนา หรือเป็นขั้นตอนปฏิบัติการตามแผนการวิจัยที่ได้วางไว้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวให้กับชุมชน โดยการสนับสนุนด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน รวมทั้งการเข้าร่วมในการบริหารงาน การประสานขอความช่วยเหลือจากภายนอกในกรณีที่มีความจำเป็น

- การติดตามประเมินผลการดำเนินงานวิจัย และผลของการพัฒนาจากการดำเนินการไปแล้วว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที และนำข้อผิดพลาดไปเป็นบทเรียนในการดำเนินการต่อไป การเปิดให้ประชาชนหรือชาวบ้านที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้าร่วมในพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ทั้งในด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมกันอนุรักษ์ ซึ่งก่อให้เกิดรากฐานแห่งความยั่งยืนของการพัฒนา

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหวังให้การพัฒนาพื้นที่กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว วัฒนธรรมวิถีพุทธเมืองพระชนกจักรี และชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ และแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนที่ยั่งยืน ในรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน โดยมีการค้นคว้าด้านข้อมูลและเนื้อหา ดังนี้

๓.๒ พื้นที่ในการศึกษาวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาพัฒนาส่งเสริมจำนวน ๒ พื้นที่ ได้แก่ อำเภอนองนาง วัดหนองขุนชาติ โดยเน้นสถานที่ที่สำคัญ และการพัฒนาที่มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลัก แหล่งโบราณสถาน วัด ชุมชน และการพัฒนาชุมชน

๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ ราย

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

๑) พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๒) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยว และการกีฬาประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริษัทท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๓) ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้อาวุโส และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๔) กลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ เพื่อร่วมเรียนรู้ จำนวนพื้นที่ละ ๕ ราย รวมจำนวน ๑๐ ราย

๓. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

๑) กลุ่มผู้นำและนักพัฒนาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว จำนวน ๑๐ ราย

๒) กลุ่มเยาวชนและกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ เพื่อร่วมเรียนรู้ในการพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว จำนวนพื้นที่ละ ๕ ราย รวม ๑๐ ราย

๓) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและประชาชนพื้นบ้านใน ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย รวมจำนวน ๑๐ ราย

๔) ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมจำนวน ๒ กิจกรรม ครั้งละไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ราย รวม ๒๐๐ ราย

รวมประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแผนบูรณาการวิจัย จำนวน ๖๗๐ ราย

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการลงพื้นที่สำรวจ พื้นที่ กิจกรรม รูปแบบการดำเนินการในแต่ละพื้นที่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้พื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวที่จะนำมาสังเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แล้วนำไปพัฒนาเป็นพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมวิถีพุทธของเมืองพระชนกจักรี ในรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน ดังนั้น จึงมีเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย

๑. แบบสอบถาม (Questionnaires) สำหรับประชาชนในพื้นที่ ๒ พื้นที่ จัดทำขึ้น เพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๑) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับศึกษา อาชีพ รายได้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๒) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของวัดและชุมชน การจัดการแหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

๓) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดการและการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๒. แบบสอบถาม (Questionnaires) สำหรับนักท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมวิถีพุทธ เป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว เนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วย

๑) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับศึกษา อาชีพ รายได้ การเรียนรู้ การอนุรักษ์ และการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ความถี่ในการท่องเที่ยว

๒) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ความสนใจการพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวเส้นทางการท่องเที่ยว ความพึงพอใจต่อการเดินทางท่องเที่ยว และการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของวัดและชุมชน เป็นต้น

๓) ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยว การเดินทาง ค่าใช้จ่าย การซื้อสินค้าชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น

๔) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๒. แบบสัมภาษณ์ (Interview) มุ่งเน้นการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มชาวบ้าน และกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยมีเนื้อหาสำคัญ เช่น

๑) ประวัติความเป็นมาและการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๒) กระบวนการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๓) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของวัดและชุมชนต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๔) รูปแบบการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๕) แนวทางการพัฒนาพื้นที่

๖) การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว

๗) การพัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (key informant) ในพื้นที่ ๒ แห่ง ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มชาวบ้าน และกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยมีเนื้อหาสำคัญ เช่น

๑) ประวัติความเป็นมาและการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๒) กระบวนการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๓) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของวัดและชุมชนต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๔) รูปแบบการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๕) แนวทางการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

๖) การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๗) การพัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ เป็นการจัดกิจกรรมในระดับจังหวัด และภาคีที่เกี่ยวข้องในภาคส่วนต่างๆ จำนวน ๑๒๐ ราย จากตัวแทนพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ฯลฯ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ ประเด็นหลักในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย

- ๑) การนำเสนอผลงานพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยว วัฒนธรรม วิถีชีวิต
- ๒) การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม พื้นที่ กิจกรรม การพัฒนา การมีส่วนร่วม
- ๓) การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธในพื้นที่
- ๔) รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธ
- ๕) การพัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๕. ชุดปฏิบัติการทางการพัฒนา เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ประกอบด้วย

๑) ชุดความรู้ เช่น ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ผลงานเชิงประจักษ์ และการพัฒนา

๒) ชุดปฏิบัติการทางการพัฒนา ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่

- ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนในด้านประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตเพื่อประกอบการพิจารณาวางแผนงานวิจัยในการพัฒนา

- วางแผนโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- ออกแบบรูปแบบ วิธีการการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว
- ดำเนินการการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว
- ส่งเสริมผลประโยชน์ของพื้นที่จากกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว
- ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน
- ยกระดับผลงานการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๓) การจัดทำระบบฐานข้อมูลและเว็บไซต์ เพื่อรองรับข้อมูลของโครงการ การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ร่วมโครงการ

๖. แบบประเมินผลงานและกิจกรรมการพัฒนา แบบประเมินผลงานและกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประเมินความรู้ ทักษะ และกระบวนการของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยประเมินก่อน-หลัง (Pre-test-Post-test) การเข้าร่วมกิจกรรม เนื้อหาประกอบด้วย

- ๑) ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของวัดและชุมชน
- ๒) ทักษะต่อประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตในพื้นที่
- ๓) กระบวนการมีส่วนร่วมในประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต
- ๔) ทักษะและความเข้าใจต่อประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

- ๑) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่เกี่ยวข้องทั้ง แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ชุดปฏิบัติการวิจัย และแบบประเมินโครงการ
- ๒) ร่างเครื่องมือทุกฉบับ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ชุดปฏิบัติการวิจัย และแบบประเมินโครงการ เพื่อให้เป็นต้นแบบการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

๓) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

๔) นำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (IOC: Item Objective Congruence Index) เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ ๐.๕๐ ถึง ๑.๐๐ ซึ่งแสดงว่าจุดประสงค์นั้นวัดได้ครอบคลุมเนื้อหา หรือข้อสอบนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และถ้าข้อใดได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ๐.๕๐ ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไข เพราะมีความสอดคล้องกันต่ำ และปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจัดทำแบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ชุดปฏิบัติการวิจัย และแบบประเมินโครงการ ฉบับสมบูรณ์

๕) จัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการวิจัย

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑) จัดประชุมทีมวิจัย เพื่อชี้แจงความรู้ความเข้าใจและจัดสร้างการจัดสร้างเครื่องมือประกอบการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการวิจัย ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพและเสียง และความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือการทำงาน

๒) ลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการคัดเลือกชุมชนเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อรวบรวมข้อมูลในเชิงกายภาพของพื้นที่ ๒ แห่ง โดยการทำจดหมายและประสานงานติดต่อเพื่อขออนุญาตทำวิจัยกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางประวัติศาสตร์และข้อมูลทางโบราณคดี โดยการสำรวจข้อมูลและคัดเลือกชุมชนเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

- สถานที่ในการลงพื้นที่สำรวจต้องเป็นสถานที่เหมาะสมและมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ มีเส้นทางเดินทางเข้าถึงได้ง่าย และมีสิ่งอุปโภคบริโภคเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว

- สถานที่ในการลงพื้นที่สำรวจนั้น ต้องมีองค์กรชุมชน ผู้นำ และประชาชนอนุญาต และให้ความร่วมมือในพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่สำคัญ โบราณสถาน โบราณวัตถุในอดีตจนถึงปัจจุบันได้

- สถานที่ในการลงพื้นที่สำรวจนั้น มีวัฒนธรรมที่สำคัญ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำมาสังเคราะห์องค์ความรู้

๓) ปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่ และกิจกรรม กระบวนการ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ผลงานการพัฒนาพื้นที่ และกิจกรรม กระบวนการ และการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔) จัดพิมพ์เอกสารรายงานความก้าวหน้างานวิจัยเพื่อนำเสนอรายงานความก้าวหน้าแก่แหล่งทุนสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรายงานความก้าวหน้างานวิจัยและนำเครื่องมือการวิจัยไปทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ในการจัดทำแบบสอบถาม

๕) สรุปลองค์ความรู้การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ แล้วนำข้อมูลไปสู่การจัดทำเวทีประชาคมในชุมชนหรือพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดทำประชาพิจารณ์ในชุมชนหรือพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดทำประชาพิจารณ์ หลังจากนั้น จึงดำเนินการลงมือปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ พัฒนากิจกรรม กระบวนการการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

๖) จัดประชุมเสวนาทางวิชาการ และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่กระบวนการกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์พื้นที่ และกิจกรรมอย่างเพื่อประเมินผลการดำเนินการวิจัย

๗) การจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ วีดีโอ ผลงานวิจัย วิดีทัศน์นำเสนอ เพื่อเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณชน รวมทั้งการจัดทำแผ่นพับ หนังสือสรุปลองค์ความรู้ เว็บไซต์ การเผยแพร่สู่สื่อสารมวลชน สื่อสารสนเทศ วารสารท่องเที่ยวและวัฒนธรรม และการจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมจากกลุ่มประชาชนในพื้นที่การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ จำนวน ๔๐๐ ราย โดยมีขั้นตอนการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑) เลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science)

๒) แบบสอบถามตอนที่ ๑,๒ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ แล้วนำมาเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

๓) แบบสอบถามตอนที่ ๓,๔,๕ ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนและนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมของการท่องเที่ยว โดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย (X) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับของการกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับน้อยมาก

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑- ๒.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑- ๓.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑- ๔.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑- ๕.๐๐ = มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

๔) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อศึกษาค่าเป็นกลางทางสถิติ และเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความคิดเห็นที่มีต่อแหล่งเรียนรู้การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๕) การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค จากแบบสอบถามในเชิงสถิติและพรรณนา

๖) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการ และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการวิเคราะห์จากเอกสาร ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) หลังจากนั้นผู้วิจัยยืนยันความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาและบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง โดยการแปลข้อมูลพร้อมให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ทักท้วงหรือยอมรับข้อมูลที่น่าเสนอ ซึ่งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีนี้ ผู้วิจัยใช้กับข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลที่เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้ตีความแล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการนำเสนอภาพกิจกรรมและชุดองค์ความรู้ (หนังสือสรุปองค์ความรู้) และวิธีทัศนัยบรรยายภาพการสังเคราะห์ข้อมูลใน

พื้นที่ให้ได้ผลเป็นเชิงประจักษ์ และนำผลไปใช้ประโยชน์ได้จริงในวงกว้าง โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

- ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต เช่น กิจกรรม วิถีชีวิต จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองพระนครศรีอยุธยา เช่น ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โบราณคดี สังคม และวิถีชีวิต การออกแบบงานการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมในพื้นที่ชุมชนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม

- รูปแบบและกระบวนการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม กระบวนการ การส่งเสริมการท่องเที่ยว วัฒนธรรมวิถีพุทธ เช่น การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากระบวนการรูปแบบการท่องเที่ยววัฒนธรรม เป็นต้น

- การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชนในเมืองพระนครศรีอยุธยา เช่น วัดอุโปสถาราม (วัดโบสถ์) วัดหนองขุนชาติ เป็นต้น

- รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน

- การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นกรณีศึกษา ในมิติของการจัดการเรียนรู้ กระบวนการสื่อสารคุณค่า การพัฒนาจิตใจ และการเสริมสร้างกระบวนการเครือข่ายการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ร่วมกัน

- แนวทางการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากระบวนการการท่องเที่ยวรวมทั้ง นโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

- การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากระบวนการ การส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่า S.D. ในการอธิบายข้อมูลทั่วไป

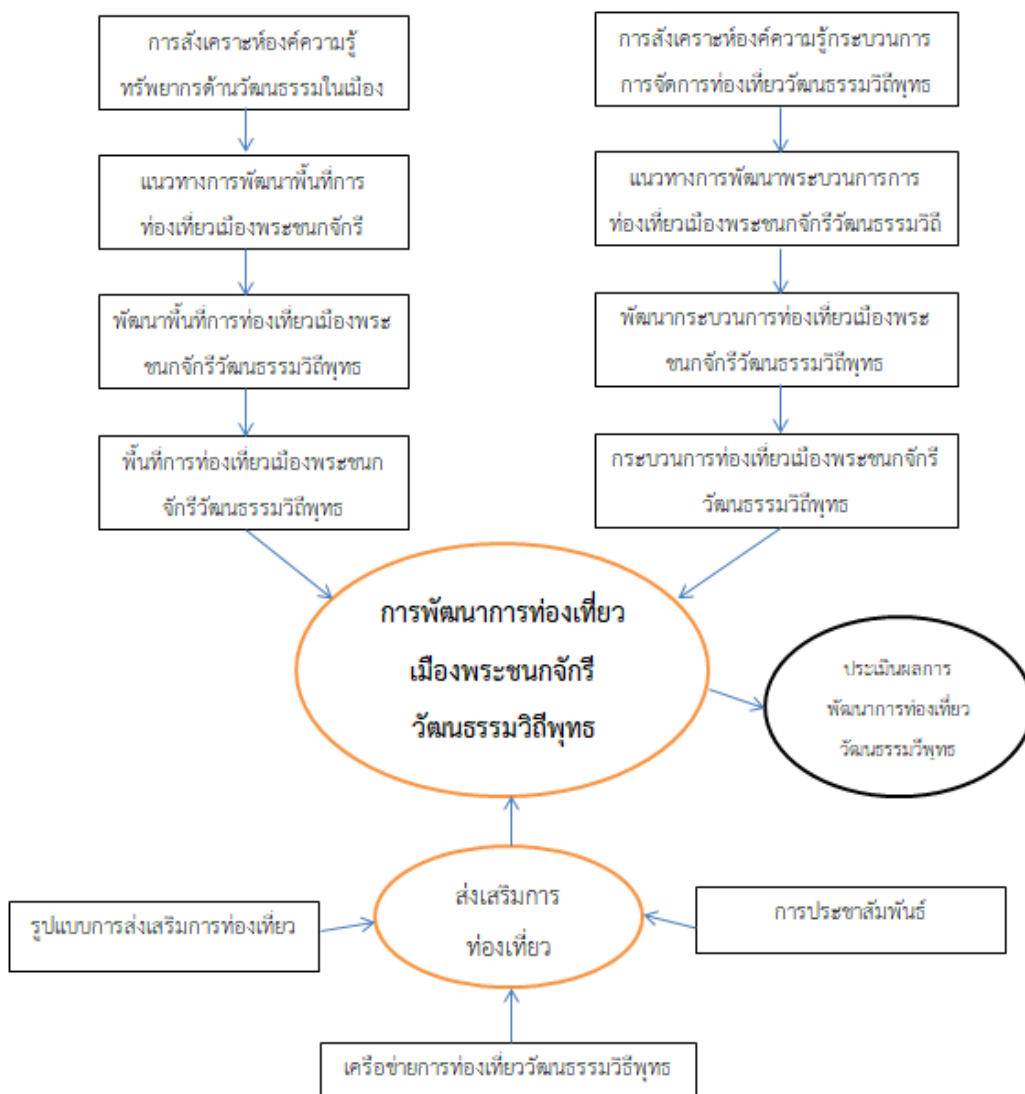
๒. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล โดยการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎี เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการ และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา วัฒนธรรมวิถีพุทธ

๓.๘ สรุปกระบวนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การประเมิน การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากระบวนการกิจกรรม และการสนทนากลุ่มเฉพาะ นำมาทำการวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล โดย

จับประเด็นหลักของเรื่อง และจำแนกเหตุการณ์หลักๆ ด้วยการแยกเป็นประเด็น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) พร้อมอ้างอิงคำพูดผู้ให้ข้อมูลสำคัญและนำเสนอรูปภาพประกอบเหตุการณ์ของเรื่อง เพื่อยืนยันประเด็นที่พรรณนาวิเคราะห์ตามความเหมาะสม โดยเป็นการนำเสนอผลการวิจัยชุดองค์ความรู้ในการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบการบรรยายตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายพร้อมการบรรยาย จากผลการลงพื้นที่สำรวจผลงานการดำเนินการวิจัยในแต่ละพื้นที่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อหาข้อมูลที่จะนำมาสังเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แล้วนำไปสู่การสรุปองค์ความรู้เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ แล้วนำข้อมูลไปสู่การจัดทำเวทีในชุมชนหรือพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดทำประชาพิจารณ์ ในชุมชนหรือพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดทำประชาพิจารณ์ หลังจากนั้น จึงดำเนินการลงมือปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ การจัดประชุมเสวนาทางวิชาการ โดยการประเมินผลจากการสอบถามทัศนคติของคนในพื้นที่ เพื่อจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ ผลงานวิจัย วิดิทัศน์นำเสนอ และนวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณชน รวมทั้งการจัดทำแผ่นพับโบว์ชัวร์ หนังสือสรุปองค์ความรู้ และการเผยแพร่สู่สื่อสารมวลชน สื่อสารสนเทศ วารสารท่องเที่ยวและวัฒนธรรม และการจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

สรุปกิจกรรมและขั้นตอนการวิจัย

แผนภาพที่ ๓.๑ สรุปกิจกรรมและขั้นตอนการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

จากการดำเนินกิจกรรมตามงานของโครงการวิจัย “การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” มีการศึกษาโครงการตามวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๒. เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๓. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๑ พัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๑.๑ ศึกษาพื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๑.๒ นำเสนอพื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี

๔.๑.๓ พัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี

๔.๑.๔ องค์ความรู้จากการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถี

พุทธ

๔.๑.๑ ศึกษาพื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดอุทัยธานีในด้านต่างๆ ข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี ข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่เพื่อให้ชุมชนสามารถมองเห็น ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ภายในชุมชนของตนเองได้เมื่อชุมชนเกิดความเข้าใจและให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลบริบทพื้นที่ของชุมชนดังต่อไปนี้

๔.๑.๑.๑ ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดอุทัยธานี

๔.๑.๑.๑.๑ ประวัติจังหวัดอุทัยธานี

(๑) ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

เมืองอุทัยธานี มีหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ของกรมศิลปากรยืนยันไว้ว่า เป็นที่อยู่อาศัย ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ ๓,๐๐๐ ปี มาแล้ว โดยพบหลักฐานยืนยันในหลายพื้นที่ เช่น โครง กระดูก เครื่องมือหินกะเทาะจากหินกรวดและภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์เขาปลาร้าตำนานเก่าเล่าว่า ใน สมัยสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองนั้น “ท้าวมหาพรหม” ได้เข้ามาสร้างเมืองที่บ้านอุทัยเก่า คือ อำเภอหนองฉาง ในปัจจุบันนี้ แล้วพาคนไทยเข้ามาอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านคนมอญ และคนกะเหรี่ยง จึงเรียกว่า “เมืองอุไทย” เรียกชื่อตามกลุ่มหรือที่อยู่ของคนไทย ซึ่งพากันตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่น มีพืชพันธุ์ และอาหาร ที่อุดมสมบูรณ์ กว่าแห่งอื่น ต่อมากระแสน้ำเปลี่ยนทางเดินและเกิดกันดารน้ำ เมืองอุไทยจึงถูกทิ้งร้าง จนในที่สุด “พระตะเบิด” ได้เข้ามาปรับปรุงเมืองอุไทยโดยขุดที่เก็บกักน้ำไว้ใกล้เมืองและพระตะเบิดได้เป็นผู้ปกครองเมืองอุไทย เป็นคนแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมือง

อุไทย ต่อมาได้เรียกกันเป็น "เมืองอุไทย" คาดว่าเพี้ยนไปตามสำเนียง ชาวพื้นเมืองเดิม ได้มีฐานะเป็นหัวเมืองด่านชั้นนอกมีพระพลสงครามเป็นนายด่านแม่กลองและพระอินทรเดช เป็นนายด่านหนองหลวง (ปัจจุบัน แม่กลอง คือ อำเภออัมพวา และหนองหลวง คือ ตำบลหนองหลวง อำเภอ อัมพวา จังหวัดตาก) คอยดูแลพม่าที่จะยกทัพมาตามเส้นทางชายแดนด่านแม่ละเมา ต่อมาในสมัยพระเอกาทศรถ (พ.ศ.๒๑๔๘-๒๑๖๓) ได้โปรดให้บัญญัติอำนาจการใช้ตราประจำตำแหน่ง มีบัญชาการตามหัวเมืองนั้น ได้ระบุ ในกฎหมายเก่าพระธรรมนูญว่า “เมืองอุไทยธานี เป็นหัวเมืองขึ้นแก่มหาดไทย” เมืองอุไทยธานี เป็น เมืองที่อยู่บนที่ดอนและลึกเข้าไป ไม่มีแม่น้ำสายใหญ่ และไม่สามารถติดต่อทางเรือได้ ดังนั้นชาวเมืองอุไทยธานี จึง ต้องขนข้าวบรรทุกเกวียนมาลงที่แม่น้ำ จึงทำให้พ่อค้าพากันไปตั้งยั้งฉางรับซื้อข้าวที่ริมแม่น้ำจนเป็นหมู่บ้านใหญ่ เรียกว่าหมู่บ้าน “สะแกกรัง” เนื่องจากเป็นพื้นที่มีป่าสะแกขึ้นเต็มริมน้ำ และมีต้นสะแกใหญ่อยู่กลางหมู่บ้าน

บ้านสะแกกรัง ชาวจีนเรียกเพี้ยนเป็น “ซิเกียกั้ง” เป็นตลาดซื้อข้าวที่มีพ่อค้าคนจีนนิยมไปตั้งบ้านเรือนและยั้งฉาง ต่อมาในระยะหลังได้มีเจ้านายและขุนนางมาตั้งบ้านเรือนอยู่ เพราะความสะดวก ในการกะเกณฑ์สิ่งของส่งเมืองหลวง ซึ่งเป็นจำพวก มูลค่างควา ไผ่ซุง กระจวาน และช้างป่า อีกทั้งยังมีช่องทาง ในการค้าข้าวอีกด้วย

พ.ศ. ๒๓๗๖ ข้าราชการชาวกรุงเทพฯ ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็น พระยาอุไทยธานี เจ้าเมือง อุไทยธานีในสมัยนั้น ได้เห็นว่าบ้านสะแกกรังเป็นตลาดใหญ่ มีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่กันอย่างหนาแน่น อีกทั้ง เป็นสถานที่ที่ชาวอุไทยธานีติดต่อค้าขายข้าว และไม้ซุง กับพ่อค้าที่นั่นมานานแล้ว จึงคิดตั้งบ้านเรือน เพื่อค้าขาย ประจวบกับเวลานั้น เจ้าเมืองไชยนาทเป็นเพื่อนกัน จึงขอตั้งบ้านเรือนที่ริมแม่น้ำสะแกกรัง เนื่องจากผู้คนมาติดต่อราชการและมาค้าขายกันมาก ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าเมืองไม่กล้าขึ้นไปเมืองอุไทยธานีเก่า อ้างว่ากลัวไข้ป่า จึงเป็นเหตุให้พากันอพยพมาอยู่กันมากขึ้น

พ.ศ. ๒๓๙๑ ได้มีการแบ่งเขตดินแดนเมืองอุไทยธานี และเมืองไชยนาทโดยตัดเขตบ้านสะแกกรัง ทางฝั่งคลองปากใต้ ตั้งแต่ท้ายบ้านสะแกกรังไปจดเมืองอุไทยธานีเก่า โอนที่นั้นจากเมืองไชยนาท เป็นของเมือง อุไทยธานี ดังนั้นเมืองอุไทยธานี จึงตั้งอยู่ที่ปลายสุดเขตแดนเมืองมโนรมย์ ข้างใต้บ้านลงมาสักคั้งน้ำหนึ่งก็เป็น แดนเมืองไชยนาท

พ.ศ. ๒๔๔๑ เมืองอุไทยธานี ขึ้นกับมณฑลนครสวรรค์ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้เปลี่ยนเป็นขึ้นกับ มณฑลอยุธยา สดท้ายมีการประกาศเลิกมณฑลปี พ.ศ. ๒๔๗๖ และกำหนดให้จังหวัดเป็นหน่วยปกครองส่วนภูมิภาค

อุทัยธานีเมืองพระชนกจักรี

พระชนกจักรี มีพระนามเดิมว่า นายทองดี เป็นบุตรคนโตของ หมื่นมหาสนิท (ทองคำ) ต่อมา ได้เป็นพระราชนิกร ปลัดทูลฉลองมหาดไทย ในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ กรุงศรีอยุธยา สืบเชื้อสาย มาจากเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) ถือกำเนิดที่บ้านอุไทยธานี เมืองอุไทยธานี หรือจังหวัดอุทัยธานีในปัจจุบัน ภายหลังย้ายไปอยู่กรุงศรีอยุธยาบรรพชาเป็นพระอักษรสุนทรศาสตร์ เสมียนตรากรม มหาดไทยมีหน้าที่ร่างพระราชสาส์นตราและรักษาพระราชลัญจกร (ตราประจำพระเจ้าแผ่นดิน) พระอักษรสุนทรศาสตร์ แต่งงานกับคุณดาวเรือง หลานสาวพระยาอภัยราชาสมุหนายกมีบุตรธิดา ๕ คน คนแรกเป็นหญิง ชื่อ สา คนรองเป็นชายชื่อ ราม คนที่สามเป็นหญิง ชื่อ แก้ว คนที่สี่และห้าเป็นชายชื่อ ทองด้วง และบุญมา ต่อมาพระยามหากษัตริย์ศึก (ทองด้วง) ได้

ปราสาทอิศรเป็นปฐมกษัตริย์ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระบรมราชาธิราช รามาธิบดี (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) ได้นำบรรดาศักดิ์สุดท้าย คือ พระบิดา “พระยาจักรีศรีอครักษ์” มาใช้ เป็นชื่อราชวงศ์จักรี และได้สถาปนา พระอัฐิพระบิดาขึ้น เป็น “สมเด็จพระชนกาธิบดี” ใน พ.ศ. ๒๓๓๘ จังหวัดอุทัยธานีได้สร้างพระอนุสาวรีย์สมเด็จพระปฐมบรมชนกนาถบนยอดเขาแก้ว (เขาสะแกกรัง) บ้านสะแกกรัง ซึ่งเป็นสถานที่เกิดไว้เป็นอนุสรณ์ แล้วเสร็จในปี ๒๕๒๒ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (รัชกาลที่ ๙) เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพระวิสูตรพระอนุสาวรีย์ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๒ ปัจจุบันรูปหล่อพลาจตุรมุข หน้าบรรณศาลาตราจักรี ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูปของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกนาถ บนยอดเขาแก้ว ใช้เป็นตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดอุทัยธานี

๔.๑.๑.๒ ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดอุทัยธานี

รูปหล่อพลาจตุรมุข หน้าบรรณศาลาตราจักรีตั้งอยู่บนยอดเขาแก้ว ความหมายของตราประจำจังหวัดอุทัยธานี รูปหล่อพลาจตุรมุข หน้าบรรณศาลาตราจักรี เป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูปของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกนาถ แห่ง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ด้วยมีหลักฐานจากจดหมายเหตุว่า บ้านสะแกกรัง อันเป็นที่ตั้งของจังหวัดอุทัยธานี เป็นบ้านเกิดของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกฯ ดังกล่าว ซึ่งมีพระนามเดิมว่า “ทองดี” รับราชการมีตำแหน่งเป็น พระอักษรสุนทรศาสตร์เสมียนตรากรมมหาดไทย และเป็นเจ้าพระยาจักรีศรีอครักษ์ สมุหนายกเสนาบดี ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (ทองด้วง) บุตรชายคนโต ได้สถาปนาเป็น “พระบรมราชจักรีวงศ์” ได้สถาปนาพระอัฐิพระบิดาเป็นที่ “สมเด็จพระชนกาธิบดี” เมื่อ พ.ศ.๒๓๓๘ ตรานี้เป็นรูปหล่อพลาจตุรมุข หน้าบรรณศาลาตราจักรี ตั้งอยู่บนยอดเขาแก้ว(เขาสะแกกรัง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานีจังหวัดอุทัยธานี ใช้อักษรย่อว่า “อน”

ภาพที่ ๔.๑ ตราสัญลักษณ์จังหวัดอุทัยธานี

๔.๑.๑.๓ ต้นไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี

ชื่อพรรณไม้ : ต้นสะเดา

ชื่อวิทยาศาสตร์ :Azadirachta indica A.juss , Melia azadirachta Lian , M.indiea

Brandis

ชื่อสามัญ :Holytree , Pride of Chaina , Indian Margosa Tree

สะเดาเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบเป็นใบรวม มีใบย่อย จัดเรียงแบบขนนกตั้งแต่ ๒-๕ คู่ ใบเล็กยาว ริมใบเป็นใบหยักเล็ก ๆ ดอกสีขาว มีกลิ่นอ่อน ๆ เป็นช่อดอกรวม ซึ่งประกอบด้วยดอกเป็นจำนวนมาก ผลค่อนข้างกลมเป็นรูปไข่โตเท่าปลายนิ้วก้อย เมื่อสุกมีสีเหลืองรสขมจัด มีสรรพคุณใช้ทำยาได้ทุกส่วนของต้น

ภาพที่ ๔.๒ ต้นไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี

๔.๑.๑.๔ ดอกไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี

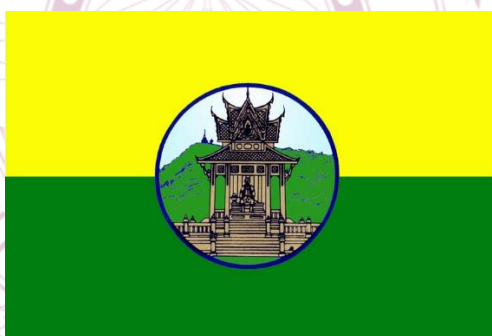
ดอกไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี คือ ดอกสุพรรณิการ์ หรือมีชื่อพื้นเมืองว่า ฝ่ายคำ มีขึ้นทั่วไปบริเวณเขาสะแกกรัง ตามสารานุกรมไม้ประดับในประเทศไทย ระบุว่า "สุพรรณิการ์" เป็นไม้ยืนต้นขนาดย่อม สูงประมาณ ๓๐ ฟุต ใบเว้าเป็น ๕ แฉก กว้างประมาณ ๖ นิ้ว ยาวประมาณ ๘ นิ้ว ท้องใบมีขนปุย ดอกสีเหลืองสดมี ๕ กลีบ กลีบดอกหุบขมเข้าคล้ายถ้วย ดอกใหญ่กว้างประมาณ ๕ นิ้ว เกสรตัวผู้อยู่กลางดอกมากมาย ออกดอกเกือบตลอดปีจะดกมาก ในราวเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เมษายน สุพรรณิการ์เป็นไม้กลางแจ้งขึ้นได้ในดินแทบทุกชนิด การขยายพันธุ์ใช้วิธีเพาะเมล็ด มีผู้นิยมปลูกสุพรรณิการ์ เป็นไม้ประดับกันอยู่ไม่น้อย เพราะเป็นไม้ให้ดอกสีเหลืองอร่ามตา ยิ่งยามออกดอกดกจะเห็นเหลืองไปทั้งต้น แม้ได้ต้นก็จะเห็นดอกหล่นเหลืองอยู่ทั่วไปหมด นอกจากจะเป็นไม้ประดับแล้ว สุพรรณิการ์ยังมีประโยชน์อย่างอื่น เช่น ยางจากต้นสุพรรณิการ์ให้ผลผลิตเป็น "คารายากัม" หรือทางการค้าเรียกว่า "คริสตัลกัม" เป็นก้อนผลึกสีเหลืองอ่อนหรือน้ำตาลอมชมพู ใช้เป็นยาระบาย เป็นส่วนผสมในน้ำยาเช็ดผม เป็นยาทาบำรุงผิว ใช้ในอุตสาหกรรมทอผ้า และการพิมพ์ อุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง ผสมไอศกรีมทำให้ขึ้น เนื้อไม้ต้มกับแฉ่งเป็นอาหาร ใบอ่อนใช้สระผม ดอกแห้งและใบแห้งเป็นยาบำรุงกำลัง

ภาพที่ ๔.๓ ดอกไม้ประจำจังหวัดอุทัยธานี

๔.๑.๑.๕ ธงประจำจังหวัดอุทัยธานี

เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาด ๑๒๐X๑๘๐ ซม. แบ่งเป็นแถบสีตามแนวนอนเท่ากัน ๒ สี คือ ี้ว ธงส่วนบนเป็นสีเหลือง หมายถึง สีประจำพระบรมราชจักรีวงศ์ คือ พระมหากษัตริย์ ี้วธงส่วนล่างเป็น สีเขียว หมายถึง สีประจำพระบรมราชสมภพ แห่งรัชกาลที่ ๑ คือ วันพุธ ตรงกลางผืนธง เป็นตรา ประจำจังหวัดอุทัยธานี

ภาพที่ ๔.๔ ธงประจำจังหวัดอุทัยธานี

๔.๑.๑.๖ สภาพภูมิศาสตร์

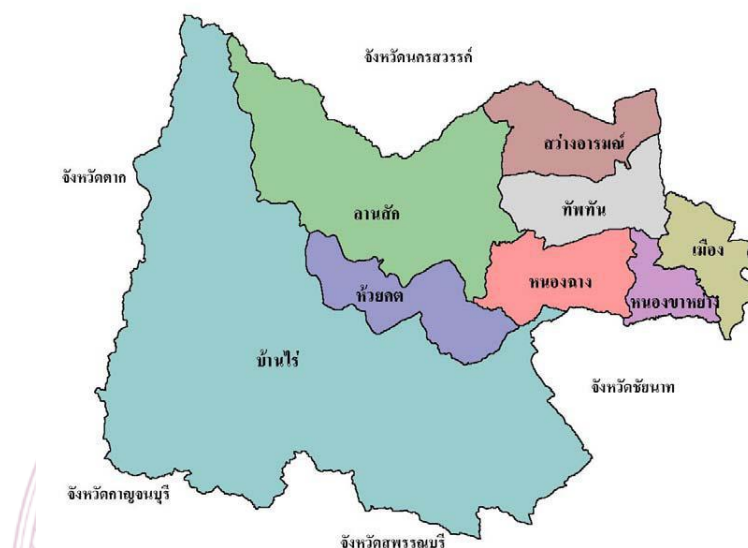
ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนล่าง มีพื้นที่ทั้งหมด ๖,๗๓๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔,๒๐๖,๔๐๔ ไร่ พื้นที่ทางการเกษตร ๒,๐๓๔,๒๕๐ ไร่ นอกจากนั้น เป็นพื้นที่ที่มีสภาพเป็นพื้นที่คุ้มครอง เช่น ป่าสงวนแห่งชาติ ๙ แห่ง วนอุทยาน ๒ แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ๑ แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ๑ แห่ง อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับกิ่งอำเภอชุมตาบง อำเภอลาดยาว อำเภอโกรกพระ อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอวัดสิงห์ อำเภอหนองมะโมง อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และ
อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ภาพที่ ๔.๕ อาณาเขตของจังหวัดอุทัยธานี

ระยะทางระหว่างอำเภอกับจังหวัด จังหวัดอุทัยธานี แบ่งการปกครองออกเป็น ๘
อำเภอ แต่ละอำเภอมีระยะทางห่างจากจังหวัด/อำเภอเมืองอุทัยธานี ดังนี้

อำเภอหนองขาหย่าง	๑๐	กิโลเมตร
อำเภอทพทัน	๑๙	กิโลเมตร
อำเภอหนองฉาง	๒๒	กิโลเมตร
อำเภอสว่างอารมณ์	๓๓	กิโลเมตร
อำเภอห้วยคต	๔๕	กิโลเมตร
อำเภอลานสัก	๕๔	กิโลเมตร
อำเภอบ้านไร่	๘๐	กิโลเมตร

การเดินทาง สามารถเดินทางไปอุทัยธานีได้หลายเส้นทาง ได้แก่

๑. จากเส้นทางหลวงหมายเลข ๓๒ (สายเอเชีย) ผ่านอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท และแยกเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๓ ตรงทางแยกทำน้ำอ้อย บริเวณหลักกิโลเมตรที่ ๒๐๖ ข้ามสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ระยะทางประมาณ ๑๖ กิโลเมตร ผ่านหน้าโรงพยาบาลเลี้ยวซ้ายเข้าตลาดอุทัยธานีรวมเป็นระยะทางประมาณ ๒๒๒ กิโลเมตร

๒. เริ่มต้นจากทางหลวงหมายเลข ๓๒ เช่นกัน เมื่อถึงประมาณกิโลเมตรที่ ๓๐ (อยู่ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา) เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๓๔ และจากนั้นเข้าทางหลวง

หมายเลข ๓๐๙ ไปตามเส้นทางข้ามสะพานจังหวัดอ่างทอง จากนั้นมาตามถนนสาย ๓๑๑ ผ่านจังหวัดสิงห์บุรี ผ่านจังหวัดชัยนาทที่อำเภอสรรพยา จากนั้นเลี้ยวเข้าเส้นทางหมายเลข ๓๑๘๓ เข้าจังหวัดอุทัยธานี รวมเป็นระยะทางประมาณ ๒๘๓ กิโลเมตร

๓. เริ่มต้นจากอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔๐ ผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี ผ่านอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท แยกเข้าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๘๓ ผ่านอำเภอวัดสิงห์เข้าเขตจังหวัดอุทัยธานี บรรจบทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๒๖๕ สายมโนรมย์ - อุทัยธานี เลี้ยวซ้ายเข้าตัวจังหวัด รวมระยะทางประมาณ ๒๑๔ กิโลเมตร

๔.๑.๑.๗ สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาลาดเทจากทิศตะวันตกลงมาทางทิศตะวันออก

ทิศตะวันตก เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน และมีสภาพเป็นพื้นที่คุ้มครองเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ๙ แห่ง วนอุทยาน ๒ แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ๑ แห่ง และที่สำคัญมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง (อยู่ในเขตจังหวัดอุทัยธานี ประมาณ ๑.๕ ล้านไร่) ซึ่ง UNESCO ได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและมีความอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าหายากและใกล้สูญพันธุ์อาศัยอยู่ เช่น ควายเป็น วัวแดง กระทิง ช้าง เป็นต้น รวมพื้นที่ป่าและภูเขาทั้งหมดประมาณ ๒.๒ ล้านไร่เศษ

ตอนกลางของจังหวัด เป็นที่ดอนสลับพื้นที่ราบเป็นลูกคลื่น

ทิศตะวันออก เป็นพื้นที่ราบลุ่มที่เกิดจากตะกอนที่แม่น้ำพัดพามาและน้ำหลากท่วมพื้นที่ ทำให้มีความเหมาะสมในการทำการเกษตร เพาะปลูก มีพื้นที่ประมาณ ๒ ล้านไร่เศษจากพื้นที่ดังกล่าวทำให้จังหวัดอุทัยธานี ประสบกับปัญหาขาดแคลนน้ำด้านทิศตะวันตกและหากปีใดมีน้ำมากหรือน้ำหลากจะเกิดน้ำท่วมทางด้านทิศตะวันออก เป็นประจำ

๔.๑.๑.๘ สภาพภูมิอากาศ

ภูมิอากาศจังหวัดอุทัยธานี จัดอยู่ในร้อนชื้น คือ มีอากาศร้อนชื้นในช่วงฤดูฝนและแห้งแล้งในช่วงฤดูหนาว โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในฤดูฝน และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาว ซึ่งแบ่งฤดูตามระยะเวลาได้ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ จนถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศจะร้อนจัดช่วงเดือนมีนาคมถึงกลางเดือนพฤษภาคม

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม จนถึงเดือนตุลาคม โดยฝนจะตกด้านทิศตะวันตกมากกว่าด้านทิศตะวันออก เนื่องจากอยู่ในเขตอิทธิพลของมรสุมและดีเปรสชัน ฝนตกชุกมากที่สุดในเดือนกันยายน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน จนถึงเดือนมกราคม โดยเดือนธันวาคมอากาศจะหนาวและแห้งแล้งมากที่สุด

๔.๑.๑.๒ ทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี

จากข้อมูลสารานุกรมรายชื่อทรัพยากรท่องเที่ยว ๓ จังหวัด (นครสวรรค์ อุทัยธานี พิจิตร) ที่ได้มาจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี นั้นพบว่าแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็น ๓ ประเภท คือ

ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า จดชมวิว ซากฟอสซิล ถ้ำ ทะเลสาบ/หนอง/บึง พืชดอกไม้และพืชพันธุ์ น้ำตก พรุ ภูเขา/ธรณีสัณฐาน เฉพาะ แม่น้ำ/แก่ง วนอุทยาน ศูนย์วิจัย/สถานีทดลอง ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ สวนรุกขชาติ อุทยาน แห่งชาติ ป่าชายเลน/พรุ/พื้นที่ชุ่มน้ำ หาดทราย/ชายทะเล/หมู่เกาะ น้ำพุร้อน/บ่อน้ำร้อน/ธารน้ำร้อน

ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอลานสั๊กมากที่สุด ของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็น พื้นที่ทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งมีความโดดเด่น พบในพื้นที่อำเภอลานสั๊ก มีภูเขาและจุดชมวิว ทิวทัศน์พกระบายอยู่ในอำเภอลานสั๊ก อำเภอบ้านไร่ และอำเภอเมืองอุทัยธานี มีถ้ำที่มีหินงอกหิน ย้อย อยู่ในอำเภอลานสั๊กและอำเภอบ้านไร่ น้ำตก พบในพื้นที่อำเภอห้วยคต อำเภอบ้านไร่ และอำเภอลานสั๊ก แม่น้ำสายหลักของจังหวัดอุทัยธานีอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานี นอกจากนี้ยังมีน้ำพุร้อน ทางธรรมชาติ อยู่ในพื้นที่อำเภอห้วยคต โดยรวมแล้วหลายชนิดของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้มีการพัฒนาปรับปรุงให้ดึงดูดนักท่องเที่ยว ยังขาดขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นในหลายแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความโดดเด่นที่สุดของ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และค่อนข้างดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัดอุทัยธานี ๓ อำเภอ คือ อำเภอลานสั๊ก อำเภอบ้านไร่ และอำเภอห้วยคต ที่ตั้งของที่ทำการอยู่ในอำเภอลานสั๊ก เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งนั้น เป็นผืนป่าอนุรักษ์ ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกโลกจาก องค์การยูเนสโก (UNESCO) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ อนุญาตให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปศึกษาธรรมชาติได้ ตามจุดที่ผ่อนปรน ซึ่งนอกจากข้อจำกัดในเรื่องจุดที่อนุญาตให้เข้ามาศึกษาธรรมชาติแล้ว ยังมีข้อจำกัด ในเรื่องจำนวนคนที่เข้ามาและระยะเวลาในการเข้าพักด้วย

ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา ได้แก่ กำแพงเมือง/คูเมือง ชุมชนโบราณ โบราณสถาน ประวัติความเป็นมา พระตำหนัก/วัง/พระราชวัง พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์/อนุสรณ์สถาน อุทยานประวัติศาสตร์

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนาของจังหวัด อุทัยธานี ปรากฏอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอบ้านไร่ และอำเภอลานสั๊ก ในการศึกษาครั้งนี้ รวบรวมไว้ ๑๔ ชนิด ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานีมากที่สุด ทรัพยากรท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา เป็นวัดเก่าแก่โบราณและวัดที่ประชาชนให้ความเคารพ นับถือให้ความสำคัญ พบในอำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอบ้านไร่ และอำเภอลานสั๊ก สิ่งศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมืองที่ชาวอุทัยธานีเคารพนับถือคือ พระพุทธมงคลศักดิ์สิทธิ์ซึ่งประดิษฐานอยู่ในวัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมืองอุทัยธานี พบโบราณสถาน โบราณวัตถุในอำเภอบ้านไร่ และอำเภอเมืองอุทัยธานี นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่เก็บเรื่องราวความเป็นมาทาง ประวัติศาสตร์ โบราณคดี อยู่ในอำเภอเมืองอุทัยธานี ที่มีความโดดเด่นที่สุดของทรัพยากรท่องเที่ยว ทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา ค่อนข้างดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ วัดจันทารามหรือ วัดท่าซุง เป็นวัดที่สร้างในสมัยอยุธยา ด้านตรงข้ามกับวัดเป็นปูชนียสถานแห่งใหม่ มีบริเวณกว้างขวาง มีพระอุโบสถ อาคารต่างๆที่หลวงพ่อดำประดิษฐาน พระเถระที่มีชื่อเสียงได้สร้างไว้อย่างวิจิตรงดงาม เป็น จำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีศาลาหลายหลังใช้เป็นสถานที่ฝึกสมาธิและมีที่พักสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม วิปัสสนา

ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ได้แก่ เชื้อน/อ่างเก็บน้ำ งานประเพณี จุดผ่านแดน ตลาดนัด/ตลาดสด ไร่/สวนเกษตร วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์หัตถกรรม สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์/ศูนย์ฝึกสัตว์ สวนสาธารณะ/สวนหย่อม หมู่บ้านเหมือง

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมของจังหวัดอุทัยธานี อำเภอลานสัก ค่อนข้างโดดเด่น มีชื่อเสียง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ปรากฏอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอบ้านไร่ และอำเภอลานสัก ในการศึกษาครั้งนี้รวบรวมไว้ ๑๘ ชนิด ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานีมากที่สุด ทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมของจังหวัดอุทัยธานี เป็นงานที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางศาสนา งานที่แสดงความเคารพนับถือต่อปูชนียบุคคลที่สำคัญ งานรำลึกวันสำคัญของสถานที่ งานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชนที่สืบทอดกันมา รวมทั้งงานกาชาดและของดีเมืองอุทัย มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวแพชาวเขา ชาวชุมชนในพื้นที่ที่เรียบง่าย มีกิจกรรมหรือสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเป็นประโยชน์ในการพักผ่อนรวมทั้งศึกษาเรียนรู้ จำพวก อ่างเก็บน้ำ สวนพฤกษศาสตร์ สวนป่า และศูนย์หอผ้าที่มีชื่อเสียง ที่มีความโดดเด่นที่สุดของทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมของจังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ งานประเพณี ตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี ซึ่งจะจัดขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ (ตุลาคม) ของทุกปี ถือเป็นประเพณีสำคัญในวันออกพรรษาของจังหวัดอุทัยธานีพระสงฆ์ทุกรูปที่จำพรรษาในอำเภอมืองอุทัยธานี จะเดินลงบันไดเป็นแถวจากยอดเขาสะแกกรังมารับบิณฑบาตจากพุทธศาสนิกชนที่ลานวัด นับเป็นงานประเพณีที่มีชื่อเสียงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทุกปี

ซึ่งจังหวัดอุทัยธานีมีทรัพยากรท่องเที่ยวจำนวนทั้งสิ้น ๖๙ แห่ง โดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ จำนวน ๓๐ แห่ง ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา จำนวน ๒๓ แห่ง ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม จำนวน ๑๖ แห่ง ดังแสดงรายชื่อสถานที่ตามประเภทและแสดงอำเภอที่ตั้ง ในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ ทรัพยากรท่องเที่ยวในจังหวัดอุทัยธานี

ประเภทแหล่ง ท่องเที่ยว	สถานที่	อำเภอ
ทรัพยากรท่องเที่ยว	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง	ลานสัก
ประเภทธรรมชาติ	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าประทุน	ลานสัก
	จุดชมวิว เขาหินแดง	ลานสัก
	ถ้ำเกร็ดดาว	บ้านไร่
	ถ้ำน้ำพุเขากวางทอง	หนองฉาง
	ถ้ำพนาสวรรค์	ลานสัก
	หุบป่าตาด (UNSEEN)	ลานสัก
	ถ้ำเขาวง	บ้านไร่
	ถ้ำเขาม้องชัย	ลานสัก
	บึงทับแต้	หนองขาหย่าง

ประเภทแหล่ง ท่องเที่ยว	สถานที่	อำเภอ
	น้ำตกไขเบอร์หรือน้ำตกหินลาด	ห้วยคต
	น้ำตกอีซ่า	ห้วยคต
	น้ำตกผาร่มเย็น	บ้านไร่
	เขาฮ่องซัย	ลานสัก
	เขาปฐวี	ทัพทัน
	เขาปลาร้า	ลานสัก
	เขาผาแรด	ลานสัก
	เขาพระยาพายเรือ	ลานสัก
	เขาพุกาย	บ้านไร่
	เขาวง	บ้านไร่
	เขาสะแกกรัง (เขาแก้ว)	เมือง
	เขาตะพาน	บ้านไร่
	เขากวางทองไผ่เขียว	สว่างอารมณ์
	เขาหินเทิน	ลานสัก
	เขาหินแดง	ลานสัก
	เกาะเทโพ	เมือง
	ลำน้ำสะแกกรัง	เมือง
	วนอุทยานถ้ำเขาวง	บ้านไร่
	ป่าสักธรรมชาติ	ลานสัก
	น้ำพุร้อนบ้านสมอทอง	ห้วยคต
ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภท	เมืองโบราณบึงคอกช้าง	สว่างอารมณ์
ประวัติศาสตร์โบราณวัตถุสถาน	คูเมืองการุ้ง	บ้านไร่
และศาสนา	ชุมชนโบราณสะแกกรัง	เมือง
	พระแสงดาบสัตยตราวุธประจำเมืองอุทัยธานี	เมือง
	เมืองโบราณการุ้ง	บ้านไร่
	เมืองโบราณบ้านคูเมือง	หนองขาหย่าง
	เมืองโบราณบ้านไต้หรือบ้านไต้	เมือง
	เมืองอุทัยธานีเก่า	หนองฉาง
	พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น	เมือง
	เขาสะแกกรัง	เมือง
	วัดเขาวงพรหมจรรย์	บ้านไร่
	วัดจันทาราม(วัดท่าซุง)	เมือง
	วัดถ้ำเขาตะพาน	บ้านไร่
	วัดถ้ำเขาวง	บ้านไร่

ประเภทแหล่ง ท่องเที่ยว	สถานที่	อำเภอ
ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภท ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม	วัดทัพทัน	ทัพทัน
	วัดธรรมโฆษหรือวัดโรงโค	เมือง
	วัดมณีสถิตย์กปิฏฐาราม	เมือง
	วัดสังกัสรัตนคีรี	เมือง
	วัดหนองขุนชาติ	หนองฉาง
	วัดหนองพลวง	หนองขาหย่าง
	วัดอุโบสถาราม(วัดโบสถ์)	เมือง
	หลวงพ่อโตวัดผาทั้ง(วัดผาทั้ง)	บ้านไร่
	เขื่อนทับเสลา	ลานสัก
	เขื่อนวังร่มเกล้า	เมือง
	งานตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี	เมือง
	งานวันพระชนกจักรี	เมือง
	งานมรดกโลก	ลานสัก
	ตลาดโบราณสะแกกรัง	เมือง
	สวนป่าห้วยระบำ	ลานสัก
	เกาะเทโพ	เมือง
	ฮกแซตติ้ง	เมือง
	ชาวแพในแม่น้ำสะแกกรัง	เมือง
	บ้านนาตาโพ	บ้านไร่
	ศูนย์วัฒนธรรมชาวเขาน้ำอิมาด-อิทราย	บ้านไร่
	ศูนย์การแสดงและสาธิตการทอผ้าพื้นเมือง (กลุ่มทอผ้าไฟจิต)	บ้านไร่
	ศูนย์ทอผ้าพื้นเมืองลายโบราณผาทั้ง	บ้านไร่
	แหล่งทอผ้าพื้นเมืองบ้านโคกหม้อ	ทัพทัน
	สวนพฤกษศาสตร์	บ้านไร่

๔.๑.๑.๓ ผลการศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี

ทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี ทั้ง ๔ ประเภท ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา ทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม และทรัพยากรท่องเที่ยวทางการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในจังหวัดอุทัยธานี พบว่าจังหวัดอุทัยธานีมีทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทต่างๆกระจายอยู่ในทุกอำเภอที่ทำการศึกษ ได้แก่ อำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอบ้านไร่ อำเภอลานสัก และอำเภอห้วยคต

จากข้อมูลทุติยภูมิและการสำรวจภาคสนามด้วยแบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว ศึกษา ความโดดเด่น ที่ตั้งและการเข้าถึง ของทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละประเภท โดยมีรายละเอียดผลการศึกษา ทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละประเภทดังนี้

ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า จุดชมวิว ซากฟอสซิล ถ้ำ ทะเลสาบ/หนอง/บึง พืชดอกไม้และพืชพันธุ์ น้ำตก พรุ ภูเขา/ธรณีสัณฐาน เฉพาะ แม่น้ำ/แก่ง วนอุทยาน ศูนย์วิจัย/สถานียทดลอง ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ สวนรุกขชาติ อุทยานแห่งชาติ ป่าชายเลน/พรุ/พื้นที่ชุ่มน้ำ หาดทราย/ชายทะเล/หมู่เกาะ น้ำพุร้อน/บ่อน้ำร้อน/ธารน้ำร้อน

ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอแล่นสักมากที่สุด ของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นพื้นที่ทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งมีความโดดเด่น พบในพื้นที่อำเภอแล่นสัก มีภูเขาและจุดชมวิว ทิวทัศน์พกระบายอยู่ในอำเภอแล่นสัก อำเภอบ้านไร่ และอำเภอเมืองอุทัยธานี มีถ้ำที่มีหินงอกหินย้อย อยู่ในอำเภอแล่นสักและอำเภอบ้านไร่ น้ำตก พบในพื้นที่อำเภอห้วยคต อำเภอบ้านไร่ และอำเภอแล่นสัก แม่น้ำสายหลักของจังหวัดอุทัยธานีอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานี นอกจากนี้ยังมีน้ำพุร้อนทางธรรมชาติ อยู่ในพื้นที่อำเภอห้วยคต โดยรวมแล้วหลายชนิดของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้มีการพัฒนาปรับปรุงให้ดึงดูดนักท่องเที่ยว ยังขาดขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นในหลายแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความโดดเด่นที่สุดของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และค่อนข้างดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัดอุทัยธานี ๓ อำเภอ คือ อำเภอแล่นสัก อำเภอบ้านไร่ และอำเภอห้วยคต ที่ตั้งของที่ทำการอยู่ในอำเภอแล่นสัก เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งนั้น เป็นผืนป่าอนุรักษ์ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโก (UNESCO) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ อนุญาตให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปศึกษาธรรมชาติได้ตามจุดที่ผ่อนปรน ซึ่งนอกจากข้อจำกัดในเรื่องจุดที่อนุญาตให้เข้ามาศึกษาธรรมชาติแล้ว ยังมีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนคนที่เข้ามาและระยะเวลาในการเข้าพักด้วย

ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา ได้แก่ กำแพงเมือง/คูเมือง ชุมชนโบราณ โบราณสถาน ประวัติความเป็นมา พระตำหนัก/วัง/พระราชวัง พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์/อนุสรณ์สถาน อุทยานประวัติศาสตร์

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนาของจังหวัดอุทัยธานี ปรากฏอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอบ้านไร่ และอำเภอแล่นสัก ในการศึกษาครั้งนี้รวบรวมไว้ ๑๔ ชนิด ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานีมากที่สุด ทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา เป็นวัดเก่าแก่โบราณและวัดที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือให้ความสำคัญ พบในอำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอบ้านไร่ และอำเภอแล่นสัก สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองที่ชาวอุทัยธานีเคารพนับถือคือ พระพุทธรูปมงคลศักดิ์สิทธิ์ซึ่งประดิษฐานอยู่ในวัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมืองอุทัยธานี พบโบราณสถาน โบราณวัตถุในอำเภอบ้านไร่ และอำเภอเมืองอุทัยธานี นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่เก็บเรื่องราวความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี อยู่ในอำเภอเมืองอุทัยธานี ที่มีความโดดเด่นที่สุดของทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา ค่อนข้างดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ วัดจันทารามหรือวัดท่าซุง เป็นวัดที่สร้างในสมัยอยุธยา ด้านตรงข้ามกับวัดเป็นปูชนียสถานแห่งใหม่ มีบริเวณกว้างขวาง

มีพระอุโบสถ อาคารต่างๆที่หลวงพ่อบุญลึงค์ดำ พระเถระที่มีชื่อเสียงได้สร้างไว้อย่างวิจิตรงดงาม เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีศาลาหลายหลังใช้เป็นสถานที่ฝึกสมาธิและมีที่พักสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม วิปัสสนา

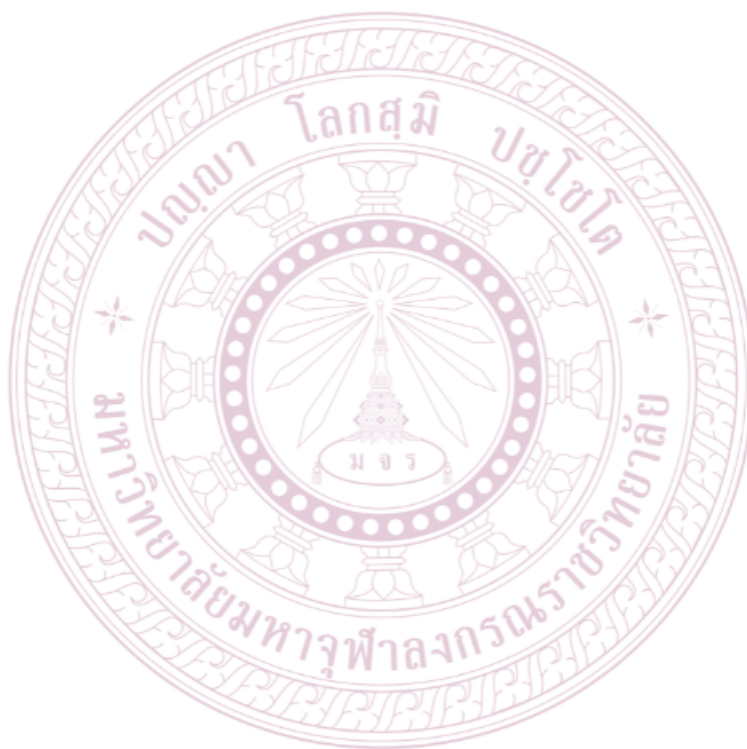
ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ได้แก่ เชื้อน/อ่างเก็บน้ำ งานประเพณี จุดผ่านแดน ตลาดนัด/ตลาดสด ไร่/สวนเกษตร วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์หัตถกรรม สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์/ศูนย์ฝึกสัตว์ สวนสาธารณะ/สวนหย่อม หมู่บ้าน เมือง

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมของจังหวัดอุทัยธานี อำเภอลานสัก ค่อนข้างโดดเด่น มีชื่อเสียง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ปรากฏอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอบ้านไร่ และอำเภอลานสัก ในการศึกษาครั้งนี้รวบรวมไว้ ๑๘ ชนิด ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานีมากที่สุด ทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมของจังหวัดอุทัยธานี เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางศาสนา งานที่แสดงความเคารพนับถือต่อปูชนียบุคคลที่สำคัญ งานรำลึกวันสำคัญของสถานที่ งานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชนที่สืบทอดกันมา รวมทั้งงานกาชาดและของดีเมืองอุทัย มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวแพชาวเขา ชาวมุสลิมในพื้นที่ที่เรียบง่าย มีกิจกรรมหรือสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเป็นประโยชน์ในการพักผ่อนรวมทั้งศึกษาเรียนรู้ จำพวก อ่างเก็บน้ำ สวนพฤกษศาสตร์ สวนป่า และศูนย์หอผ้าที่มีชื่อเสียง ที่มีความโดดเด่นที่สุดของทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมของจังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ งานประเพณี ตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี ซึ่งจะจัดขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ (ตุลาคม) ของทุกปี ถือเป็นประเพณีสำคัญในวันออกพรรษาของจังหวัดอุทัยธานีพระสงฆ์ทุกรูปที่จำพรรษาในอำเภอมืองอุทัยธานี จะเดินลงบันไดเป็นแถวจากยอดเขาสะแกกรังมารับบิณฑบาตจากพุทธศาสนิกชนที่ลานวัด นับเป็นงานประเพณีที่มีชื่อเสียงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทุกปี

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ทรัพยากรจำพวกที่พัก ร้านอาหาร ร้านของฝากของที่ระลึก และการคมนาคมขนส่ง

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ของจังหวัดอุทัยธานี นั้น ด้านที่พัก มีหลายรูปแบบ ทั้งโรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ส่วนใหญ่ที่พักระหว่างอยู่ในอำเภอมืองอุทัยธานี รองลงมาอยู่ในอำเภอบ้านไร่ ในส่วนของอำเภอลานสักและห้วยคตนั้น ที่พักยังคงมีอยู่ไม่มากนักคุณภาพของที่พักแรมขึ้นอยู่กับราคาของที่พัก มีให้เลือกตามกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งมีทั้งราคาในระดับขั้นต่ำ ราคาปานกลาง และราคาสูง ซึ่งมีความแตกต่างในคุณภาพและราคาค่อนข้างมาก โดยที่พักแรมที่ค่อนข้างมีคุณภาพมักจะมีราคาสูงมากด้วยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ด้านอาหาร มีให้เลือกหลากหลาย ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอมืองอุทัยธานี ในอำเภออื่นๆร้านอาหารยังคงมีอยู่ไม่มากนักอาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารตามสั่ง จำพวกปลาแม่น้ำ ปลาแรด จะพบในหลายๆร้าน ด้านของฝากของที่ระลึก เป็นจำพวกอาหารและขนม ที่ขึ้นชื่อคือ ขนมปังสังขยาข้าวกึ่งกรอบ ข้าวเกรียบปลาทราย มีผลิตภัณฑ์มีดสวยงามและกรรไกรตัดแต่งกิ่งไม้ที่เป็นงานฝีมือของชาวบ้าน มียาสมุนไพรโบราณ ซึ่งร้านของฝากของที่ระลึกส่วนใหญ่พบในอำเภอมืองอุทัยธานี มีผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายผ้าทอพื้นเมืองที่มีมากในอำเภอบ้านไร่ นอกจากนี้ยังมีชุดเฟอร์นิเจอร์จากรากไม้ที่พบในอำเภอลานสัก ไม่พบร้านของฝากของที่ระลึกในอำเภอมืองอุทัยธานี ด้านการคมนาคมขนส่ง มีเส้นทางติดต่อภายในจังหวัดและติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง

รวมทั้งกรุงเทพฯ ได้อย่างสะดวก มีการขนส่งเฉพาะทางรถ มีรถบริการระหว่างจังหวัดอุทัยธานีและกรุงเทพฯ ที่เป็นทั้งรถโดยสารปรับอากาศและรถตู้ รถโดยสารปรับอากาศจะมีรอบเดินรถที่แน่นอนตามกำหนดรอบเวลาในแต่ละวัน รถตู้ มีช่วงเวลาที่กำหนดแต่การเดินรถขึ้นอยู่กับจำนวนคนที่ขึ้นไม่มีระยะห่างระหว่างรอบเดินรถ มีรถบริการระหว่างอำเภอกับตัวจังหวัด แต่ละอำเภอจะมีรอบเดินรถที่แน่นอนตามกำหนดรอบเวลาในแต่ละวัน ในส่วนของการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆยังไม่สะดวกเนื่องจากหลายสถานที่ท่องเที่ยว ไม่มีรถโดยสารประจำทางที่เข้าถึง

ตารางที่ ๔.๒ ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๑. เขาสะแกกรัง	เมืองอุทัยธานี	จากเมืองอุทัยธานีใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๒๒๐ เป็นระยะทาง ๔ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวบริเวณสนามกีฬาจังหวัดไปตามทางขึ้นสู่ยอดเขา หรือจากบริเวณลานวัดสังกัสรัตนคีรีมีบันไดขึ้นสู่ยอดเขาสะแกกรัง	จากบนยอดเขาสามารถมองเห็นทิวทัศน์เมืองอุทัยธานีได้กว้างขวางเป็นที่ตั้งของมณฑปประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ด้านหน้ามีระฆังใบใหญ่ ถือกันว่าเป็นระฆังศักดิ์สิทธิ์ใกล้กับมณฑปบนยอดเขาสะแกกรังมีพระราชนุสาวรีย์สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกนาถ แห่งรัชกาลที่ ๑ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงได้สถาปนาพระอัฐิพระบิดาเป็นสมเด็จพระชนกาธิบดี เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๘ เลยพระราชนุสาวรีย์ไปทางป่าหลังเขา ประมาณ ๒๐๐ เมตร จะพบหมุดแผนที่โลก สร้างขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕
๒. ลำน้ำสะแกกรัง	เมืองอุทัยธานี	อยู่ตรงตลาดสดเทศบาลเมืองอุทัยธานี	ไหลผ่านตัวจังหวัดอุทัยธานี บริเวณสองฝั่งแม่น้ำมีเรือนแพอยู่เรียงราย ฝั่งแม่น้ำด้านตะวันตกมีอาคารบ้านเรือนอยู่หนาแน่นและเป็นตลาดใหญ่ ของที่ขายนั้นส่วนใหญ่ชาวบ้านจะปลูกเองทำเอง ส่วนฝั่งแม่น้ำด้านตะวันออกเป็นเกาะเทโพ มีสวนผลไม้ และป่าไผ่ตามธรรมชาติ ลำ น้ำ สะแกกรังจัดเป็นลำ น้ำ คูบ้านคูเมืองจังหวัดอุทัยธานี

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๓. เกาะเทโพ	เมือง	ต.เกาะเทโพ จากตลาดสดเทศบาล ข้ามสะพานไปยังวัดอุโปสถาราม ก็จะเป็นพื้นที่ของเกาะเทโพ	เดิมเป็นแหลมยื่นออกมาคั่นระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสะแกกรัง ซึ่งมาบรรจบกันทางทิศใต้ของแหลม แต่มีการขุดคลองเชื่อมทางเหนือในภายหลัง เพื่อให้แม่น้ำเจ้าพระยามาหนุนแม่น้ำสะแกกรังในยามน้ำแล้ง แหลมนี้จึงกลายเป็นเกาะเทโพซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจสำหรับผู้ชอบปั่นจักรยานท่องเที่ยว การเดินทางบนเกาะเทโพ บรรยากาศสองข้างจะเป็นป่าไผ่ ไร่ข้าวโพดและทุ่งนาให้บรรยากาศที่สงบร่มรื่น
๔.วนอุทยานถ้ำเขาวง (ถ้ำพุหวาย)	บ้านไร่	จากอำเภอบ้านไร่ใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๐๑๑ สายบ้านไร่-พุดอน ผ่านโค้งศาลเจ้าพ่อเขารัก จนกระทั่งถึงทางแยกที่มีป้ายบ้านอิหลุบ-บ้านเขาพุเตย เลี้ยวขวาไปอีกประมาณ ๖ กิโลเมตร ผ่านทางเข้าวัดถ้ำเขาวงมาอีก ๓ กิโลเมตร จะถึงทางเข้าวนอุทยานถ้ำเขาวงหรือถ้ำพุหวาย	เป็นส่วนหนึ่งของผืนป่าตะวันตกติดกับอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี สภาพโดยทั่วไปเป็นภูเขาหินปูนสูงชันสลับซับซ้อน มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ มีสถานที่ที่น่าสนใจโดดเด่นคือ เขาพุหวายหรือถ้ำพุหวาย เป็นถ้ำขนาดใหญ่ ภายในถ้ำกว้างขวาง มีหินงอกหินย้อย เช่น รูปเจดีย์ อ่างน้ำ ทางเข้าถ้ำอยู่บนไหล่เขาต้องเดินขึ้นไป อากาศถ่ายเทได้สะดวกมีโพรงทะลุถึงด้านตรงข้ามของภูเขา มีค้างคาวอาศัยอยู่ ๙ ชนิดสามารถเดินได้เองหรือติดต่อคนนำทางได้บริเวณปากถ้ำ ใช้เวลาเดินประมาณ ๑ ชั่วโมง ทางด้านหลังของถ้ำพุหวาย มี ถ้ำเทพมาลี หรือ ถ้ำพญานาค เป็นถ้ำขนาดเล็กค่อนข้างลึกมีความสวยงามตามธรรมชาติของหินงอกหินย้อย ยอดเขาพุหวาย สูง ๗๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล สามารถมองเห็นทัศนียภาพที่กว้างไกลอย่างสวยงาม บนสันเขาเป็นป่าเต็งรังที่ค่อนข้างสมบูรณ์
๕.น้ำตกผาร่มเย็น	บ้านไร่	อยู่บ้านใหม่ร่มเย็น จากอำเภอบ้านไร่ใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๐๑๑ สายบ้านไร่-พุดอน จนกระทั่งถึงทางเข้า	เป็นน้ำตกหินปูนขนาดเล็กตั้งอยู่บนหน้าผา สามารถมองเห็นได้จากริมถนน เป็นสายน้ำสีขาวทิ้งตัวลงมาในป่าที่บ่ออยู่เบื้องล่างผ่านหน้าผาดินที่มีมอสสีเขียวเกาะอยู่ ประกอบกับพื้นที่เป็นป่ารกครึ้ม บริเวณน้ำตกโดยรอบไม่เหมาะแก่การเล่นน้ำเนื่องจากธารมีขนาดเล็ก แต่บริเวณโดยรอบน้ำตกบรรยากาศร่มรื่นไปด้วยต้นไม้ใหญ่ร่มครึ้ม ทำให้คนที่ได้ยืนชมมีความรู้สึกชุ่มฉ่ำเย็นตามไปด้วย

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๖. ถ้ำเกร็ดดาว	บ้านไร่	บ้านใหม่ร่มเย็น เลี้ยวขวาเข้า ไปประมาณ ๒ กิโลเมตร จากนั้นเดินเท้าเข้าสู่ลำน้ำตกอีก ๔๐๐ เมตร หมู่ ๔ ต.แก่นมะกรูด จาก อำเภอบ้านไร่ไปตามเส้นทาง หลวงหมายเลข ๓๐๑๑ สาย บ้านไร่-พุดอน ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร สุดถนนลาดยาง แล้วไปตามถนนลูกรังอีก ๒ กิโลเมตร เลี้ยวจากศูนย์ วัฒนธรรมบ้านอีมาด-อีทราย ไปประมาณ ๑ กิโลเมตร จะมี ทางเดินเท้าไปถ้ำเกร็ดดาวได้	บริเวณโดยรอบยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก จากปากถ้ำจะมีบันไดไม้ไผ่ทอดยาวลงไปในถ้ำ เป็นถ้ำที่มีขนาดใหญ่ ในถ้ำมีแท่งหินขนาดใหญ่ เมื่อถูกแสงจะเป็นประกาย เพดานถ้ำเต็มไปด้วยค้างคาว และชาวบ้านได้อาศัยชีคั้งคาวไปทำปุ๋ยใส่ไรนา
๗. น้ำตกตาดดาว	บ้านไร่	เลยจากปากทางเข้าถ้ำเกร็ดดาวไปเล็กน้อย ฝั่งตรงข้ามเป็นทางเข้าน้ำตกตาดดาว	เป็นน้ำตกที่ไหลผ่านโขดหินลงมา ๙ ชั้น บริเวณโดยรอบเป็นป่าสมบูรณ์

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๘. เขต รักษาพันธุ์ สัตว์ป่าห้วย ขาแข้ง	ลานสัก	อยู่ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ ๑๐๒ กิโลเมตร ใช้ ทางหลวงหมายเลข ๓๓๓ สายอุทัยธานี-หนองฉาง จากนั้นใช้ทางหลวง หมายเลข ๓๔๓๘ สายหนองฉาง-ลานสัก ถึงหลักกิโลเมตรที่ ๕๓-๕๔ เลี้ยวซ้ายเข้าไปประมาณ ๑๕ กิโลเมตร จะถึงที่ทำการเขต ด้านตรวจเขาคินแดง ซึ่งตั้งอยู่ ริมห้วยทับเสลา จากที่ทำการ เขตฯ สามารถเดินทางด้วย รถยนต์ต่อไปยังหน่วยพิทักษ์ ป่ากะปุกกะเปียง ระยะทาง ๑๔ กิโลเมตร และ สถานีวิจัย เขานางรำ ระยะทาง ๑๗ กิโลเมตร	จัดเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นของจังหวัดอุทัยธานีเนื่องจากการจัดทะเบียนเป็น มรดกโลกจากองค์การยูเนสโก (UNESCO)ระหว่างวันที่ ๙-๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๔ ห้วยขาแข้งมีพื้นที่ ครอบคลุม ๖ อำเภอ ๓ จังหวัด คือ อำเภอบ้านไร่ อำเภอลานสัก อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก มีพื้นที่ ๓,๖๐๙,๓๗๕ ไร่ โดยมีการรวมพื้นที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรเข้ามามีด้วยทำให้เป็นผืน ป่าอนุรักษ์ต่อเนื่องที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ เขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งซึ่งได้กลายเป็นมรดกโลกและเป็นที่ยึดของทุกคนทั่วไป เปิดจุดผ่อนปรน ทั้งหมด ๓ จุด ให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปศึกษาธรรมชาติ ได้แก่ ๑.บริเวณสำนักงานเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ๒.บริเวณหน่วยพิทักษ์ป่าไซเบอร์ ๓. บริเวณหน่วยพิทักษ์ป่าห้วยแม่ดี ในส่วน บริเวณที่ทำการเขตฯมี รูปปั้นคุณสืบ นาคะเสถียร อาคารอนุสรณ์สถานสืบ นาคะเสถียร ซึ่งมีการจัด นิทรรศการคุณสืบไว้ บ้านพักคุณสืบ และเส้นทางศึกษาธรรมชาติเขาคินแดง มีความยาวประมาณ ๖ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินประมาณ ๔ ชั่วโมงนอกจากข้อจำกัดในเรื่องจุดที่อนุญาตให้เข้ามาศึกษา ธรรมชาติแล้ว ยังมีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนคนที่เข้ามา และระยะเวลาในการเข้าพักด้วย
๙. เขาปลา รำ	ลานสัก	จากตัวเมืองใช้ทางหลวง หมายเลข ๓๓๓ ผ่านอำเภอ หนองฉาง จากนั้นใช้ทางหลวง	เขาปลารำมีขนาดใหญ่ สูงชันมาประมาณ ๕๙๘ เมตร สภาพป่าค่อนข้างสมบูรณ์ต้องเดินเท้า และปีนเขา ระยะทางประมาณ ๑.๓ กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมง จึงจะถึงยอดเขาและแล เห็นภูมิประเทศที่สวยงาม ข้างบนเป็นที่ราบขนาดใหญ่และมีป่าไม้ มะค่า หน้าผาด้านตะวันตกที่

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
		หมายเลข ๓๔๓๘ สายหนอง ฉาง-ลานสัก อีกประมาณ ๒๑.๕ กิโลเมตร จะเห็น เทือกเขาปลาร้าอยู่ซ้ายมือ แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามทางลาด ยางอีก ประมาณ ๗.๕ กิโลเมตร การขึ้นสู่ยอดเขา ต้องมีเจ้าหน้าที่นำขึ้นไป เท่านั้น ติดต่อล่วงหน้า ๑ วัน ก่อนการเดินทาง	ระดับความสูง ๓๒๐ เมตร พบภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์อายุประมาณ ๓,๐๐๐ ปี ภาพมีทั้งหมด ๔๐ ภาพ แสดงให้เห็นสภาพชีวิตสังคมของคนยุคโบราณ
๑๐. หุบป่า ตาด	ลานสัก	หมู่ที่ ๑ ตำบลป่าอ้อ เข้า ทางเดียวกับเขาปลาร้า อยู่ ก่อนถึงเขาปลาร้าประมาณ ๑ กิโลเมตร	กรมป่าไม้ได้ประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์เพราะ มีสภาพทางภูมิศาสตร์แปลกและมีพันธุ์ไม้หายาก เช่น เต่าร้าง เปล้า คัดคั่วเล็ก เป็นต้น อยู่ในความดูแลของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาประทุน ทางเดินเข้า หุบเขาป่าตาดมีตสนิทดั้งเดิมไม่มากนักจะถึงปล่องขนาดใหญ่ที่แสงส่องลงมาและจะพบป่าตาด ให้ ความรู้สึกเหมือนว่าได้มาอยู่ในโลกยุคดึกดำบรรพ์ คล้ายป่าดงดิบความชุ่มชื้นสูง มีความร่มรื่นเหมาะ แก่การเดินชมธรรมชาติระยะทางเดินไป-กลับ ๗๐๐ เมตร ใช้เวลาประมาณ ๓๐ นาทีจัดเป็นแหล่ง ท่องเที่ยว Unseen Thailand ชนิดหนึ่ง
๑๑. เขต ห้ามล่าสัตว์ ป่าถ้ำ ประทุน	ลานสัก	หมู่ ๑ ต. ป่าอ้อ เดินทาง โดยถนนสายอุทัยธานี-หนอง ฉางถึงทางแยกไป อำเภอลาน สัก อำเภอบ้านไร่ จากทาง	เนื้อที่ทั้งหมด จำนวน ๑๓,๐๕๒ ไร่ ประกอบด้วยภูเขาจำนวน ๖ ลูก คือ เขาปลาร้า เขาช่อง ชัย เขาห้วยโคก เขาน้อย เขาบรหาร และเขาน้ำโจนประกาศให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำประทุน เมื่อ วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรม ราชกุมารี เป็นภูเขาหินปูนพื้นที่โดยรอบของภูเขามีหน้าผาสูงชัน มีโพรงถ้ำสวยงามตามธรรมชาติ แต่

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๑๒. เขา ฮ่องชัย	ลานสัก	แยกดังกล่าวเดินทางอีก ๓ กิโลเมตรจะถึงทางแยกไปอำเภอลานสัก เลี้ยวขวาแยกไปลานสักเป็นระยะทางประมาณ ๒๗ กิโลเมตร จะถึงเขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้าประทุน ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๕๒.๔ กิโลเมตรจากอำเภอเมืองใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๓๓ ผ่านอำเภอหนองฉาง จากนั้นใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๔๓๘ สายหนองฉาง-ลานสัก และก่อนถึงอำเภอลานสัก ประมาณ ๒ กิโลเมตร มีทางแยกซ้ายมือเข้าโรงเรียนลานสักวิทยา และไปอีกประมาณ ๕๐๐ เมตรจะถึงเขาฮ่องชัย	ละถ้า มีความสวยงามด้วยหินงอกหินย้อยนอกจากนี้ยังมีภาพเขียนสีประวัติศาสตร์ที่สื่อถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนสมัยโบราณ(เขาปลาร้า)บริเวณที่ทำการเขตฯ มีบ้านพักรับรองนักท่องเที่ยว บรรยากาศธรรมชาติดีดูเขาสามารถติดต่อขอเข้าพักได้
๑๓. เขาผา แรด	ลานสัก	อยู่ที่ตำบลลานสัก ห่างจากด้านหลังที่ว่าการอำเภอ ลานสัก ประมาณ ๗.๕	มีความสูงประมาณ ๓๕๓ เมตร ทางด้านหน้าของเขาฮ่องชัยเป็นถ้ำตื้น กว้างเหมือนอุโมงค์ใหญ่ เข้าใจว่าเดิมมีมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์อาศัยอยู่เพราะพบเครื่องมือหิน และเศษภาชนะดินเผา ภายในถ้ำมีฝูงค้างคาวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ในเวลาเย็นจะเห็นฝูงค้างคาวบินออกมาหากินนานนับชั่วโมง และถ้าปีนหน้าผาสูงไปจะพบโพรงถ้ำอีกหลายถ้ำอยู่ทางด้านบน มีถ้ำพรสวรรค์ ถ้ำน้ำทิพย์ ถ้ำธงชัย ถ้ำมหาสมบัติ ถ้ำเปิด และถ้ำลม (ปัจจุบันจากช่วงที่ทำการสำรวจ(มีนาคม ๒๕๕๒) บริเวณตัวถ้ำเขาฮ่องชัยถูกปิด ไม่สามารถเข้าชมได้เนื่องจากมีแมลงมีพิษจำพวกเห็บ รื่น ไร จำนวนมาก แต่สามารถยืมชมค้างคาวจำนวนมากบินเข้าถ้ำได้ในเวลาเย็น)
			เป็นเขาลูกเล็ก ๆ มีความสูงประมาณ ๓๗๖ เมตร ภายในเขาลูกนี้เป็นที่ตั้งของถ้ำซึ่งมีหินงอกหินย้อย พร้อมทั้งเป็นที่อยู่อาศัยของค้างคาว และมีสำนักสงฆ์อยู่ใกล้เชิงเขา

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๑๔. เขาพระยาพายุ เรือ	ลานสัก	กิโลเมตร อยู่ที่ตำบลลานสักห่างจาก อำเภอเมือง ๕๙ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๓๔๓๘ สายหนองฉาง-ลานสัก ตรงหลักกิโลเมตรที่ ๒๙-๓๐ แยกขวาเข้าที่ว่าการอำเภอ ลานสัก และเข้าทางลูกรังไป อีก ๔ กิโลเมตร ถึงเชิงเขาแล้ว เดินขึ้นสู่ปากถ้ำอีกประมาณ ๑๕๐ เมตร	เป็นเขาสูงเล็ก สูง ๒๕๗ เมตร เมื่อมองจากระยะไกลจะแลดูคล้ายเรือสำเภาลำหนึ่ง บนยอด เขามีจุดชมทิวทัศน์ ภายในประกอบด้วยถ้ำเล็กเชื่อมต่อกัน ได้แก่ ถ้ำแก้ว ถ้ำสีชมพู ถ้ำทองพระโรง ถ้ำอ่างน้ำมนต์ ถ้ำพุทธสถาน ภายในถ้ำซับซ้อนมากจึงต้องมีป้ายบอกทางและมีไฟฟ้าเพื่อความ สะดวกในการเที่ยวชมความงามของหินงอกหินย้อย ตอนบนของถ้ำมีพระนอนขนาดใหญ่ ส่วน ทางเข้าถ้ำต่าง ๆ มีทางเข้าทางเดียว ซึ่งเป็นทางลัดถึงข้างล่าง มีบันไดลงไปได้ถึงถ้ำ
๑๕. น้ำตกวัง ไผ่ (น้ำตกวัง ไอ้เผ่า)	ลานสัก	ออกจากตัวอำเภอลานสัก แล้วเลี้ยวขวาไปตามทางหลวง หมายเลข ๓๔๓๘ ไปจนถึง แยกอ่างเก็บน้ำห้วยเสลา ให้ เลี้ยวซ้ายเข้าไป หากสังเกต ก่อนเลี้ยวเข้ามาจะเห็นบ่อ ของจุดพักสายตรวจจะบ่าอยู่ ทางขวามือเลี้ยวเข้ามาแล้วไป ตามทาง ผ่านโรงเรียนห้วย	น้ำตกวังไผ่มีต้นน้ำมาจากยอดเขาซึ่งบริเวณน้ำตกชั้นต่างๆ ที่ลดหลั่นกันสวยงามตามธรรมชาติ พื้นที่ตัวน้ำตกไม่กว้างมากนัก ๕-๖ เมตร แต่ความสูงนั้น ๒๐ กว่าเมตร มีสัตว์ป่าหลากหลายชนิด จำพวก ชะนี ค่างเทา ค่างแว่น ลิง ที่บริเวณน้ำตก น้ำตกแห่งนี้อยู่แนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขา แข้ง แต่อยู่ในช่วงรอบนอก

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
		เปล้าไปจนเจอสองแยกให้ เลี้ยวซ้ายไปแล้วตรงไปจนถึง ทางแยก ให้ตรงไปแล้วเลี้ยว ซ้ายไปตามพื้นบริเวณของอ่าง ทับเสลา เจอทางแยกสองทาง เลี้ยวขวาไปสวนป่าระบำ เส้นทางจะขรุขระเป็นทาง ลูกรัง ไปเรื่อย ๆ เจอทาง บังคับให้เลี้ยวซ้าย ยังคงเป็น ดินลูกรังให้ตรงไปตามป้ายที่ ไปหน่วยพิทักษ์ป่าวังไผ่อีก ๘ กิโลเมตร	
๑๖.ลานหิน เทิน	ลานสัก	จากที่ว่าการอำเภอลาน สักใช้เส้นทางสู่อำเภอหนอง ฉาง (๓๔๓๘) ถึงแยกเลี้ยว ซ้ายเข้าสู่ถนนลานสัก-สว่าง อารมณ์ ถึงกิโลเมตรที่ ๙ เลี้ยวซ้ายตามเส้นทางเข้า หมู่บ้านบึงกระเซอ เป็นถนน ลูกรังตรงไปประมาณ ๖	ลานหินเทินเป็นภูเขาหินแกรนิต มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๖ ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของที่ว่าการ อำเภอลานสัก ในพื้นที่ของลานหินเทินมีต้นสักทองขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น บริเวณรอบจะเป็นไร่ ข้าวโพด ไร่มันสำปะหลังของชาวบึงกระเซอ ด้านทิศเหนือของลานหินเทินไม่ไกลกันนัก เป็นที่ตั้ง ของเขามาแรต ความแปลกของลานหินเทิน อยู่ที่ก้อน

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๑๗. น้ำพุร้อนบ้านสมอทอง	ห้วยคต	กิโลเมตรแล้วเลี้ยวขวาตรงไปประมาณ ๖๐๐ เมตร ถึงลานหินเทินเส้นทางโดยรอบยังไม่สะดวกนัก บ้านสมอทอง ตำบลคอกควาย ในโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยขุนแก้วสามารถเดินทางจากอำเภอหนองฉาง	เป็นน้ำพุร้อนธรรมชาติขนาดเล็กที่ผุดขึ้นมาผิวดิน เป็นน้ำใสและมีกลิ่นกำมะถันอุ่นมีความร้อนขนาดต้มไข่สุกภายใน ๕ นาที ไหลผ่านช่องเขาไปรวมกับน้ำในลำห้วยคอกควาย ปัจจุบันได้รับการปรับปรุงให้เป็นบ่อน้ำพุร้อน เป็นจุดชมทิวทัศน์ และเป็นจุดชมพระอาทิตย์ตก
๑๘. น้ำตกไซเบอร์	ห้วยคต	อยู่ที่ตำบลคอกควาย อยู่ห่างจากจังหวัด ๘๖ กิโลเมตร จากทางหลวงหมายเลข ๓๒๘๒ หลักกิโลเมตรที่ ๓๐ เลี้ยวเข้าไป ประมาณ ๗ กิโลเมตร เดินเท้าต่ออีก ๔๐ เมตร สภาพทางเข้าเป็นทางลูกรัง และมีหิน คม ตลอดเส้นทางรวมทั้งต้องผ่านธารน้ำหลายจุด หน้าฝนรถเข้าไม่ได้เลย (สิงหาคม-ตุลาคม) ต้องใช้รถกระบะที่มีกำลัง	น้ำตกนี้เกิดจากลำห้วยล่อยจ้อยที่ไหลมาจากภูเขาสูงของ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ทำให้น้ำตกขึ้นเป็นระยะ ๆ หลายชั้น น้ำตกส่วนที่อยู่ตอนบน เรียกว่า น้ำตกล่อยจ้อย บางแห่งตกจากที่สูงปะทะกับก้อนหินใหญ่ เรียกว่า น้ำตกหินลาดข้างล่างเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่รับน้ำตกซึ่งลงมาไม่ขาดสาย มีน้ำมากในเดือนกันยายน-ต้นเดือนพฤศจิกายน ลำห้วยล่อยจ้อย จะไหลไปรวมกับห้วยทับเสลา บริเวณโดยรอบเป็นป่าห้วยต้นไม้อร่ามย์ และมีใบไม้เปลี่ยนสีในเดือนพฤศจิกายน ลำธารของน้ำตกเหมาะแก่การเล่นน้ำแต่มีบางพื้นที่ที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๙. น้ำตกอี ซ่า	ห้วยคต	ขับเคลื่อนดีหรือรถขับเคลื่อน สี่ล้อ หากเดินทางโดยรถ ประจำทางจากตลาดบ้านไร่ นั่งสายบ้านไร่-คลองแห้ง มา ลงที่บ้านทองกลาง หลัก กิโลเมตรที่ ๑๙ ซึ่งสามารถหา เช่าสองแถวได้ที่นี้ หมู่บ้านกุดจะเร็ก ต.คอก ควาย การเดินทางใช้ทาง หลวง หมายเลข ๓๓๓ กม.ที่ ของถนนสายหนองฉาง-บ้าน ไร่และแยกเข้าถนนสายวัง บ่าง-สมอทอง อีกประมาณ ๑๘ กิโลเมตรถึงหมู่บ้านกุด จะเร็ก แล้วเดินเท้าเข้าไปอีก ประมาณ ๓ กิโลเมตรก็จะถึง น้ำตกอีซ่า	น้ำตกอีซ่านี้เป็นน้ำตกธรรมชาติที่มีน้ำไหลตลอดปี เกิดขึ้นจากลำธารอีซ่า บริเวณน้ำตกมีสภาพ ป่าที่เป็นธรรมชาติ และบริเวณป่าใกล้ๆน้ำตกนี้มีหมู่บ้านชุกชุม

ตารางที่ ๔.๓ ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๑. พระแสงดาบคัสตราวุธประจำเมืองอุทัยธานี	เมืองอุทัยธานี	คลังจังหวัดอุทัยธานี	เป็นพระแสงดาบที่จังหวัดอุทัยธานีได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นเสด็จพระราชดำเนินประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือ ถึงเมืองอุทัยธานี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙ พระแสงดาบนี้พระราชทานแก่ จังหวัดอุทัยธานีเป็นลำดับที่ ๓ (อันดับ ๑ เมืองอยุธยา, อันดับ ๒ เมืองชัยนาท) พระแสงดาบคัสตราวุธ เป็นดาบไทยทำด้วยเหล็กสีขาวอย่างดี ปลายแหลม คมด้านเดียว มีน้ำหนักเบา สันเป็นลายฝังงาในเนื้อเหล็กรูปดอกไม้วาง และริมสันทั้งสองข้างมีลายทองเป็นรูปก้านขด โคนตรงกลางมีจารึกนามอักษร “พระแสงสำหรับเมืองอุไทยธานี” ด้ามพระแสงทำด้วยไม้เนื้อแข็งหุ้มทองลงยา โคนเป็นลายกนกตาอ้อย ปลายด้ามเป็นรูปจุฑามณีบัวคว่ำ ๓ ชั้น ประดับด้วยพลอยตันฝักพระแสงทำด้วยทองคำเป็นรูปรักร้อยประดับพลอย มีกาบกนกหุ้ม ต้นฝักทำด้วยทองคำเป็นลายก้านขด ขอดอกแถมใบประดับพลอย ตัวฝักพระแสงทำด้วยทองคำดูน ฝักทั้งสองข้างมีลวดลายต่าง ๆ นับเป็นศิลปกรรมฝีมือเยี่ยมแห่งกรุงรัตนโกสินทร์และเป็นพระแสงดาบสำคัญประจำเมืองอุทัยธานี
๒. พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น	เมืองอุทัยธานี	ตั้งอยู่ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ถนนศรีอุทัย (ใกล้ศาลากลางจังหวัด)	ภายในจัดแสดงเป็นห้องต่าง ๆ เช่น ห้องพัฒนาอาชีพ ห้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีห้องจัดแสดงโครงกระดูกมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกายศเจ้าเมือง ห้องจำลองไม้จำหลักและบ้านไทย

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๓. วัดจันทาราม (วัดท่าซุง)	เมืองอุทัยธานี	หมู่ ๒ ตำบลน้ำซึม สามารถเดินทางไปตามทางหลวงสาย ๓๒๖๕ มุ่งตรงไปทางแพข้ามปากอำเภอมนोरมย์ประมาณ ๑.๒ กิโลเมตร หรือรถโดยสารสองแถวจากบริเวณ บขส. จังหวัดอุทัยธานี	เดิมเป็นวัดที่สร้างในสมัยอยุธยา มีโบสถ์ขนาดเล็ก ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังภาพพุทธประวัติ ด้านตรงข้ามกับวัดเป็นปูชนียสถานแห่งใหม่ มีบริเวณกว้างขวางมาก พระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุญแจ) พระเถระที่มีชื่อเสียงได้สร้างอาคารต่าง ๆ มากมาย เช่น พระอุโบสถใหม่ ภายในประดับและ ตกแต่งอย่างวิจิตร บริเวณโดยรอบสร้างกำแพงแก้วและมีรูปหล่อหลวงพ่อบานและหลวงพ่อกุญแจขนาดใหญ่ขนาด ๓ เท่า อยู่มุมกำแพงด้านหน้า มณฑป และพระวิหารที่ประดิษฐานพระพุทธรูปชินราชจำลอง และศพของหลวงพ่อกุญแจที่ไม่เน่าเปื่อย อาคารเหล่านี้ส่วนใหญ่มีภายนอกคล้ายคลึงกัน คือสร้างด้วยโมเสกสีขาวใสเหมือนแก้ว นอกจากนี้ยังมีศาลาหลายหลังใช้เป็นสถานที่ฝึกสมาธิและมีที่พักสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมวิปัสสนา มีผู้เดินทางมาปฏิบัติธรรมวิปัสสนาอยู่เสมอตลอดปี
๔. วัดธรรมโฆษก หรือวัดโรงโค	เมืองอุทัยธานี	ถนนศรีอุทัย ตำบลอุทัยใหม่ ใกล้ตลาดเทศบาล	เป็นวัดที่สร้างในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ภายในโบสถ์มีภาพจิตรกรรมฝาผนังฝีมืองดงามจัดว่าสวยงามที่สุดในอุทัยธานี สันนิษฐานว่าเป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยาตอนปลายที่ยังมีชีวิตอยู่ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ จิตรกรรมฝาผนังเป็นภาพพุทธประวัติตอนเสด็จลงจากดาวดึงส์ และตอนผจญมาร ผนังข้างด้านบนเป็น ภาพเทพชุมนุมสลักกับพัคัยศ กรอบหน้าต่างด้านนอกเป็นลายปูนปั้น กำแพง รอบโบสถ์ของวัดนี้ก่อต่อกับฐานวิหารเพราะมีพื้นสูงกว่า ประตูเป็นซุ้มแบบจีน และด้านหลังโบสถ์มีซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปเช่นเดียวกับด้านหน้า มีกุฏิเล็กอยู่ติดกับกำแพงโบสถ์ เป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยา บานประตูวัดแกะสลักฝีมือช่างในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นลายดอกไม้ประกอบใบกระดังง่ากลีบดอกเรียงเป็นแถวสวยงามมาก พื้นในเป็นสีแดงเข้าใจว่า เดิมคงลงสีทองบนตัวลายไว้ บานหน้าต่างแกะเป็นลวดลายเดียวกัน ปัจจุบันวัดธรรมโฆษกได้รับการจดทะเบียนเป็นโบราณสถานแล้ว

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๕. วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม (วัดทุ่งแก้ว)	เมืองอุทัยธานี	ถนนสุนทรสถิตย์ หลังสวนสุขภาพ ตรงวงเวียนหอนาฬิกา	วัดนี้มีพระปรางค์ใหญ่อยู่องค์หนึ่ง ฐานกว้าง ๘ เมตร สูง ๑๖ เมตร เป็นปรางค์ห้ายอด สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และเป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ่อ้ายผู้สร้างวัดนี้ บริเวณวัดมีสระน้ำก่ออิฐเป็นสระน้ำมนต์ขนาดใหญ่กลางสระมีแผ่น ศิลาอักขระยันต์ของหลวงพ่อ้าย ผังเอาไว้ น้ำในสระแห่งนี้เคยใช้เป็นน้ำสรงพุทธานิเชกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ และรัชกาลที่ ๗
๖. วัดสังกัสรัตนคีรี	เมืองอุทัยธานี	ตั้งอยู่เชิงเขาสะแกกรัง สุดถนนท่าช้าง ในเขตเทศบาลเมืองจากตัวเมืองใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๒๒๐ แล้วเลี้ยวซ้ายทางไปสนามกีฬาจังหวัด ซึ่งเป็นทางสู่ยอดเขา ระยะทางประมาณ ๔ กิโลเมตร	ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา ซึ่งเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองอุทัยธานี บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ในพระเศียร ประชาชนในพื้นที่ให้ความเคารพนับถือ ในวันแรม ๑ ค่ำเดือน ๑ ของทุกปี ที่วัดสังกัสรัตนคีรีจะมีประเพณีตักบาตรเทโว โดยพระสงฆ์ประมาณ ๕๐๐ รูป จะเดินลงบันไดจากยอดเขาสะแกกรังมารับบิณฑบาตที่ลานวัด

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๗. วัดอุโปสถาราม หรือวัดโบสถ์	เมืองอุทัยธานี	อยู่ริมลำน้ำสะแกกรัง บนเกาะเทโพ ในเขตเทศบาลเมือง จากตลาดสดเทศบาล มีสะพานข้ามแม่น้ำ ไปยังวัดอุโปสถาราม ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำ	สิ่งที่น่าสนใจในวัดได้แก่ จิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์และวิหาร เป็นภาพเขียนสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในโบสถ์เป็นภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติเริ่มตั้งแต่ประสูติจนถึงปริณิพพานฝีมือประณีตมาก เสมาหินสีแดงหน้าโบสถ์ ตู้พระธรรมและตู้ใส่ของเขียนลายกนกเกลายดอกไม้ บาตรฝาประดับมุก ที่ได้รับพระราชทานจากรัชกาลที่ ๕ เป็นฝีมือช่างสิบหมู่ และหงส์ยอดเสา เป็นต้นนอกจากนี้ยังมีอาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่น่าสนใจหลายหลัง ได้แก่ มณฑปแปดเหลี่ยม เจดีย์หกเหลี่ยม หอประชุมอุทัยพุทธสภา และแพโบสถ์น้ำ
๘. เมืองโบราณบ้านด้าย	เมืองอุทัยธานี	ต.ทุ่งใหญ่ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๐๐๕ (ทัพทัน-โกรกพระ) ๘ กิโลเมตร มีทางแยกขวามือ ๑.๕ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเชื่อมวังร่มเกล้าไป ๓๐๐ เมตร	เป็นสถานที่พบซากโบราณสถานระฆังหิน ฐานพระพุทธรูปยืนทำด้วยศิลากำไลหิน พระพุทธรูปสำริด สภาพเมืองยังคงมีแนวกำแพงดินเหลืออยู่บ้าง

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๙. เมืองโบราณบ้านการุ้ง	บ้านไร่	อยู่ตำบลวังหิน ห่างจากตัวเมืองอุทัยธานี ประมาณ ๖๙ กิโลเมตรใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๓๓สายหนองฉาง-บ้านไร่ ผ่านบ้านทุ่งนาทางแยกเขาตะพาน จนถึงบ้านการุ้ง ก่อนถึงอำเภอบ้านไร่ ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร เมือง การุ้งอยู่บริเวณทางโค้ง ด้านซ้ายมือมีศาลเจ้าแม่การุ้งเห็นเด่นชัด	เป็นแหล่งชุมชนโบราณ สภาพเมือง เป็นรูปวงกลมรี เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๘๐๐ เมตร เป็นคูเมืองชั้นเดียว คูน้ำขนาดกว้าง ๒๐ เมตร ลึก ๓ เมตร บริเวณคูติดถนนมีการขุดลอกคูน้ำใหม่ มีน้ำขังตลอดปี ปัจจุบันเป็นที่ทำการของแขวงการทาง หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบ ได้แก่ ระฆังหินพระพุทธรูป ปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ เศษภาชนะดินเผา ขวานหิน เครื่องประดับ และซากเจดีย์ ปัจจุบันด้านหน้าคูเมืองการุ้ง มีศาลเจ้าแม่การุ้งตั้งอยู่ริมถนนหลวง เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนทั่วไป เมืองการุ้งได้รับการขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมื่อ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๓๘
๑๐. วัดถ้ำเขาวง	บ้านไร่	ตำบลบ้านไร่ ห่างจากอำเภอไป ๑๒ กิโลเมตร ตาม ทางหลวงหมายเลข ๓๐๑๑ ผ่านทางโค้งศาลเจ้าพ่อเขาหลักแล้วมาตัดกับสามแยกให้เลี้ยวขวาไปประมาณ ๖ กิโลเมตร จะมีทางแยกเลี้ยวซ้ายเข้าสู่เขาวง ประมาณ ๘ กิโลเมตร ถึงทางแยกเข้าไปอีก ๓๐๐ เมตร ลาดชันขึ้นที่ละน้อย	ตัววัดเป็นอาคาร ๔ ชั้น ใต้ถุนเป็นลานเอนกประสงค์รวมทั้งร้านขายของ ชั้นที่๒ เป็นวิหาร ชั้นที่ ๓ เป็นกุฏิ ส่วนโบสถ์จะอยู่ชั้นที่ ๔ สร้างด้วยไม้สัก และไม้มะค่า รวมทั้งไม้เก่าจากเรือนไทยที่อยู่ยุรยาอ่างทอง การจัดภูมิทัศน์ในวัดถือว่าสวยงาม ฉากหลังเป็นเขาหินปูนสูงตระหง่านด้านหน้ามีบ่อน้ำและสวนตกแต่งด้วยหิน ไม้ตัด และไม้ประดับ มูลค่าในการก่อสร้างประมาณ ๓๐ ล้านบาท ระหว่างทางเดินไปชม

ถ้ำ ผ่านน้ำตกเทียมที่ดู

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๑๑. หลวงพ่อโตวัดผาตั้ง	บ้านไร่	หมู่ ๒ ต.ห้วยแห้ง จากศูนย์ทอผ้า พื้นเมืองลายโบราณบ้านผาตั้ง เลี้ยว ซ้ายไปอีก ๑ กิโลเมตร	เข้ากับบรรยากาศ ที่เขาด้านหลังมีถ้ำอยู่ ๗-๘ ถ้ำ บางถ้ำเป็นที่นั่งวิปัสสนาสำหรับพระภิกษุ บางถ้ำเป็น ถ้ำค้างคาว บางถ้ำมีหินงอกหินย้อยให้ชม บนเขาเป็น ที่ราบกว้างมีไม้ยาง ไม้มะค่า ไม้เสลา เป็นต้น และมี สัตว์ป่าอาศัยอยู่บ้าง วัดผาตั้ง มีหลวงพ่โตซึ่งเป็นพระพุทธรูปขนาด ใหญ่ปางประทานพรประดิษฐานไว้โดดเด่นสามารถ มองเห็นได้ระยะไกล ชาวบ้านเชื่อถือในความศักดิ์สิทธิ์ ด้านหลังขององค์หลวงพ่โต มีต้นสาละที่ปลูกไว้สูง ราว ๓-๔ เมตร
๑๒. วัดถ้ำเขาตะพาน	บ้านไร่	ตำบลวังหิน ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ ๕๖ กิโลเมตร ตามทางหลวง หมายเลข ๓๓๓ สายอุทัยธานี-บ้านไร่ มีทางแยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๒๑๓ ไปประมาณ ๑ กิโลเมตร วัด อยู่ทางขวามือ	ถ้ำเขาตะพานอยู่สูงจากระดับพื้นประมาณ ๑๐ เมตร ในบริเวณเดียวกันมีถ้ำอีกหลายแห่ง ทาง ด้านหน้าของถ้ำได้สร้างพระพุทธรูปและจัดเป็นเขต สังฆาวาสส่วนถ้ำที่อยู่ด้านหลังเลี้ยวขวามือเป็นถ้ำห้อง พระโรง ถ้ำแก้วถ้ำปราสาท และถ้ำเรือ เป็นต้น หาก เลี้ยวซ้ายจะ พบทางออกด้าน

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร
๑๓. วัดเขาวง พรหมจรรย์	บ้านไร่	ตำบลวังหิน ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ ๕๖ กิโลเมตร ตามทาง หลวงหมายเลข ๓๓๓ สายอุทัยธานี- บ้านไร่ มีทางแยกซ้ายเข้าทางหลวง หมายเลข ๓๒๑๓ ไปประมาณ ๘ กิโลเมตร	วัดที่ตั้งอยู่ในหุบเขา ๒ ลูก คือ เขาวงและเขาพรหมจรรย์ มีถ้ำที่น่าสนใจอยู่หลายถ้ำ เช่น ถ้ำแจ้งมีแสงส่องถึง ถ้ำงูเหลือมมีงูเหลือมอาศัยอยู่หลายตัว ถ้ำน้ำมีน้ำขังตลอด ช่วง แล้งน้ำถึงเข้า ช่วงฝนน้ำถึงออก ส่วนถ้ำเพชรถ้ำพลอย มีหินงอกหินย้อย เวลาสะท้อนแสง เป็นประกายแวววาวคล้ายเพชรพลอย การเข้าชมถ้ำแก้วและถ้ำเพชรต้องมีคนนำทาง ด้าน ขวามือมีชะง่อนหินสูงตั้งมณฑปขนาดเล็ก และไหล่เขามีอุโบสถสวยงาม
๑๔. หลวงพ่อ เสมา วัดป่าสัก หรือ วัด ปาก เหมือง	ลานสัก	จากที่ว่าการอำเภอลานสักเลี้ยวขวา ไปตามถนนหนองฉาง-ถนนสุข ผ่าน ตลาดปากเหมืองระยะทางประมาณ ๕ กิโลเมตร จากนั้นเลี้ยวซ้ายเข้า แยกบ้านท่ามะนาว แล้วเลี้ยวซ้ายเข้า ไปอีก ๕๐๐ เมตร จะถึงวัดป่าสัก	วัดป่าสักเดิมเป็นเพียงสำนักสงฆ์สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้รับพระราชทาน วิสุงคามสีมา เป็นวัดป่าสักเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เนื้อที่บริเวณวัดกว่า ๑๖ ไร่ มีต้นสักกระจัด กระจายอยู่ทั่ว บรรยากาศทั่วไปภายในวัดร่มรื่น ผู้คนส่วนใหญ่เดินทางมาที่วัดแห่งนี้ก็เพื่อ สักการะหลวงพ่وسีมา จนทโชโต

ตารางที่ ๔.๔ ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร	ช่วงที่จัดกิจกรรม
๑. งานตักบาตรเทโว	เมืองอุทัยธานี	บริเวณสนามกีฬาจังหวัด	ถือเป็นประเพณีสำคัญในวันออกพรรษา ของจังหวัดอุทัยธานี พระสงฆ์ทุกรูปที่จำพรรษา ในอำเภอเมืองอุทัยธานีจะเดินลงบันไดเป็นแถวจากยอดเขาสะแกกรังนำด้วยพระพุทธรูปปางเสด็จจากดาวดึงส์ลงมารับบิณฑบาตข้าวสารจากพุทธศาสนิกชนที่ลานวัดโดยสมมติมณฑปบนยอดเขาสะแกกรังเป็น “สิริมหามายาภูมิการ” ที่พระพุทธเจ้าทรงเทศน์โปรดมารดาแล้วเสด็จกลับสู่โลกมนุษย์ลงบันได ๔๔๗ ขั้น ซึ่งถือเป็นบันไดแก้วสู่กัศณคร คือ บริเวณวัดสังกัสรัตนคีรี ในวันนั้นประชาชนจะแต่งกายสวยงามและมาร่วมทำ บุญกันอย่างพร้อมเพรียง นับเป็นงานประเพณีที่มีชื่อเสียงได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวทุกปี	จัดขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ (ตุลาคม) ของทุกปี

ตารางที่ ๔.๔ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร	ช่วงที่จัดกิจกรรม
๒. งานไหว้พระ พุทธรังษล ศักดิ์สิทธิ์	เมืองอุทัยธานี	วัดสังกัสรัตนคีรี	เป็นงานประเพณีไหว้พระคู่บ้านคู่เมืองอุทัยธานี ซึ่งเดิมนั้น เป็นงาน นมัสการปิดทองพระพุทธรูปจำลองบนยอดเขาสะแกกรัง ในระยะ หลังจึงจัดงาน ในคราวเดียวกันที่วัดนี้ในวันขึ้น ๕ ค่ำ และได้จัดให้มี การละเล่นทุกปี	วันขึ้น ๓ - ๘ ค่ำเดือน ๔ (พฤษภาคม) ของทุก ปี
๓. งานวันพระ ชนกจักรี	เมืองอุทัยธานี	บริเวณสนามกีฬา จังหวัด	เพื่อสักการะและรำลึกถึงสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกแห่งรัชกาล ที่ ๑ มีการแสดงแสง สี เสียง และกิจกรรมให้ประชาชนเข้าร่วม มากมาย	จัดระหว่างวันที่ ๒๗ มีนาคม - ๕ เมษายน ของทุกปี
๔.งานกาชาด	เมืองอุทัยธานี	บริเวณสนามกีฬา จังหวัด	มีกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด อุทัยธานี และการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวอุทัยธานี อาทิ การ ออกร้านมัจฉากาชาด การแสดงและจำหน่ายสินค้าชุมชน การ จำหน่ายสินค้าธงฟ้าราคาประหยัดการประกวดธิดากาชาด การ ประกวดและการแข่งขันความสามารถด้านต่างๆ การจัดนิทรรศการ ความรู้และบริการ การแสดงคอนเสิร์ต เป็นต้น เพื่อส่งเสริมและ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนของจังหวัด อุทัยธานี รวมทั้งเพื่อหารายได้ช่วยเหลือในกิจกรรมสาธารณกุศลของ เหล่ากาชาดจังหวัดอุทัยธานี	ระยะเวลา ๑๐ วัน ๑๐ คืนในช่วงเดือน มีนาคมของทุกปี
๕. ตลาดโบราณ สะแกกรัง	เมืองอุทัยธานี	บริเวณตลาดสด เทศบาลเมืองอุทัยธานี	มีอาคารบ้านเรือนอยู่หนาแน่นและเป็นตลาดใหญ่ของที่ขายนั้น ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะปลูกเองทำเอง มีทั้งข้าวสารที่วางขายอยู่ใน กระบุงมีอาหารคาวหวานพื้นบ้านที่หาทานได้ยากในถิ่นอื่น	ทุกวันและตลอดทั้งวัน จะคึกครื้นช่วงเช้าและ เย็น
๖. ฮกแซต้ง	เมืองอุทัยธานี	เลขที่ ๔๒๗ ถนนศรี อุทัย ตำบลอุทัยใหม่	บ้านไม้สักแบบจีนอายุเก่าแก่ประมาณ ๑๐๐ ปี ชาวจีนอพยพมาที่ หมู่บ้านสะแกกรังตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าที่มา	

ตารางที่ ๔.๔ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร	ช่วงที่จัดกิจกรรม
๗. ชาวแพในแม่น้ำ สะแกกรัง	เมืองอุทัยธานี	สองฝั่งแม่น้ำสะแกกรังบริเวณตลาดสดเทศบาลเมืองอุทัยธานีและวัดโบสถ์	กับเรือสินค้า หมู่บ้านนี้เป็นตลาดการค้าที่รุ่งเรือง ฮกแซตั้งถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นแหล่งที่พบปะสังสรรค์ เดิมเคยเป็นร้านขายยา และเป็นศูนย์กลางในการจัดงานต่าง ๆ เช่น เทศกาลกินเจประจำปี เป็นต้น ปัจจุบันชั้นบนใช้เก็บเครื่องดนตรี ชั้นวางยาและ สิ่งของที่ใช้ในงานพิธี เทศกาลกินเจ บริเวณสองฝั่งแม่น้ำมีเรือนแพอยู่เรียงรายเรือนแพที่อยู่สองฝั่งแม่น้ำเป็นเรือนไม้สร้างคร่อมบนแพลูกบวบไม้ไผ่ ชาวแพบอกว่าอยู่แพแล้วสบาย หน้าร้อนลมเย็น หน้าหนาวตอนเช้าแดดอุ่น	
๘. เชื้อนวังร่มเกล้า	เมืองอุทัยธานี	อยู่ที่บ้านใต้ ตำบลทุ่งใหญ่ ใช้เส้นทางทางหลวงหมายเลข ๓๐๐๕ (ทัพทัน-โกรกพระ) ๘ กิโลเมตร จะมีทางแยกขวามือเป็นทางลูกรัง ๑.๕ กิโลเมตร	ชาวเรือนแพเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ตามเรือนแพจะมีกระชังเลี้ยงปลาแรด ปลาสวาย ปลาเทโพบ้างเล็กน้อย เชื้อนนี้เป็นเชื้อนชลประทานขนาดเล็กกั้นแม่น้ำตากแดดหรือแม่น้ำสะแกกรังในเขตอำเภอเมืองอุทัยธานี ทศนิยมภาพบริเวณอ่างเก็บน้ำหน้าเชื้อนสวยงาม	
๙. ศูนย์พัฒนา ชาวเขา-ศูนย์ พัฒนาสังคม	บ้านไร่	หมู่ ๔ ตำบลแก่นมะกรูด อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์พัฒนา	ชาวเขาเป็นชาวกะเหรี่ยง มีชีวิตสงบและเรียบง่าย และยังคงเคร่งครัดในประเพณีดั้งเดิม งานประเพณีที่น่าสนใจ เช่น งานไหว้เจดีย์ ซึ่งจะมีการร่ำวงรำดาบ และงานไหว้ต้นโพธิ์ ฯลฯ ญาติพี่น้องที่	

ตารางที่ ๔.๔ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร	ช่วงที่จัดกิจกรรม
หน่วยที่ ๗ ๓ (ศูนย์วัฒนธรรม ชาวเขาอีมาด-อี ชาย)		และสงเคราะห์ชาวเขา จากอำเภอบ้านไร่ไป ตามเส้นทางหลวง หมายเลข ๓๐๑๑ สาย บ้านไร่ - พุ อ น ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร สุดถนนลาดยางแล้วไป ตามถนนลูกรังอีก ๑ กิโลเมตร	แยกย้ายจะกลับมารวมตัวกันกำหนดวันจัดงานจะขึ้นอยู่กับความ พร้อมของท้องถิ่น เช่น เก็บเกี่ยวผลผลิตในท้องถิ่นเรียบร้อยแล้ว และ ที่สำคัญหมู่บ้านนี้มีข้อห้ามในการเล่นการพนัน และดื่มสุรา ผู้มาเยือน สามารถพักค้างคืนที่บ้านชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านเจ้าวดยางแดง หรือ บ้านพักในศูนย์วัฒนธรรมซึ่งในบริเวณมีพิพิธภัณฑสถานชาวเขาอยู่ด้วย และ มีงานหัตถกรรม ผ้าทอพื้นเมือง เครื่องจักสานไม้ไผ่ และสินค้าเกษตร ตามฤดูกาลมาจำหน่าย	
๑๐. ศูนย์แสดง และสาธิตการทอ ผ้าพื้นเมือง (กลุ่ม ทอผ้าไฟจิตต์)	บ้านไร่	๒๙ หมู่ที่ ๓ บ้านนา ตาโพ ตำบลบ้านบึง ห่างจากอำเภอบ้านไร่ ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร อยู่บริเวณ หลังวัดบ้านไร่ ติดกับ โรงเรียนบ้านหน้าฝาย บึงตาโพ เลี้ยวเข้าซอย ข้างโรงเรียนไป ๗๐๐ เมตร	เป็นกลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ รวมทั้งรับสอนด้วย ลายที่ทอ เป็นลายโบราณ เช่น ลายขอหลวง ลายขอคำเดือน จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผ้าชิ้น ผ้าคลุมเตียง ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าตัดชุดหมอนซิด ในบริเวณนี้ยังมี พิพิธภัณฑสถานผ้าโบราณอายุกว่าร้อยปี และมีบริการโฮมสเตย์ที่บริเวณ ศูนย์กลางชุมชน	
๑๑. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรผ้าทอ(ศูนย์	บ้านไร่	๓๒ หมู่ ๒ บ้านผาทั้ง ตำบลห้วยแห้ง	เป็นศูนย์แสดงสินค้าและสาธิตการทำผ้าแบบครบวงจร ตั้งแต่การ เส้นฝ้าย ตัดฝ้าย เปียฝ้ายไปจนถึงการทอผ้าฝ้ายลวดลายต่างๆ ตาม	

ตารางที่ ๔.๔ (ต่อ)				
ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร	ช่วงที่จัดกิจกรรม
หอผ้าพื้นเมือง ลายโบราณผาทั้ง)			แบบฉบับของชาวลาวเทิง ลาวเวียง ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวบ้านผา ทั้ง ผลิตภัณฑ์เด่นของกลุ่มคือ ชุดที่นอน ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศใน การประกวดระดับประเทศ ที่เมืองทองธานี อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี เมื่อปี ๒๕๔๖	
๑๒. สวน พฤกษศาสตร์	บ้านไร่	หมู่ ๔ ตำบลแก่น มะกรูด จากอำเภอบ้าน ไร่ไปตามเส้นทางหลวง หมายเลข ๓๐๑๑ สาย บ้านไร่-พุดอน เลี้ยวจาก ศูนย์วัฒนธรรมมา ประมาณ ๕ กิโลเมตร	สภาพเป็นธรรมชาติ อากาศเย็นสบาย ใช้เวลาเดินเที่ยวประมาณ ๑ ชั่วโมง ในสวนปลูกไม้ท้องถิ่นที่มีประโยชน์และมีความหลากหลายของ พันธุ์พืช เช่น สะเดาป่านำผลและใบมาทำยาป้องกันแมลง ลางจืดมี สรรพคุณแก้เมา ฯลฯ	
๑๓. งานวันมรดก โลกห้วยขาแข้ง	ลานสัก/บ้าน ไร่	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้วยขาแข้ง	เนื่องจากวันที่ ๙ ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้วยขาแข้ง-ทุ่งใหญ่นเรศวรมรดกโลก โดยมีกิจกรรมอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมจัดค่ายพักแรม ปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ รื้อขบวนแห่ ประกวดหุ่นสัตว์ เป็นต้น(กิจกรรมภายในงาน และพื้นที่ที่จัดงานยังไม่ แน่นอนทั้งหมด ในแต่ละปียังคงมีการเปลี่ยนแปลงตามความ เหมาะสม)	ระหว่างวันที่ ๘-๙ ธันวาคมของทุกปี
๑๔. เชื้อนทับ เสลา	ลานสัก	หมู่ที่ ๖ ตำบลระบำ จากอำเภอลานสักไป ตามทางหลวงหมายเลข ๓๔๓๘ ประมาณ ๑๕	เชื้อนทับเสลาเป็นเชื้อนชลประทานขนาดใหญ่ กั้นลำห้วยทับเสลา ทำให้เกิดอ่างเก็บน้ำเหนือเชื้อน ซึ่งมีทัศนียภาพสวยงาม มีภูเขา สลับซับซ้อนเป็นฉากหลัง บริเวณตอนใต้ของเชื้อน มีสภาพเป็นป่าเต็ง รังและสวนป่าปลูกคนในท้องถิ่นนิยมมาพักผ่อนวันหยุดสุดสัปดาห์	

ตารางที่ ๔.๔ (ต่อ)				
ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร	ช่วงที่จัดกิจกรรม
๑๕. สวนป่าห้วยระบำ	ลานสัก	กิโลเมตร ตรงหลัก กิโลเมตรที่ ๔๗ ถึงทาง แยกเข้าเขื่อนทับเสลา เข้าไปประมาณ ๒ กิโลเมตร	เนื้อที่ ๑๑,๗๔๐ ไร่ เป็นสวนป่าปลูกของบริษัทไม้อัดไทย ปลูกไม้สัก และไม้ยูคาลิปตัส สนประดิพัทธ์ ผู้สนใจสามารถเข้าไปชมแปลงป่า ปลูกใหม่ได้ หากต้องการพักค้างคืน มีเรือนพักรับรอง (พักได้ประมาณ ๓๐ คน) แต่ต้องเตรียมเสบียงไปเอง หน้าแล้งมีน้ำน้อย หน้าฝน ทางเข้าลำบาก	
๑๖. ประเพณีบุญบั้งไฟ	ลานสัก	หมู่ ๖ และหมู่ ๗ ต. ลานสัก จากที่ว่าการ อำเภอลานสัก เลี้ยว ขวาไปตามทางหลวง หมายเลข ๓๔๓๘ ระยะทางประมาณ ๑๓ กิโลเมตร หรือหลัก กิโลเมตรที่ ๔๒ และ ๔๓ จากนั้นเลี้ยวขวา แยกเข้าบ้านร่องตาทีไป ประมาณ ๕ กิโลเมตร	เป็นประเพณีร่วมกันระหว่าง ๒ หมู่บ้าน คือ บ้านร่องตาที และบ้าน ใหม่ไทยอีสาน เป็นกลุ่มชาวอีสานที่อพยพย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่อำเภอ ลานสัก โดยทุกปีหลังจากฝนเริ่มตกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือน มิถุนายนชาวบ้านทั้ง ๒ หมู่บ้านจะร่วมกันทำบั้งไฟเพื่อขอฝน ซึ่งจะจัด งาน ๒ วัน วันแรกเป็นพิธีแห่บั้งไฟของแต่ละกลุ่มในหมู่บ้าน	ช่วงต้น ฤดูฝน เดือน พฤษภาคม - เดือน มิถุนายนในแต่ละปี

ตารางที่ ๔.๔ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร	ช่วงที่จัดกิจกรรม
๑๗. ประเพณีเผาข้าวหลามบ้านไผ่งาม	ลานสัก	หมู่ ๑๐ ต. ระบุว่า จากอำเภอลานสัก เลี้ยวขวาไปทางตลาด (ถนนหนองฉาง-ถนนสุต) ผ่านแยกทับเสลา และแยกทางเข้าห้วยขาแข้ง ตรงไปพบแยกซ้ายมือ เรียกแยกโครงการพัฒนาบ้านไผ่งาม เข้าไป ประมาณ ๑ กิโลเมตร	เป็นการทำบุญหมู่บ้านประจำปีของท้องถิ่นร่วมกันระหว่างชาวบ้าน หมู่ ๑๐ บ้านไผ่งามและหมู่ ๑๔ บ้านระบุว่า ต.ระบุว่า ซึ่งข้าวหลามที่ชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกันเผา มีรสชาติหอมหวาน มัน อร่อย ทั่วทั้งกระบอก ต่างจากข้าวหลามทั่วไปที่หวานเพียงห้วกะทิด้านบน	วันที่ ๒๙ ตุลาคม ของทุกปี
๑๘. ประเพณีดำขนมจินโบราณ	ลานสัก	วัดทุ่งนางาม ต.ทุ่งนางาม จากตัวอำเภอลานสักเลี้ยวซ้ายไปตามถนนหนองฉาง-ถนนสุต ถึงแยกนิคมทับเสลาให้เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข ๓๒๘๒ หรือถนนบ้านไร่-ลานสัก ถึงหลักกม.ที่ ๔๗-๔๘ มีแยกให้เลี้ยวซ้าย	ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำ ณ วัดทุ่งนางาม เป็นการร่วมมือกันของคนในชุมชนซึ่งมีพระครูอุเทศธรรมวิจิตร (เจ้าอาวาสวัดทุ่งนางาม) เป็นหลักในการยึดรวมจิตใจของคนในชุมชน เป็นประเพณีการทำขนมจิน โดยยึดวิธีแบบโบราณไม่มีเครื่องมือสมัยใหม่ๆ อนุรักษ์วิธีแบบเก่าๆ	ประมาณ เดือนเมษายน ก่อนวันสงกรานต์ แต่ไม่กำหนดวันแน่นอนแล้วแต่ความเหมาะสม

ตารางที่ ๔.๔ (ต่อ)

ชื่อ	อำเภอ	ที่ตั้งและการเข้าถึง	ของทรัพยากร	ช่วงที่จัดกิจกรรม
๑๙. ประเพณีบุญ เดือนสาม สืบสาน ประเพณีวิถีชาวอู๋ ไท วัดหนองขุน ชาติ	หนองฉาง	เข้าสู่ซอยมาประมาณ ๒ กิโลเมตร วัดทุ่งนางาม อยู่ทางขวามือ วัดหนองขุนชาติ	ชาวบ้านร่วมใจกันอนุรักษ์ประเพณีอันดีงาม เป็นประเพณีของ ชุมชนและสืบทอดกันมาเป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น ๑๒ ค่ำ – วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๓ ให้ความสำคัญในการบำรุงพระพุทธศาสนา มีการจัด งานนมัสการพระพุทธบาทเป็นประจำทุกปี เหตุนี้จึงเรียกว่า “งานบุญ เดือนสาม” นอกจากนี้ยังมีการประกวดขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี และวิถีวัฒนธรรม จากขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง ๘ อำเภอ และการแสดงความสามารถของเยาวชน-นักเรียน การละเล่นพื้นบ้านและวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ให้ได้ชมกันทุกวัน	ในวันขึ้น ๑๒ ค่ำ – วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๓

ตารางที่ ๔.๕ ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านการบริการ	ชื่อของทรัพยากร	อำเภอ	ที่ตั้งของทรัพยากร	การบริการ
๑. ที่พัก	ห้วยขาแข้งเชษฐศิลป์	เมืองอุทัยธานี	๒๖ ถนนพหลโยธิน ตำบลอุทัยใหม่	ห้องพักจำนวน ๑๒๐ ห้อง ราคา ๕๕๐ บาท เป็นต้นไปมีห้องประชุม ห้องจัดเลี้ยง ห้องอาหาร คอฟฟี่-ช็อป และคาราโอเกะ
	ริเวอร์มาร์ริ่งรีสอร์ท	เมืองอุทัยธานี	๑๑๐ หมู่ ๔ ตำบลท่าซุง	บ้านพักจำนวน ๑๑ หลัง ราคา ๖๐๐-๑,๑๐๐ บาท มีห้องอาหาร คอฟฟี่ช็อป บริการ ล่องเรือแม่น้ำสะแกกรัง พายเรือคายัค ชี่ จักรยาน
	พิบูลย์สุข	เมืองอุทัยธานี	๓๓๖ ถนนศรีอุทัย ตำบลอุทัยใหม่	ห้องพักจำนวน ๗๙ ห้อง ราคา ๒๐๐-๖๐๐ บาท
	อมรสุข ๑	เมืองอุทัยธานี	๗๑/๒๓ ถนนรักการดี ตำบลอุทัยใหม่	ห้องพักจำนวน ๓๗ ห้อง ราคา ๑๕๐-๔๐๐ บาท
	อมรสุข ๒	เมืองอุทัยธานี	๔๐/๑๒ ถนนมณิรัตน์ ตำบลอุทัยใหม่	ห้องพักจำนวน ๒๒ ห้อง ราคา ๑๕๐-๓๕๐ บาท
	๓๓๓ แฮ้าส์	เมืองอุทัยธานี	๑/๑-๑๒ ม.๒ ตำบลสะแกกรัง	ห้องพักจำนวน ๔๐ ห้อง ราคา ๒๐๐-๔๕๐ บาท

ตารางที่ ๔.๕ (ต่อ)

ด้านการบริการ	ชื่อของทรัพยากร	อำเภอ	ที่ตั้งของทรัพยากร	การบริการ
	พญาไมรีสอร์ท	เมืองอุทัยธานี	๑๐๑ ม.๑ ตำบลสะแกกรัง	ห้องพักจำนวน ๑๙ ห้อง ราคา ๘๐๐-๑,๖๐๐ บาท มีห้องประชุม ห้องอาหาร คาไรโอเกะ นวดแผนไทย สระว่ายน้ำ
	บ้านสวนชลัมภ์ รีสอร์ท	เมืองอุทัยธานี	๑๔๘ หมู่ ๒ ตำบลน้ำทรง	ห้องพักจำนวน ๓๐ ห้อง ราคา ๑,๒๐๐-๒,๕๐๐ บาท
	อุทัย ริเวอร์ เลค	เมืองอุทัยธานี	๘ หมู่ ๕ ตำบลเกาะเทโพ	ห้องพักจำนวน ๒๐ ห้อง ราคา ๑,๗๐๐-๒,๐๐๐ บาท มีห้องอาหาร คอฟฟี่ช็อป บริการล่องเรือแม่น้ำสะแกกรัง พายเรือคายัค ขี่จักรยานเสือภูเขา
	วันเพ็ญโฮมสเตย์	เมืองอุทัยธานี	ถนนเกาะเทโพ-ท่าซุง (ติดถนน)	บ้านพักจำนวน ๕ หลัง ราคา ๒๐๐ บาท/คน/คืน
	จำพองโฮมสเตย์	เมืองอุทัยธานี	๑๘ หมู่ ๕ ตำบลเกาะเทโพ	บ้านพักจำนวน ๒ หลัง ราคา ๒๕๐ บาท/คน/คืน
	ริมที โฮมสเตย์	เมืองอุทัยธานี	บ้านโรงน้ำแข็ง หมู่ ๕ ตำบลท่าซุง	บ้านพักจำนวน ๓ หลัง ราคา ๑,๒๐๐ - ๒,๐๐๐ บาท
	อวตารสปาเมท์เทนสวีทรี รีสอร์ท	บ้านไร่	๔๕๔ หมู่ ๓ ตำบลบ้านไร่	ห้องพักจำนวน ๔๔ ห้อง ราคา ๒๕,๐๐๐-๘๐,๐๐๐ บาท มีห้องอาหาร สปอร์ตคอมเพล็กซ์ สปา บันจี้จักรยานสระว่ายน้ำ (น้ำจืด) สระว่ายน้ำ (น้ำทะเล) และ ผับ

ตารางที่ ๔.๕ (ต่อ)

ด้านการบริการ	ชื่อของทรัพยากร	อำเภอ	ที่ตั้งของทรัพยากร	การบริการ
	ไรไซเบอร์	บ้านไร่	๑๕ หมู่ ๙ ตำบลคอกควาย	ห้องพักจำนวนห้องพัก ๑๐ ห้อง ราคา ๕๐๐- ๒,๐๐๐ บาท
	ห้วยขาแข้งคันทรี่โฮม รี สอร์ท	บ้านไร่	๑๐๒ หมู่ ๘ ถนนบ้านไร่-ลานสัก ตำบลคอกควาย	บ้านพักจำนวน ๒๕ หลัง ๗๐ ห้องราคา ๘๐๐-๑,๗๐๐ บาท มีห้องอาหาร คอฟฟี่ช็อป ห้องสัมมนา สระว่ายน้ำ จักรยาน รอก ลอยฟ้า นวดเพื่อสุขภาพ ฝึกอบรม รมปราณ ดนตรี วอร์คแรลลี่ แคมป์ไฟ
	ห้วยป่าปก รีสอร์ท	บ้านไร่	๑๔๙ หมู่ ๓ ต.บ้านไร่	บ้านพักจำนวน ๘๕ หลัง ราคา ๑,๒๐๐- ๔,๘๐๐ บาท มีห้องอาหาร คอฟฟี่ช็อป ห้องสัมมนา
	บ้านสวนรีสอร์ท	บ้านไร่	๓๒๘ หมู่ ๑ ต.บ้านไร่	ห้องพักจำนวน ๓๑ ห้อง ราคา ๔๐๐- ๙๐๐ บาท
	ภูแสงทองรีสอร์ท	บ้านไร่	๑๔๙ หมู่ ๘ ตำบลบ้านไร่	ห้องพักจำนวน ๓๕ ห้อง ราคา ๙๕๐- ๗,๐๐๐ บาท มีห้องอาหาร ห้องประชุม และสัมมนา ห้องสปาห้องสนุกเกอร์คลับ ห้องฟิตเนส ห้องคาราโอเกะสระว่ายน้ำ จักรยาน และลานเบียร์สด
	ภูเคียงเดือน	บ้านไร่	๒๕๙ หมู่ ๑ ตำบลบ้านไร่	ห้องพักจำนวน ๑๐ ห้อง ราคา ๓๕๐ บาท บ้านพัก ๑ หลัง ราคา ๘๐๐ บาท
	วัฒนาเกสต์เฮาส์	บ้านไร่	ริมทางหลวงหมายเลข ๓๒๘๒	ห้องพักจำนวน ๑๐ ห้อง ราคา ๓๐๐ - ๗๐๐ บาท

ตารางที่ ๔.๕ (ต่อ)

ด้านการบริการ	ชื่อของทรัพยากร	อำเภอ	ที่ตั้งของทรัพยากร	การบริการ
๒. ร้านอาหาร	หุบป่าตาด โฮมสเตย์	ลานสัก	๔๒/๑ หมู่ ๓ ตำบลทุ่งนางาม	บ้านพักจำนวน ๘ หลัง ราคา ๖๐๐-๑,๕๐๐ บาท
	นวลรัตน์ โฮมสเตย์	ลานสัก	๓๑๓/๑ ตำบลทุ่งนางาม	บ้านพักจำนวน ๑ หลังใหญ่ รองรับได้ ๕๐ คน คน ละ ๔๐๐ บาท
	บ้านจิรัชชัย	ลานสัก	๑๘๘/๑ หมู่ ๒ ตำบลลานสัก	บ้านพักจำนวน ๑ หลัง ราคา ๘๐๐ บาท
	ดรีมโฮเต็ล	ห้วยคต	บ้านป่าผาก ตำบลสุขฤทัย (ทางเข้าอยู่ตรงข้ามศาลาประชาคมหมู่บ้าน)	ห้องพักจำนวน ๕ ห้อง ราคา ๓๐๐-๕๐๐ บาท
	โหนดก้วยเตี้ยวก๊อ หมูตุ๋น	เมืองอุทัยธานี	ซอยธนาคารทหารไทย (ตรอกโรงยา) ถนนราชอุทิศ	ก้วยเตี้ยวก๊อ หมูตุ๋น
	ป้าสำราญ	เมืองอุทัยธานี	ทางเข้าบ้านท่าซุง ตำบลเกาะเทโพ	อาหารตามสั่ง ปลาแม่น้ำ
	เอสแอนด์ดับบลิว	เมืองอุทัยธานี	ตรงข้ามห้างสร้างวงศ์ ๑๖๐/๖๒ ถนนเดิบริรี ตำบลอุทัยใหม่	อาหารตามสั่ง เบเกอรี่
	ลำไยไอศกรีม	เมืองอุทัยธานี	๖ ถนนนพพารา	ไอศกรีมและเครื่องดื่ม
	เรือนแพประมง	เมืองอุทัยธานี	๒๕ แพคลองสะแกกรัง	อาหารตามสั่ง ปลาแม่น้ำ
	มุมนสบาย	เมืองอุทัยธานี	๙๒/๑-๒ ถนนเดิบริรี ตำบลอุทัยใหม่	อาหารไทย จีน ฝรั่งเศส และคาราโอเกะ
	พรหมท่าซุง	เมืองอุทัยธานี	(ตรงข้ามวัดท่าซุง) ๗๒ หมู่ ๑	อาหารไทย อาหารพื้นบ้านภาคใต้ ปลา

ตารางที่ ๔.๕ (ต่อ)

ด้านการบริการ	ชื่อของทรัพยากร	อำเภอ	ที่ตั้งของทรัพยากร	การบริการ
พริตพิย์	เมืองอุทัยธานี	ตำบลน้ำซึม	๒๙๑ ถนนวงศ์สาโรจน์ ตำบล	แม่ น้ำ อาหารไทย จีน
นกน้อย	เมืองอุทัยธานี	อุทัยใหม่	๑๔๖/๒-๓ ถนนศรีอุทัย ตรงข้าม	อาหารตามสั่ง
ตุ้ยปลาแรด	เมืองอุทัยธานี	เทศบาลเมืองอุทัยธานี	๒๗๖/๑๒ ถนนท่าช้าง ตำบล	อาหารตามสั่ง เน้นปลาแรด
ชมวิว	เมืองอุทัยธานี	อุทัยเก่า	๑๗๓ ถนนรักการดี	อาหารตามสั่ง
ครัวสะแกกรัง	เมืองอุทัยธานี	ใหม่	๒๐/๑ ถนนสะแกกรัง ตำบลอุทัย	อาหารตามสั่ง ปลาแม่น้ำ มีแพอาหาร
ครัวริมสวน	เมืองอุทัยธานี	ใหม่	๑๐/๔ ถนนศรีอุทัย ตำบลอุทัย	อาหารไทย เน้นปลาแรด
ครัวเป็ปชี	เมืองอุทัยธานี	ใหม่	๑๑๓ หมู่ ๒ ถนนมโนรมย์-หนอง	อาหารตามสั่ง
โกตี๋ข้าวมันไก่	เมืองอุทัยธานี	ใหม่	ฉาง กิโลเมตรที่ ๘ ตำบลท่าซุง	ร้านเซลล์ชวนชิม: ข้าวมันไก่และอาหาร
เกษตรอาหารอีสาน	เมืองอุทัยธานี	ใหม่	ตรงข้าม ธ.ทหารไทย ๙๕ ถนน	ตามสั่ง
กังสดาล	เมืองอุทัยธานี	ใหม่	ท่าช้าง ตำบลอุทัยใหม่	อาหารอีสาน
สวนอาหารครัวอนันต์	บ้านไร่	ใหม่	๒๖/๑๗-๑๙ ถนนรักการดี ตำบล	อาหารตามสั่ง
			อุทัยใหม่	
			๑๓๙ ถนนณรงค์วิถี ตำบลอุทัย	
			ใหม่	
			๓๑๐ หมู่ ๑ ตำบลบ้านไร่	อาหารทะเล แกงป่า และคาราโอเกะ

ตารางที่ ๔.๕ (ต่อ)

ด้านการบริการ	ชื่อของทรัพยากร	อำเภอ	ที่ตั้งของทรัพยากร	การบริการ
๓. ร้านของฝากของที่ระลึก	สวนอาหารบ้านสวน	บ้านไร่	๓๒๘ หมู่ ๑ ต.บ้านไร่	อาหารตามสั่ง
	ครัวบ้านคุณ	ลานสัก	๓๗๐ หมู่ ๒ ก่อนถึงที่ว่าการอำเภอ	อาหารตามสั่ง
			อำเภอ ลานสัก ประมาณ ๒๐๐ เมตร	
	แดนโกชนา	ลานสัก	๓๖๒ หมู่ ๒ ถนนหนองฉาง-ลานสัก	อาหารตามสั่ง
			เลยโรงพยาบาลลานสักมาประมาณ ๒๐๐ เมตร	
	ส.ฉัตรอุทัย	เมืองอุทัยธานี	๑๒๗ ถนนเติบศิริ ตำบลอุทัยใหม่	จำหน่ายข้าวเกรียบปลากราย แคบหมู หนัปลา
	ยาหอมทับทิมหมอวีรัตน์	เมืองอุทัยธานี	๔๔ ถนนมหาราช	จำหน่ายยาจีนแผนโบราณ
	เล็กโบวี	เมืองอุทัยธานี	๓๒ หมู่ ๒ ตำบลหาดทอง	จำหน่ายมิดเดินป่า มิดพับ มิดสวยงาม
	มิดช่างทิน	เมืองอุทัยธานี	๒-๕ หมู่ ๓ ตำบลหนองไผ่แบน	จำหน่ายมิดเดินป่า มิดพับ มิดชาบูโร และมิดสวยงาม
	เปี้ยกโบวี	เมืองอุทัยธานี	๒๒ หมู่ ๕ ตำบลสะแกกรัง	จำหน่ายมิดเดินป่า มิดพับ มิดชาบูโร หัวเข็มขัดและมิดสวยงาม
	มิดช่างแขก	เมืองอุทัยธานี	๕๐/๔ ถนนรักการดี ตำบลอุทัยใหม่	จำหน่ายมิดพับ มิดเดินป่า มิดหัวเข็มขัด มิดพวงกุญแจ
	ช่างหรั่ง	เมืองอุทัยธานี	๓๐/๒ หมู่ ๖ ตำบลหาดทอง	จำหน่ายผลิตภัณฑ์กรรไกรสอยผลไม้ กรรไกรตัดแต่งกิ่งไม้ ตะกร้อห่อและเก็บผลไม้

ตารางที่ ๔.๕ (ต่อ)

ด้านการบริการ	ชื่อของทรัพยากร	อำเภอ	ที่ตั้งของทรัพยากร	การบริการ
	ปลาแรดบ้านโรงน้ำแข็ง	เมืองอุทัยธานี	๓๑ หมู่ ๕ ตำบลท่าซุง	จำหน่ายปลาแรดสด
	แต่โดนัท	เมืองอุทัยธานี	๒๓๕ ถนนศรีอุทัย	จำหน่ายขนมโดนัทสูตรดั้งเดิม
	ชามันโอสถ	เมืองอุทัยธานี	๕๗ ถนนท่าช้าง	ยาแผนโบราณ
	ฉัตรอุทัย	เมืองอุทัยธานี	๗๓ ถนนมหาราช	จำหน่ายข้าวกึ่งกรอบ ข้าวเกรียบปลา กราย แคบหมู หนึ่งปลา
	ผลไม้แช่อิ่มตั้งอยู่ฮวด	เมืองอุทัยธานี	๕๖๑ ถนนศรีอุทัยใหม่ ตำบล อุทัยใหม่	จำหน่ายผลไม้แช่อิ่มชนิดต่างๆ
	ไพพรรณ	เมืองอุทัยธานี	๓๙๑ ถนนศรีอุทัย อำเภอเมือง อุทัยธานี	จำหน่ายเบเกอรี่ ขนมปังสังขยา ขนมไทย ผลไม้แช่อิ่มชนิดต่างๆ
	แม่ปวยลั้ง ๑	เมืองอุทัยธานี	๗๕ ถนนมหาราช	จำหน่ายข้าวกึ่งกรอบ ข้าวเกรียบปลา กราย ข้าวตังหมูหยอง ข้าวตัง
	แม่ปวยลั้ง ๒	เมืองอุทัยธานี	๔๘/๑๐-๑๑ ถนนรักการดี หน้า โรงพยาบาล	จำหน่ายข้าวกึ่งกรอบ ข้าวเกรียบปลา กราย ข้าวตังหมูหยอง ข้าวตังหน้างา แคบหมู หนึ่งปลา
	ร้านไหมแกมฝ้าย	เมืองอุทัยธานี	๕๐/๓ ถนนรักการดี	ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าทอพื้น ผ้าจก ผ้าใย กัญชา ชุดผ้าต่างๆสำเร็จรูป
	กลุ่มทองตะนาวเครื่องหอม ไทยเดิม	เมืองอุทัยธานี	๖๒ หมู่ ๖ ตำบลเกาะเทโพ	จำหน่ายเครื่องหอมไทยเดิม รูปหอม กำยาน รูปแบบต่างๆ
	เม้งแป๊ะพะไล้	เมืองอุทัยธานี	แยกธนาคารทหารไทย ตรอกโรง ยา ถนน มหาราช	จำหน่ายแป๊ะพะไล้

ตารางที่ ๔.๕ (ต่อ)

ด้านการบริการ	ชื่อของทรัพยากร	อำเภอ	ที่ตั้งของทรัพยากร	การบริการ
	ร้านนันทเบเกอร์รี่	เมืองอุทัยธานี	๘๔ ถนนท่าช้าง อยู่เยื้องวัดหลวง ราชาวาท	จำหน่ายเบเกอร์รี่ เค้ก
	กลุ่มขนมกงบ้านเหนือ สวนป่าบ้านเย็น	เมืองอุทัยธานี เมืองอุทัยธานี	๓๑ หมู่ ๖ ตำบลหนองแก ๕๐ หมู่ ๑ ตำบลหาดทอง	จำหน่ายขนมกงโบราณ จำหน่ายส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา (เดือน มีนาคม - เมษายน เป็นช่วงที่ผลผลิตออก มากและอร่อย)
	กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองลาย โบราณบ้านผาทั่ง	บ้านไร่	๓๒ หมู่ ๒ บ้านผาทั่ง ตำบลห้วย แห้ง	จำหน่ายผ้าจก ผ้าฝ้าย และผลิตภัณฑ์ชุด ที่นอนผลิตภัณฑ์ต่างๆจากผ้าจก ผ้าฝ้าย ลายโบราณ
	กลุ่มทอผ้าศรีนิน	บ้านไร่	๗๓ หมู่ ๑ ตำบลบ้านบึง	จำหน่ายผ้าจก ผ้าไหม ผ้าคลุมไหล่ ผ้า คลุมเตียงผ้าขาวม้า
	กลุ่มทอผ้าบ้านทัพหลวง	บ้านไร่	๓ หมู่ ๑ บ้านทัพหลวง ตำบลทัพ หลวง	จำหน่ายผ้าจก ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าห่ม ผ้า คลุมเตียง
	กลุ่มทอผ้าบ้านนาตาโพ (ไพจิตร)	บ้านไร่	๒๙ หมู่ ๓ บ้านนาตาโพ ตำบล บ้านบึง	จำหน่ายผ้าฝ้ายลายโบราณ ผ้ามัดหมี่ฝ้าย ผ้าไหมผ้าขิด ผ้าจก
	กลุ่มทอผ้าบ้านทัพคล้าย	บ้านไร่	๓๙ หมู่ ๒ บ้านทัพคล้าย ตำบล ทัพหลวง	จำหน่ายผ้าจก
	กลุ่มทอผ้าบ้านเนินศิรี	บ้านไร่	๓๖/๑ หมู่ ๑๐ ตำบลทัพหลวง	จำหน่ายผ้าฝ้ายทอมือที่ขึ้นชื่อว่าประณีต
	กลุ่มทอผ้าบ้านพลสุข	บ้านไร่	๘๖/๑ หมู่ ๒ ตำบลบ้านบึง	จำหน่ายผ้าคลุมไหล่ ผ้าคลุมเตียง ผ้าขาวม้า
	ศูนย์ O-TOP บ้านรากไม้	ลานสัก	กลุ่มผลิตภัณฑ์ O-TOP บ้านราก	จำหน่ายชุดเฟอร์นิเจอร์ ชุดโต๊ะ เก้าอี้ ม้า

ตารางที่ ๔.๕ (ต่อ)

ด้านการบริการ	ชื่อของทรัพยากร	อำเภอ	ที่ตั้งของทรัพยากร	การบริการ
			ไม้ หมู่ ๑ ตำบลลานสัก	นั่ง จากรากไม้ มีชิ้นงานทั้งขนาดเล็กขนาดกลาง ขนาดใหญ่
๔. การขนส่ง	รถโดยสารประจำทาง กรุงเทพฯ - อุทัยธานี บริษัท ขนส่ง	เมืองอุทัยธานี	ที่จังหวัดอุทัยธานีรถจอดที่ บขส. จังหวัด / ที่กรุงเทพฯ รถจอดที่ สถานีขนส่งหมอชิต ๒	รถปรับอากาศชั้น ๑ และรถปรับอากาศ ชั้น ๒ ให้บริการระหว่างเวลา ๐๔.๓๐- ๑๗.๓๐ น.
	รถตู้ปรับอากาศกรุงเทพฯ- อุทัยธานี	เมืองอุทัยธานี	ที่จังหวัดอุทัยธานีรถจอดที่ข้าง สวนสุขภาพจังหวัด / ที่กรุงเทพฯ รถจอดบริเวณใต้ทางด่วน อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิด้านสนามเป้า	- อุทัยธานี มา กรุงเทพฯ ให้บริการ ระหว่างเวลา ๐๔.๐๐-๑๗.๐๐ น.- กรุงเทพฯ มา อุทัยธานี ให้บริการระหว่าง เวลา ๐๔.๐๐-๑๙.๐๐ น.(ทั้งสองที่รถออก ตลอดวันตามจำนวนคนที่ขึ้นตามช่วงเวลา ที่กำหนด ไม่ได้กำหนดระยะห่างของรอบเดิน รถ)
	รถโดยสารประจำทาง อุทัยธานี - บ้านไร่	เมืองอุทัยธานี/บ้าน ไร่	ที่จังหวัดอุทัยธานีรถจอดที่ บขส. จังหวัด / ที่อำเภอบ้านไร่ รถจอดที่ บขส. อำเภอ	- บ้านไร่ มา อุทัยธานี ให้บริการระหว่าง เวลา ๐๗.๐๐-๑๗.๐๐ น. - อุทัยธานี มา บ้านไร่ ให้บริการระหว่าง เวลา ๐๗.๐๐-๑๙.๐๐ น.
	รถโดยสารประจำทาง อุทัยธานี - ลานสัก	เมืองอุทัยธานี/ลาน สัก	ที่จังหวัดอุทัยธานีรถจอดที่ บขส. จังหวัด / ที่อำเภอลานสัก รถจอด ที่ บขส. อำเภอ	- ลานสัก มา อุทัยธานี ให้บริการระหว่าง เวลา ๐๗.๐๐-๑๗.๐๐ น. - อุทัยธานี มา ลานสัก ให้บริการระหว่าง เวลา ๐๗.๐๐-๑๙.๐๐ น.
	รถโดยสารประจำทาง	เมืองอุทัยธานี /	ที่จังหวัดอุทัยธานีรถจอดที่ บขส.	- ห้วยคต มา อุทัยธานี มีบริการรถวันละ

ตารางที่ ๔.๕ (ต่อ)

ด้านการบริการ	ชื่อของทรัพยากร	อำเภอ	ที่ตั้งของทรัพยากร	การบริการ
	อุทัยธานี - ห้วยคต	ห้วยคต	จังหวัด / ที่อำเภอห้วยคต รถมอเตอร์ไซด์ ที่บ้านทองหลาง	๓ รอบ เวลา คือ ๐๖.๐๐ น., ๑๐.๐๐ น. และ ๑๓.๐๐ น. - อุทัยธานี มา ห้วยคตให้บริการรถวันละ ๓ รอบ เวลา คือ ๑๐.๓๐ น., ๑๔.๓๐ น. และ ๑๖.๓๐ น. รถวิ่งผ่านเส้นทางต่างๆรอบตัวเมือง อุทัยธานีแล้วกลับมาจอดที่ บขส.เช่นเดิม บริการตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐ - ๒๒.๐๐ น.
	รถโดยสารขนาดเล็กรอบ เมืองอุทัยธานี	เมืองอุทัยธานี	บขส.จังหวัด	

๔.๑.๒. นำเสนอพื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี

โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ แบบตรวจสอบ ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource Audit) และแบบตรวจสอบสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวจากการสังเกต (Observation) โดยการลงพื้นที่ภาคสนามใช้การสังเกตและใช้เครื่องมือในการตรวจสอบ ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource Audit) ผู้วิจัยได้นำแบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวของ Godfrey Kerry & Clarke Jackie (๒๐๐๐) และนำข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ๓ ภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ภาคชุมชนเพื่อนำข้อมูลทั้งสองด้าน มาวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

๔.๑.๒.๑ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม

วัดหนองขุนชาติ

วัดหนองขุนชาติ สร้างขึ้นในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ขุนสนิทและชาวบ้านหนองสรวง เมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๖๗ ระยะเวลาจึงเรียกว่า “วัดสนธิธรรมาราม” ตามชื่อผู้นำการก่อสร้าง ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดหนองสรวง” ตามชื่อบ้าน และในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้เปลี่ยนชื่อวัดอีกครั้งเป็น “วัดหนองขุนชาติ” เนื่องจากวัดอยู่ใกล้บ้านหนองขุนชาติได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๔๓ และมีโรงเรียนอุทัยธรรมานุกูลวิทยา เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาด้วย

วัดหนองขุนชาติ ตั้งอยู่ที่ ๑๔๔ หมู่ ๑ ตำบลหนองสรวง อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เนื้อที่ ๕๐ ไร่ ๒ งาน ๘ ตารางวา มีธรณีสงฆ์เนื้อที่ ๑๓ ไร่ ๒ งาน พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่สูงเนิน มีอาคารเสนาสนะต่างๆ พระอุโบสถ ศาลาเปรียญ หอสวดมนต์ กุฏิสงฆ์ นอกจากนี้ยังมีวิหาร มณฑปนาปนสถาน ศาลาอเนกประสงค์ และสระน้ำ นอกจากนี้ยังมีปูชนียวัตถุ ได้แก่ พระพุทธชินสีห์ (จำลอง) ประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถพระพุทธชินราช (จำลอง) ประดิษฐานภายในวิหารพ่อพิน-แม่ชม สะอาด พระศรีศาสดา (จำลอง) ประดิษฐานภายในวิหารหลวงพ่อสุข รอยพระพุทธบาท ประดิษฐานภายในมณฑปและภายในวิหารหลวงพ่อสุข ประดิษฐานรูปหล่ออดีตเจ้าอาวาส ๓ องค์ คือ พระพ่อสุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อตุ้ม ซึ่งเป็นพระที่ประชาชนในแถบนี้เลื่อมใสศรัทธา

เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันพระราชอุทัยโสภณ (มนัส สมชาโน ป.ธ.๔ ,ดร.)ปัจจุบัน พระราชอุทัยโสภณ (มนัส สมชาโน) อายุ ๗๗ ปี พรรษา ๕๕ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี และ เจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ต.หนองสรวง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี

มีนามเดิมว่า มนัส สะอาด เกิดวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ ก.พ.๒๔๘๘ ที่บ้านเลขที่ ๒๘ หมู่ ๔ ต.หนองสรวง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี ประกอบอาชีพเกษตรกรในช่วงวัยเยาว์ เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่โรงเรียนวิสามนุกูลศึกษา (ร.ร.หนองฉางวิทยา ปัจจุบัน) อายุครบ ๒๒ ปี เข้าพิธีอุปสมบท เมื่อ วันจันทร์ที่ ๓ เม.ย.๒๕๑๐ ที่พัทธสีมา วัดหนองขุนชาติ ต.หนองสรวง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี โดยมี พระครูอุปการโกวิท (หลวงพ่อแอ่ว) วัดหัวเมือง ต.อุทัยเก่า อ.หนองฉาง เป็น พระอุปัชฌาย์, พระสมุห์แปลง ฐานธมโม เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระสำเนียง อายุวฑฒโน เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า สมชาโน หมายถึง ผู้รู้เสมอหลังอุปสมบท ท่านได้มุ่งมั่นศึกษาเล่าเรียนอย่างจริงจังและประสบความสำเร็จ พ.ศ.๒๕๑๕ สอบได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดมหาธาตุ

วรวิหาร อ.เมือง จ.เพชรบุรี และได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมในปีเดียวกันผลงานด้านการศึกษา พ.ศ.๒๕๒๑ ได้รับ แต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม ประจำโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๒๓ ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสนามหลวง แผนกธรรม พ.ศ.๒๕๒๔ สำเร็จปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต(พธ.บ.) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ พ.ศ.๒๕๔๔ สำเร็จปริญญาเอก สาขาปรัชญา จากมหาวิทยาลัยมคร ประเทศอินเดีย

ในห้วงระหว่างที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดหนอง ชุนชาติ ได้พัฒนาวัดและชุมชนรอบพื้นที่ จนมีความเจริญก้าวหน้ามาจนทุกวันนี้ พ.ศ.๒๕๕๐ เปิดหลักสูตรปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ สาขาจัดการเชิงพุทธ เป็นหน่วยวิทยบริการ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๕๔ เปิดหลักสูตรรัฐศาสตร์ สาขาการปกครอง คณะสังคมศาสตร์ ให้พระภิกษุ-สามเณรและบุคคลทั่วไปเข้าศึกษา และเป็นรองประธานคณะกรรมการจัดซื้อที่ดิน ๑๕๕ ไร่ ๒ งาน ๖๕ ตารางวา ที่บ้านเด่นโก ต.ทุ่งพง อ.หนองฉาง เพื่อจัดสร้างวิทยาลัยสงฆ์-พุทธมณฑล พัฒนาการศึกษาพระภิกษุ-สามเณร และบุคคลทั่วไป พ.ศ.๒๕๕๕ จัดทำพิธีภรณ์ทอถิ่น สร้างอาคารนวดแผนไทย, สร้างพิพิธภัณฑสถานโบราณ เครื่องสมุนไพร และเปิดโรงเรียนการกุศลที่วัดหนองชุนชาติ เปิดสอนระดับ ม.ต้น-ม.ปลาย สายสามัญ เน้นให้เด็กเป็นคนดีของสังคม งานด้านสาธารณูปการ ท่านได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ในการก่อสร้างบูรณปฏิสังขรณ์ ถาวรวัตถุเพื่อส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองและเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ชนรุ่นหลัง อาทิ ก่อตั้งโรงเรียนอุทานอุทิศธรรมวิทยา, สร้างศาลาธรรมสังเวช ก่อสร้างวิหารประดิษฐานพระพุทธรูป, ทำถนนคอนกรีตภายในวัด, ขุดสระน้ำ เนื้อที่กักเก็บน้ำ ๙ ไร่, ซื้อที่ดินขยายบริเวณวัด ๓๐ ไร่, สร้างศาลาอเนกประสงค์ ลักษณะอาคารไม้หลังคา ทรงไทย, บูรณะฌาปนสถานลักษณะทรงไทย, หอสวดมนต์ และศาลาการเปรียญ เป็นต้น

พระราชอุทัยโสภณ ถือได้ว่าปฏิบัติตามหน้าที่ สอนงานพระศาสนาอย่างเต็มกำลัง ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ลำดับงานปกครอง พ.ศ.๒๕๓๔ เป็นเจ้าอาวาสวัดหนองชุนชาติ ท่านได้ก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกนักธรรม-บาลี และแผนกสามัญศึกษา พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นพระอุปัชฌาย์ พ.ศ.๒๕๔๐ เป็นรองเจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี พ.ศ.๒๕๕๙ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี ลำดับสมณศักดิ์ พ.ศ.๒๕๔๖ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระอุทัยธรรมานุวัตร

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๙ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสถาปนาเลื่อนตั้งสมณศักดิ์ เนื่องในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุประทาน วันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตรในการนี้ พระอุทัยธรรมานุวัตร เป็นพระเถระที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนามที่ พระราชอุทัยโสภณ เป็นพระเถระที่ได้บำเพ็ญติดตามปฏิบัติประโยชน์แก่ประเทศชาติและพระพุทธศาสนาเป็นอเนกประการ ควรแก่การยกย่องเกียรติคุณให้ปรากฏไพศาล

๔.๑.๒.๒ พื้นที่การทำบุญ

การทำบุญเป็นการกระทำตามความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยมที่ได้รับการถ่ายทอดบอกกล่าวจากผู้ปกครอง ญาติ และผู้ใกล้ชิด ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ทำให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติ ตาม เพราะเยาวชนเชื่อว่าถ้าทำดีแล้วจะทำให้เกิดความสุข ได้บุญกุศล และได้ช่วยเหลือผู้อื่น วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ในช่วงเวลาปกติมีพื้นที่การทำบุญประกอบด้วย ศาลาทำบุญ มณฑป วิหารพระร้อย และวิหารนำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

๔.๑.๒.๒.๑ ศาลาทำบุญ

ภาพที่ ๔.๖ ศาลาทำบุญวัดหนองขุนชาติ

ลักษณะเด่น ศาลาทำบุญวัดหนองขุนชาติเป็นสิ่งปลูกสร้างเพื่อการบำเพ็ญบุญ เพื่อการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นที่พักหรือทำกิจชั่วคราว มีชื่อย่อถาวรเหมือนกุฏิ วิหาร จัดเป็นศาสนสถานที่สำคัญของวัดรองลงมาจากอุโบสถ โบราณว่า อุโบสถเป็นที่สำหรับพระพุทธรูป ศาลาการเปรียญเป็นที่สำหรับพระธรรม คือ เป็นที่เผยแผ่ธรรม กุฏิเป็นที่สำหรับพระสงฆ์ เหตุที่เรียกว่า "ศาลาการเปรียญ" สันนิษฐานว่าเดิมใช้เป็นที่ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมของภิกษุสามเณรด้วย เพราะสมัยก่อนนิยมเรียนหนังสือกันบนศาลา ยังไม่มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแพร่หลายอย่างปัจจุบัน”

ตารางที่ ๔.๖ สิ่งอำนวยความสะดวกศาลาทำบุญวัดหนองขุนชาติ

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่การท่องเที่ยว	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
วัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี			
๑.ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	✓		มีตลอดเส้นทางในการเดินทาง
๒.สถานที่จอดรถ	✓		บริเวณด้านใน-ด้านข้าง-ด้านหลังของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๖ (ต่อ)

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่การท่องเที่ยว	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
วัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี			
๓. ห้องสุขา	✓		มีการแบ่งประเภท และมีห้องน้ำจำนวนมาก
๔. ถึงขยะ	✓		มีตามจุดต่างๆ โดยรอบ
๕. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	✓		ตั้งอยู่ด้านหน้าศาลา
๖. การให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว	✓		ป้ายข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว
๗. มัคคุเทศก์		✓	พระภิกษุสงฆ์
๘. ความสะอาด		✓	พระภิกษุสงฆ์
๙. การดูแลรักษาซ่อมแซม	✓		มีการปรับปรุงอยู่เสมอ
๑๐. นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ	✓		เดินชม หรือขับรถเที่ยวชม

จากตาราง ๔.๖ สรุปได้ว่า ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีการติดตั้งเป็นระยะๆ เมื่อเดินทางมาถึงศาลาทำบุญวัดหนองขุนชาติ มีสถานที่จอดรถหลายฝั่งหลายด้านของวัดให้นักท่องเที่ยวได้เลือกจอดอย่างกว้างขวางและสะดวกสบาย อีกทั้งยังมีที่จอดรถสำหรับรถบัสที่มีมาเป็นหมู่คณะ และมีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่ขับรถมาท่องเที่ยว ห้องสุขาที่มีไว้รองรับนักท่องเที่ยวจะมีหลายจุด มีจำนวนหลายห้อง และสะอาด มีการแบ่งสัดส่วนของห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิงอย่างชัดเจน ถึงขยะมีบริการหลายจุดและการแยกประเภทของถึงขยะอย่างชัดเจน สำหรับร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม จะมีไว้บริการนักท่องเที่ยวในบริเวณวัดหนองขุนชาติ การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวภายในวัดในปัจจุบันยังไม่มีมัคคุเทศก์หรือนักวิชาการท้องถิ่นในการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาดจะมีพระภิกษุสงฆ์และสามเณรในด้านความสะอาด เนื่องจากปัจจุบันเป็นช่วงสถานการณ์ Covid-๑๙ พระภิกษุสงฆ์และสามเณรทุกท่านต้องใส่หน้ากากอนามัย นักท่องเที่ยวต้องล้างมือในสถานที่ที่ทางวัดเตรียมไว้ให้ มีเจลแอลกอฮอล์ล้างมือให้บริการหลายจุด นักท่องเที่ยวต้องได้รับการตรวจวัดไข้และใส่หน้ากากอนามัยก่อนเข้าแหล่งท่องเที่ยวทุกจุดของวัด ในด้านดูแลรักษาซ่อมแซมนั้น ทางวัดหนองขุนชาติได้มีการดูแลซ่อมแซมอยู่ตลอด และในส่วน of นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดหนองขุนชาตินักท่องเที่ยวสามารถเดินท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ

๔.๑.๒.๒.๒ วิหาร

ภาพที่ ๔.๗ วิหาร

ลักษณะเด่น อาคารที่ประดิษฐานพระพุทธรูป พระพุทธชินราช เป็นพระพุทธรูปศิลปสุโขทัย ที่มีเด่นเป็นพิเศษ คู่กับอุโบสถ แต่ไม่มีวิสูตรคามสีมาเหมือนอุโบสถ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๑๘๐๐ ตรงกับรัชสมัยพระมหาธรรมราชาที่ ๑ (ลิไทย) พระมหากษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย สร้างพร้อมกับพระพุทธชินสีห์ พระศรีศาสดา และพระเหลือ พระพุทธชินราชได้รับการยอมรับว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีพุทธงดงามที่สุดองค์หนึ่งและยังเป็นพระพุทธรูปที่นิยมจำลองกันมากที่สุดในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นพระพุทธรูปที่ประชาชนชาวไทยศรัทธาและนิยมเดินทางมากราบไหว้มากที่สุดองค์หนึ่งด้วยผู้ที่มาทำบุญในช่วงงานเทศกาลได้เข้ามาสักการบูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียนให้ประสบความสำเร็จในชีวิตให้เกิดสิริมงคลโดยหมดเคราะห์หมดโศกให้มีแต่สิ่งดีๆเข้ามาในชีวิตมีจิตรกรรมฝาผนัง ภาพเก่าเขียนด้วยฝีมือช่างสมัยรัชการที่ ๕ เกี่ยวกับพุทธประวัติ ปางต่างๆ และที่นักร้องเกด คือ ตอนธิดาพระยามารมาร้ายยั่ววน ตอนเทศน์โปรดเทวดา ตอนหนีออกบรรพชา เป็นต้น ผนังด้านบนเป็นพระสงฆ์ชุมนุมนั่งพนมมือ ที่น่าสังเกตก็คือ มีภาพคนแต่งตัวสวมหมวกปีกอย่างชาวตะวันตก

ตารางที่ ๔.๗ สิ่งอำนวยความสะดวกวิหาร

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่การ	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
ห้องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ			
จังหวัดอุทัยธานี			
๑.ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	✓		มีตลอดเส้นทางการเดินทาง
๒.สถานที่จอดรถ	✓		บริเวณด้านใน-ด้านข้าง-ด้านหลัง ของแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่การ ท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
๑.ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	✓		มีตลอดเส้นทางการเดินทาง
๒.สถานที่จอดรถ	✓		บริเวณด้านใน-ด้านข้าง- ด้านหลัง ของแหล่งท่องเที่ยว
๓.ห้องสุขา	✓		มีการแบ่งประเภท และมี ห้องน้ำ จำนวนมาก
๔.ถังขยะ	✓		มีตามจุดต่างๆ โดยรอบ
๕.ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	✓		ตั้งอยู่ด้านหน้าศาลา
๖.การให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว	✓		ป้ายข้อมูลของแหล่ง ท่องเที่ยว
๗. มัคคุเทศก์		✓	พระภิกษุสงฆ์
๘. ความสะอาด		✓	พระภิกษุสงฆ์
๙. การดูแลรักษาซ่อมแซม	✓		มีการปรับปรุงอยู่เสมอ
๑๐. นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมแหล่งท่องเที่ยว ได้อย่างอิสระ	✓		เดินชม หรือขับรถเที่ยวชม

จากตาราง ๔.๗ สรุปได้ว่า ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีการติดตั้งเป็นระยะๆ เมื่อเดินทางมาถึงวิหาร มีสถานที่จอดรถหลายฝั่งหลายด้านของวัดให้นักท่องเที่ยวได้เลือกจอดอย่างกว้างขวางและสะดวกสบาย อีกทั้งยังมีที่จอดรถสำหรับรถบัสที่มีมาเป็นหมู่คณะ และมีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่ขับรถมอเตอร์ไซด์มาท่องเที่ยว ห้องสุขาที่มีไว้รองรับนักท่องเที่ยวจะมีหลายจุด มีจำนวนหลายห้อง และสะอาด มีการแบ่งสัดส่วนของห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิงอย่างชัดเจน ถังขยะมีบริการหลายจุดและมีการแยกประเภทของถังขยะอย่างชัดเจน สำหรับร้านขายอาหารและเครื่องดื่มจะมีไว้บริการนักท่องเที่ยวในบริเวณวัดหนองขุนชาติ การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวภายในวัดในปัจจุบันยังไม่มีมัคคุเทศก์หรือนักวิชาการท้องถิ่นในการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาดจะมีพระภิกษุสงฆ์และสามเณรในด้านความสะอาด เนื่องจากปัจจุบันเป็นช่วงสถานการณ์ Covid-๑๙ พระภิกษุสงฆ์และสามเณรทุกท่านต้องใส่หน้ากากอนามัย นักท่องเที่ยวต้องล้างมือในสถานที่ที่ทางวัดเตรียมไว้ให้ มีเจลแอลกอฮอล์ล้างมือให้บริการหลายจุด นักท่องเที่ยวต้องได้รับการตรวจวัดไข้และใส่หน้ากากอนามัยก่อนเข้าแหล่งท่องเที่ยวทุกจุดของวัด ในด้านดูแลรักษาซ่อมแซมนั้น ทางวัดหนองขุน

ชาติได้มีการดูแลซ่อมแซมอยู่ตลอด และในส่วนของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดหนองขุนชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเดินท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ

๔.๑.๒.๒.๓ พื้นที่มณฑปรอยพระพุทธรูปจำลอง

ภาพที่ ๔.๘ พื้นที่มณฑปรอยพระพุทธรูปจำลอง

ภาพที่ ๔.๙ พระพุทธรูปจำลอง

พื้นที่มณฑปรอยพระพุทธรูปจำลอง พระพุทธรูป คือ รอยประทับพระบาทของพระโคตมพุทธเจ้า อาจเป็นรอยหนึ่งข้างหรือทั้งสองข้าง พระพุทธรูปมีสองรูปแบบ คือ เป็นรอยประทับตามธรรมชาติ เช่น พบในหิน และอีกประเภทคือ พระพุทธรูปที่สร้างขึ้นมา พระพุทธรูปตามธรรมชาตินั้นจริง ๆ แล้วไม่ใช่รอยประทับพระบาทที่แท้จริงของพระโคตมพุทธเจ้า แต่เป็นการจำลอง

หรือเป็นรูปแทน อาจถือได้ว่าเป็นเจดีย์ พระธาตุเจดีย์ และเป็นรูปเคารพยุคแรกและเป็นสัญลักษณ์แทนพระองค์

ผู้ที่มาทำบุญในช่วงเทศกาลมาสการะด้วยการติดแผนทองเพื่อเป็นการสักการบูชา เพื่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตเป็นสิริมงคลและขอพรให้ประสบความสำเร็จและสิ่งที่พึงปรารถนาเหมือนกับการได้สักการบูชากับพระพุทธเจ้า

ตารางที่ ๔.๘ สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่มณฑลพรอยพระพุทธบาทจำลอง

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่การท่องเที่ยว	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
วัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี			
๑.ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	✓		มีตลอดเส้นทาง เดินทาง
๒.สถานที่จอดรถ	✓		บริเวณด้านใน-ด้านข้าง- ด้านหลัง ของแหล่งท่องเที่ยว
๓.ห้องสุขา	✓		มีการแบ่งประเภท และมี ห้องน้ำ จำนวนมาก
๔.ถังขยะ	✓		มีตามจุดต่างๆ โดยรอบ
๕.ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	✓		ตั้งอยู่ด้านข้างศาลา
๖.การให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว	✓		ป้ายข้อมูลของแหล่ง ท่องเที่ยว
๗. มัคคุเทศก์		✓	พระภิกษุสงฆ์
๘. ความสะอาด		✓	พระภิกษุสงฆ์
๙. การดูแลรักษาซ่อมแซม	✓		มีการปรับปรุงอยู่เสมอ
๑๐. นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมแหล่งท่องเที่ยวได้ อย่างอิสระ	✓		เดินชม หรือขับรถเที่ยวชม

จากตาราง ๔.๘ สรุปได้ว่า ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีการติดตั้งเป็นระยะๆ เมื่อเดินทางมาถึงมณฑลพรอยพระพุทธบาทจำลอง มีสถานที่จอดรถหลายฝั่งหลายด้านของวัดให้นักท่องเที่ยวได้เลือกจอดอย่างกว้างขวางและสะดวกสบาย อีกทั้งยังมีที่จอดรถสำหรับรถบัสที่มีมาเป็นหมู่คณะ และมีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่ขับรถมาท่องเที่ยว ห้องสุขาที่มีไว้รองรับนักท่องเที่ยวจะมีหลายจุด มีจำนวนหลายห้อง และสะอาด มีการแบ่งสัดส่วนของห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิงอย่างชัดเจน ถังขยะมีบริการหลายจุดและการแยกประเภทของถังขยะอย่างชัดเจน สำหรับร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม จะมีไว้บริการนักท่องเที่ยวในบริเวณวัดหนองขุนชาติ ด้านข้าง

ได้แก่ร้านก๋วยเตี๋ยว น้ำปั่น และน้ำแข็งใส การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวภายในวัดในปัจจุบันยังไม่มี มัคคุเทศก์หรือนักวิชาการท้องถิ่นในการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาดจะมีพระภิกษุสงฆ์และสามเณรในด้านความสะอาด เนื่องจากปัจจุบันเป็นช่วงสถานการณ์ Covid-๑๙ พระภิกษุสงฆ์และสามเณรทุกท่านต้องใส่หน้ากากอนามัย นักท่องเที่ยวต้องล้างมือในสถานที่ที่ทางวัดเตรียมไว้ให้ มีเจลแอลกอฮอล์ล้างมือให้บริการหลายจุด นักท่องเที่ยวต้องได้รับการตรวจวัดไข้และใส่หน้ากากอนามัยก่อนเข้าแหล่งท่องเที่ยวทุกจุดของวัด ในด้านดูแลรักษาซ่อมแซมนั้น ทางวัดหนองขุนชาติได้มีการดูแลซ่อมแซมอยู่ตลอด และในส่วนของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดหนองขุนชาตินักท่องเที่ยวสามารถเดินท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ

๔.๑.๒.๒.๔.๑ พื้นที่วิหารอดีตเจ้าอาวาส

ภาพที่ ๔.๑๐ พื้นที่วิหารอดีตเจ้าอาวาส

ลักษณะเด่น ประวัติหลวงพ่อดุ้ม คงคสุณโณ อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ พระครูอุทิศธรรมวินัย ฉายา คงคสุณโณ ชาตะ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๑ จุลศักราช ๑๒๕๐ ร.ศ. ๑๐๗ ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๖ ปีชวด ที่บ้านล่อมเสื่อโฮก ต.หนองยาง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี บิดา ชื่อ อิ่ม นามสกุลจินตกลีกรรม มารดาชื่อ บุญสม นามสกุล จินตกลีกรรม มีอาชีพในกลีกรรม ท่านมีพี่น้องร่วมท้องมารดาเดียวกันรวม ๑๑ คน เป็น ๗ คน เป็นหญิง ๔ คน คือ ๑. นายสำเภา ๒. นายสุพรรณ ๓. พระครูอุทิศธรรมวินัย ๔. นายแอบ ๕. นายสม ๖. นายเอี่ยม ๗. นายชอบ หญิงอีก ๔ คน คือ ๑. นางทองม้วน ๒. นางทองอยู่ ๓. นางแฉล้ม ๔. นางทองเลี่ยม

เมื่อท่านยังเป็นเด็กบิดามารดาได้ส่งให้เรียนหนังสือไทยจนอ่านหนังสือไทยได้คล่องแคล่วและแตกฉาน ต่อจากนั้นท่านได้ช่วย บิดามารดาประกอบ อาชีพ อยู่ใน ทางเพศ ฆราวาส วิสัยตามสมควร ครั้งต่อมาเมื่อท่านมีอายุ ๑๘ ปี ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๔๔๙ ท่านได้รับคัดเลือกให้ไปเป็นทหารบกมณฑลนครสวรรค์ ๖ เดือน แล้วทางราชการทหารได้ส่งให้ท่านไปขัดดาบหรือขัดดาบทพอยู่ที่มณฑลพายัพ ประจำอยู่ที่จังหวัดลำปาง เป็น ๑ ปี แล้วก็ส่งกลับมาประจำตามสังกัดทหารราบมณฑลนครสวรรค์ตามเดิม แล้วได้ปลดเป็นกองหนุนชั้นที่ ๑ ครั้งพระพรครูอุทิศธรรมวินัย ซึ่งมีนามเดิมว่าดุ่ม จินตกลีกรรม มีอายุ ๒๑ ปี จึงได้บรรพชาอุปสมบท เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๑ ซึ่งตรงกับวัน

พทุหัสบดี แรม ๕ ค่ำ เดือน ๔ ค่ำ ปีมอก ฅ พระอุโบสถวัดหนองขุนชาติ ต.หนองสรวง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี ซึ่งมีท่านเจ้าคุณพระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) เจ้าคณะอำเภอนองฉาง เป็นพระอุปัชฌายะ และมีท่านเจ้าพระคุณพระใบฎีกาสือ วัดทุ่งทองเป็นกรรมวาจารย์ และมีท่านเจ้าพระคุณทองคำ วัดห้วยพระจันทร์เป็นอนุสาวนาจารย์พร้อมด้วยพระสงฆ์ ๒๕ รูปเป็นคณะปรกให้อุปสมบทเป็น พระภิกษุสงฆ์ในเวลา ๐๘.๓๕ น. ท่านมีนามฉายาคงคสุวรรณโณ สังกัดอยู่วัดหนองขุนชาติ ต.หนองสรวง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี ท่านได้ศึกษาพระธรรมวินัยด้วยความอุตสาหอยู่ในสำนักของพระอุปัชฌาย์ จนท่านมีอายุพรรษาล่วงพ้นนิสสัยมฤตกะพรรษา ๕ แล้ว ได้เป็นเลขานุการของท่านเจ้าพระคุณพระครูอุทานธรรมนิเทศ เจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ครั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ มีพรรษา ๘ ได้เป็นผู้สวดกรรมจาวให้อุปสมบทแก่กุลบุตรเป็นลำดับถึง พ.ศ. ๒๔๖๓ ท่านเจ้าพระคุณพระครูอุทาน ธรรมนิเทศอาพาธหนักลง ใกล้ต่อการมรณภาพ จึงได้แปลงภาระครุภัณฑ์และสหุเกณท์ตามลำดับ เป็นของส่วนตัวของท่าน ท่านกลางสงฆ์ท่านก็ได้รับการเป็นผู้ดูแลและรักษา ปกครองวัดมาจนกระทั่งท่านเจ้าพระครูอุทานธรรมนิเทศถึงแก่กรรมภาพ ลำดับต่อ่นั้นมาท่านเจ้าพระคุณพระปลัดสีวัดทุ่งทอง เป็นผู้รักษาการณแทนเจ้าคณะอำเภอนองฉาง ต่อมา จึงโปรดตั้งให้ ท่านเจ้าพระครูเป็นอธิการเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ และต่อจากนั้นได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระใบฎีกา ฐานาของเจ้าพระคุณพระครูอุทิศธรรมวินัย (สือ) เจ้าคณะอำเภอนองฉาง จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้รับแต่งตั้งเป็นสมุห์ฐานาของท่านเจ้าพระคุณพระครูอุทิศธรรมวินัยเป็นลำดับจน พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระปลัด ต่อจากนั้นท่านเจ้าพระคุณพระครูพุทธภาพ ไม่สามารถจะไปอุปสมบทให้แก่กุลบุตรตามวัดในสาขาของอำเภอนี้ได้ จึงจัดการขอตำแหน่งพระอุปัชฌายะให้แก่ท่าน เพื่อจะได้ช่วยอุปสมบทให้แก่กุลบุตรในเขตอำเภอนองฉาง และท่านก็ได้ตราตั้งเป็นพระอุปัชฌายะเมื่อ วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๘ พระครูอุทิศธรรมวินัย(สือ) เจ้าคณะอำเภอนองฉางได้ถึงแก่กรรมภาพลง ลำดับนั้นท่านเจ้าพระคุณพระราชาอุทัยกวี (พุฒ) เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานีในอดีต ได้โปรดแต่งตั้งให้ท่านเป็นผู้รักษาการณแทนเจ้าคณะอำเภอนองฉางอยู่ ๑ ปี ๖ เดือน จึงได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ โดยนามสมณศักดิ์ว่า พระครูอุทิศธรรมวินัย (ตุ้ม) เจ้าคณะอำเภอนองฉางเป็นพระครูชั้นโท ต่อมาได้อาพาธเป็นโรคเรื้อรังรู้สึกว่าจะไม่สามารถไป อุปสมบทให้แก่กุลบุตร ตามวัดใน สาขาอำเภอนี้ได้ จึงได้แต่งตั้งพระปลัดแ้วเป็นอุปัชฌายะ ต่อมา ปีพ.ศ.๒๔๘๔ ทางกรมคณะสงฆ์ได้ออกแถลงการณ์ให้ท่าน

พระครูอุทิศธรรมวินัย (ตุ้ม) เป็นพระครูชั้นเอก จนกระทั่งถึงมรณภาพท่านได้รักษาหน้าที่และสร้างสมความดีตลอด หลังจาก พ.ศ. ๒๔๘๖ อาการโรคเก่าของท่านก็กำเริบขึ้น มีอาการทรงกับทรุดเรื่อยมา ท่านเห็นว่าร่างกายจะไม่เที่ยงต่อการงาน จึงแต่งตั้งให้พระครูอุปการโกวิท(แ้ว) เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะอำเภอนองฉาง พอปี ๒๕๐๖ อาการโรคของท่านก็กำเริบหนัก ประกองกับโรคชรา

ภาพของท่านด้วยจนกระทั่งวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๗ ตรงกับวันแรม ๔ ค่ำ เดือน ๖ วันพฤหัสบดี ปีมะโรง ได้ถึงแก่กรรมภาพลงด้วยโรคดังกล่าวมรณภาพโดยอายุ ๗๖ ปี

“หลวงพ่อสือ พรหมโชโต” อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ

มีนามเดิม “สือ แซ่เตีย” ต่อมาเปลี่ยนนามสกุลเป็นเศรษฐพานิช เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑ ธ.ค. ๒๔๑๔ ที่บ้านทุ่งทอง หมู่ที่ ๑ บ้านเกาะกร่าง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี บิดาเป็นชาวจีนชื่อ นายปี แซ่เตีย มารดาเป็นคนไทยชื่อ นางแจ่ง ชีวิตวัยเยาว์อายุ ๗ - ๘ ขวบ มารดาได้นำไปฝากที่วัดไว้กับ พระอาจารย์เกิด วัดป่าช้า ต.บ้านเก่า อ.หนองฉาง เพื่อเรียนหนังสือภายหลังพระอาจารย์เกิดมรณภาพ จึงได้เรียนหนังสือทั้งไทยและขอม จากพระใบฎีกาแสง เจ้าอาวาสวัดรูปต่อมา เมื่ออายุครบ ๒๑ ปีบรรพชา เข้าพิธีอุปสมบทในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ณ พัทธสีมาวัดทุ่งทอง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี โดยมีพระปลัดคลัง วัดทุ่งทอง เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ท้วม วัดทุ่งทอง เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) วัดหนองขุนชาติ (ขณะนั้นยังเป็นอธิการ) เป็นพระอนุสาวนาจารย์

หลวงพ่อสือ พรหมโชโต ได้ศึกษาพระธรรมวินัยอยู่สำนักวัดทุ่งทองกับพระปลัดคลัง และพระอาจารย์ท้วม เป็นเวลา ๕ พรรษา ก่อนย้ายไปอยู่กับพระปลัดเสื่อ สำนักวัดแจ่ง ต.อุทัยเก่า อ.หนองฉาง ศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลีมูลกัจจายนะ ก่อนย้ายกลับมาอยู่สำนักวัดทุ่งทอง เพื่อหัดเป็นคู่สวด สวดนาคคู่กับพระอาจารย์คำ วัดห้วยพระจันทร์ จนมีชื่อเสียงโด่งดัง หลังจากพระอาจารย์ท้วม และพระปลัดคลังมรณภาพ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) ได้เป็นประธานจัดการปลงศพ พระอาจารย์ทั้ง ๒ เป็นการใหญ่ และแต่งตั้งให้พระสือ เป็นเจ้าอธิการวัดทุ่งทอง เมื่อ ร.ศ.๑๒๕ พระเมธาธรรมรส เจ้าคณะปักษ์เหนือ ได้ขึ้นไปตรวจราชการคณะสงฆ์ ได้เห็นความสามารถของพระอธิการสือ จึงแต่งตั้งให้เป็นพระใบฎีกาและเป็นเจ้าคณะหมวด รวมด้วยกัน ๒ ตำแหน่ง ต่อมาพระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) ได้ตั้งให้ท่านเป็นพระปลัดในตำแหน่งฐานานุกรมของท่าน และพระธรรมวโรดมเจ้าคณะมณฑล ตั้งให้พระปลัดสือ เป็นพระอุปัชฌาย์ ช่วยเหลือพระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) เจ้าคณะแขวงหนองฉาง เนื่องจากท่านชราภาพ

พ.ศ.๒๔๖๒ พระสุนทรมุณีได้ขออนุมัติ เจ้าคณะมณฑล แต่งตั้งให้ท่านเป็นพระครูชั้นประทวน เป็นผู้รั้งเจ้าคณะแขวงหนองขาหย่าง พ.ศ.๒๔๖๔ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) มรณภาพชาวบ้านพร้อมใจกันร้องขอมายังเจ้าคณะจังหวัด เพื่อขอให้พระครูสือ เป็นพระครูเจ้าคณะแขวงหนองฉาง และเป็นเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ทางราชการคณะสงฆ์ได้อนุมัติ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๖๗ ท่านได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรที่ “พระครูอุทิศธรรมวินัย” ให้ความสำคัญต่อการศึกษาสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง ได้แสวงหาพระปริยัติมาจากกรุงเทพฯ มาสอนพระธรรมวินัยให้แก่พระภิกษุสามเณรที่วัดทุ่งทอง และวัดหนองขุนชาติ ตลอดถึงวัดอื่นๆ ในแขวง ยังได้สร้างเสนาสนะภายในวัดหนองขุนชาติ สร้างศาลาที่พักสาธุชนที่บ้านทุ่งพง บ้านป่าแดง และสะพานท่านบั้งหัวเขาสะแกกรัง สะพานในเขต อ.หนองฉางอีกหลายแห่ง

วันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ละสังขารอย่างสงบ สิริอายุได้ ๖๔ ปี พรรษา ๔๔ “หลวงพ่อสือ พรหมโชโต” อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ รูปที่ ๓ มีนามเดิม “สือ แซ่เตีย” ต่อมาเปลี่ยนนามสกุลเป็นเศรษฐพานิช เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๑๔ ที่บ้านทุ่งทอง หมู่ที่ ๑ บ้านเกาะกว้าง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี บิดาเป็นชาวจีนชื่อ นายปี แซ่เตีย มารดาเป็นคนไทยชื่อ นางแจ่ม ชีวิตวัยเยาว์อายุ ๗ - ๘ ขวบ มารดาได้นำไปฝากที่วัดไว้กับพระอาจารย์เกิด วัดป่าช้า ต.บ้านเก่า อ.หนองฉาง เพื่อเรียนหนังสือ ภายหลังพระอาจารย์เกิดมรณภาพ จึงได้เรียนหนังสือทั้งไทยและขอมจากพระใบฎีกาแสง เจ้าอาวาสวัดรูปต่อมา เมื่ออายุครบ ๒๑ ปีบรรพชา เข้าพิธีอุปสมบทในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ณ พัทธสีมาวัดทุ่งทอง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี โดยมีพระปลัดคลัง วัดทุ่งทอง เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ท้วม วัดทุ่งทอง เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) วัดหนองขุนชาติ (ขณะนั้นยังเป็นอธิการ) เป็นพระอนุสาวนาจารย์ พระสือได้ศึกษาพระธรรมวินัยอยู่สำนักวัดทุ่งทองกับพระปลัดคลังและพระอาจารย์ท้วม เป็นเวลา ๕ พรรษา ก่อนย้ายไปอยู่กับพระปลัดสือ สำนักวัดแจ่ม ต.อุทัยเก่า อ.หนองสรวง ศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลีมูลกัจจายนะ ก่อนย้ายกลับมาอยู่สำนักวัดทุ่งทอง เพื่อหัดเป็นคู่สวด สวดนาคคู่กับพระอาจารย์คำ วัดห้วยพระจันทร์ จนมีชื่อเสียงโด่งดัง หลังจากพระอาจารย์ท้วมและพระปลัดคลังมรณภาพ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) ได้เป็นประธานจัดการปลงศพ พระอาจารย์ทั้ง ๒ เป็นการใหญ่ และแต่งตั้งให้พระสือ เป็นเจ้าอธิการวัดทุ่งทอง เมื่อ ร.ศ. ๑๒๕ พระเมธาธรรมรส เจ้าคณะปักษ์เหนือ ได้ขึ้นไปตรวจราชการคณะสงฆ์ ได้เห็นความสามารถของพระอธิการสือ จึงแต่งตั้งให้เป็นพระใบฎีกาและเป็นเจ้าคณะหมวด รวมด้วยกัน ๒ ตำแหน่ง ต่อมาพระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) ได้ตั้งให้ท่านเป็นพระปลัดในตำแหน่งฐานานุกรมของท่าน และพระธรรมวโรดม เจ้าคณะมณฑล ตั้งให้พระปลัดสือ เป็นพระอุปัชฌาย์ ช่วยเหลือพระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) เจ้าคณะแขวงหนองฉาง เนื่องจากท่านชราภาพ พ.ศ. ๒๔๖๒ พระสุนทรมนูได้ขออนุมัติเจ้าคณะมณฑล แต่งตั้งให้ท่านเป็นพระครูชั้นประทวน เป็นผู้รั้งเจ้าคณะแขวงหนองขาหย่าง พ.ศ. ๒๔๖๔ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) มรณภาพ ชาวบ้านพร้อมใจกันร้องขอมายังเจ้าคณะจังหวัด เพื่อให้พระครูสือ เป็นพระครูเจ้าคณะแขวงหนองฉาง และเป็นเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ทางราชการคณะสงฆ์ได้อนุมัติ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๖๗ ท่านได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรที่ “พระครูอุทิศธรรมวินัย” ให้ความสำคัญต่อการศึกษาสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง ได้แสวงหาพระเปรียญมาจากกรุงเทพฯ มาสอนพระธรรมวินัยให้แก่พระภิกษุสามเณรที่วัดทุ่งทอง และวัดหนองขุนชาติ ตลอดถึงวัดอื่นๆ ในแขวง ยังได้สร้างเสนาสนะภายในวัดหนองขุนชาติ สร้างศาลาที่พักสาธารณชนที่บ้านทุ่งพง บ้านป่าแดง และสะพานทำนบข้างหัวเขาสะแกกรัง สะพานในเขต อ.หนองฉางอีกหลายแห่ง วันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ละสังขารอย่างสงบ สิริอายุได้ ๖๔ ปี พรรษา ๔๔ “หลวงพ่อสือ พรหมโชโต” อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ รูปที่ ๓

ตารางที่ ๔.๙ สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่มณฑลปรอยพระพุทธรูปจำลอง

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่การท่องเที่ยว	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
วัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี			
๑.ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	✓		มีตลอดเส้นทางการเดินทาง
๒.สถานที่จอดรถ	✓		บริเวณด้านใน-ด้านข้าง-ด้านหลัง ของแหล่งท่องเที่ยว
๓.ห้องสุขา	✓		มีการแบ่งประเภท และมี ห้องน้ำ จำนวนมาก
๔.ถังขยะ	✓		มีตามจุดต่างๆ โดยรอบ
๕.ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	✓		ตั้งอยู่ด้านข้างศาลา
๖.การให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว	✓		ป้ายข้อมูลของแหล่ง ท่องเที่ยว
๗. มัคคุเทศก์		✓	พระภิกษุสงฆ์
๘. ความสะอาด		✓	พระภิกษุสงฆ์
๙. การดูแลรักษาซ่อมแซม	✓		มีการปรับปรุงอยู่เสมอ
๑๐. นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ	✓		เดินชม หรือขับรถเที่ยวชม

จากตาราง ๔.๙ สรุปได้ว่า ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีการติดตั้งเป็นระยะๆ เมื่อเดินทางมาถึงมณฑลปรอยพระพุทธรูปจำลอง มีสถานที่จอดรถหลายฝั่งหลายด้านของวัดให้นักท่องเที่ยวได้เลือกจอดอย่างกว้างขวางและสะดวกสบาย อีกทั้งยังมีที่จอดรถสำหรับรถบัสที่มีมาเป็นหมู่คณะ และมีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่ขับรถมอเตอร์ไซด์มาท่องเที่ยว ห้องสุขาที่มีไว้รองรับนักท่องเที่ยวจะมีหลายจุด มีจำนวนหลายห้อง และสะอาด มีการแบ่งสัดส่วนของห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิงอย่างชัดเจน ถังขยะมีบริการหลายจุดและการแยกประเภทของถังขยะอย่างชัดเจน สำหรับร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม จะมีไว้บริการนักท่องเที่ยวในบริเวณวัดหนองขุนชาติ ด้านข้างได้แก่ร้านก๋วยเตี๋ยว น้ำปั่น และน้ำแข็งใส การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวภายในวัดในปัจจุบันยังไม่มีมัคคุเทศก์หรือนักวิชาการท้องถิ่นในการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาดจะมีพระภิกษุสงฆ์และสามเณรในด้านความสะอาด เนื่องจากปัจจุบันเป็นช่วงสถานการณ์ Covid-๑๙ พระภิกษุสงฆ์และสามเณรทุกท่านต้องใส่หน้ากากอนามัย นักท่องเที่ยวต้องล้างมือในสถานที่ที่ทางวัดเตรียมไว้ให้ มีเจล

แอลกอฮอล์ล้างมือให้บริการหลายจุด นักท่องเที่ยวต้องได้รับการตรวจวัดไข้และใส่หน้ากากอนามัย ก่อนเข้าแหล่งท่องเที่ยวทุกจุดของวัด ในด้านดูแลรักษาซ่อมแซมนั้น ทางวัดหนองขุนชาติได้มีการดูแล ซ่อมแซมอยู่ตลอด และในส่วนของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดหนองขุนชาตินักท่องเที่ยวสามารถ เดินท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ

๔.๑.๒.๓ พื้นที่ศิลปวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม บริบทสังคมวัฒนธรรมผสมผสานกับการตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองของผู้คนในท้องถิ่นจนเป็นที่รู้จักร่วมกันและมีการกำหนดนามชื่อเป็นสถานที่ต่าง ชื่อสิ่งของ วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ อันเป็นสำคัญทางประวัติศาสตร์สังคม เศรษฐกิจและ วัฒนธรรมของสถานที่และท้องถิ่นนั้นๆ

๔.๑.๒.๓.๑ พื้นที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดหนองขุนชาติ

ภาพที่ ๔.๑๑ พื้นที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดหนองขุนชาติ

ลักษณะเด่น พิพิธภัณฑ์มีจุดกำเนิดจากความตั้งใจของคณะอาจารย์อาวุโสหลายท่าน

ใน อ.หนองฉางและท่านเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ พระอุทัยธรรมานุวัตร ได้เกิดความคิดร่วมกันว่าในปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ ๖๐ ปีทางวัดและชุมชนน่าจะทำพิพิธภัณฑ์ขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและรวบรวมประวัติศาสตร์ของอำเภอหนองฉาง ที่มีมายาวนานให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เมื่อได้ความคิดนี้แล้วหลายฝ่ายจึงช่วยกัน จนเกิดเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ ในที่สุด เริ่มแรกนั้นทางวัดและคณะอาจารย์ได้ช่วยกันประชาสัมพันธ์ ทั้งทางวิทยุชุมชน หอกระจายเสียง และบอกแก่ผู้ที่มาทำบุญที่วัดหนองขุนชาติ ให้นำสิ่งของมาบริจาคเพื่อทำพิพิธภัณฑ์ ไม่นานก็มีผู้สนใจเข้าร่วมบริจาคของ จากขึ้นที่ ๑ เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันมีถึง ๓,๐๐๐ ชิ้น ทางคณะอาจารย์ได้ทำทะเบียนและจดชื่อผู้บริจาค วันเดือนปี เป็นหลักฐานทั้งหมด และวัดหนองขุนชาติได้มอบสถานที่ชั้นสองของศาลาการเปรียญซึ่งไม่ได้ใช้งานให้ ทั้งสิ่งของจัดแสดงและสถานที่จึงพร้อมสรรพสำหรับ พิพิธภัณฑ์แห่งนี้

เนื่องจากคณะผู้ก่อตั้งเป็นคณะอาจารย์ ซึ่งบางท่านก็เป็นระดับผู้อำนวยการโรงเรียน เคยเห็นพิพิธภัณฑ์มาแล้วหลายแห่ง โดยเฉพาะ อ.พิสิฐ สุริยาภรณ์ หนึ่งในคณะผู้ก่อตั้ง เคยช่วยจัดพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อ.เมือง จ.อุทัยธานี มาก่อน ท่านจึงเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการช่วยคิดจัดหมวดหมู่สิ่งของจัดแสดงได้อย่างลงตัว กับพื้นที่โล่งอันกว้างใหญ่ของศาลาการเปรียญแห่งนี้ แม้มองครั้งแรกจะออกเรียบๆ และมีข้าวของมากมาย แต่เมื่อ อ.พิสิฐ ได้กรุณานำชมแล้วก็พบว่าส่วนจัดแสดงต่างๆ มีความน่าสนใจ และมีเสน่ห์ บอกเล่าเรื่องราวได้เป็นอย่างดี

ส่วนแรกคือส่วนที่เกี่ยวกับศาสนา เล่าเรื่องราวของวัดหนองขุนชาติ พระอาจารย์ท่านแรกที่เป็นเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ และประวัติศาสตร์ของ อ.หนองฉาง ซึ่งเดิมเคยเป็นตัวอำเภอเมืองของ จ.อุทัยธานี มาก่อน ต่อมาการคมนาคมไม่สะดวกและพื้นที่เริ่มคับแคบ เจ้าเมืองจึงได้ย้ายไปตั้งเมืองใหม่อยู่ริมแม่น้ำสะแกกรังเป็นตัว อ.เมือง จ.อุทัยธานี ในปัจจุบัน หลักฐานก็คือป้ายไม้เก่า ที่แกะสลักไว้ว่า บ้านอุไทยเก่า อ.อุไทย-เก่า ถัดมาจัดแสดงเกี่ยวกับพระพุทธรูปแกะสลักที่สวยงาม และเครื่องอัฐบริขารต่างๆ เครื่องทองเหลือง พวงกาด พานต่างๆ ที่ใช้ในวัด ส่วนถัดมาเป็นเครื่องพิมพ์ดีดเก่า ซึ่งครั้งหนึ่งเคยใช้พิมพ์เอกสารราชการ ก่อนที่จะมีคอมพิวเตอร์ใช้ ส่วนต่อไปเป็นพวกหีบและกำปั่นรูปทรงต่างๆ ใหญ่ เล็กหลายขนาด

จากนั้นจึงเริ่มเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตผู้คนยุคเก่า คือเป็นชุดหีบของ และตะกร้า ที่คนใช้ใส่ของมาถวายที่วัด เป็นเครื่องจักสานฝีมือปราณีต ภายในก็มีเครื่องถ้วยชามใส่อาหารยกมาเป็นสำหรับหรือหม้อดินใส่ต้มแกงทำอาหาร ถึงทำโอศkrimหลอด กระบองปิบเส้นขนมจีนและเส้นลอดช่องขนาดต่างๆ ซึ่งผู้บริจาคเคยเปิดร้านมาก่อนแต่เลิกกิจการไปแล้วจึงนำมาให้พิพิธภัณฑ์ ต่อมาก็เป็นเครื่องดนตรีไทยชุดใหญ่ ซึ่งเป็นของคณะประจำอำเภอปัจจุบันก็ยังคงเล่นอยู่ และติดภาพเจ้าของคณะไว้ด้วย

ต่อมาคือเครื่องมือการเกษตรหลายชนิด คล้ายกับที่อื่นๆ เช่นสีฝัด สีข้าว ครกตำข้าว และอุปกรณ์เทียมวัวควายไถนา คอง ซึ่งเป็นไม้แกะสลักรูปตัวดัดเบี้ยยู (W) สำหรับใส่คอควาย ประกอบกับแอกไถนา เป็นภูมิปัญญาของคนสมัยก่อนที่จะไปตัดไม้ไผ่ในป่าไว้ตั้งแต่ยังอ่อน ค่อยๆ ตัดไปเรื่อยๆ จนได้รูปเมื่อแก่จึงตัดออกมาใช้งาน

อีกด้านหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ เป็นเหมือนแหล่งรวมเทคโนโลยียุคยุค เช่น มุมเกี่ยวกับตะเกียงและการให้แสงสว่าง จัดเรียงลำดับตั้งแต่คนยังไม่มีไม้ขีดจุดไฟ ต้องใช้หินเหล็กไฟตีกันให้เกิดประกายไฟ ไปติดที่ปยุ่นๆ แล้วนำไปจุดไฟอีกที่เรียกว่าชุดไฟ จากนั้นก็มีขีดและคบไฟ ตะเกียงน้ำมัน ตะเกียง เจ้าพายุ ตะเกียงแก๊ส เตาไรต์เตาถ่านแบบต่างๆ เรียกว่าเรียงลำดับยุคให้เต็กๆ ได้รู้จักกับหน้าตาสิ่งของ และนึกภาพออกว่าคนยุคเก่ามีชีวิตกันอย่างไร ถัดมาก็เป็นโทรทัศน์ วิทยุเก่า พัดลมเก่า จักรเย็บผ้าเก่า และโต๊ะของช่างทำทอง ซึ่งจำลองข้าวของมาได้อย่างครบถ้วน

ตรงกลางของห้องพิพิธภัณฑ์ ยกพื้นด้วยตั่งไม้ มีตู้กระจกจัดแสดงเรื่องอาวุธโบราณ ธนูปดาบ ตู้จัดแสดงเงินตรายุคต่างๆ อีกส่วนคือถ้วยชามสวยๆ ที่คนรุ่นเก่าจะใช้ใส่อาหารมาถวายวัด เช่น

งานกระเบื้องเคลือบมีชาโลหะสามขา เรียกว่ากี เป็นของผู้มีฐานะที่จะนำมาทำบุญที่วัด หรือชามตราไก่ และข้าวของจัดแสดงอีกมากมาย

ตารางที่ ๔.๑๐ สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่พิพิธภัณฑสถานวัดหนองขุนชาติ

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่การท่องเที่ยว	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
วัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี			
๑.ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	✓		ช่องทางป้ายบอกทางมีแต่ ยังน้อย
๒.สถานที่จอดรถ	✓		บริเวณด้านใน-ด้านข้าง- ด้านหลัง ของแหล่งท่องเที่ยว
๓.ห้องสุขา	✓		มีการแบ่งประเภท และมี ห้องน้ำ จำนวนมาก
๔.ถังขยะ	✓		มีตามจุดต่างๆ โดยรอบ
๕.ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	✓		ตั้งอยู่ด้านหน้าศาลา
๖.การให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว	✓		ป้ายข้อมูลของแหล่ง ท่องเที่ยว
๗. มัคคุเทศก์		✓	พระภิกษุสงฆ์ และชมรมมัคคุเทศก์
๘. ความสะอาด		✓	พระภิกษุสงฆ์
๙. การดูแลรักษาซ่อมแซม	✓		มีการปรับปรุงอยู่เสมอ
๑๐. นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมแหล่งท่องเที่ยวได้ อย่างอิสระ	✓		เดินชม

จากตาราง ๔.๑๐ สรุปได้ว่า ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีการติดตั้งเป็นระยะๆ แต่ยังมีน้อย มีสถานที่จอดรถหลายฝั่งหลายด้านของวัดให้นักท่องเที่ยวได้เลือกจอดอย่างกว้างขวาง และสะดวกสบาย อีกทั้งยังมีที่จอดรถสำหรับรถบัสที่มีมาเป็นหมู่คณะ และมีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่ขับรถมอเตอร์ไซด์มาท่องเที่ยว ห้องสุขาที่มีไว้รองรับนักท่องเที่ยวจะมีหลายจุด มีจำนวนหลายห้อง และสะอาด มีการแบ่งสัดส่วนของห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิงอย่างชัดเจน ถังขยะมีบริการหลายจุดและมีการแยกประเภทของถังขยะอย่างชัดเจน สำหรับร้านขายอาหารและเครื่องดื่มจะมีไว้บริการนักท่องเที่ยวในบริเวณวัดหนองขุนชาติ การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวภายในวัดในปัจจุบันยังไม่มีมัคคุเทศก์หรือนักวิชาการท้องถิ่นในการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาดจะมีพระภิกษุสงฆ์และสามเณรในด้านความสะอาด เนื่องจากปัจจุบันเป็นช่วงสถานการณ์ Covid-๑๙

พระภิกษุสงฆ์และสามเณรทุกท่านต้องใส่หน้ากากอนามัย นักท่องเที่ยวต้องล้างมือในสถานที่ที่ทางวัดเตรียมไว้ให้ มีเจลแอลกอฮอล์ล้างมือให้บริการหลายจุด นักท่องเที่ยวต้องได้รับการตรวจวัดไข้และใส่หน้ากากอนามัยก่อนเข้าแหล่งท่องเที่ยวทุกจุดของวัด ในด้านดูแลรักษาซ่อมแซมนั้น ทางวัดหนองขุนชาติได้มีการดูแลซ่อมแซมอยู่ตลอด รวมถึงได้รับการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีในการดูแล และมีประธานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดหนองขุนชาติในการช่วยสนับสนุนในการซ่อมแซมร่วมกับวัดหนองขุนชาติ และในส่วนของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดหนองขุนชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเดินท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ

๔.๑.๒.๔ พื้นที่กิจกรรมวัดหนองขุนชาติ

พื้นที่กิจกรรมวัดหนองขุนชาติ เป็นพื้นที่สาธารณสงเคราะห์ หมายถึง เขตพื้นที่ในพระอารามที่วัดกำหนดพื้นที่บางส่วนที่เหลื่อมจากการจัดแบ่งเขตสำคัญ ดังนั้นพื้นที่กิจกรรมเป็นเสมือนเขตพื้นที่สาธารณะ (Public Zone) สำหรับประชาชนทั่วไป เป็นเขตพื้นที่สำหรับเอื้อประโยชน์ใช้สอยในเชิงสาธารณะประโยชน์ในต่างๆ

๔.๑.๒.๔.๑ พื้นที่กิจกรรมที่ ๑ สนามฟุตบอล

ภาพที่ ๔.๑๒ พื้นที่กิจกรรมที่ ๑ สนามฟุตบอล

ลักษณะเด่น พื้นที่กิจกรรมที่ ๑ สนามฟุตบอล วัดหนองขุนชาติมีพื้นที่ได้เปรียบทางด้านพื้นที่ เปิดเป็นสาธารณะประโยชน์โดยใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่าง วัด โรงเรียน และมหาวิทยาลัย รวมทั้งบุคคลภาครัฐมาขอใช้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในพื้นที่ มีผลในการเลือกเข้ามาใช้งานภายในพื้นที่ ทั้งนี้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ให้บริการภายในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเก้าอี้นั่งพักผ่อน หลังคากันแดด รวมถึงสภาพอากาศ สภาพแวดล้อมภายในพื้นที่มีส่วนทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้งานภายในพื้นที่เกิดสภาวะน่าสบาย ผ่อนคลาย และเลือกเข้ามาใช้งานภายในพื้นที่

ตารางที่ ๔.๑๑ สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่กิจกรรมที่ ๑ สนามฟุตบอล

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่การท่องเที่ยว	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
วัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี			
๑.ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	✓		ช่องทางป้ายบอกทางมีแต่น้อย
๒.สถานที่จอดรถ	✓		บริเวณด้านใน-ด้านข้าง-ด้านหลังของแหล่งท่องเที่ยว
๓.ห้องสุขา	✓		มีการแบ่งประเภท และมีห้องน้ำจำนวนมาก
๔.ถังขยะ	✓		มีตามจุดต่างๆ โดยรอบ
๕.ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	✓		ตั้งอยู่ด้านหน้าวัด
๖.การให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว	✓		ป้ายข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว
๗. มัคคุเทศก์		✓	พระภิกษุสงฆ์
๘. ความสะอาด		✓	พระภิกษุสงฆ์
๙. การดูแลรักษาซ่อมแซม	✓		มีการปรับปรุงอยู่เสมอ
๑๐. นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ	✓		เดินชม

จากตาราง ๔.๑๑ สรุปได้ว่า ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีการติดตั้งเป็นระยะๆ แต่ยังมีน้อย มีสถานที่จอดรถหลายฝั่งหลายด้านของวัดให้นักท่องเที่ยวได้เลือกจอดอย่างกว้างขวาง และสะดวกสบาย อีกทั้งยังมีที่จอดรถสำหรับรถบัสที่มีมาเป็นหมู่คณะ และมีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่ขับรถมอเตอร์ไซด์มาท่องเที่ยว ห้องสุขาที่มีไว้รองรับนักท่องเที่ยวจะมีหลายจุด มีจำนวนหลายห้อง และสะอาด มีการแบ่งสัดส่วนของห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิงอย่างชัดเจน ถังขยะมีบริการหลายจุดและมีการแยกประเภทของถังขยะอย่างชัดเจน สำหรับร้านขายอาหารและเครื่องดื่มจะมีไว้บริการนักท่องเที่ยวในบริเวณวัดหนองขุนชาติ การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวภายในวัดในปัจจุบันยังไม่มีมัคคุเทศก์หรือนักวิชาการท้องถิ่นในการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาดจะมีพระภิกษุสงฆ์และสามเณรในด้านความสะอาด เนื่องจากปัจจุบันเป็นช่วงสถานการณ์ Covid-๑๙ พระภิกษุสงฆ์และสามเณรทุกท่านต้องใส่หน้ากากอนามัย นักท่องเที่ยวต้องล้างมือในสถานที่ที่ทางวัดเตรียมไว้ให้ มีเจลแอลกอฮอล์ล้างมือให้บริการหลายจุด นักท่องเที่ยวต้องได้รับการตรวจวัดไข้และใส่หน้ากากอนามัยก่อนเข้าแหล่งท่องเที่ยวทุกจุดของวัด ในด้านดูแลรักษาซ่อมแซมนั้น ทางวัดหนองขุน

ชาติได้มีการดูแลซ่อมแซมอยู่ตลอด รวมถึงได้รับการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด อุทัยธานีในการดูแล และมีประธานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในการช่วยสนับสนุนในการซ่อมแซมร่วมกับวัดหนองขุนชาติ และในส่วนของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดหนองขุนชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเดินท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ

๔.๑.๒.๔.๒ พื้นที่กิจกรรมที่ ๒ สนามวอลเลย์บอล

ภาพที่ ๔.๑๓ พื้นที่กิจกรรมที่ ๒ สนามวอลเลย์บอล

ลักษณะเด่น พื้นที่กิจกรรมที่ ๒ สนามวอลเลย์บอล วัดหนองขุนชาติมีพื้นที่ได้เปรียบทางด้านพื้นที่ เปิดเป็นสาธารณะประโยชน์โดยใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่าง วัด โรงเรียน และมหาวิทยาลัย รวมทั้งบุคคลภาครัฐมาขอใช้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในพื้นที่ มีผลในการเลือกเข้ามาใช้งานภายในพื้นที่ ทั้งนี้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ให้บริการภายในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเก้าอี้นั่งพักผ่อน หลังคากันแดด รวมถึงสภาพอากาศ สภาพแวดล้อมภายในพื้นที่มีส่วนทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้งานภายในพื้นที่เกิดสภาวะน่าสบาย ผ่อนคลาย และเลือกเข้ามาใช้งานภายในพื้นที่

ตารางที่ ๔.๑๒ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นที่กิจกรรมที่ ๒ สนามวอลเลย์บอล

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่การท่องเที่ยว	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
วัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี			
๑.ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	✓		ช่องทางป้ายบอกทางมีแต่น้อย
๒.สถานที่จอดรถ	✓		บริเวณด้านใน-ด้านข้าง-ด้านหลังของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๑๒ (ต่อ)

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่การท่องเที่ยว	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
วัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี			
๑.ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	✓		ช่องทางป้ายบอกทางมีแต่น้อย
๒.สถานที่จอดรถ	✓		บริเวณด้านใน-ด้านข้าง-ด้านหลัง ของแหล่งท่องเที่ยว
๓.ห้องสุขา	✓		มีการแบ่งประเภท และมี ห้องน้ำ จำนวนมาก
๔.ถังขยะ	✓		มีตามจุดต่างๆ โดยรอบ
๕.ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	✓		ตั้งอยู่ด้านหน้าวัด
๖.การให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว	✓		ป้ายข้อมูลของแหล่ง ท่องเที่ยว
๗. มัคคุเทศก์		✓	พระภิกษุสงฆ์
๘. ความสะอาด		✓	พระภิกษุสงฆ์
๙. การดูแลรักษาซ่อมแซม	✓		มีการปรับปรุงอยู่เสมอ
๑๐. นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ	✓		เดินชม

จากตาราง ๔.๑๒ สรุปได้ว่า ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีการติดตั้งเป็นระยะๆ แต่ยังมีน้อย มีสถานที่จอดรถหลายฝั่งหลายด้านของวัดให้นักท่องเที่ยวได้เลือกจอดอย่างกว้างขวาง และสะดวกสบาย อีกทั้งยังมีที่จอดรถสำหรับรถบัสที่มีมาเป็นหมู่คณะ และมีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่ขับรถมาท่องเที่ยว ห้องสุขาที่มีไว้รองรับนักท่องเที่ยวจะมีหลายจุด มีจำนวนหลายห้อง และสะอาด มีการแบ่งสัดส่วนของห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิงอย่างชัดเจน ถังขยะมีบริการหลายจุดและมีการแยกประเภทของถังขยะอย่างชัดเจน สำหรับร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม จะมีไว้บริการนักท่องเที่ยวในบริเวณวัดหนองขุนชาติ การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวภายในวัดในปัจจุบันยังไม่มีมัคคุเทศก์หรือนักวิชาการท้องถิ่นในการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาดจะมีพระภิกษุสงฆ์และสามเณรในด้านความสะอาด เนื่องจากปัจจุบันเป็นช่วงสถานการณ์ Covid-๑๙ พระภิกษุสงฆ์และสามเณรทุกท่านต้องใส่หน้ากากอนามัย นักท่องเที่ยวต้องล้างมือในสถานที่ที่ทางวัดเตรียมไว้ให้ มีเจลแอลกอฮอล์ล้างมือให้บริการหลายจุด นักท่องเที่ยวต้องได้รับการตรวจวัดไข้และใส่หน้ากากอนามัยก่อนเข้าแหล่งท่องเที่ยวทุกจุดของวัด ในด้านดูแลรักษาซ่อมแซมนั้น ทางวัดหนองขุน

ชาติได้มีการดูแลซ่อมแซมอยู่ตลอด รวมถึงได้รับการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด อุทัยธานีในการดูแล และมีประธานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในการช่วยสนับสนุนในการซ่อมแซมร่วมกับวัดหนองขุนชาติ และในส่วนของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดหนองขุนชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเดินท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ

๔.๑.๓. พัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมจังหวัดอุทัยธานีมีการจัดงาน ประเพณีบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย เพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณี อันดีงามและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี โดยปีนี้มีขบวนแห่วัฒนธรรม ประเพณี เข้าร่วมกิจกรรม ๑๗ ขบวน การประกวดسابควาหวาน การทำพิธีขวัญข้าวแม่โพสพ พิธีทำขวัญนาถ การอุปสมบทนาคหมู่ การแสดงความสามารถของเยาวชน การประกวดร้องเพลง กีฬาประชาชน

๔.๑.๓.๑ เตรียมการดำเนินงานในการพัฒนาพื้นที่

ทีมวิจัยได้จัดเวทีเพื่อระดมความคิดเห็น พร้อมกับนำเสนอพื้นที่เพื่อทำการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้แกนนำชุมชนได้หารือกับคนในชุมชน จากการประชุมชุมชนได้เห็นชอบให้มีการจัดพื้นที่ในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และต่างชุมชน ซึ่งจากข้อจำกัดด้านระยะเวลาจึงนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งจะเป็ทั้งสถานที่สำคัญ ภูมิปัญญาดั้งเดิม และอาชีพที่โดดเด่นในชุมชน อาทิเช่น งานวัด งานบุญ กีฬา และนันทนาการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักกว่า “...ประวัติความเป็นมาของประเพณีงานบุญเดือนสาม เป็นประเพณีที่ดิงามของชุมชนชาวอุไทย ที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า คำว่า “อุไทย”เป็นชื่อดั้งเดิมของจังหวัดอุทัยธานี ในทุกๆปีชาวอุไทยจะร่วมกันจัดงานบุญเดือนสาม ระหว่างวันขึ้น ๑๒ ค่ำ-วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๓ เพื่อบำเพ็ญกุศลถวายพระพุทธรูปจำลอง ที่ประดิษฐานอยู่ภายในมณฑปของวัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง วัดเก่าแก่...”^{๔๙}

จึงเกิดประเพณีบุญเดือนสาม ถือกำเนิดเกิดขึ้น “...ตั้งแต่สมัยโยมบิดา มารดา เล่าขานกันต่อมาว่า ชาวบ้านในอำเภอหนองฉาง เมื่อถึงบุญเดือนสามจะนิยมให้ลูกชาย มาบวชในงานบุญ จึงเกิดประเพณีนิยมของคนในชุมชนนำลูกหลาน มาอุปสมบทในงานบุญเดือนสาม และมีวัฒนธรรมสืบต่อมาคือการนำสำหรับ ควา หวาน มาถวายพระบวชใหม่ ในวันฉลองพระใหม่...”^{๕๐}

เมื่อมีวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งเป็นที่รวมจิตใจของชุมชนทั้งในและนอกเขต จึงทำให้หน่วยงานราชการเห็นความสำคัญ “...องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี เป็นประธานการประชุม

^{๔๙} สัมภาษณ์, พระราชอุทัยโสภณ. เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี วัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. สัมภาษณ์, วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๔.

^{๕๐} พระครูอุทิศธรรมพิณ. เจ้าคณะอำเภอหนองฉาง วัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. สัมภาษณ์, วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๔.

เพื่อประชุมเพื่อเตรียมการดำเนินงานในการพัฒนาพื้นที่ ในการจัดงานประเพณีบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย...”^{๕๑} ณ ศาลาการเปรียญ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง โดยมี พระราชอุทัยโสภณ เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

โดยมีกระบวนการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยว “...ในการพัฒนาพื้นที่ สิ่งที่ต้องมองย้อนกลับไปในอดีต ควรนำวัฒนธรรมที่ตั้งเดิมออกมา ไม่ควรเปลี่ยนวัฒนธรรมวิถีของชุมชน เพื่อเป็นการรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น...”^{๕๒}

จึงมีการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของวัด และชุมชนต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ภาพที่ ๔.๑๔ การประชุมประชุมเพื่อเตรียมการดำเนินงานในการพัฒนาพื้นที่

โดยประธานที่ประชุมมอบหมายให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี ส่วนราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น วัดหนองขุนชาติ สภาวัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี ดังต่อไปนี้

ฝ่ายจัดพิธีบวงสรวง

มอบ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุทัยธานี เป็นประธาน

^{๕๑} นายเผด็จ นุ้ยปรี. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๕๒} นางสาวเยาวนาฏ เหล่าเข้ม. ผู้นำชุมชนหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

ฝ่ายสถานที่

มอบ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต ๒ เป็นประธาน

ฝ่ายพิธีทำขวัญข้าวแม่โพสพ และพิธีทำขวัญนา

มอบ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี เป็นประธาน

ฝ่ายจัดกิจกรรมการแสดงบนเวที

มอบ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต ๒ เป็นประธาน

ฝ่ายตัดสินการประกวดรถอุปสมบทนาคหมู่

มอบ ศึกษาธิการจังหวัดอุทัยธานี เป็นประธาน

ฝ่ายตัดสินการประกวดเพณีสถาปัตยกรรมนิคม ประเพณีโบราณ

มอบ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอุทัยธานี เป็นประธาน

ฝ่ายตัดสินการประกวดการแสดงความสามารถของเยาวชนในการร้องเพลงไทยลูกทุ่ง และการประกวดวงดนตรีสากล

มอบ หัวหน้าสถานีวิทยุกระจายเสียง ๙๓.๔ สำนักงานพัฒนาภาค ๑ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นประธาน

ฝ่ายสถานที่

มอบ วัดหนองขุนชาติ และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔.๑.๓.๒ การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๑.๓.๒.๑ พื้นที่การทำบุญ

“...การทำบุญเป็นการกระทำตามความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยมที่ได้รับ การถ่ายทอดบอกกล่าวจากผู้ปกครอง ญาติ และผู้ใกล้ชิด ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ทำให้เยาวชนประพฤติ ปฏิบัติตาม เพราะเยาวชนเชื่อว่าถ้าทำดีแล้วจะทำให้เกิดความสุข ได้บุญกุศล และได้ช่วยเหลือผู้อื่น วัด หนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ในช่วงเวลาปกติมีพื้นที่การทำบุญประกอบด้วย ศาลา ทำบุญ มณฑป วิหารพระร้อย...”^{๕๓} และวิหารนำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

^{๕๓} พระปลัดมนตรี รตนญาโณ. เจ้าคณะตำบลหนองสรวง วัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. สัมภาษณ์, วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๔.

๑) พื้นที่ทำบุญสักการะรอยพระพุทธรบาทจำลอง

ภาพที่ ๔.๑๕ พื้นที่ทำบุญสักการะรอยพระพุทธรบาทจำลอง

ส่งเสริมให้มีพื้นที่ให้มีความเรียบร้อยมีประวัติความเป็นนามีสิ่งที่เรียนรู้ได้ เตรียมสถานที่ต้อนรับ บริการ ดอกไม้ ธูปเทียนทอง สถานที่ให้เรียบร้อยเป็นที่อุ้มใจในการทำบุญ เป็นพื้นที่อยู่ในมณฑลวัดหนองขุนชาติเป็นพื้นที่สักการะมาแล้ว ๑๒๓ ปี

๒) พื้นที่ปิดทองอดีตเจ้าอาวาส หลวงพ่อสุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อตุ้ม

ภาพที่ ๔.๑๖ พื้นที่ปิดทองอดีตเจ้าอาวาส หลวงพ่อสุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อตุ้ม

ส่งเสริมให้มีพื้นที่ให้มีความเรียบร้อยมีประวัติความเป็นนามีสิ่งที่เรียนรู้ได้ เตรียมสถานที่ต้อนรับ บริการ ดอกไม้ ธูปเทียนทอง สถานที่ให้เรียบร้อยเป็นที่อุ้มใจในการทำบุญ เป็นพื้นที่อยู่ในมณฑลวัดหนองขุนชาติเป็นพื้นที่สักการะสำหรับพ่อแม่พี่น้องประชาชน

๓) พื้นที่ทำบุญพระประจำวัน

ภาพที่ ๔.๑๗ พื้นที่ทำบุญพระประจำวัน

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญพระประจำวันเกิดทั้ง ๙ ปาง และให้มีพื้นที่ทำบุญเป็นการเพิ่มพื้นที่การทำส่งเสริมการท่องเที่ยว พื้นที่อยู่ภายในวัดหนองขุนชาติข้างรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

๔) พื้นที่ทำบุญพระร้อย

ภาพที่ ๔.๑๘ พื้นที่ทำบุญพระร้อย

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญพระร้อย โดยมีพระพุทธรูปไว้ให้เป็นสถานที่กราบไหว้บูชา มีพระปางต่าง ๆ นับร้อยองค์ พื้นที่อยู่ภายในวิหารพระร้อยวัดหนองขุนชาติ เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

๕) พื้นที่ทำบุญผ้าไตรอุปสมบทนาคหมู่

ภาพที่ ๔.๑๙ พื้นที่ทำบุญผ้าไตรอุปสมบทนาคหมู่

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญในกิจกรรมการอุปสมบทนาคหมู่ โดยมีผ้าไตรให้ได้ถวาย ทำบุญใช้สำหรับการอุปสมบท บวชพระภิกษุในพระพุทธศาสนา พื้นที่อยู่ภายในหน้าวิหารพระร้อย เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

๖) พื้นที่ทำบุญผ้าไตรอุปสมบทนาคหมู่

ภาพที่ ๔.๒๐ พื้นที่ทำบุญติดผ้าป่าลอยฟ้า

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญในกิจกรรมทอดผ้าป่า โดยมีเชือกสำหรับติดผ้าป่าไปยังยอด วิหาร เพื่อให้เป็นพื้นที่ทำบุญผ้าป่าลอยฟ้า พื้นที่อยู่ภายในหน้าวิหารพระร้อย เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

๗) พื้นที่ทำบุญผ้าไตรอุปสมบทนาคหมู่

ภาพที่ ๔.๒๑ พื้นที่ทำบุญถวายสังฆทาน

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญถวายสังฆทาน โดยการเตรียมพื้นที่ เตรียมสังฆทานไว้สำหรับในการทำบุญถวายสังฆทาน พื้นที่อยู่ข้างวิหารหลวงพ่อสุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อตุ้ม เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

๘) พื้นที่ทำบุญผ้าไตรอุปสมบทนาคหมู่

ภาพที่ ๔.๒๒ พื้นที่ทำบุญโลงศพ

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญโลงศพ โดยการเตรียมพื้นที่ เตรียมโลงศพไว้สำหรับการทำบุญ พื้นที่อยู่ข้างวิหารหลวงพ่อสุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อตุ้ม เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

๙) พื้นที่ทำบุญผ้าไตรอุปสมบทนาคหมู่

ภาพที่ ๔.๒๓ พื้นที่ทำบุญทอเสื่อ

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญทอเสื่อ โดยการเตรียมพื้นที่ เตรียมเตรียมอุปกรณ์ และผู้ชำนาญในการทอเสื่อไว้สำหรับการทำบุญ พื้นที่อยู่หลังวิหารหลวงพ่อสุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อตุ้ม เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

๑๐) พื้นที่ทำบุญบริจาคซื้อที่ดินถวายวัด

ภาพที่ ๔.๒๔ พื้นที่ทำบุญบริจาคซื้อที่ดินถวายวัด

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญบริจาคซื้อที่ดินถวายวัด โดยการเตรียมพื้นที่ เตรียมอุปกรณ์ ไว้สำหรับการทำบุญ พื้นที่อยู่ข้างมณฑลรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

๔.๑.๓.๓ แลงข่าวการจัดงานบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ประจำปี

๒๕๖๕

วันที่ ๑๑ ก.พ. ๒๕๖๕ ที่ ลานวัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี นายอลงกต วรกี รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี พร้อมด้วย นายเผด็จ นุ้ยปรี นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี นายณัฐพงศ์ อัครวิทย์ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี และนายวันชัย เกิดมีโภชน์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต ๒ ร่วมกันแถลงข่าวการจัดงานบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ประจำปี ๒๕๖๕ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี ร่วมกับ วัดหนองขุนชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดอุทัยธานี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันจัดงานระหว่างวันที่ ๑๓ - ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เพื่อส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีโบราณและประเพณีทางศาสนา โดยเฉพาะการอุปสมบทหนาคหู่ที่ได้มีการสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน พร้อมด้วย วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านท้องถิ่นของแต่ละชุมชนทั้ง ๘ อำเภอ ในจังหวัดอุทัยธานี เพื่อให้มีการอนุรักษ์และสืบทอดเป็นมรดกคนรุ่นหลัง โดยในปีนี้เป็นปีที่ ๑๒๒ ปี ของการจัดงานดังกล่าว

งานบุญเดือนสามในปีจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๓ - ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ รวม ๙ วัน ซึ่งจะมีพิธีการทำบุญประเพณีวิถีชาวอุไทย พิธีทำขวัญข้าวแม่โพสพ พิธีทำขวัญนาและอุปสมบทหมู่เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว พิธีเปิดงานและขบวนแห่นาค และการประกวดขบวนแห่สำหรับคาวหวาน สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีและวิถีวัฒนธรรมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง ๘ อำเภอ ๑๘ ขบวนยิ่งใหญ่ในวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ การแสดงความสามารถของเยาวชนและนักเรียน การละเล่นพื้นบ้าน และวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เพื่อสืบทอดงานบุญประเพณีวิถีชาวอุไทย ซึ่งเป็นเมืองเก่าของ จ.อุทัยธานีให้คงอยู่ต่อไป

ภาพที่ ๔.๒๕ แลงข่าวการจัดงานบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ประจำปี ๒๕๖๕

๔.๑.๓.๔ พิธีเปิดงานบุญเดือนสาม ประจำปี ๒๕๖๕

เปิดงานงานประเพณีบุญเดือนสาม สืบสานวิถีชาวอุไทย ประจำปี ๒๕๖๕ ประกวอด ขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี ๑๗ ขบวน ยิ่งใหญ่สวยงาม ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่หาชมยาก ที่บริเวณสนามหน้าเทศบาลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี นายจรเกียรติ รักพานิชมณี ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี เป็นประธานเปิดงาน บุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ประจำปี ๒๕๖๕ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี นายเผด็จ นุ้ยปรี นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี พร้อมด้วย นายชาดา ไทยเศรษฐ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุทัยธานี เขต ๒ ร่วมกับจังหวัดอุทัยธานี ส่วนราชการ สภาวัฒนธรรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง ๘ อำเภอ ได้ดำเนินการจัดงาน โดยมีการสืบสานการจัดงานประเพณีดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ ๑๒๒ เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

งานประเพณีงานบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย มีเอกลักษณ์โดดเด่นที่สะท้อนให้เห็นถึงความงดงามที่แฝงไปด้วยความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนแต่น่าสนใจ ซึ่งสามารถสัมผัสได้เฉพาะจังหวัดอุทัยธานี ด้วยเพราะวิถีชีวิตของคนอุทัยธานีที่สงบ เรียบร้อย แต่มีมนต์ขลัง เป็นอีกหนึ่งวิถีชีวิตที่คนเมืองใหญ่ต้องการ ถือเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมประเพณีที่เปิดบ้านรับนักท่องเที่ยว ด้วยวิถีของชาวอุไทย

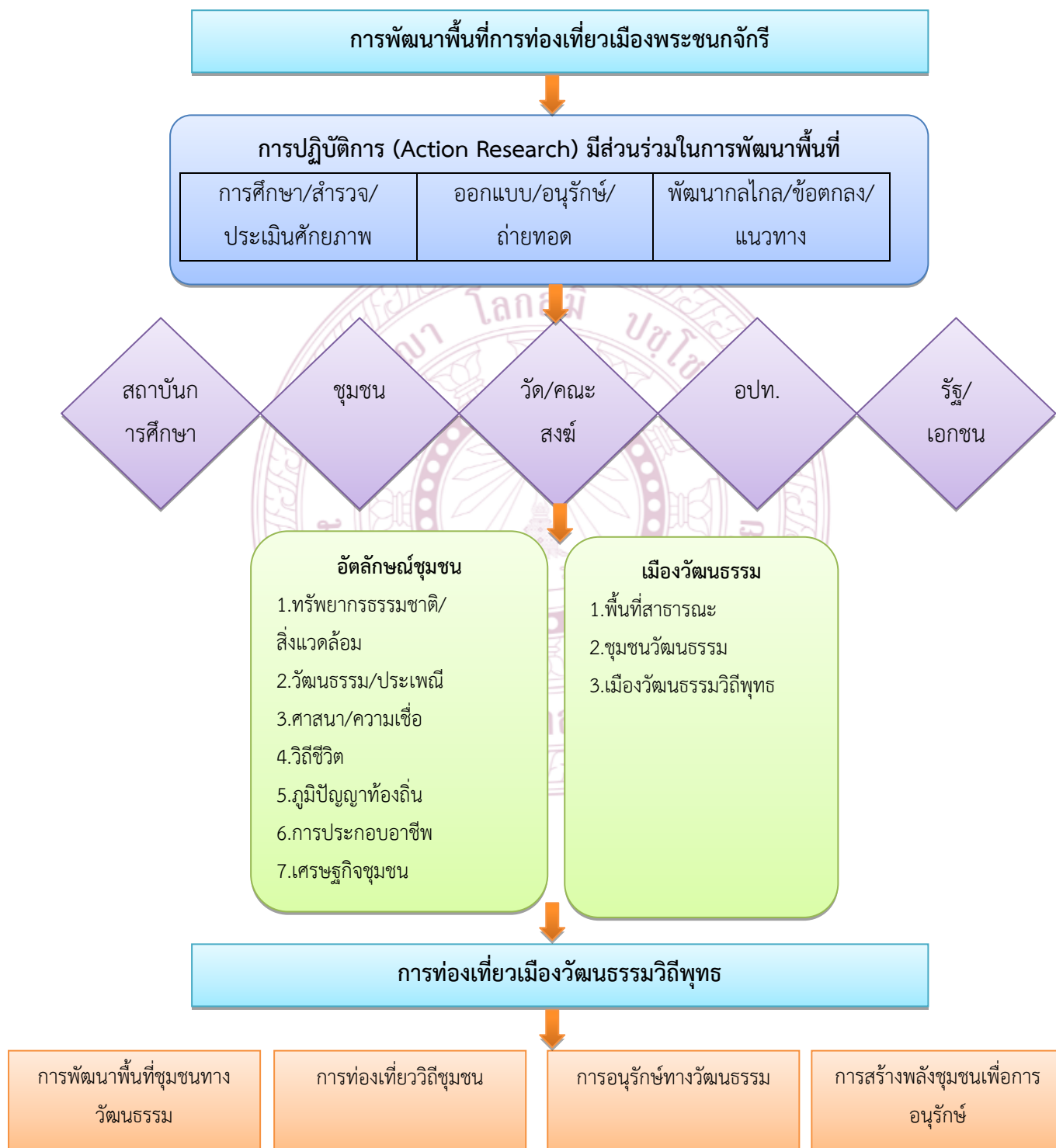

ภาพที่ ๔.๒๖ พิธีเปิดงานบุญเดือนสาม ประจำปี ๒๕๖๕

๔.๑.๔ องค์ความรู้จากการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรม

วิถีพุทธ

การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นว่า การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรี บ่งบอกให้เห็นถึงความสำคัญแห่งวิถีพุทธ ผสมผสานกับวิถีสังคมในท้องถิ่นที่สืบสานจากอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน จากศึกษาพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวิถีพุทธ ที่ส่งผลต่อการสร้างเมืองวัฒนธรรมวิถีพุทธอยู่ ๕ ประการ

๑. สถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษามีบทบาทในการให้การศึกษอบรมแก่บุคลากรในชุมชน ส่วนบทบาทที่สำคัญของชุมชนต่อสถาบันการศึกษาคือบทบาทในการมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา

๒. ชุมชน สมาชิกในชุมชนมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และมีระเบียบเป็นที่ยอมรับและยึดถือร่วมกัน เมื่อมีสมาชิกในชุมชนรวมกลุ่มกันจึงเกิดเป็นศูนย์กลางแห่งการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน เพื่อพัฒนาและจัดการตนเองให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชน

๓. วัด และคณะสงฆ์ พุทธศักรมด้านศาสนาของชาวชนบทและชาวเมืองในสังคมไทย วัดถือเป็นจุดศูนย์กลางการต่อการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และวัฒนธรรม มองได้จาก ประเพณี การบวช การทำบุญตักบาตร การร่วมพิธีกรรมทางศาสนาอื่นๆ และการไปวัดเพื่อฟังเทศน์

๔. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) การจัดการกิจกรรมกลุ่มสนใจเพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว งานกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน การจัดตั้งศูนย์เยาวชนสนามกีฬา หรือ ลานกีฬาเพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของเด็กและเยาวชน จัด/สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ แก่เด็กและเยาวชนจัดชมรมหรือกลุ่มกีฬาทลอดจนกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาทักษะและหลีกเลี่ยงยาเสพติด งานประเพณี ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การจัดกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม ศิลธรรม จัดงานประเพณี และส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณี และศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดการส่งเสริมเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลาย รวบรวมข้อมูลศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์

๕. ภาครัฐ และเอกชน รัฐบาลมีนโยบายที่กำหนดมิติด้านศาสนาร่วมแก้ไขปัญหาวิกฤติสังคมด้วยการส่งเสริมนำพลัง บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน) จึงเป็นหน่วยงานกลางที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

จากการนำ ๕ องค์ประกอบมารวมกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ๒ ประการ ได้แก่ ประการที่ ๑ อัตลักษณ์ชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม, วัฒนธรรม และประเพณี, ศาสนา และความเชื่อ, วิถีชีวิต, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การประกอบอาชีพ, เศรษฐกิจชุมชน ประการที่ ๒ เมืองวัฒนธรรม ได้แก่ พื้นที่สาธารณะ, ชุมชนวัฒนธรรม, เมืองวัฒนธรรมวิถีพุทธ ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเมืองวัฒนธรรมวิถีพุทธ คือ การขับเคลื่อนการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ เป็นการนำหลักธรรมคำสอนจากพระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของวัดและชุมชน มาเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของชุมชนพื้นที่ โดยสร้างความสมดุลการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ก่อให้เกิด การพัฒนาพื้นที่ชุมชนทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยววิถีชุมชน การอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม และการสร้างพลังชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ ก่อให้เกิดรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นโดยเกื้อหนุนกันไปทั้งด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการ และด้านด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๒ พัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๒.๑ กระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๒.๒ การพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๒.๓ กระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรี
วัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๒.๔ องค์ความรู้จากการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรม
วิถีพุทธ

๔.๒.๑ กระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ผลการศึกษากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยพบว่า เมืองพระชนกจักรี หรือจังหวัดอุทัยธานี มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมวิถีพุทธศึกษาอยู่ ๙ แหล่ง ดังนี้

๔.๒.๑.๑ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม

๔.๒.๑.๒ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดสังกัสรัตนคีรี

๔.๒.๑.๓ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดจันทาราม(ท่าซุง)

๔.๒.๑.๔ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดอุโปสถาราม(โบสถ์)

๔.๒.๑.๕ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดผาทั้ง

๔.๒.๑.๖ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดถ้ำเขาวง

๔.๒.๑.๗ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ

๔.๒.๑.๑ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม^{๕๔}

การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม ที่เป็น ช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้น ได้หลากหลายช่องทาง เช่น https://uthaithani.mots.go.th/news_view.php?nid=๔๒๔ เว็บไซต์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดอุทัยธานี <http://www.uthaithani.go.th/> วัดมณีสถิต กปิฏฐาราม เว็บไซต์จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น หรือสามารถสืบค้นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ได้อย่าง สะดวก ตลอดจนสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

^{๕๔} สัมภาษณ์, พระครูอุปัฏฐิตปริยัติโสภณ, วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.

รวมถึงที่พักได้อีกด้วย ราคาหรือค่านวณระยะทางในการเดินทางไปกลับได้เพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยว วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม

๑.๒) กระบวนการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม มีจุดขายที่สามารถวิเคราะห์ได้ในรูปแบบของวัดที่มีกลิ่นอายของความเป็นบ้านนอกในท่ามกลางธรรมชาติ อันร่มรื่น แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเก่าแก่ของจังหวัดอุทัยธานี ที่มีอายุถึง ๑๓๔ ปี อาทิ พระอุโบสถ พระประธานในพระอุโบสถ พระวิหาร พระปรารค์ห้ายอด หอพระไตรปิฎก หอระฆัง สระน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ และวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม ยังมีประเพณีที่สำคัญที่สืบทอดต่อๆ กันมาอีกกว่า ๖๐ ปี นั่นก็คือประเพณีทอดผ้าป่ากลางเมืองที่ถูกจัดขึ้นก่อนงานลอยกระทง หนึ่งคืน จึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวในการประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวยังวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม แห่งนี้

๑.๓) กระบวนการการให้ความรู้ กระบวนการการให้ความรู้ของวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม ตั้งอยู่ที่ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี มีชื่อเรียกโดยคนทั่วไปว่า วัดทุ่งแก้ว สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ปัจจุบันมีพระครูอุปัฏฐากปิฏฐาราม รองเจ้าคณะอำเภอทัพทัน เป็นเจ้าอาวาสและยังเป็นผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมณีสถิตกปิฏฐารามหรือวัดทุ่งแก้ว เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ

ประวัติของวัดวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม หรือวัดทุ่งแก้ว เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ โดยการสร้างโดยพระอาจารย์แย้ม ที่ท่านได้เดินทางไปปักกลดในบริเวณนั้น โดยมีชื่อว่าวัดมณีธุดงค์สงฆ์มูสิกาวาส เป็นที่ศรัทธาของพุทธศาสนิกชนโดยลำดับ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ก็ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา แต่ชาวบ้านในบริเวณนั้นกลับเรียกว่า วัดทุ่งแก้ว ด้วยเหตุผลที่บริเวณวัดมีกอไผ่เกิดขึ้นและมีความสงบรวมรื่นนั่นเอง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ออกตรวจเยี่ยมมณฑลฝ่ายเหนือ พบและได้เปลี่ยนชื่อจากวัดมณีธุดงค์สงฆ์มูสิกาวาส เป็นวัดทุ่งแก้ว ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) เจ้าคณะมณฑลนครสวรรค์ ซึ่งเป็นชาวจังหวัดอุทัยธานี จึงได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม และได้รับการยกขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖

ถาวรวัตถุที่สำคัญและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธ ได้แก่ พระอุโบสถ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ เป็นลักษณะทรงไทย โดยหน้าบันประดับลายปูนปั้น มีกำแพงแก้วล้อมรอบ พระประธานในพระอุโบสถ มีหน้าตัก ๕ ศอก หล่อจากทองเหลือง พระปรารค์ห้ายอด มีลักษณะก่ออิฐถือปูน ฐานกว้าง ๘ เมตร สูง ๑๖ เมตร ปั้นพระอิศวรทรงช้างเอราวัณ ๓ เศียรประจำไว้ไว้ในซุ้ม ทั้ง ๔ ทิศ ปั้นรูปยักษ์ ลิง กินนร รอบพระปรารค์ โดยมีลักษณะลดหลั่นกันเป็นฐาน ทั้งสิ้น ๕ ชั้น โดยภายในพระปรารค์ห้ายอด บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ไว้ให้พุทธศาสนิกชนได้กราบไหว้สักการบูชาด้วย สระน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ มีขนาดกว้าง ๑๔.๖๐ เมตร ยาว ๑๗.๔๐ เมตร ลึก ๗.๑๙ เมตร ก่อขอบสระเป็นอิฐ

ถือปูน เพื่อกรอุทิศเป็นสรณะนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์ มีคิลาลงยันต์คาถาอักษรขอม ปลุกเสกอาคมบรรจุไว้ตรงกลางสระ เพื่อให้ น้ำทั้งสระเป็นนํ้ามนต์ ทางราชการได้นำนํ้ามนต์ในสระนี้ไปรวมกับนํ้าศักดิ์สิทธิ์แหล่งอื่นๆ เพื่อเป็นนํ้าอภิเษกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ ๖ พ.ศ. ๓๔๕๔, รัชกาลที่ ๗ พ.ศ. ๒๔๖๘ และรัชกาลที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยลำดับ

๑.๔) กระบวนการการจัด กระบวนการจัดการของวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม โดยคณะทำงานประกอบเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ภายในวัด ภาครัฐ วิทยาลัยการ คณะกรรมการ ผู้มีจิตศรัทธา ที่ร่วมกันในการ บูรณะ ปฏิสังขรณ์ ให้เกิดความร่มรื่น สวยสดงดงาม

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม ที่ได้ดำเนินการไปเป็นบางส่วนที่จะรองรับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในสองกิจกรรมหลัก ประกอบด้วย กิจกรรมทอดผ้าป่ากลางเมืองที่มีการเน้นการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงลึกที่มากขึ้นมีการกำหนดการจัดงานในส่วนของวันเวลาอย่างชัดเจน เผยแผ่นงานทั้งทางตรงโดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว เดินบอกตามบ้านกลุ่มเป้าหมายส่งไลน์ และไลน์กลุ่มเชิญชวน ทางอ้อมโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์ อินเทอร์เน็ต เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

๔.๒.๑.๒ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดสังกัสรัตนคีรี^{๕๕}

การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดสังกัสรัตนคีรี ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้น ได้หลากหลายช่องทาง เช่น https://www.namsun.go.th/travel_detail.php?id=๑๖๘ เว็บไซต์องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำซึม <https://www.watportal.com/th/wat/region/detail/id/๓/iid/๒๐๘๑๐> เว็บไซต์วัดทั่วประเทศไทย <http://www.uthaithani.go.th/> วัดสังกัสรัตนคีรี เว็บไซต์จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้อย่างสะดวก ตลอดจนถึงสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานีแห่งนี้

^{๕๕} สัมภาษณ์, พระอธิการสิงห์ชัย ฐิตธมโม, ตำบลน้ำซึม อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.

๑.๒) กระบวนการการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดสังกัสรัตนคีรี มีจุดขายที่สามารถวิเคราะห์ได้ในรูปแบบของวัดที่มีกลิ่นอายของความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธที่มีศิลปะ ทั้งลายปูนปั้น มีศาสนสถานที่ถูกสร้างไว้ประดิษฐานสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดอุทัยธานีโดยเฉพาะ สิริมหามายากุฎาการ ที่ซึ่งเป็นประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง วิหารจีนที่ตั้งพระแม่กวนอิม ด้านบนเขายังมีพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกแห่งราชการที่ ๑ ที่ตั้งประทับไว้อยู่บนแท่นติดกับมณฑป สิริมหามายากุฎาการ กราบไหว้ระลึกนึกถึงท่าน สำหรับวัดสังกัสรัตนคีรี หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าวัดเขาสะแกกรัง ที่มีอายุดำรงอยู่ที่ยาวนานนับเป็นที่สำคัญอย่างมากเพราะนับได้ว่าเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดอุทัยธานี โดยมีหลวงพ่อพุทธมงคลศักดิ์สิทธิ์เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดอุทัยธานี ที่มีอายุ ประมาณ ๖๐๐ ถึง ๗๐๐ ปี ประดิษฐาน ณ วิหารดินบันไดขึ้นเขาสะแกกรัง และเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พุทธศาสนิกชนพุทธบริษัททั้งไกลใกล้ให้ความเคารพนับถือและยังจะเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวในการประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวยังวัดสังกัสรัตนคีรี แห่งนี้

๑.๓) กระบวนการทำให้ความรู้ การให้ความรู้ว่าชุมชนวัดสังกัสรัตนคีรี ซึ่งมีวัดเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน รอยพระพุทธรูปบาท ระฆังกว่า ๑๐๐ ปี ที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มณฑปทรงไทยสวยงามที่สร้างขึ้นมีชื่อว่า สิริมหามายากุฎาการ ที่ตั้งอยู่ปลายสุดของกระได ๔๔๔ ขั้นที่ได้ชื่อว่าสวยงามคู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดอุทัยธานี และในช่วงออกพรรษาจะมีการตักบาตรเทโว ที่พระภิกษุสงฆ์กว่า ๕๐๐ รูป เดินลงตามบันไดแห่งนี้ให้พุทธศาสนิกชนได้ใส่บาตรกัน เปรียบเหมือนตอนที่เสด็จดำเนินจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หลวงพ่อพุทธมงคลศักดิ์สิทธิ์ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดอุทัยธานี ที่มีอายุ ประมาณ ๖๐๐ ถึง ๗๐๐ ปี พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกแห่งราชการที่ ๑ ที่ตั้งประทับไว้อยู่บนแท่นติดกับมณฑป มีลักษณะเป็นรูปหล่อทองเหลืองขนาดสองเท่าขององค์จริง ในช่วงเดือนเมษายน ดอกสุพรรณิการ์ซึ่งเป็นดอกไม้ของจังหวัดอุทัยธานี บานพอดีก็จะมีการถวายสักการะ ซึ่งกำหนดพิธีในวันที่ ๖ เมษายน ของทุกปี และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม การให้ความรู้ชุมชนวัดสังกัสรัตนคีรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว มาเยือน ซึ่งธรรมชาติต้นไม้ บริเวณรอบภูเขา พร้อมกับบรรยากาศ ทิวทัศน์ที่สามารถดูภูมิทัศน์ตัวเมืองอุทัยธานีได้ทั้งหมด ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตา ของสภาพธรรมชาติ สันฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็น สัญลักษณ์ การให้ความรู้ชุมชนวัดสังกัสรัตนคีรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและ ถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา

ประเพณีตักบาตรเทโวโรหนะ ประเพณีตั้งโต๊ะหมู่บูชา ซึ่ง มีที่เดียวในประเทศไทย ประเพณีกราบรอยพระพุทธบาทและหลวงพ่อบุญมาคลศกดิ์สิทธิ์

๑.๔) กระบวนการการจัด กระบวนการจัดการของวัดสังกัสรัตนคีรี จัดการ การจัดการในการท่องเที่ยวของชุมชนวัดสังกัสรัตนคีรี มีการวางแผนโดยชุมชน มีการจัดสถานที่ในการค้าขาย สถานที่พักผ่อนตามบริเวณริม มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่นพื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบำรุง ส่วนพื้นที่การค้าขาย การจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนของบันได ภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นเป็นต้น

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดสังกัสรัตนคีรี ที่ได้ดำเนินการไปเป็นบางส่วนที่จะรองรับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในสองกิจกรรมหลัก ประกอบด้วย กิจกรรมตักบาตรเทโวโรหนะที่มีการเน้นการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงลึกที่มากขึ้น มีการกำหนดการจัดงานในส่วนของวันเวลาอย่างชัดเจน เผยแพร่ทางตรงโดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว เดินบอกตามบ้านกลุ่มเป้าหมายส่งไลน์ และไลน์กลุ่มเชิญชวน ทางอ้อมโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์ อินเทอร์เน็ต เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์ โดย องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีเป็นผู้บริหารจัดการกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๔.๒.๑.๓ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดจันทาราม^{๕๖}

การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดจันทาราม ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้น ได้หลากหลายช่องทาง เช่น <http://www.watthasung.com/wat/viewthread.php?tid=๒๗๔๘> เว็บไซต์วัดจันทาราม (วัดท่าซุง) <http://www.uthaithani.go.th/> วัดจันทาราม เว็บไซต์จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้อย่างสะดวก ตลอดจนยังสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานี แห่งนี้

^{๕๖} สัมภาษณ์, พระครูปลัดสมนึก สุธรรมนิรสโร, ตำบลน้ำซึม อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.

๑.๒) กระบวนการการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดจันทาราม มีจุดขายที่สามารถวิเคราะห์ได้ในรูปแบบของวัดที่มีกลิ่นอายของความเป็นวัฒนธรรมเชิงพุทธวิถีพุทธที่มีจุดขายอันเป็น อัตลักษณ์ คือ ฝึกกรรมฐานแบบมโนยิทธิ ที่มีการถ่ายทอดมาจาก หลวงปู่ปานวัดบางนมโค จนมีลูกศิษย์ลูกหามากมาย ที่มาประพฤติปฏิบัติธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถานที่สำคัญภายในวัดประกอบด้วยวิหาร ๑๐๐ เมตร เป็นที่ตั้งสรีระสังขารของหลวงพ่อพระราชมหายาน (ถาชีลิงดำ) ที่ลูกๆ หลานๆ ลูกศิษย์ที่เคารพรักในปฏิปทาข้อวัตรปฏิบัติของหลวงพ่อมากราบไหว้สักการบูชาคุณของครูบาอาจารย์เพื่อขอพรมากมาย ศาสนสถานภายในวัดที่สร้างและประดับตกแต่งอย่างสวยงามวิจิตรทางสถาปัตยกรรมลายไทยปั้นที่มีลงตัวทั้งภายในและภายนอก ปราสาททองคำ ที่สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ที่ทรงเสวยราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ที่ภายในและภายนอกประดับตกแต่งด้วยลวดลายและกระจกเป็นลายไทยที่สวยงามเหมือนเดินอยู่ในปราสาทราชวัง เลย์ทีเดียว ด้านบนประดิษฐานพระสูง ๘ ศอก ใ้ด้วย พระยืน ๓๐ ศอก ปางอุ้มบาตร วัจจนาเป็นที่ให้อาหารปลาภายใต้ธรรมชาติริมคลองที่สดชื่น ไปด้วยกลิ่นอายของความสงบร่มรื่น ทำให้นักท่องเที่ยวและนักปฏิบัติธรรมต่างเลือกที่จะมายังวัดจันทาราม แห่งนี้เป็นอันดับต้นๆ จึงสร้างรายได้ในการท่องเที่ยว แก่ชาวบ้าน และตลอดเส้นทางมายังวัดท่าซุงแห่งนี้

๑.๓) กระบวนการการให้ความรู้ กระบวนการการให้ความรู้วัดจันทาราม นับว่าวัดแห่งนี้เป็นศูนย์กลางแห่งสถาปัตยกรรมที่มีความสวยงามทางศิลปะลวดลายไทยประดับกระจกสุดตระการตา ที่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ อันประกอบด้วยหลักของความเชื่อความศรัทธา ที่มีการผสมผสานกันอย่างลงตัว เช่น การฝึกสมาธิด้วยมโนยิทธิ ข้อวัตรปฏิบัติ หลักธรรมข้อประพฤติตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่ผู้มาถือศีลปฏิบัติธรรม ต้องทำเพื่อฝึกจิตของตนเองให้สงบนั่นเอง

๑.๔) กระบวนการการจัด กระบวนการการจัดของวัดจันทาราม มีการบริหารจัดการในรูปแบบองค์กรโดยมูลนิธิ และคณะสงฆ์ ร่วมกันวางแผนมีการจัดสถานที่อย่างเป็นระเบียบ มีการแบ่งโซน เช่น โซนในการค้าขาย โซนสถานที่พักผ่อน โซนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โซนเยี่ยมชม สถานปัตยกรรม โซนทำบุญสังฆทาน โซนรับแขกเป็นต้น มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่นพื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบำรุง ส่วนพื้นที่การค้าขาย การจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนของเส้นทาง ถนน ภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นเป็นต้น

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดจันทาราม ได้ดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องเพราะวัดจันทารามหรือวัดท่าซุงนั้นเป็นวัดที่นักท่องเที่ยวทั่วประเทศให้การยอมรับว่ามีมีความสวยงามดังตามตระการ

ตาในเรื่องของสถาปัตยกรรม ที่ควรค่าแก่การมาเยี่ยมชมสักครั้งหนึ่ง กระบวนการพัฒนาจึงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางเส้นทางการเดินทางที่หน่วยงานราชการให้ความสำคัญขยายความกว้างออกเป็นถนนสี่เลน ศาสนสถานในวัดก็มีการดำเนินการปฏิสังขรณ์ ซ่อมบำรุงรักษาบูรณะใหม่อยู่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เชิงรุกก็จะมีโครงการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงลึกเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของวัดอยู่ตลอดเวลา มีการกำหนดการจัดงานหรือพิธีกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่โดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว ช่องทางไลน์เดี่ยวและกลุ่ม ผ่านระบบออนไลน์ เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

๔.๒.๑.๔ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดอุโบสถาราม^{๕๗}

การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดอุโบสถาราม ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้น ได้หลากหลายช่องทาง เช่น <https://www.paiduaykan.com/travel> เว็บไซต์ วิกิพีเดีย วัดอุโบสถาราม เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้อย่างสะดวก ตลอดจนถึงสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานี แห่งนี้

๑.๒) กระบวนการการตลาด^{๕๘} กระบวนการการตลาดของวัดอุโบสถาราม มีจุดขายที่สามารถวิเคราะห์ได้ในรูปแบบของวัดที่มีกลิ่นอายของความเป็นวัฒนธรรมเชิงพุทธ ที่มีจุดขายอันเป็นศาสนสถานภายในวัด เช่น ภาพจิตรกรรมในโบสถ์ มณฑปแปดเหลี่ยม ที่สร้างและประดับตกแต่งอย่างสวยงามวิจิตร ทางสถาปัตยกรรมลายไทยปั้นที่มีลวดลายทั้งภายในและภายนอก ภายในได้ธรรมชาติริมคลองที่สดชื่น ไปด้วยกลิ่นอายของความสงบร่มรื่น และตอนเช้าๆ สามารถใส่บาตรทางน้ำ ซึ่งเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสกับบรรยากาศที่หายากนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวและนักปฏิบัติธรรมต่างเลือกที่จะมายังวัดอุโบสถาราม แห่งนี้เป็นอันดับต้นๆ จึงสร้างรายได้ในการท่องเที่ยว แก่ชาวบ้านตลาดเช้า ลานสะแกกรังมิใช่น้อย

๑.๓) กระบวนการให้ความรู้ การให้ความรู้ที่ชุมชนวัดอุโบสถารามด้านประวัติศาสตร์ และสิ่งสำคัญภายในวัด วัดสร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. ๒๓๒๔ วางแผนผังเป็นฐานไพทียกสูง ก่ออิฐถือปูน หลากรูปแบบ สร้างเรียงไว้ทางทิศตะวันตก ด้านริมแม่น้ำเป็นแบบอย่างของการสร้าง

^{๕๗} สัมภาษณ์, พระครูอุเทศธรรมโมจิต, อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕

^{๕๘} สัมภาษณ์, นายจเร ศรีสุก, อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕

วัด ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายรัตนโกสินทร์ตอนต้นภายในพระอุโบสถมีพระพุทธรูปนั่ง หรือ พระพุทธรูปเจ้า ๕ องค์เป็นประธานมีจิตรกรรมฝาผนังเขียนเล่าเรื่องพุทธประวัติและเทพชุมนุมตามแบบ ประเพณีนิยมสมัยรัชกาลที่ ๓ ส่วนพระวิหารมีพระพุทธรูปยืน ๓ องค์เป็นประธาน มีจิตรกรรมฝาผนัง เขียนเล่าเรื่องพระอสีติมหาสาวก พระภิกษุสาวกผู้ใหญ่ ๘๐ รูปอสุภกรรมฐาน ๑๐ ซากศพในสภาพ ต่างๆ ซึ่งกำหนดเป็นอารมณ์กรรมฐาน ๑๐ อย่างพุทธประวัติและพระมาลัย แสดงถึงคตินิยมในเรื่อง พระสงฆ์พัฒนาขึ้นมาเทียบเท่าความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์และพระนิพพานรายละเอียดของภาพเป็นรูป บ้านเรือนเรือกลไฟการแต่งกายของผู้คนแบบตะวันตกที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ ๕ ไปแล้วส่วนผนังด้าน นอกด้านหน้าพระวิหารเขียนเป็นภาพเรื่อง นมัสการรอยพระพุทธรูปบาทสระบุรีเป็นประเพณีนิยมของ ประชาชนในกลุ่มน้ำภาคกลางที่ถือปฏิบัติทุกปีสืบต่อมาจากพระราชประเพณีของพระมหากษัตริย์สมัย กรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังมีมณฑปแปดเหลี่ยมสร้างต่อฐานไฟที่ด้านริมน้ำออกไปใช้เป็นที่ไว้ศพและ อัฐิพระครูสุนทรมุณี จันทร์อดีตเจ้าคณะจังหวัดแพะโบสถ์น้ำสร้างขึ้นในคราวรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๔๔ และใช้ประกอบพิธีกรรมชาวพุทธที่มีวิถีชีวิตเป็นชาวแพ และ หอประชุมอุทัยธรรมสภาสร้างด้วยไม้สักเป็นศาลาสักขนาดใหญ่ ๒ ชั้นใต้ถุนสูงชั้นล่างปูนชั้นบนทึบฝา ผนังเป็นเพี้ยมใช้เป็นหอสวดมนต์ศาลาการเปรียญและหมู่กุฏิพระสงฆ์

๑.๔) กระบวนการการจัด กระบวนการจัดการของวัดอุโปสถาราม มีการบริหารจัดการ ในรูปแบบโดยคณะสงฆ์ กรมศิลปกร ร่วมกันวางแผนมีการจัดสถานที่อย่างเป็นระเบียบ มีการ แบ่งโซน เช่น โซนในการค้าขาย โซนสถานที่พักผ่อน โซนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โซนเยี่ยมชม สถานปัตยกรรม โซนทำบุญสังฆทาน โซนรับแขกเป็นต้น มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่น พื้นที่บริเวณ วิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบำรุง ส่วนพื้นที่การค้าขาย การจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการ วางแผนในการพัฒนาส่วนของเส้นทาง ถนน ภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นเป็นต้น

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดอุโปสถาราม ได้ดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องเพราะวัดอุ โปสถาราม หรือวัดโบสถ์ นั้นเป็นวัดที่นักท่องเที่ยวทั่วประเทศให้การยอมรับว่ามีความสวยงาม สงดงาม ตระการตาในเรื่องของสถาปัตยกรรม ที่ควรค่าแก่การมาเยี่ยมชมสักครั้งหนึ่ง กระบวนการพัฒนาจึง เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางเส้นทางการเดินทางที่หน่วยราชการให้ความสำคัญขยายความกว้าง ออกเป็นถนนสี่เลน ศาสนสถานในวัดก็มีการดำเนินการปฏิสังขรณ์ ซ่อมบำรุงรักษาบูรณะใหม่อยู่อย่าง ต่อเนื่องตลอดเวลา เชิงรุกก็จะมีโครงการประชาสัมพันธ์เชิงลึกเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของวัดอยู่ ตลอดเวลา มีการกำหนดการจัดงานหรือพิธีกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่โดยใช้สื่อโฆษณา ประเภทใบปลิว ช่องทางไลน์เดี่ยวและกลุ่ม ผ่านระบบออนไลน์ เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

๔.๒.๑.๕ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดผาทั้ง^{๕๙}

การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดผาทั้ง ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้น ได้หลากหลายช่องทาง เช่น <https://travel.trueid.net/detail/jeNjIRDODP๔๕> เว็บไซต์ True วัดผาทั้ง เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้อย่างสะดวกโดยพิมพ์ว่า วัดผาทั้ง (หลวงพ่อด) ตลอดจนถึงสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานี แห่งนี้

๑.๒) กระบวนการการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดผาทั้ง มีจุดขายที่หลวงพ่อด ผ้าทอผ้าฝ้ายศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของกลุ่มแม่บ้านชาวอำเภอบ้านไร่ที่ถือได้ว่าความสวยงามเทียบได้กับราชินีผ้าฝ้าย เป็นงานสะท้อนวิถีชีวิตกลุ่มชนในท้องถิ่น ผ่านลวดลายผ้าฝ้าย วัฒนธรรมและอารยธรรมท้องถิ่นที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง และภายในบริเวณวัดยังมีกลิ่นอายของความเป็นวัฒนธรรมเชิงพุทธ ความเป็นธรรมชาติที่เรียบง่ายร่มรื่น และการเดินทางในท่ามกลางธรรมชาติซึ่งเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสกับบรรยากาศที่หายากนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวต่างเลือกที่จะมายังวัดผาทั้งแห่งนี้ ที่ได้ทั้งบุญแล้วยังสามารถเลือกซื้อผ้าฝ้าย สวยไปไว้ใช้สอยด้วย จึงสร้างรายได้ในการท่องเที่ยว แก่ชาวบ้าน ตลาดแหล่งจำหน่ายผ้าทอพื้นเมือง

๑.๓) กระบวนการการให้ความรู้ การให้ความรู้ว่าชุมชนวัดผาทั้ง ตั้งอยู่ที่ ๘๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลห้วยแห่ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ภายในบริเวณวัดมีความร่มรื่น ก่อนเข้าไปสักการะหลวงพ่อด ที่ด้านหน้าของทางเข้ามีรูปปั้นพญานาคสองข้างซ้ายขวา ที่ทอดยาวไปจนถึงลานด้านในที่ตั้งประดิษฐานหลวงพ่อดองค์ใหญ่ ซึ่งถ้าสังเกตจะเห็น มกร (มะกะระ) สัตว์ป่าหิมพานต์ตามตำนานชาวล้านนา ซึ่งเป็นศิลปะทางภาคเหนือกำลังกลืนกินตัวพญานาคอยู่ หลวงพ่อดวัดผาทั้ง เป็นพระพุทธรูปปางประทานพร ที่มีขนาดหน้าตักกว้าง ๒๓ เมตร สูง ๕๒ เมตร จัดเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับต้นๆ อีกแห่งหนึ่ง สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๔๐ โดยคณะศิษยานุศิษย์ของสมเด็จพระพุทธทาสภิกขุ (โต พรหมรังษี) และชาวบ้านรวมกันสร้างขึ้นโดยหันหน้าทางทิศตะวันออก

^{๕๙} สัมภาษณ์, พระมหาสมปอง กิตติปัญญา, ตำบลห้วยแห่ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

ประดิษฐ์ฐานโดดเด่นบนเนินเขา สามารถสังเกตเห็นได้จากระยะไกล เชื่อกันว่าองค์หลวงพ่อดำมีความศักดิ์สิทธิ์มาก เมื่อเดินทางไปถึงต้องไหว้พระหลวงพ่อดำก่อนเป็นอันดับแรก

กลุ่มผ้าทอ^{๖๐} อำเภอบ้านไร่ ถือเป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่สะท้อนวิถีชีวิต วัฒนธรรมและอารยธรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา ผ้าทอพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น แต่ละภาค จะมีรูปแบบของสีลวดลาย และกรรมวิธีการผลิตที่แตกต่างกันไป แม้ว่าจะผลิตขึ้นมาจากวัตถุดิบประเภทเดียวกัน กลุ่มผ้าทอผ้าฝ้าย อำเภอบ้านไร่ ถือเป็นแหล่งราชินีผ้าฝ้าย ผ้าของที่นี่ถักทอด้วยมือ เอกลักษณ์ของลายผ้าเป็นผ้าทอลายโบราณ มีความงดงามไม่มีที่ใดเหมือนจนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับประเทศปี ๒๕๔๖ และชุดเครื่องนอนก่อนวิวาห์ก็เคยได้รับรางวัลชนะเลิศระดับยูเนสโก เมื่อปี ๒๕๔๗ ลายผ้าสามารถอธิบายวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญา ของชุมชนได้เป็นอย่างดีปัจจุบันผ้าทอลายโบราณของ จ.อุทัยธานี สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นลาวครั้งอพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง และลาวเวียง ที่อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม มีลายพญานาค ลายขอ ลายรูปสัตว์ต่างๆ ฯลฯ ส่วนใหญ่นิยมทอผ้าฝ้ายไหมย้อมสีธรรมชาติ

๑.๔) กระบวนการการจัด^{๖๑} กระบวนการจัดการในการท่องเที่ยวของวัดผาทั้ง มีการวางแผนโดยชุมชน มีการจัดสถานที่ในการค้าขาย มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่นพื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบำรุง ส่วนพื้นที่การค้าขาย การจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนของบันได ภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นเป็นต้น

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดถ้ำเขาวง ได้ดำเนินการเป็นไปอย่างมีเครือข่ายในการดำเนินการหลายส่วน เช่น วัด คณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน วัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมทั้งคณะสงฆ์ และทุกภาคส่วน ซึ่งถือว่าร่วมกันเป็นเครือข่าย กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ หรือการเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน วัดเป็นสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดบริหารจัดการในเรื่องการปรับภูมิทัศน์ ประชาชนมีส่วนในการดูแลรักษา องค์การธุรกิจ การค้าขายมีการประสานงานกันมีการกำหนดการจัดงานหรือพิธีกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่โดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว ช่องทางไลน์เดียว

^{๖๐} สัมภาษณ์, นางปัญญา ขุนณรงค์, ตำบลห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๖๑} สัมภาษณ์, นายสมัย แสงทะตา, ตำบลห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

และกลุ่ม ผ่านระบบออนไลน์ เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

๔.๒.๑.๖ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดถ้ำเขาวง^{๒๒}

การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดถ้ำเขาวงที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้น ได้หลากหลายช่องทาง เช่น <https://travel.trueid.net/detail/jalEDXvKbxB> เว็บไซต์ True วัดถ้ำเขาวง เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้อย่างสะดวกโดยพิมพ์ว่า <http://www.painaidii.com/diary/diary-detail/๐๐๑๗๐๔/lang/th/> ตลอดจนยังสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่ หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะช่วยให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานี แห่งนี้

๑.๒) กระบวนการการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดถ้ำเขาวง มีจุดขายที่ตัววัดเป็นอาคาร ๔ ชั้น ออกแบบลักษณะเรือนไทย ยกใต้ถุน การออกแบบตกแต่งทั้งภายในและภายนอกมีความงดงามมาก ออกแบบลักษณะเรือนไทย ยกใต้ถุน การออกแบบตกแต่งทั้งภายในและภายนอกมีความงดงามมากห่างจากตัววัดไปทางด้านหลังจะมีถ้ำอยู่ประมาณ ๗ - ๘ ถ้ำ บางถ้ำเป็นที่นั่งวิปัสสนาสำหรับพระภิกษุ บางถ้ำเป็นถ้ำค้างคาวและบางถ้ำก็มีหินงอกหินย้อยให้ชมกัน นอกจากนี้ระหว่างทางเดินที่จะขึ้นไปชมถ้ำจะมีน้ำตกเทียมที่มีความสวยงามเป็นธรรมชาติมากอีกด้วย และภายในบริเวณวัดยังมีกลิ่นอายของความเป็นวัฒนธรรมเชิงพุทธ ความเป็นธรรมชาติที่เรียบง่ายร่มรื่น และการเดินทางในท่ามกลางธรรมชาติซึ่งเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสกับบรรยากาศที่หาอย่างนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวต่างเลือกที่จะมาจังหวัดแห่งนี้ ที่ได้ทั้งบุญแล้วยังสามารถถือศิลปปฏิบัติธรรม สรรวมกาย วาจาใจ ให้สงบภายใต้ธรรมชาติ

๑.๓) กระบวนการให้ความรู้ การให้ความรู้การท่องเที่ยวของชุมชนวัดถ้ำเขาวงสำหรับวัดถ้ำเขาวง ตั้งตระหง่านอย่างสวยงามห่างตัวอำเภอบ้านไร่ ๓๒ กิโลเมตร ศาลาของวัดปลูกสร้างลักษณะเรือนไทยโบราณ บริเวณต้นเขา โดยมีธรรมชาติท่ามกลางขุนเขาล้อมรอบ ทางเขาวัดต้องข้ามสะพานไม้จึงเป็นจุดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวชอบถ่ายรูปและศึกษาธรรมชาติกัน

^{๒๒} สัมภาษณ์, พระครูภาวนาพิลาส, ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม

๑.๔) กระบวนการการจัด กระบวนการจัดการในการท่องเที่ยวของวัดผาทั้ง มีการวางแผนโดยชุมชน มีการจัดสถานที่ในการค้าขาย มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่นพื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบำรุง ส่วนพื้นที่การค้าขาย การจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนของบ้านไผ่ ภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นเป็นต้น ศาลาของวัดถ้ำเขาวง จะเป็นส่วนที่ใช้งานตามปกติ สำหรับพุทธศาสนิกชนประกอบพิธีตามศาสนา สามารถมองลอดหน้าต่างไปเห็นทิวทัศน์อันสวยงาม พระพุทธบาททองคำจริง จะอยู่บริเวณยอดเขา ห่างจากศาลาไปอีกประมาณ ๑ กิโลเมตร^{๖๓}

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดถ้ำเขาวง ได้ดำเนินการเป็นไปอย่างมีเครือข่ายในการดำเนินการหลายส่วน เช่น วัด คณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน วัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมทั้งคณะสงฆ์ และทุกภาคส่วน ซึ่งถือว่าร่วมกันเป็นเครือข่าย กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ หรือการเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน วัดเป็นสถานที่ดูแล องค์การบริหารส่วนจังหวัดบริหารจัดการในเรื่องการปรับภูมิทัศน์ ประชาชนมีส่วนในการดูแลรักษา องค์การธุรกิจ การค้าขายมีการประสานงานกันมีการกำหนดการจัดงานหรือพิธีกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่โดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว ช่องทางไลน์เดียว และกลุ่ม ผ่านระบบออนไลน์ เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

๔.๒.๑.๗ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ^{๖๔}

การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดหนองขุนชาติ ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้น ได้หลากหลายช่องทาง เช่น <https://thai.tourismthailand.org/> เว็บไซต์ ททท. พิมพ์วัดหนองขุนชาติ เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้อย่างสะดวกโดยพิมพ์ว่า ตลอดจนถึงสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการ

^{๖๓} สัมภาษณ์, นายพินิจ ดั่งงพิบูลย์, ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๖๔} สัมภาษณ์, พระราชอุทัยโสภณ, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

ท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยว เพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานี แห่งนี้

๑.๒) กระบวนการการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดหนองขุนชาติเป็นวัดเก่าแก่มียาวกว่า ๒๑๙ ปี สร้างโดยประมาณใน พ.ศ. ๒๓๖๔ โดย ขุนสนิทและชาวบ้านร่วมกันสร้างใช้ชื่อตามผู้สร้างวัดว่า วัดสนิทธรรมาราม และมีการเปลี่ยนชื่อเป็น วัดหนองสรวง และเปลี่ยนกับมาใช้วัดหนองขุนชาติ มีจุดขายที่วัดเป็นที่มีอายุยาวนาน มีศาสนสถานต่างๆ ภายในวัดที่ สวยงาม เก่าแก่ควรค่าแก่การเคารพบูชา โดยเฉพาะ วิหารแบบจตุรมุข หลังคาทรงเหลี่ยม สูง ๒๔ เมตร ประดิษฐานรูปเหมือนอดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ คือ หลวงพ่อสุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อต๋ม จะมีงานบุญประเพณีของวัดคือ งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ที่ถูกจัดขึ้นในเดือนสาม เพราะสืบเนื่องมาจากวัดหนองขุนชาติเป็นวัดเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานวัดหนึ่งของจังหวัดอุทัยธานี โดยสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณ พ.ศ. ๒๓๖๔) ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาราว พ.ศ. ๒๔๔๓ วัดได้มีการจัดงานประเพณีที่จัดขึ้นกันมาสืบเนื่องเป็นประจำทุกปี นับจากเดิมที่อำเภอหนองฉาง หัวเมืองเก่าในอดีตของจังหวัดอุทัยธานี ภายในวัดมีมณฑปซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปบาทจำลอง โดยจะมีการจัดงานนมัสการพระพุทธรูปบาทจำลอง ในวันขึ้น ๑๒ ค่ำ ถึง วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๓ เป็นประจำทุกปี ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าจัดตั้งแต่ ก่อนได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือได้จัดงานตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ดังนั้นจึงนับตั้งแต่ปีที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๔๓ เป็นต้นมา นับได้เป็นปีที่ ๑๒๓ ทำให้ก่อเกิดวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดใจของชุมชนที่กระทำสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน

พิพิธภัณฑสถานวัดหนองขุนชาติ พิพิธภัณฑสถานมีจุดกำเนิดจากความตั้งใจดีของคณะอาจารย์อาวุโสหลายท่านในอำเภอหนองฉางและท่านเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ พระราชอุทัยโสภณ ได้เกิดความคิดร่วมกันว่าในปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ ๖๐ ปีทางวัดและชุมชนน่าจะทำพิพิธภัณฑสถานขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและรวบรวมประวัติศาสตร์ของอำเภอหนองฉาง ที่มีมายาวนานให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เมื่อได้ความคิดนี้แล้วหลายฝ่ายจึงช่วยกัน จนเกิดเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ในที่สุด เริ่มแรกนั้นทางวัดและคณะอาจารย์ได้ช่วยกันประชาสัมพันธ์ ทั้งทางวิทยุชุมชน หอกระจายเสียง และบอกแก่ผู้ที่มาทำบุญที่วัดหนองขุนชาติ ให้นำสิ่งของมาบริจาคเพื่อทำพิพิธภัณฑสถาน ไม่นานก็มีผู้สนใจเข้าร่วมบริจาคของ จากชั้นที่ ๑ เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันมีถึง ๓,๐๐๐ ชิ้น ทางคณะอาจารย์ได้ทำทะเบียนและจัดซื้อผู้บริจาค วันเดือนปี เป็นหลักฐานทั้งหมด และวัดหนองขุนชาติได้มอบสถานที่ชั้นสองของศาลาการเปรียญซึ่งไม่ได้ใช้งานให้ ทั้งสิ่งของจัดแสดงและสถานที่จึงพร้อมสรรพสำหรับพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้

๑.๓) กระบวนการการให้ความรู้ การให้ความรู้การท่องเที่ยวของชุมชนวัดหนองขุนชาติเป็นวัดเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานวัดหนึ่งของจังหวัดอุทัยธานี ไม่มีหลักฐานแสดงวันเดือน

ปีที่ก่อสร้าง สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณ พ.ศ. ๒๓๖๔) ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาราว พ.ศ. ๒๔๔๓ วัดได้มีการจัดงานประเพณีที่จัดขึ้นกันมาสืบเนื่องเป็นประจำทุกปี นับจากเดิมที่อำเภอหนองฉาง หัวเมืองเก่าในอดีตของจังหวัดอุทัยธานี ภายในวัดมีมณฑป ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปบาทจำลอง โดยจะมีการจัดงานนมัสการพระพุทธรูปบาทจำลอง ในวันขึ้น ๑๒ ค่ำ ถึง วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๓ เป็นประจำทุกปี ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าจัดตั้งแต่ ก่อนได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือได้จัดงานตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ดังนั้นจึงนับตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๔๓ เป็นต้นมา นับได้เป็นปีที่ ๑๒๓ ทำให้ก่อเกิดวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดใจของชุมชนที่กระทำสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีและส่วนราชการ ได้เล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดใจนี้ จึงได้เข้ามาสืบสานด้วยการบรรจุนามบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ไว้ในแผนการจัดงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมืองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีเป็นประธานจัดงานร่วมกับวัดหนองขุนชาติ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

กระบวนการท่องเที่ยว “งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย” ดังนี้ การสักการะปิดทองรอยพระพุทธรูปบาทจำลองในมณฑป การไหว้พระประธานภายในอุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปชินสีห์จำลอง พิพิธภัณฑที่ท้องถื่นวัดหนองขุนชาติ

๑.๔) กระบวนการการจัด^{๒๕} กระบวนการจัดการในการท่องเที่ยวของวัดหนองขุนชาติ มีการวางแผนโดยชุมชน มีการจัดสถานที่ในการค้าขาย มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่นพื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบำรุง ส่วนพื้นที่การค้าขายการจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนต่างๆ ภายในบริเวณวัดโดยมีการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นเป็นต้น

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดหนองขุนชาติ ได้ดำเนินการเป็นไปอย่างมีเครือข่ายในการดำเนินการหลายส่วน เช่น วัด คณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน วัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมทั้งคณะสงฆ์ และทุกภาคส่วน ซึ่งถือว่าเป็นร่วมกันเป็นเครือข่าย กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ หรือการเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน วัดเป็นสถานที่ดูแล องค์การบริหารส่วนจังหวัดบริหารจัดการในเรื่องการปรับปรุงภูมิทัศน์ ประชาชนมีส่วนในการดูแลรักษา องค์การธุรกิจ การค้าขายมีการประสานงานกันมีการกำหนดการจัดงานหรือพิธีกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่โดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว ช่องทางไลน์เดียว

^{๒๕} สัมภาษณ์, นางสมคิด เมธาวิรัตน์, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

และกลุ่ม ผ่านระบบออนไลน์ เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

๔.๒.๒ การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ผลการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยมีการแจกแบบประเมินทั้ง แบบ On-Site และแบบ Online แก่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ ราย มีผู้ตอบแบบประเมิน จำนวน ๔๐๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ โดยผู้วิจัยและคณะใช้โปรแกรม SPSS V ๒๐ ในการแปลงผลข้อมูล ได้ดังนี้

๑) ข้อเท็จจริงของเรื่องที่ศึกษา

ผลการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ สามารถนำเสนอข้อเท็จจริงของเรื่องที่ศึกษา ดังนี้ ความเป็นมาของ “งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย”

วัดหนองขุนชาติเป็นวัดเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานวัดหนึ่งของจังหวัดอุทัยธานี ไม่มีหลักฐานแสดงวันเดือนปีที่ก่อสร้าง สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณ พ.ศ. ๒๓๖๔) ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาราว พ.ศ. ๒๔๔๓ วัดได้มีการจัดงานประเพณีที่จัดขึ้นกันมาสืบเนื่องเป็นประจำทุกปี นับจากเดิมที่อำเภอหนองฉาง หัวเมืองเก่าในอดีตของจังหวัดอุทัยธานี ภายในวัดมีมณฑปซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลอง โดยจะมีการจัดงานนมัสการพระพุทธรูปจำลอง ในวันขึ้น ๑๒ ค่ำ ถึง วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๓ เป็นประจำทุกปี ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าจัดตั้งแต่ก่อนได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือได้จัดงานตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ดังนั้นจึงนับตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๔๓ เป็นต้นมา นับได้เป็นปีที่ ๑๒๓ ทำให้ก่อเกิดวัฒนธรรมประเพณีที่งดงามของชุมชนที่กระทำสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีและส่วนราชการ ได้เล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีที่งดงามนี้ จึงได้เข้ามาสืบสานด้วยการบรรจุงานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ไว้ในแผนการจัดงาน

ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยเมืองการบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีเป็นประธานจัดงานร่วมกับ
วัดหนองขุนชาติ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ส่วนที่ ๑ ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล

ตารางที่ ๔.๑๓ ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล

ลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	๑๖๓	๔๐.๘
	หญิง	๒๓๗	๕๙.๓
	รวม	๔๐๐	๑๐๐
อายุ			
	ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๗๘	๑๙.๕
	๒๐ - ๓๕ ปี	๙๘	๒๔.๕
	๓๖ - ๕๐ ปี	๘๖	๒๑.๕
	๕๐ ปีขึ้นไป	๑๓๘	๓๔.๕
	รวม	๔๐๐	๑๐๐
สถานภาพ			
	โสด	๑๕๕	๓๘.๘
	สมรส	๑๖๘	๔๒.๐
	หม้าย / หย่า / ร้าง	๗๖	๑๙.๐
	รวม	๔๐๐	๑๐๐
การศึกษา			
	ต่ำกว่าประถมศึกษา	๑	๐.๓
	ประถมศึกษา	๒	๐.๕
	มัธยมศึกษาตอนต้น	๖	๑.๕
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	๒๒๕	๕๖.๓
	ปริญญาตรี	๙๔	๒๓.๕
	สูงกว่าปริญญาตรี	๗๒	๑๘.๐
	รวม	๔๐๐	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑๓ (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๔๐	๑๐.๐
พนักงานบริษัท	๖๔	๑๖
ธุรกิจส่วนตัว	๗๐	๑๗.๕
นักเรียน / นักศึกษา	๑๕๑	๓๗.๘
รับจ้างทั่วไป	๔๒	๑๐.๕
เกษตรกร	๒๘	๗.๐
อื่น (โปรดระบุ)	๕	๑.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐
รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๒๓๒	๕๘.๐
๑๐,๐๐๐ – ๒๐,๐๐๐ บาท	๙๔	๒๓.๕
๒๐,๐๐๑ – ๓๐,๐๐๐ บาท	๖๒	๑๕.๕
มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท	๑๒	๓.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
ภูมิลำเนา		
ภายในจังหวัดอุทัยธานี	๓๑๗	๗๙.๓
ภายนอกจังหวัดอุทัยธานี	๘๓	๒๐.๘
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน / นักศึกษา มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท มีภูมิลำเนาภายในจังหวัดอุทัยธานี

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๑๔ ลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ให้ข้อมูล

ลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ภาค		
ภาคกลาง	๓๑๔	๗๘.๕
ภาคเหนือ	๕๕	๑๓.๘
ภาคตะวันออก	๒๔	๖.๐
ภาคอีสาน	๗	๑.๘
รวม	๔๐๐	๑๐๐
แหล่งได้รับข้อมูล		
เพื่อน /ญาติ	๑๑๔	๒๘.๕
หนังสือพิมพ์ / นิตยสาร / คู่มือท่องเที่ยว	๒๐	๕.๐
โทรทัศน์ / วิทยุ	๑๕๙	๓๙.๘
อินเทอร์เน็ตบริษัททัวร์	๑๐๗	๒๖.๘
รวม	๔๐๐	๑๐๐
พาหนะ		
รถยนต์ส่วนตัว	๒๗๖	๖๙.๐
รถเช่า	๑๒๔	๓๑.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
ค่าใช้จ่าย		
น้อยกว่า ๑,๐๐๐ บาท	๑๐๒	๒๕.๕
๑,๐๐๐ – ๓,๐๐๐ บาท	๒๔๓	๖๐.๘
๓,๐๐๑ – ๕,๐๐๐ บาท	๔๕	๑๑.๓
มากกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๑๐	๒.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐
จุดประสงค์		
เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	๑๘๓	๔๕.๘
เพื่อศึกษาวัฒนธรรมประเพณี	๒๑๗	๕๔.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑๔ (ต่อ)

ลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
รวม	๔๐๐	๑๐๐
เหตุผล		
ใกล้ที่พัก	๒๒๔	๕๖.๐
ความน่าสนใจของกิจกรรมภายในงาน	๑๒๘	๓๒.๐
เส้นทางมายังสถานที่จัดงานสะดวก	๒๑	๕.๓
เพื่อน / คนรู้จักชักชวน	๒๖	๖.๕
การประชาสัมพันธ์และข่าวสาร	๑	.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐
การเดินทางมาร่วมงานประเพณี		
เดินทางมาคนเดียว	๕๑	๑๒.๘
ครอบครัว	๑๖๔	๔๑.๐
กลุ่มเพื่อน	๑๘๕	๔๖.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐
กิจกรรม		
ศึกษาความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น	๑๓๖	๓๔.๐
ชมโบราณสถาน / โบราณวัตถุ	๘๗	๒๑.๘
เยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง	๑๐	๒.๕
รับประทานอาหาร	๑๕๗	๓๙.๓
ซื้อของฝาก / ของที่ระลึก	๑๐	๒.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐
การพัก		
ไม่พักค้างคืน	๒๕๖	๖๔.๐
พักค้างคืน	๑๔๔	๓๖.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
ความประทับใจ		
ประทับใจ	๔๐๐	๑๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑๔ (ต่อ)

ลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
แนะนำ		
แนะนำ	๔๐๐	๑๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ภาคกลาง ได้รับข้อมูลจาก โทรทัศน์/วิทยุ เดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนตัว มีค่าใช้จ่าย ๑,๐๐๐ – ๓,๐๐๐ บาท เพื่อศึกษาวัฒนธรรมประเพณี เพราะใกล้ที่พัก มากับกลุ่มเพื่อน และมีการเดินทางไปท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวอื่นในจังหวัดอุทัยธานีด้วย ส่วนมีกิจกรรมเพื่อรับประทานอาหาร ไม่พักค้างคืน มีความประสงค์จะมาท่องเที่ยวอีกและจะแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวด้วย

๒) ความคิดเห็นจากการเก็บข้อมูล

ผลการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.
การให้บริการ		
๑. ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน	๔.๔๒	๐.๖๙
๒. ที่พักเพียงพอและเหมาะสม	๓.๙๕	๐.๖๖
๓. ร้านอาหารและเครื่องดื่มสะอาด และเพียงพอ	๔.๒๖	๐.๗๑
๔. ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีเพียงพอ	๔.๑๐	๐.๘๓
๕. ห้องนำห้องสุขาในสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด/เพียงพอ/สะดวกต่อการใช้งาน	๔.๑๘	๐.๗๘
รวม	๔.๑๘	๐.๕๔

ตารางที่ ๔.๑๕ (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.
สถานที่ในการจัดงาน		
๖. การเดินทางมายังสถานที่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก	๔.๔๐	๐.๖๙
๗. การเดินทางมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน	๔.๔๖	๐.๗๒
๘. มีการจัดสถานที่เพื่อใช้พักผ่อนบริเวณสถานที่แหล่งท่องเที่ยว	๔.๓๖	๐.๘๒
๙. ความสะอาดของสถานที่แหล่งท่องเที่ยว	๔.๓๓	๐.๗๓
๑๐. จอดรถมีความเพียงพอและเหมาะสม	๔.๕๓	๐.๖๖
๑๑. ความปลอดภัยภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	๔.๕๓	๐.๗๒
๑๒. มีสถานที่ให้บริการด้านอื่นๆ เพียงพอ (ร้านซักรีด ธนาคาร ตู้ ATM เป็นต้น)	๔.๔๔	๐.๖๕
๑๓. สาธารณูปโภคต่างๆ มีความเหมาะสม (ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น)	๔.๔๓	๐.๖๙
รวม	๓.๘๘	๐.๕๓
การส่งเสริมการตลาด		
๑๔. มีกิจกรรมเสริมอื่นๆ ที่น่าสนใจภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	๔.๒๘	๐.๕๗
๑๕. ของที่ระลึกแสดงถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น	๔.๔๕	๐.๖๕
๑๖. มีเจ้าหน้าที่นำเที่ยวภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	๔.๓๖	๐.๗๑
๑๗. การโฆษณาประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง	๓.๙๙	๐.๗๓
รวม	๔.๒๘	๐.๕๗
บุคลากร		
๑๘. คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความสุภาพและเป็นมิตร	๓.๘๑	๐.๘๔
๑๙. คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความรวดเร็ว	๓.๗๙	๐.๙๒
๒๐. คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ	๔.๓๔	๐.๗๒
๒๑. คนในพื้นที่ให้คำแนะนำ และตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน	๓.๙๔	๐.๙๓
๒๒. คนในพื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่แหล่งท่องเที่ยว	๔.๕๓	๐.๖๖
๒๓. มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง	๔.๕๑	๐.๗๒
รวม	๔.๑๕	๐.๕๘

ตารางที่ ๔.๑๕ (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.
สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ		
๒๔. สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี	๔.๒๓	๐.๙๕
๒๕. สภาพอากาศเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว	๓.๙๒	๐.๘๘
๒๖. อากาศสดชื่น และไม่มีมลพิษ	๓.๙๒	๐.๘๘
รวม	๓.๙๘	๐.๕๔

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแยกย่อยออกเป็น ๕ ด้าน คือ ด้านการให้บริการ ด้านสถานที่ในการจัดงาน ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๑) **ด้านการให้บริการ** โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน ร้านอาหารและเครื่องดื่มสะอาด และเพียงพอ ห้องนำห้องสุขาในสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด/เพียงพอ/สะดวกต่อการใช้งาน ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีเพียงพอ ที่พักเพียงพอและเหมาะสม เรียงตามลำดับ

๒) **ด้านสถานที่ในการจัดงาน** โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจใน สถานที่จัดรถมีความเพียงพอและเหมาะสม ความปลอดภัยภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน มีสถานที่ให้บริการด้านอื่นๆ เพียงพอ (ร้านซักรีด ธนาคาร ตู้ ATM เป็นต้น) สาธารณูปโภคต่างๆ มีความเหมาะสม (ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น) การเดินทางมายังสถานที่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก มีการจัดสถานที่เพื่อใช้พักผ่อนบริเวณสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ความสะอาดของสถานที่แหล่งท่องเที่ยวเรียงตามลำดับ

๓) **ด้านการส่งเสริมการตลาด** โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในของที่ระลึกแสดงถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น มีเจ้าหน้าที่นำเที่ยวภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมเสริมอื่นๆ ที่น่าสนใจภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว การโฆษณาประชาสัมพันธ์หลายช่องทางเรียงตามลำดับ

๔) **ด้านบุคลากร** โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๕ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในคนในพื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่แหล่งท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ คนในพื้นที่ให้คำแนะนำ และตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความสุภาพและเป็นมิตร คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความรวดเร็วเรียงตามลำดับ

๕) **ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ** โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในสถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี สภาพอากาศเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว อากาศสดชื่น และไม่มีมลพิษเรียงตามลำดับ

๓) กระบวนการพัฒนาที่ดำเนินการ

ผลการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ สามารถนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว ดังนี้

ส่วนที่ ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.
คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม		
๑. ควรพัฒนาเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิต	๓.๖๙	๐.๗๐
๒. ควรพัฒนาการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง	๔.๔๕	๐.๗๓
๓. ควรพัฒนาและอนุรักษ์ความงามทางศิลปวัฒนธรรมที่สร้างความประทับใจต่อผู้ที่พบเห็น	๔.๓๘	๐.๗๒

ตารางที่ ๔.๑๖ (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.
คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม		
๔. ควรพัฒนาการถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างต่อเนื่อง	๔.๕๖	๐.๖๘
๕. ควรสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี	๔.๓๓	๐.๗๕
รวม	๔.๒๘	๐.๕๗
การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว		
๑. ควรพัฒนาการจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว	๓.๘๒	๐.๙๒
๒. ควรกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ให้มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัย	๓.๖๙	๐.๖๙
๓. ควรกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและหรือฤดูกาล	๔.๔๔	๐.๖๖
๔. ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ	๔.๔๐	๐.๗๐
๕. ควรมีการจัดการด้านการติดตามและการ ประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	๔.๔๑	๐.๖๙
รวม	๔.๑๕	๐.๔๗
กิจกรรมท่องเที่ยว		
๑. ควรมีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	๔.๓๕	๐.๗๒
๒. ควรมีการให้ความรู้และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว เพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	๓.๗๖	๐.๗๗
๓. ควรประสานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยว	๓.๗๐	๐.๙๗
รวม	๓.๙๓	๐.๘๘

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแยกย่อยออกเป็น ๓ ด้าน คือ ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว

๑) ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นควรพัฒนาการถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างต่อเนื่อง ควรพัฒนาการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง ควรพัฒนาและอนุรักษ์ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมที่สร้างความประทับใจต่อผู้พบเห็น ควรสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีควรพัฒนาเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิตเรียงตามลำดับ

๒) ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๕ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นควรกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและหรือฤดูกาล ควรมีการจัดการด้านการติดตามและการ ประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ ควรพัฒนาการจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ควรกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ให้มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัยเรียงตามลำดับ

๓) ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นควรมีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควรมีความรู้และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว เพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควรประสานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยวเรียงตามลำดับ

๔.๒.๓ กระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรี วัฒนธรรมวิถีพุทธ

ผลการศึกษาเพื่อบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วยเขตอำเภอหนองฉาง ๑) เทศบาลหนองฉาง ๒) บริเวณชุมชนหนองสรวง วัดหนองขุนชาติ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวในชุมชนโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน ภาครัฐ เทศบาล ประชาชน และวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม งานประเพณี

บุญเดือนสาม ที่จัดขึ้นที่วัดหนองขุนชาติสืบเนื่องกันมาเป็นประจำทุกปี ผู้วิจัยและคณะ จึงนำมาเสนอ
งานวิจัยจากผลของผลการศึกษา ได้ดังนี้

๑. งานบุญเดือนสาม^{๖๖}

วัดหนองขุนชาติได้มีการจัดงานประเพณีที่จัดขึ้นกันมาสืบเนื่องเป็นประจำทุกปี นับจาก
เดิมที่อำเภอหนองฉาง หัวเมืองเก่าในอดีตของจังหวัดอุทัยธานี ภายในวัดมีมณฑปซึ่งเป็นที่ประดิษฐาน
พระพุทธรูปจำลอง โดยจะมีการจัดงานนมัสการพระพุทธรูปจำลอง ในวันขึ้น ๑๒ ค่ำ ถึง วันแรม ๕
ค่ำ เดือน ๓ เป็นประจำทุกปี ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าจัดตั้งแต่ ก่อนได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือได้
จัดงานตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ดังนั้นจึงนับตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ.
๒๔๔๓ เป็นต้นมา นับได้เป็นปีที่ ๑๒๒ ทำให้ก่อเกิดวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดของชุมชนที่กระทำสืบ
ต่อกันมาอย่างยาวนาน

วัดหนองขุนชาติ เชิญชวนร่วมงานประเพณี “บุญเดือนสาม สืบสานประเพณี วิถี
ชาวอุไทย” ประจำปี ๒๕๖๕ วันที่ ๑๓-๒๑ ก.พ.นี้ ที่ลานกิจกรรมหน้าศาลาการเปรียญ วัดหนอง
ขุนชาติ ต.หนองสรวง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี “บุญเดือนสาม” เป็นประเพณีที่ดึงดูดของชุมชน
ชาวอุไทย ที่มีศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนาอย่างแรงกล้า คำว่า “อุไทย” เป็นชื่อดั้งเดิมของ จ.
อุทัยธานี ในทุกๆ ปีชาวอุไทยจะร่วมกันจัดงานบุญเดือนสาม ระหว่างวันขึ้น ๑๒ ค่ำ ถึงวันแรม ๕
ค่ำ เดือน ๓ เพื่อนมัสการรอยพระพุทธรูปจำลอง ที่ประดิษฐานอยู่ภายในมณฑปวัดหนองขุน
ชาติ วัดเก่าแก่คู่เมืองหนองฉางสำหรับปีนี้จัดขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณีและวิถีวัฒนธรรม ใน
วันเสาร์ที่ ๑๙ ก.พ. ประกอบด้วย ขบวนแห่นาค รำหน้านาค กลองยาว แตรวง ขบวนหิ้วโต
กระต๊วแทงเสือ และการละเล่นพื้นบ้าน ขบวนสัรับควหวานเน้นการประดับตกแต่งที่ใช้วัสดุ
จากธรรมชาติเป็นหลัก แต่ยังคงไว้ซึ่งความสวยงามของแต่ละท้องถิ่น และในปีนี้นั้ส่วนราชการ
และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณีเข้าร่วมประกวด รวมทั้งสิ้น
ขบวน รวมทั้งจัดพิธีอุปสมบทเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่

๑๐

๒. กิจกรรมที่ถูกพัฒนาภายในงาน^{๖๗}

๒.๑ กิจกรรมสักการะหลวงพ่อดุข หลวงพ่อสื่อ หลวงพ่อตุ้ม วิหารอดีตเจ้า อาวาส

ประวัติหลวงพ่อดุข คงคสุวณโณ อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ

^{๖๖} สัมภาษณ์, นายเผด็จ นุ้ยปรี, อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕

^{๖๗} สัมภาษณ์, พระราชอุทัยโสภณ, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๐

พระครูอุทิศธรรมวินัย ฉายา คงสุวรรณโณ ชาตะ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๑ จุลศักราช ๑๒๕๐ ร.ศ. ๑๐๗ ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๖ ปีชวด ที่บ้านล่อมเสือโฮก ตำบลหนองยาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี บิดาชื่อ อิ่ม นามสกุล จินตกลสิกรรม มารดาชื่อ บุญสม นามสกุล จินตกลสิกรรม มีอาชีพ กลสิกรรม ท่านมีพี่น้องร่วมท้องมารดาเดียวกันรวม ๑๑ คน เป็น ๗ คน เป็นหญิง ๔ คน คือ ๑. นายสำเนา ๒. นายสุพรรณ ๓. พระครูอุทิศธรรมวินัย ๔. นายแอบ ๕. นายสม ๖. นายเอี่ยม ๗. นายชอบ หญิงอีก ๔ คน คือ ๑. นางทองม้วน ๒. นางทองอยู่ ๓. นางแฉล้ม ๔. นางทองเลี่ยม

เมื่อท่านยังเป็นเด็กบิดามารดาได้ส่งให้เรียนหนังสือไทยจนอ่านหนังสือไทยได้คล่องแคล่วและแตกฉาน ต่อจากนั้นท่านได้ช่วย บิดามารดาประกอบ อาชีพ อยู่ใน ทางเพศ ฆราวาส วิสัยตามสมควร ครั้งต่อมาเมื่อท่านมีอายุ ๑๘ ปี ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๔๔๙ ท่านได้รับคัดเลือกให้ไปเป็นทหารบกมณฑลนครสวรรค์ ๖ เดือน แล้วทางราชการทหารได้ส่งให้ท่านไปขัดด่างหรือขัดดาหัตถ์อยู่ที่มณฑลพายัพ ประจำอยู่ที่จังหวัดลำปาง เป็น ๑ ปี แล้วก็ส่งกลับมาประจำตามสังกัดทหารราบมณฑลนครสวรรค์ตามเดิม แล้วได้ปลดเป็นกองหนุนชั้นที่ ๑ ครั้งพระพรครูอุทิศธรรมวินัย ซึ่งมีนามเดิมว่า ตุ่ม จินตกลสิกรรม มีอายุ ๒๑ ปี จึงได้บรรพชาอุปสมบท เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๑ ซึ่งตรงกับวันพฤหัสบดี แรม ๕ ค่ำ เดือน ๔ ค่ำ ปีมอก ณ พระอุโบสถวัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองยาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีท่านเจ้าคุณพระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) เจ้าคณะอำเภอหนองฉาง เป็นพระอุปัชฌายะ และมีท่านเจ้าพระคุณพระใบฎีกาสื่อ วัดทุ่งทองเป็นกรรมวาจารย์ และมีท่านเจ้าพระคุณทองคำ วัดห้วยพระจันทร์เป็นอนุสาวนาจารย์พร้อมด้วยพระสงฆ์ ๒๕ รูปเป็นคณะปรกให้อุปสมบทเป็น พระภิกษุสงฆ์ในเวลา ๐๘.๓๕ น. ท่านมีนาม ฉายา คงสุวรรณโณ สังกัดอยู่วัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองยาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ท่านได้ศึกษาพระธรรมวินัยด้วยความอุตสาหะอยู่ในสำนักของพระอุปัชฌายะ จนท่านมีอายุพรรษาล่วงพ้นนิสสัยมุตกะพรรษา ๕ แล้ว ได้เป็นเลขานุการของท่านเจ้าพระคุณพระครูอุทานธรรมนิเทศ เจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ครั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ มีพรรษา ๘ ได้เป็นผู้สวดกรรมจาวาให้อุปสมบทแก่กุลบุตรเป็นลำดับถึง พ.ศ. ๒๔๖๓ ท่านเจ้าพระคุณพระครูอุทาน ธรรมนิเทศอาพาธหนักลง ใกล้ต่อกาลมรณภาพจึงได้แปลงภาระครุภัณฑ์และลหุภณฺฑ์ตามลำดับ เป็นของส่วนตัวของท่าน ท่านกลางสงฆ์ท่านก็ได้รับภาระเป็นผู้ดูแลและรักษาปกครองวัดมาจนกระทั่งท่านเจ้าพระครูอุทานธรรมนิเทศถึงแก่กรรมภาพ ลำดับต่อขึ้นมาท่านเจ้าพระคุณพระปลัดสือวัดทุ่งทอง เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอหนองฉาง ต่อมา จึงโปรดตั้งให้ท่านเจ้าพระครูเป็นอธิการเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ และต่อจากนั้นได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระใบฎีกา ฐานาของ

เจ้าพระคุณพระครูอุทิศธรรมวินัย (สือ) เจ้าคณะอำเภอนองฉาง จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้รับแต่งตั้งเป็นสมุห์ฐานาของท่านเจ้าพระคุณพระครูอุทิศธรรมวินัยเป็นลำดับจน พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระปลัด ต่อจากนั้นท่านเจ้าพระคุณพระครูทุพลภาพ ไม่สามารถจะไปอุปสมบทให้แก่กุลบุตรตามวัดในสาขาของอำเภอนี้ได้ จึงจัดการขอตำแหน่งพระอุปัชฌายะให้แก่ท่าน เพื่อจะได้ช่วยอุปสมบทให้แก่กุลบุตรในเขตอำเภอนองฉาง และท่านก็ได้ตราตั้งเป็นพระอุปัชฌายะเมื่อ วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๘ พระครูอุทิศธรรมวินัย(สือ) เจ้าคณะอำเภอนองฉางได้ถึงแก่กรรมภาพลง ลำดับนั้นท่านเจ้าพระคุณพระราชาขุทัยกวี (พุด) เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานีในอดีต ได้โปรดแต่งตั้งให้ท่านเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอนองฉางอยู่ ๑ ปี ๖ เดือน จึงได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ โดยนามสมณศักดิ์ว่า พระครูอุทิศธรรมวินัย (ตุ้ม) เจ้าคณะอำเภอนองฉางเป็นพระครูชั้นโท ต่อมาได้อาพาธเป็นริดสีดวงรู้สึกว่าจะไม่สามารถไปอุปสมบทให้แก่กุลบุตร ตามวัดใน สาขาอำเภอนี้ได้ จึงได้แต่งตั้งพระปลัดแอ่วเป็นอุปัชฌายะ ต่อมา ปี พ.ศ.๒๔๙๔ ทางกรมคณะสงฆ์ได้ออกแถลงการณ์ให้ท่าน

พระครูอุทิศธรรมวินัย(ตุ้ม)เป็นพระครูชั้นเอก จนกระทั่งถึงมรณภาพท่านได้รักษาหน้าที่และสร้างสมความดีตลอด หลังจาก พ.ศ. ๒๔๙๖ อาการโรคเก่าของท่านก็กำเริบขึ้น มีอาการทรงกับทรุดเรื่อยมา ท่านเห็นว่าร่างกายจะไม่เที่ยงต่อการทำงาน จึงแต่งตั้งให้พระครูอุปการโกวิท(แอ่ว)เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะอำเภอนองฉาง พอปี ๒๕๐๖ อาการโรคของท่านก็กำเริบหนัก ประกองกับโรคชราภาพของท่านด้วยจนกระทั่งวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๗ ตรงกับวันแรม ๔ ค่ำ เดือน ๖ วันพฤหัสบดี ปีมะโรง ได้ถึงแก่กรรมภาพลงด้วยโรคดังกล่าวมรณภาพโดยอายุ ๗๖ ปี

หลวงพ่อสือ พรหมโชโต” อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ^{๒๔}

มีนามเดิม “สือ แซ่เตีย” ต่อมาเปลี่ยนนามสกุลเป็นเศรษฐพานิช เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑ ธ.ค. ๒๔๑๔ ที่บ้านทุ่งทอง หมู่ที่ ๑ บ้านเกาะกร่าง อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี บิดาเป็นชาวจีนชื่อ นายปี แซ่เตีย มารดาเป็นคนไทยชื่อ นางแจ้ ชีวิตวัยเยาว์อายุ ๗ - ๘ ขวบ มารดาได้นำไปฝากที่วัดไว้กับพระอาจารย์เกิด วัดป่าช้า ตำบลบ้านเก่า อำเภอนองฉาง เพื่อเรียนหนังสือภายหลังพระอาจารย์เกิดมรณภาพ จึงได้เรียนหนังสือทั้งไทยและขอม จากพระใบฎีกาแสง เจ้าอาวาสวัดรูปต่อมา เมื่ออายุครบ ๒๑ ปีบริบูรณ์ เข้าพิธีอุปสมบทในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ณ พัทธสีมาวัดทุ่งทอง อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยมีพระปลัดคลัง วัดทุ่งทอง เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ท้วม วัดทุ่งทอง เป็นพระ

^{๒๔} สัมภาษณ์, พระครูอุทิศธรรมวินัย, ตำบลหนองสรวง อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

กรรมวาจาจารย์ และพระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) วัดหนองขุนชาติ (ขณะนั้นยังเป็นอธิการ) เป็นพระอนุสาวนาจารย์

พระสือได้ศึกษาพระธรรมวินัยอยู่สำนักวัดทุ่งทองกับพระปลัดคลังและพระอาจารย์ท้วม เป็นเวลา ๕ พรรษา ก่อนย้ายไปอยู่กับพระปลัดเสื่อ สำนักวัดแจ้ง ตำบลอุทัยเก่า อำเภอนองฉาง ศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลีมูลกัจจายนะ ก่อนย้ายกลับมาอยู่สำนักวัดทุ่งทอง เพื่อหัดเป็นคู่สวด สวดนาคคู่กับพระอาจารย์คำ วัดห้วยพระจันทร์ จนมีชื่อเสียงโด่งดัง หลังจากพระอาจารย์ท้วมและพระปลัดคลังมรณภาพ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) ได้เป็นประธานจัดการปลงศพ พระอาจารย์ทั้ง ๒ เป็นการใหญ่ และแต่งตั้งให้พระสือ เป็นเจ้าอธิการวัดทุ่งทอง เมื่อ ร.ศ.๑๒๕ พระเมธาธรรมรส เจ้าคณะปักษ์เหนือ ได้ขึ้นไปตรวจราชการคณะสงฆ์ ได้เห็นความสามารถของพระอธิการสือ จึงแต่งตั้งให้เป็นพระใบฎีกาและเป็นเจ้าคณะหมวด รวมด้วยกัน ๒ ตำแหน่ง ต่อมาพระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) ได้ตั้งให้ท่านเป็นพระปลัดในตำแหน่งฐานานุกรมของท่าน และพระธรรมวโรดมเจ้าคณะมณฑล ตั้งให้พระปลัดสือ เป็นพระอุปัชฌาย์ ช่วยเหลือพระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) เจ้าคณะแขวงหนองฉาง เนื่องจากท่านชราภาพ

พ.ศ.๒๔๖๒ พระสุนทรมนีได้ขออนุมัติ เจ้าคณะมณฑล แต่งตั้งให้ท่านเป็นพระครูชั้นประทวน เป็นผู้รั้งเจ้าคณะแขวงหนองขาหย่าง พ.ศ.๒๔๖๔ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) มรณภาพ ชาวบ้านพร้อมใจกันร้องขอมายังเจ้าคณะจังหวัด เพื่อขอให้พระครูสือ เป็นพระครูเจ้าคณะแขวงหนองฉาง และเป็นเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ทางราชการคณะสงฆ์ได้อนุมัติ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๖๗ ท่านได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรที่ “พระครูอุทิศธรรมวินัย” ให้ความสำคัญต่อการศึกษาสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง ได้แสวงหาพระปริยัติมาจากกรุงเทพฯ มาสอนพระธรรมวินัยให้แก่พระภิกษุสามเณรที่วัดทุ่งทอง และวัดหนองขุนชาติ ตลอดถึงวัดอื่นๆ ในแขวง ยังได้สร้างเสนาสนะภายในวัดหนองขุนชาติ สร้างศาลาที่พักสาธุชนที่บ้านทุ่งพง บ้านป่าแดง และสะพานท่านบข้างหัวเขาสะแกกรัง สะพานในเขต อำเภอนองฉาง อีกหลายแห่ง

วันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ละสังขารอย่างสงบ สิริอายุได้ ๖๔ ปี พรรษา ๔๔ “หลวงพ่อสือ พรหมโชโต” อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ รูปที่ ๓ มีนามเดิม “สือ แซ่เตีย” ต่อมาเปลี่ยนนามสกุลเป็นเศรษฐพานิช เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๑๔ ที่บ้านทุ่งทอง หมู่ที่ ๑ บ้านเกาะกร่าง อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี บิดาเป็นชาวจีนชื่อ นายบี แซ่เตีย มารดาเป็นคนไทยชื่อ นางแจ้ง ชีวิตวัยเยาว์อายุ ๗ - ๘ ขวบ มารดาได้นำไปฝากที่วัดไว้กับพระอาจารย์เกิด วัดป่าช้า ตำบลบ้านเก่า อำเภอนองฉาง เพื่อเรียนหนังสือ ภายหลังพระอาจารย์เกิดมรณภาพ จึงได้เรียนหนังสือทั้งไทยและขอม จากพระใบ ฎีกาแสง เจ้าอาวาสวัดรูปต่อมา เมื่ออายุครบ ๒๑ ปีบริบูรณ์ เข้า

พิธีอุปสมบทในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ณ พัทธสีมาวัดทุ่งทอง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยมีพระปลัดคลัง วัดทุ่งทอง เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ท้วม วัดทุ่งทอง เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) วัดหนองขุนชาติ (ขณะนั้นยังเป็นอธิการ) เป็นพระอนุสาวนาจารย์ พระสือได้ศึกษาพระธรรมวินัยอยู่สำนักวัดทุ่งทองกับพระปลัดคลังและพระอาจารย์ท้วม เป็นเวลา ๕ พรรษา ก่อนย้ายไปอยู่กับพระปลัดเสื่อ สำนักวัดแจ้ง ตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง ศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลีมูลกัจจายณะ ก่อนย้ายกลับมาอยู่สำนักวัดทุ่งทอง เพื่อหัดเป็นคู่สวด สวดนาคคู่กับพระอาจารย์คำ วัดห้วยพระจันทร์ จนมีชื่อเสียงโด่งดัง หลังจากพระอาจารย์ท้วมและพระปลัดคลังมรณภาพ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) ได้เป็นประธานจัดการปลงศพ พระอาจารย์ทั้ง ๒ เป็นการใหญ่ และแต่งตั้งให้พระสือ เป็นเจ้าอธิการวัดทุ่งทอง เมื่อ ร.ศ. ๑๒๕ พระเมธาธรรมรส เจ้าคณะปักษ์เหนือ ได้ขึ้นไปตรวจราชการคณะสงฆ์ ได้เห็นความสามารถของพระอธิการสือ จึงแต่งตั้งให้เป็นพระใบฎีกาและเป็นเจ้าคณะหมวด รวมด้วยกัน ๒ ตำแหน่ง ต่อมา พระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) ได้ตั้งให้ท่านเป็นพระปลัดในตำแหน่งฐานานุกรมของท่าน และพระธรรมวโรดม เจ้าคณะมณฑล ตั้งให้พระปลัดสือ เป็นพระอุปัชฌาย์ ช่วยเหลือพระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) เจ้าคณะแขวงหนองฉาง เนื่องจากท่านชราภาพ พ.ศ. ๒๔๖๒ พระสุนทรมนีได้ขออนุมัติ เจ้าคณะมณฑล แต่งตั้งให้ท่านเป็นพระครูชั้นประทวน เป็นผู้รั้งเจ้าคณะแขวงหนองขาหย่าง พ.ศ. ๒๔๖๔ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) มรณภาพ ชาวบ้านพร้อมใจกันร้องขอมายังเจ้าคณะจังหวัด เพื่อขอให้พระครูสือ เป็นพระครูเจ้าคณะแขวงหนองฉาง และเป็นเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ทางราชการคณะสงฆ์ได้อนุมัติ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๖๗ ท่านได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรที่ “พระครูอุทิศธรรมวินัย” ให้มีความสำคัญต่อการศึกษาสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง ได้แสวงหาพระเปรียญมาจากกรุงเทพฯ มาสอนพระธรรมวินัยให้แก่พระภิกษุสามเณรที่วัดทุ่งทอง และวัดหนองขุนชาติ ตลอดถึงวัดอื่นๆ ในแขวง ยังได้สร้างเสนาสนะภายในวัดหนองขุนชาติ สร้างศาลาที่พักสาธารณะที่บ้านทุ่งพง บ้านป่าแดง และสะพานท่านบข้างหัวเขาสะแกกรัง สะพานในเขต อำเภอหนองฉาง อีกหลายแห่ง วันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ละสังขารอย่างสงบ สิริอายุได้ ๖๔ ปี พรรษา ๔๔ “หลวงพ่อสือ พรหมโชโต” อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ภาพที่ ๔.๒๗

ภาพที่ ๔.๒๗ แสดงภายในวิหารหลวงพ่อสือ หลวงพ่อสุข หลวงพ่อตุ้ม

๒.๒ กิจกรรมสักการะพระพุทธรูปชินราช

พระสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๑๘๐๐ ตรงกับรัชสมัยพระมหาธรรมราชาที่ ๑ (ลิไทย) พระมหากษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย สร้างพร้อมกับพระพุทธรูปชินสีห์ พระศรีศาสดา และพระเหลือ พระพุทธรูปชินราชได้รับการยอมรับว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงามที่สุดองค์หนึ่งและยังเป็นพระพุทธรูปที่นิยมจำลองกันมากที่สุดในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นพระพุทธรูปที่ประชาชนชาวไทยศรัทธาและนิยมเดินทางมากราบไหว้มากที่สุดองค์หนึ่งด้วยผู้ที่มาทำบุญในช่วงงานเทศกาลได้เข้ามาสการบูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียนให้ประสบความสำเร็จในชีวิตให้เกิดสิริมงคลโดยหมดเคราะห์หมดโศกให้มีแต่สิ่งดีๆเข้ามาในชีวิต

ภาพที่ ๔.๒๘ รูปหลวงพ่พุทธรูปชินราช

ในวัดหนองขุนชาติเป็นที่สักการะขอพรของประชาชนบริเวณรอบๆวัดหนองขุนชาติ

ภาพที่ ๔.๒๙ ประชาชนร่วมทำบุญสักการะหลวงพ่อพุทธชินราช

๒.๓ กิจกรรมปิดทองรอยพระพุทธรูปจำลอง ในมณฑป^{๒๙}

ภาพที่ ๔.๓๐ รอยพระพุทธรูป

พระพุทธรูป คือ รอยประทับพระบาทของพระโคตมพุทธเจ้า อาจเป็นรอยหนึ่งข้างหรือทั้งสองข้าง พระพุทธรูปมีสองรูปแบบ คือ เป็นรอยประทับตามธรรมชาติ เช่น พบในหิน และอีกประเภทคือ พระพุทธรูปที่สร้างขึ้นมา พระพุทธรูปตามธรรมชาตินั้นจริง ๆ แล้วไม่ใช่รอยประทับพระบาทที่แท้จริงของพระโคตมพุทธเจ้า แต่เป็นการจำลองหรือเป็นรูปแทน อาจถือได้ว่าเป็นเจดีย์พระธาตุเจดีย์ และเป็นรูปเคารพยุคแรกและเป็นสัญลักษณ์แทนพระองค์

ผู้ที่มาทำบุญในช่วงเทศกาลมาสการะด้วยการติดแผ่นทองเพื่อเป็นการสักการบูชา เพื่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตเป็นสิริมงคลและขอพรให้ประสบความสำเร็จและสิ่งที่พึงปรารถนาเหมือนกับการได้สักการบูชากับพระพุทธรูป

^{๒๙} สัมภาษณ์, นายประสาร สังข์ชัย, ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

๒.๔ กิจกรรมการทำบุญพระประจำวัน

ภาพที่ ๔.๓๑ แสดงที่ทำบุญพระประจำวัน

การทำบุญพระประจำวันทำตามความเชื่อโดยที่ที่มีความเชื่อว่าจะทำให้โชคดีในวันเกิดตัวเองโดยการใช้สแตงค์หยอดที่พระประจำวันเกิดในวันของตัวเองเพราะเชื่อว่าจะได้หมดเคราะห์จะทำให้เกิดโชคดีในวันเกิดของตัวเองบางคนก็มีความเชื่อว่าจะทำทุกวันก็ได้มีความสุขทุกไม่มีเคราะห์ร้ายเกิดขึ้นทุกวันโดยพระประจำเกิดขึ้นจาก ๒ ความเชื่อคือความเชื่อที่ ๑ คือความเชื่อทางศาสนาพุทธหรือศาสนาพราหมณ์โดยความเชื่อทางพุทธใช้ปรางของพระพุทธรูปเจ้าแทนในแต่ละวันการทำบุญเพื่อให้เกิดมงคลในชีวิตและเพื่อให้ความสบายใจเกิดขึ้นเป็นการเสริมกำลังใจอีกความเชื่อหนึ่งมีความเชื่อเรื่องเทพดาวนพเคราะห์ทั้ง ๗ วันโดยใช้รูปพระพุทธรูปเจ้าแต่ละปรางแทนเทพดาวนพเคราะห์โดยมีความเชื่อว่าถ้าทำบุญวันไหนเทพองค์นั้นก็ลงมารักษาทำให้เกิดสิริมงคลทำให้เคราะห์ร้ายหมดไปผู้ที่มาทำบุญแต่ละคนจะมีความเชื่อไม่เหมือนกันบางทำเพราะวันของตนเองเพราะเชื่อถ้าวันเกิดของตนจะหมดไปบางคนทำทุกวันเพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ตนเองทุกวันทุกคนที่มางานบุญจึงทำแต่วันเกิดตัวเองโดยไม่จำกัดว่าทำแบบไหนแล้วถูกทำแบบไหนแล้วผิดเพราะความเชื่อของผู้ที่มาทำบุญไม่เหมือนกันจึงขึ้นอยู่กับความสบายใจของแต่ละคนเชื่อแบบไหนจึงทำแบบนั้น

๒.๖ กิจกรรมทำบุญพระร้อย

ผู้มาร่วมงานทำบุญพระร้อยโดยมีความเชื่อว่าจะได้ทำบุญกับพระพุทธรูปร้อยพระองค์ทำให้เกิดอานิสงค์ประมาณมิได้โดยโอกาสที่จะได้ทำบุญพระร้อยนั้นหาได้ยากจะต้องเป็นเทศกาลงานบุญเท่านั้นการทำบุญผู้ที่มาทำบุญต้องเอาสแตงค์เหลียนบาทเหลียน ๕ เหลียน ๑๐ มาหยอดที่บาตรพระหลายรูปโดยผู้ทำบุญมีความเชื่อว่าเหมือนได้ทำบุญกับพระพุทธรูปร้อยพระองค์ทำให้เกิดสิริมงคลแก่ผู้ทำบุญทำอะไรรักก็เจริญงอกงามดีและเป็นการสละเคราะห์ให้กับตนเองให้เกิดแต่ความโชคดีเข้ามาในชีวิต

ภาพที่ ๔.๓๒ แสดงที่ทำบุญพระร้อย

๒.๗ กิจกรรมร่วมทำบุญอุปสมบทนาคนุ่ม

คำว่า ภิกษุ คือ ผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร เป็นผู้มียกติขอย่างอริยะ เรียกว่าบิณฑบาตเพื่อโปรดสัตว์ ท่านไปในสถานะของผู้ให้บุญ ไปให้ความเป็นสิริมงคลแก่ญาติโยม ให้มีโอกาสมหาทานได้สละความตระหนี่ออกจากใจ เพราะพระท่านมีความดี ความบริสุทธิ์ จึงเป็นเนื่อนาบุญให้กับญาติโยม เวลาออกบิณฑบาตก็เดินทอดสายตาลงต่ำ มีกิริยาอาการที่สงบสำรวม น่าเลื่อมใส

ภาพที่ ๔.๓๓ แสดงที่ร่วมทำบุญอุปสมบทนาคนุ่ม

คนที่ทำทานกับพระภิกษุเพราะรู้คุณค่าของบุญ และมีความเลื่อมใสเห็นกิริยาอาการที่สงบสำรวม จึงบังเกิดศรัทธาอยากทำบุญ ต่างจากการให้กับคน ขอทานที่เทียวขอชาวบ้าน เนื่องจากพุพพลภาพ ลำบากยากจน บางคนขาดตาบอด การให้อย่างนี้เพราะสงสาร แต่ให้กับพระเพราะความเลื่อมใส ให้ทานกับคนยากไร้เพราะความเมตตา แต่ให้ทานกับพระสงฆ์เพราะความศรัทธา

ฉะนั้น ผลบุญที่เกิด จากการสงเคราะห์คนขอทาน จึงแตกต่างจากการถวายทานกับภิกษุเหมือนแสงหิ่งห้อยไม่อาจเทียบได้ กับแสงตะวัน เพราะดวงบุญและคุณธรรมภายในของ ผู้รับทานแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แม้บวชช่วงสั้น แต่บุญตามส่งผลยาวนาน

ผลบุญจากการบวชพระ แม้จะบวชไม่นาน ขอเพียงตั้งใจประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์ บัญนั้น ก็สามารถยกผู้บวชให้บังเกิดในสุคติภูมิตลอดไป หากไปเกิดใน สวรรค์ก็จะเป็นเทพผู้มี อานาภาพมาก จนท้าวสักกะต้องเสด็จไปชื่นชมบารมีกันเลยทีเดียว

เรื่องมีอยู่ว่า นับถอยหลังไป ๓๐,๐๐๐ กัป ในยุคของพระสุเมธพุทธเจ้า มีชายหนุ่มคนหนึ่ง เป็นคนมี ศรัทธาในพระศาสนา เห็นพ่อแม่เป็นต้นแบบที่ดีในการทำบุญใส่บาตรพระเป็นประจำ ตั้งแต่เด็ก เขาก็ตื่นขึ้นมาใส่บาตรพระด้วย วันพระก็ไปฟังธรรมที่วัดเป็นประจำ พอเติบโตเป็นหนุ่มก็ขอ ลาบวช เพื่อจะได้ บำเพ็ญสมณธรรมอย่างเต็มที่ พ่อแม่ก็อนุโมทนาบุญด้วย ท่านได้บวชเป็นภิกษุผู้มี สี ลาวารวัตรงดงาม และตั้งใจบำเพ็ญไตรสิกขาให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ ตั้งใจ รักษาศีลให้บริสุทธิ์ นั่งสมาธิ เจริญภาวนา และหมั่นฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า แต่ครั้งบวชได้เพียง ๗ พรรษา เนื่องจากเป็นลูกชาย คนเดียว ท่านจำต้องลาสิกขาเพื่อไปดูแลพ่อแม่ผู้ชราภาพทั้งสอง

เมื่อลาสิกขาแล้ว ท่านก็ไม่ได้ประมาทในชีวิต เหมือนชาวโลกทั่วไป ยังมีความอาลัยใน ผ้าเหลือง และยังมีสมณสัญญาติดมาบ้าง จึงสมาทานรักษาศีล ๕ เป็นปกติ และยังรักษาอุโบสถศีล ในวันพระอีกด้วย ท่านได้ทำหน้าที่ลูกกตัญญูปรนนิบัติ ดูแลพ่อแม่ผู้แก่เฒ่าผู้เป็นคุณพระอรหันต์ในบ้าน ได้อย่างสมบูรณ์ พอว่างเว้นจากการงานทางโลก ก็ยังหาโอกาสกลับไปวัดเดิม คอยอุปัฏฐากดูแล พระสงฆ์ ไปปิดกวาดและดูแลศาสนสมบัติที่ลานพระเจดีย์ ด้วยจิตเลื่อมใส บุญ พิเศษอีกอย่างหนึ่งที่ ท่านได้ทำตลอดชีวิต คือ ได้ชักชวนสาธุชนให้มาบูชามหารัตนเจดีย์ของพระพุทธเจ้า โดยท่านชักชวน ด้วยคำพูดง่าย ๆ ว่า "ท่านทั้งหลาย พระพุทธเจ้าเป็นผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ ขอเชิญท่านผู้มีบุญจงบูชา พระบรมสารีริกธาตุของ พระพุทธเจ้าผู้ควรบูชาเถิด หากพวกท่านละจาก โลกนี้แล้ว จะได้ไปสวรรค์" ท่านทำอยู่อย่างนั้น เป็นอาจินจนตลอดชีวิต ผลบุญอันยิ่งใหญ่ที่แม้แต่ ตัวเองก็คาดไม่ถึง ทำให้เมื่อ ท่านละโลกแล้วได้ไป เสวยสุขอันเป็นทิพย์ ได้เป็นเทพบุตรมีศักดิ์ใหญ่ มีอานาภาพมาก เป็นผู้ที่เหล่า เทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่

แม้กระทั่งท้าวสักกเทวราชก็ยังต้อง มาชื่นชมบารมี ท่านบันเทิงอยู่ในท่ามกลางหมู่ทวย เทพในสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์เป็นเวลายาวนานมาก จนเมื่อครบอายุ ของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ก็จุติไปอุบัติ ในสวรรค์ชั้นสูงๆขึ้นไป

ครั้งมาใน มัยพุทธกาล ท่านย้อนกลับมาบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์อีกครั้งหนึ่ง พวก ทวยเทพ ต่างเรียกเทพบุตรท่านนี้ว่า อเนกวรรณเทพบุตร หมายถึง เทพบุตรผู้มีรัศมีกายเปล่งปลั่งสว่างไสว เวลาจะท่องเที่ยวไปไหน รัศมีกายของท่านจะกลบรัศมีของเทพองค์อื่น ๆ แม้กระทั่งพระอินทร์ยัง ต้อง หลบเข้าไปอยู่ในเวษยันตปราสาทของตัวเอง จนกว่า เทพบุตรท่านนี้จะผ่านไป ด้วยเกิดความ ละอาย ที่ตนเองเป็นถึงจอมเทพ แต่มีรัศมีกายน้อยกว่าอเนกวรรณเทพบุตร

อานิสงส์การบวชพระ

จะเห็นได้ว่า บุญใหญ่จากการบวชพระนั้น มีอานิสงส์มากมาย ปิดอบาย ไปสวรรค์ มีความสุข ในปัจจุบัน ในคัมภีร์ได้บันทึกเอาไว้ว่า "บุคคลใดมี จิตเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาได้อนุญาตให้ บุตรบวช ถ้าบวชเป็นสามเณร ได้รับอานิสงส์ ๘ กัป ถ้าบวช เป็นพระได้รับอานิสงส์ ๑๖ กัป ส่วนบุคคล ใดมีจิตเลื่อมใสแบบญาณสัมปยุตตุดขึ้นเองโดยไม่ต้องมีใคร ชักชวน ถ้าบวชเป็นสามเณร ได้รับอานิสงส์ ๓๒ กัป ถ้าบวชเป็นพระ ได้รับอานิสงส์ ๖๔ กัป"

ระยะเวลา ๑ กัปนั้น ท่านอุปมาว่า ภูเขาหิน แห่งทิเบต หนา ๑ โยชน์ กว้าง ๑ โยชน์ สูง ๑ โยชน์ เมื่อครบ ๑๐๐ ปี มีผู้เอาผ้าทิพย์ สีขาวอ่อนนุ่มมาลูบภูเขานี้สักหนึ่งครั้ง เมื่อไรที่ภูเขานี้ราบเรียบ เสมอพื้นดิน ความยาวนานนั้นนับได้ว่าเป็น ๑ กัป

อานิสงส์การบวช (โดยสังเขป)

ยกฐานะจากผู้นับถือพระรัตนตรัย ขึ้นเป็น ส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย แม้ฐานะเดิมมาจากสามัญชน แต่เมื่อบวชแล้ว จะได้รับการเคารพนับถือ เหมือนผู้ที่บวชมาจากชนชั้นสูง สามารถรักษาศีลได้บริสุทธิ์กว่าฆราวาส มีโอกาสทำสมาธิได้ดีกว่าและก้าวหน้ากว่าฆราวาส ได้บรรลุมาน อภิญญา มรรคผล นิพพาน เป็นเนืองนิตย์อันเลิศให้กับญาติโยม เป็นต้นบุญต้นแบบให้กับอนุชนรุ่น หลังได้ปฏิบัติตาม เป็นผู้นำในการ ร้างสันติภาพโลกอย่างแท้จริง เมื่อท่านชายได้ทราบเช่นนี้แล้ว จะรอช้าอยู่ไย หากรู้ว่าท่านได้สิทธิ์นี้ ไยต้อง ละสิทธิ์สิทธิ์นี้มีผลต่อตัวท่าน มีผลต่อพระพุทธศาสนา มีผลต่อ สันติภาพโลกอีกมากมาย ดังนั้น มาพร้อมใจกันบวชเป็นหนึ่งใน แสนรูปผู้ย่อยกพระพุทธศาสนา กันเถิด

ครั้งหนึ่งในชีวิตที่คิดอยากทำความดี เพื่อทดแทนคุณบิดามารดา ทดแทนคุณแผ่นดิน ทดแทนคุณพระพุทธศาสนา และถวายเป็นพุทธบูชา ให้เกิดผลคุ้มค่ามากที่สุดกับการได้เกิดเป็นชาย การบวชพระ คือคำตอบที่ดีที่สุด..อุปสมบทหมู่ไม่เสียค่าใช้จ่ายมีผู้อุปถัมภ์เป็นเจ้าภาพเรื่องไตรจีวร ตลอดจนถึงการจัดงานบวชเพียงแค่มีจิตที่ตั้งมั่นในการบวชทดแทนคุณบิดามารดาอานิสงค์ต่างๆ เหล่านี้ก็จะเกิดขึ้นกับคนเหล่านั้น

๒.๘ กิจกรรมการทอดผ้าป่าลอยฟ้า^{๗๐}

ผ้าป่า คือผ้าที่ผู้ถวายนำไปวางพาดไว้บนกิ่งไม้เพื่อให้พระชักเอาไปเองโดยไม่กล่าวคำ ถวายหรือประเคนเหมือนถวายของทั่วไป กริยาที่พระหยิบผ้าไปใช้แบบนั้น เรียกว่า "ชักผ้าป่า" ส่วน การถวายผ้าปานิยมจัดของใช้เป็นบริวารผ้าป่าเหมือนบริวารภิกษุเรียกว่า "ทอดผ้าป่า"

^{๗๐} สัมภาษณ์, พระปลัดมนตรี รัตนญาณ, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

ผ้าป่า เรียกดังนี้เพราะถือคติโบราณ คือสมัยพุทธกาลผ้าหยากร ภิกษุต้องแสวงหาผ้าที่เขาทิ้งไว้ตามป่าช้าบ้าง ตามทางเดินในป่าบ้างมาทำจีวรนุ่งห่ม คนใจบุญสมัยนั้นจึงนำผ้าไปแขวนไว้ตามต้นไม้ข้างทางที่พระเดินผ่าน ทำนองว่าทิ้งแล้วพระไปพบเข้าจึงหยิบไปทำจีวร โดยถือว่าเป็นผ้าไม่มีเจ้าของ ผ้าชนิดนั้นเลยเรียกว่า "ผ้าป่า"

อานิสงส์ของการทอดผ้าป่า

การทำบุญทอดผ้าป่า เป็นบุญที่มีอานิสงส์อันไม่มีประมาณ เพราะเป็น “มหาสังฆทาน” คือ เป็นทานที่ถวายเป็นอเนกนาคะแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า มีอานิสงส์มากกว่าการถวายเป็นพระองค์เองแบบจำเพาะเจาะจงเสียอีก

หากย้อนศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับการทอดผ้าป่าก็จะพบว่า เดิมทีเดียว “การทอดผ้าป่า” เป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลย เพราะในยุคต้นๆ ของสมัยพุทธกาล พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ทรงมีพระบรมพุทธานุญาตให้พระภิกษุรับ “คฤหบดีจีวร” หรือ “จีวรที่มีผู้ถวายโดยตรง”

ดังนั้น พระภิกษุที่บวชอยู่ในพระพุทธศาสนาจึงต้องเที่ยวเก็บผ้าที่พวกชาวบ้านทิ้งแล้วจากที่ต่างๆ เช่น ป่าช้า กองหยากเยื่อบ้าง กองขยะบ้าง หรือเอามาจากผ้าห่อศพบ้าง และเมื่อรวบรวมเอาผ้าชิ้นเล็กชิ้นน้อยได้พอแก่ความต้องการแล้ว ท่านก็จะนำมาซักทำความสะอาด แล้วนำมาตัด เย็บ ย้อม เพื่อทำเป็นจีวร สบง หรือสังฆาฏิ ซึ่งเราจะเห็นว่ากว่าจะได้ผ้ามาทำเป็นจีวรนั้นลำบากมาก

จากอดีตถึงปัจจุบันการทำบุญผ้าป่าได้เปลี่ยนไปโดยการใช้จ่ายเงินแทนบริวารผ้าป่าโดยการมาติดที่กิ่งไม้หรือสายโยงโดยมีความเชื่อว่าเป็นการบูชาโดยเชื่อทำให้ปัจจัยไทยธรรมให้ปลิวไปถึงสวรรค์เพื่อบูชาจุฬามณีให้ถึงชั้นดาวดึงส์ผู้มาทำบุญในช่วงงานเทศกาลได้ทำบุญผ้าป่าลอยฟ้าก็มีความเชื่อว่าบุญกุศลที่นำไปให้ถึงสรวงสวรรค์โดยเชื่อว่าจะได้บูชาอัฐิพระพุทธรูปเจ้าบนสวรรค์หรือเชื่อว่าการทำบุญผ้าป่าลอยฟ้าเป็นการใช้จ่ายเงินในการช่วยเหลือวัดเป็นการทำบุญต่อบุญ

๒.๙ กิจกรรมการถวายสังฆทาน^{๗๑}

ภาพที่ ๔.๓๔ แสดงการทำบุญถวายสังฆทาน

การถวายสังฆทาน เป็นการทำบุญที่คนไทยเชื่อกันว่า เป็นการทำความทานที่ได้บุญมาก

สังฆทาน ชุดสังฆทานเพราะสังฆทานเป็นการถวายทานที่ไม่ระบุเฉพาะว่าเป็นพระสงฆ์ รูปใดผู้ ที่ประสงค์จะทำทานจะเตรียมสิ่งของที่ถวายทาน จะเตรียมของแล่นำของไปยังวัด ไปพบ พระสงฆ์รูปใดก็ได้แจ้งความจำนงขอถวายสังฆทาน ท่านก็จะทำพิธีรับสังฆทาน ของที่จะถวายสังฆทาน มักเป็นอาหาร และสิ่งของที่จำเป็น สำหรับภิกษุสามเณร เช่น สบง จีวร ผ้าเช็ดตัว แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ เครื่องกระป๋อง นม อาหารแห้ง เป็นต้น

ถ้าต้องการอุทิศส่วนบุญ ส่วนกุศลให้แก่ผู้ใด ผู้ถวายทานก็มักจะบอก หรือเขียนชื่อนามสกุล ให้แก่พระภิกษุ เพื่อท่านจะได้ทำพิธีอุทิศส่วนกุศลไปยังผู้ที่ยกชื่อนั้น ๆ การถวายสังฆทาน เมื่อนำสิ่งของไปและพระสงฆ์รู้ความประสงค์ ท่านก็จะให้จุด ธูป เทียน แล้วก็ว่า นโม ๓ จบ แล้วกล่าว ถวาย สังฆทาน ดังนี้

“อิมานิ มะยัง ภันเต, ภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ, ภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ”

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอถวายภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลาย เหล่านี้ แต่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของ ข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ"พระสงฆ์จบจะ สาธุๆ แล้วก็ถวายของที่เป็นสังฆทานทั้งหมดให้ท่าน แล้วท่านก็จะให้ศีล ให้พร ยถา สัพพี ผู้ถวาย สังฆทานก็กรวดน้ำ แผ่ส่วนบุญกุศล เป็นอันเสร็จพิธีทำบุญถวายสังฆทาน

^{๗๑} สัมภาษณ์, พระครูสมุห์สุวรรณ อคฺควณฺโณ, ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕.

๒.๑๐ กิจกรรมการทำบุญโลงศพ^{๗๒}

ภาพที่ ๔.๓๕ แสดงการทำบุญถวายโลงศพ

การจัดงานจัดกิจกรรม ได้เล็งเห็นความเดือดร้อนของญาติผู้เสียชีวิต ที่จะต้องไปหา หยิบยืม หรือกู้เงิน เพื่อดำเนินการทั้งหลาย จึงได้มีร่วมมือกับวัด โรงพยาบาล มูลนิธิ สมาคม และ หน่วยงานที่มีอุดมการณ์เดียวกัน ในการสงเคราะห์ทำบุญโลงศพกับศพอนาถา ศพยากไร้ ศพไร้ญาติ เพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ญาติ

จึงขอเชิญชวนผู้ใจบุญร่วมทำบุญโลงศพ สนับสนุนค่ามาปนกิจสงเคราะห์ กับ โรงทาน แก่ศพยากไร้ ศพอนาถา ศพไร้ญาติโดยมีความเชื่อว่าการที่ได้ทำบุญโลงศพ ในโอกาสต่างๆเช่น ทำบุญ วันเกิด สะเดาะเคราะห์ แก้ปีชง เสริมดวง เสริมวาสนา บารมี โชคลาภ จงดลบันดาลให้ท่านและ ครอบครัว ญาติการเสริมกำลังใจในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

๒.๑๑ กิจกรรมการทำบุญซื้อที่ดิน

การซื้อที่ดินถวายวัด วัดมีอยู่แล้วแต่จะซื้อเพิ่มโดยการเรียไร อาณิสงค์นี้จะทำให้ผู้นั้นใน ภายภาคหน้าจะมีที่ดินเยอะซื้อที่วัดหรือถวายให้วัดร่วมให้วัดก่อสร้างชาติหน้าจะมีที่มากเป็นราชาที่ดิน

๒.๑๒ กิจกรรมการอนุรักษ์การทอเสื่อ^{๗๓}

ความเป็นมา

ชาวบ้านสมัยก่อนเมื่อเข้าช่วงหน้าร้อนก่อนเข้าช่วงทำนาปีรับจ้างทอเสื่อขายโดยใช้เส้น กก จากต้นกกที่ตนปลูกไว้บริเวณคันนา เพื่อขาย และเมื่อวัดมีผู้ทำบุญเพิ่มมากขึ้น วัดจึงทำการรับซื้อ เสื่อจากชาวบ้าน และเปิดให้บุคคลที่อยากทำบุญเสื่อ สามารถช่วยทำบุญซื้อเสื่อหรือบริจาคเงินทำบุญ ให้วัดนำไปซื้อเสื่อ โดยหลวงพ่อบุญในวัดจะเป็นคนบอกบุญให้กับชาวบ้าน

^{๗๒} สัมภาษณ์, นายณภดล ทองวิทยา, ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๗๓} สัมภาษณ์, นางสาววัลย์ บัวตูม, ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

ในปัจจุบันชาวบ้านที่ทอเสื่อ ใช้เส้นกกจากจังหวัดชัยนาทเพราะปัจจุบันในจังหวัดอุทัยไม่นิยมปลูกต้นกก โดยทางวัดจะซื้อเสื่อจากชาวบ้านปีละ ๒๐ ผืน ที่นำจากคนที่ทำบุญทอเสื่อและผู้ร่วมบริจาคเสื่อร่วมทำบุญให้กับวัดหนองขุนชาติ

ภาพที่ ๔.๓๖ แสดงการทอเสื่อ

การทอเสื่อ^{๗๔}

เสื่อ ใช้เส้นกกจากชัยนาท ทอด้วยมือที่ละเส้น สามารถสลักชื่อผู้ซื้อเสื่อบริจาคให้กับวัด หรือผู้ที่สนใจสลักชื่อลงบนสื่ โดยขนาดเสื่อมี ความกว้าง ๑ เมตร ความยาว ๘ เมตร ราคาผืนละ ๒๐๐๐ บาท ทอ ๑ ผืนใช้เวลา ๒ วัน

๒.๑๓ กิจกรรมการทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา

ทำบุญอื่นๆจะมีอายุยืนยาวไม่มีโรคภัยไข้เจ็บจะมีความสุขทางใจส่วนเรื่องการต่อชะตาสามเณรรูปหนึ่งฝันว่าตัวเองจะมรณะใน ๗ วัน จึงกลับบ้านไปหาพ่อแม่ ระหว่างทางได้ช่วยชีวิตสัตว์ให้รอดตายและเมื่อครบ ๗ วัน ปรากฏว่าตนยังไม่มรณะ จึงเป็นที่มาของการสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา

๒.๑๔ กิจกรรมการทำขวัญข้าว

บายศรีสู่ขวัญข้าว^{๗๕} จัดทำขึ้นทุกปีเพื่อเป็นการขอขมา และขอบคุณแม่โพสพ หรือเทพีแห่งข้าว และยังมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ชาวนาได้ผลผลิตข้าวอุดมสมบูรณ์ตลอดไปจึงเป็นการบูชาพระแม่โพสพ ที่หล่อเลี้ยงมวลมนุษยชาติ และความเป็นสิริมงคลแก่ชาวนาผู้ปลูกข้าวทุกคน ซึ่งจะร่วมกันกระทำพิธีในช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยว ด้วยการทำบายศรีสู่ขวัญก่อนนำข้าวเปลือกเก็บใส่ยุ้งข้าว หรือเรียกว่า เป็ดยุ้ง หรือก่อนการนำข้าวเปลือกไปสีเป็นข้าวสารเพื่อหุงรับประทานหรือซื้อขายกัน

^{๗๔} สัมภาษณ์, นางละเอียด นพรัตน์, ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๗๕} สัมภาษณ์, นางสมหมาย ทวีผล, ตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๕.

อย่างไรก็ตาม ชาวนาจะนำข้าวที่นวดเสร็จแล้วมากองรวมกัน หรือนำรวงข้าวมาถักทอเป็นรูป ต่าง ๆ เพื่อประดับกองข้าว

แม่โพสพ^{๗๖}

เป็นเทพดาตามความเชื่อดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ในตระกูลภาษาไทย ตามคติการนับถือผีผู้หญิง ความเชื่อเรื่องขวัญ และเกิดจากรากฐานสังคมเกษตรกรรมที่มีมาช้านานมีพิธีกรรมบูชาแม่โพสพ ด้วยมีความเชื่อว่าแม่โพสพจะบันดาลให้วิถีชีวิตของพวกเขายั่งยืนเป็นมิ่งขวัญของชาวนา ในยุ้งฉางข้าวออกรวงงามสมบูรณ์ ไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียนหรือเฉาตายไปเสียอันเกิดจากความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมที่ชาวนาต้องเผชิญ พวกเขาต้องพึ่งพาฝนฟ้าอากาศที่เอื้อต่อการเพาะปลูก

ขั้นตอนการทำขวัญข้าว^{๗๗}

ดร.ประคอง มาโต และ อาจารย์ชลิต วงศ์สกุล กล่าวนำเข้าสู่พิธีการ ผู้ที่กล่าวทำขวัญ ได้แก่ ผอ.เฉลี่ยว จุลมุลิก (หม่อมทำขวัญผู้ชาย) และ หมอเกสร (หม่อมทำขวัญผู้หญิง)

หม่อมทำขวัญผู้ชาย กล่าวอันเชิญเทพเทวาสั่งศักดิ์สิทธิ์มาร่วมในพิธีหรือที่เรียกกันว่า ชุมนุมเทวดา สักการะพระพุทธรูปต่าง ตั้ง นโม ๓ จบ สักการะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไหว้ครู และ ร้องเพลงบทเพลงธรรมะ คุณธรรมข้อคิดต่าง ๆ เพื่อให้คนที่มาร่วมพิธีได้สาระเกี่ยวกับธรรมะและคุณธรรม อันเชิญเทพเทวา เจ้าป่าเจ้าเขา เจ้าท้องถิ่นมาร่วมเป็นสิริมงคลในพิธี ร้องเล่าเรื่องแม่โพสพและต้นข้าวว่ามีความเป็นมาอย่างไร และเข้าสู่เนื้อหาของขวัญข้าวโดยหม่อมผู้หญิง และ เวียนเทียนรอบกองข้าวเพื่อเคารพสักการะแม่โพสพ ขอขมาแม่โพสพที่เคยล่วงเกินในท้องไร่ท้องนา และ โปรย

ข้าวตอกดอกไม้รอบกองข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลและพรมน้ำมนต์ให้แก่ผู้ที่มาร่วมงานแห่ ล่อวยพรรำฉลองแม่โพสพเป็นอันจบพิธี

๒.๑๕ กิจกรรมเปิดงานบุญ กิจกรรมร่วมบุญทอดผ้าป่า^{๗๘}

ผ้าป่าที่ได้มาเป็นผ้าป่าที่ได้มาจากกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เรียกรับมาจากคนในหมู่บ้าน ของแต่ละหมู่บ้านรวม ๑๐ ตำบล ๙๗ หมู่บ้าน ๒ เทศบาล คือ เทศบาลหนองฉาง และ เทศบาลเขาบางแกรก

^{๗๖} สัมภาษณ์, พระอธิการภูมิสิทธิ์ ปิยสีโล, ตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๗๗} สัมภาษณ์, นายชลิต วงศ์สกุล, อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๗๘} สัมภาษณ์, นางสมพร โต๊ะสัจจา, ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

ผ้าป่ามีมาตั้งแต่เริ่มมีงานบุญเดือนสาม และเอาเงินที่ได้จากการเรียไรมาปักเป็นพุ่มผ้าป่า เพื่อที่จะนำไปรวมกันที่ว่าการอำเภอและจัดขบวนเพื่อแห่ไปยังวัด

ขั้นตอนการถวายผ้าป่า

นายเผด็จ นุ้ยปรี (นายก อบจ.) จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ดร.ประคอง มาโต นำอาราธนาศีล แล้วตั้งนะโม ๓ จบ กล่าวคำถวายผ้าป่า พระสงฆ์จำนวน ๑๒ รูปพิจารณาผ้าป่า และถวายเครื่องไทยธรรมนำโดย นายก เผด็จ นุ้ยปรี (นายก อบจ.) รองสมพร โต๊ะสัจจา (รองนายก อบจ.) นายการค้ารงค์ นพรัตน์ (นายกเทศมนตรีเทศบาลหนองฉาง) กำนันวิชระ ชมพู (กำนันตำบลหนองสรวง) กำนันสัพยา นิพพยา (กำนันตำบลหนองฉาง) กำนันสาคร ปากเกร็ด (กำนันตำบลทุ่งโพ) กำนันวิเชียร บุณพันธ์ (กำนันตำบลบ้านเก่า) กำนันกิตติพงษ์ ประทีป (กำนันตำบลอุทัยเก่า) นายกสุทัตดา ทองคำดี (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองฉาง) รองวินัย พรหมแจ่ม (รองพื้นที่เขตการศึกษาประถมศึกษา) นายชินภัทร พันธุ์ห้วยพงษ์ (นายกอบต.อุทัยเก่า) และ นางสาวสุพาณี จันทร์พุด พระสงฆ์อนุโมทนา และกรวดน้ำเป็นอันเสร็จพิธีและรับประทานอาหาร

ผ้าป่าชมรมผู้ใหญ่บ้านอำเภอหนองฉาง

๑. ตำบลหนองสรวง = ๗,๑๗๐ บาท
๒. ตำบลหนองยาง = ๑,๐๓๔๐ บาท
๓. ตำบลหนองฉาง = ๗,๐๐๐ บาท
๔. ตำบลหนองนางนวล = ๑๒,๘๕๙ บาท
๕. ตำบลทุ่งพง = ๑๒,๘๘๐ บาท
๖. ตำบลทุ่งโพ = ๑๙,๗๗๗.๗๕ บาท
๗. ตำบลอุทัยเก่า = ๑๐,๖๖๐ บาท
๘. ตำบลบ้านเก่า = ๑๑,๖๖๐ บาท
๙. ตำบลเขาบางแกรก = ๙,๕๘๐ บาท
๑๐. ตำบลเขากวางทอง = ๑๒,๕๒๐ บาท

ยอดรวม ๑๑๔,๔๔๖.๗๕ บาท

๒.๑๖ กิจกรรมมัจฉากึ่งกาชาด^{๗๙}

ของมัจฉาที่ได้มาจากการเรียไ้รจากหน่วยงานราชการ และเด็กนักเรียนของแต่ละโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงวัด ตามบริษัทห้างร้าน เพื่อที่จะนำเอามาเป็นของรางวัลให้กับผู้ที่มาร่วม ตักไข่ บัตรที่ตักจะอยู่ในราคา ใบละ ๑๐ บาท เงินที่ได้เอาเข้าวัดเพื่อที่เอามาบูรณปฏิสังขรณ์ สร้างวัดและสร้างโรงเรียน

วิธีการตักไข่^{๘๐}

ผู้เล่น ช้อนไข่ปลาภายในบ่อ เปิดเจอหมายเลขใด รับรางวัลตามที่กำหนด

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงเวอร์แกะไข่การกุศล

คืนที่	วัน/เดือน/ปี	รายชื่อประจำเวอร์
๑	วันอาทิตย์ที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.หนองยาง
๒	วันจันทร์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.หนองฉาง
๓	วันอังคารที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.หนองนางนวล
๔	วันพุธที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ วันมาฆบูชา	อบต.ทุ่งพง
๕	วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.ทุ่งโพ
๖	วันศุกร์ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	รร.อุทัยธรรมานุวัตรวิทยา
๗	วันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	มจร.
๘	วันอาทิตย์ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.อุทัยเก่า
๙	วันจันทร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.เขากวางทอง

๒.๑๗ พื้นที่กิจกรรมการแสดงและการประกวดร้องเพลง^{๘๑}

การแสดงจะจัดขึ้นทุกปี เพื่อแสดงความสามารถของเด็กนักเรียนและบุคคลทั่วไป เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน ให้แก่ประชาชนที่มาเที่ยวชมในงาน และอนุรักษ์บทเพลงลูกทุ่ง และยังทำให้ผู้เข้าร่วมประกวดได้ประสบการณ์แล้วสามารถนำไปพัฒนาทักษะในการแสดงและเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้เข้าร่วมในการแสดง

^{๗๙} สัมภาษณ์, นายวชิระ ชมพู, ตำบลหนองสรวง อำเภอนางรอง จังหวัดอุดรธานี, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

^{๘๐} สัมภาษณ์, นางสาวเยาวนาฏ เหล่าแถม, ตำบลหนองสรวง อำเภอนางรอง จังหวัดอุดรธานี, ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๘๑} สัมภาษณ์, นายดำรงค์ นพรัตน์, ตำบลหนองสรวง อำเภอนางรอง จังหวัดอุดรธานี, ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

การแสดงของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๕๘^{๕๒} (ห้วยคตสามัคคี)

การแสดงศรีศิขเรศวร เป็นการแสดงเกี่ยวกับปราสาทหินเขาพระวิหารที่เป็นศาสนสถานอันยิ่งใหญ่ เป็นสัญลักษณ์แห่งความศรัทธา และอำนาจบารมีของกษัตริย์ผู้สร้าง ด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมอันงดงามตระการตา ของอารยธรรมขอม ที่ตั้งตระหง่านบนยอดเขาสูงท่ามกลางธรรมชาติที่เงียบสงบ เป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่ผสมผสานระหว่างฝีมือมนุษย์และธรรมชาติ ผู้ใดที่ได้สัมผัสสักยักที่จะลืมเลือนบรรยากาศและมนต์เสน่ห์ของปราสาทหินแห่งนี้

การแสดงของโรงเรียนอุทัยธรรมานุกูลวิทยา

การแสดงของโรงเรียนอนุบาลวัดหนองขุนชาติ

การประกวดขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง ขวัญใจ นทพ.

ประเภทบุคคลทั่วไปหญิง

ชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ นางสาว พิมพ์ลักษณ์ ดุษฎีปริชา

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ นางสาว กัลยา พิมพ์ชนะ

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๒ นางสาว ศศิณห์ ประทุมรัตน์

ประเภทบุคคลทั่วไปชาย

ชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ นาย พงศ์วิชัย กระภูชัย

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ นาย ภรณ์ญ นักทำนา

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๒ นาย เตชิน แพบัว

ประเภทเยาวชนหญิงอายุไม่เกิน ๑๕ ปี

ชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ ด.ญ.นวลวรรณ เงินยิ่งสุก

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ ด.ญ.ธมลวรรณ อยู่คง

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๒ ด.ญ. ชนนทิชา จันทร์หาวา

๒.๑๘ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาเปตอง^{๕๓}

กีฬาเปตองได้เริ่มเข้ามาในประเทศไทยเมื่อ ปี ๒๕๑๘ โดยการริเริ่มของนายจันท์ โพยหาญ นำกีฬาเปตองเข้ามาเผยแพร่ให้คนรู้จัก อย่างเป็นทางการคนแรก นายจันท์ โพยหาญได้ร่วมกับนายศรีภูมิ สุขเนตร ซึ่งเป็นอดีตนักเรียนเก่าฝรั่งเศส ซึ่งมีความรู้ความสามารถในด้านกีฬาเปตองเป็น

^{๕๒} สัมภาษณ์, นายขวัญชัย บารมี, บ้านบ้านป่าผาก ตำบลห้วยคต อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

^{๕๓} สัมภาษณ์, กำนันสัทยา นิพพยา, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

อย่างดี ได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมเปตอง และโรปวังชาล แห่งประเทศไทย ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๙ โดยมีนายศรีภูมิ สุขเนตร เป็นนายกสมาคมคนแรกเมื่อจัดตั้งสมาคมเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการได้ช่วยกันรณรงค์เผยแพร่ และสาธิตการเล่นเปตองมาโดยตลอด แต่ไม่ได้รับความสำเร็จเท่าที่ควร

ต่อมาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงช่วยส่งเสริม และเผยแพร่ให้อีกทางหนึ่ง โดยทรงรับสั่งให้จัดการแข่งขันเปตองชิงชนะเลิศภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น ซึ่งพระองค์ท่านและสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ ทรงได้ลงร่วมทำการแข่งขันในครั้งนี้ด้วย และอีกหลาย ๆ รายการจึงให้สมญานามกีฬาเปตองว่า “กีฬาสมเด็จพระย่า” ในปี ๒๕๒๗ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระกรุณา โปรดเกล้า ฯ รับสมาคมเปตองและโรปวังชาล แห่งประเทศไทย ไว้ในพระอุปถัมภ์ และวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๓๐ เปลี่ยนชื่อสมาคมเปตองฯ เป็นสหพันธ์เปตอง แห่งประเทศไทยในพระอุปถัมภ์ สำนักงานตั้งอยู่ที่ ๒๐๘๘ อินเทอร์เน็ตเตี้ยม หัวหมาก กรุงเทพฯ ปัจจุบันกีฬาเปตอง มีการบรรจุเข้าในการแข่งขันกีฬา ของส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งภาคเอกชนด้วย เช่น กีฬาแห่งชาติ กีฬาเขตการศึกษา กีฬากองทัพไทย กีฬา มหาวิทยาลัย กีฬาของกระทรวงต่าง ๆ กีฬารัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

กติกาเปตอง และวิธีการเล่นเปตอง^{๘๔}

๑. แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน ตั้งแต่ ๑-๓ คน
๒. เริ่มด้วยการเสี่ยงทาย เพื่อเลือกกว่าฝ่ายใดเป็นผู้เริ่มเริ่มก่อน
๓. ฝ่ายที่ชนะการเสี่ยงทายจะเป็นฝ่ายเริ่มเล่นก่อน โดยผู้เล่นเลือกจุดเริ่มต้นเขียนวงกลมลงบนพื้นสนาม มีเส้นผ่าศูนย์กลางระหว่าง ๓๕-๕๐ เซนติเมตร แต่ต้องห่างจากเส้นเขตสนามหรือสิ่งกีดขวางต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า ๑ เมตร

๔. เมื่อเขียนวงกลมแล้ว ฝ่ายที่ชนะการเสี่ยงจะต้องเข้าไปยืนอยู่ในวงกลม แล้วโยนลูกเป้าให้ห่างออกไปจากจุดเริ่มต้นไม่น้อยกว่า ๖-๑๐ เมตร ถ้าโยนไม่ได้ระยะที่กำหนดผู้โยนจะต้องโยนใหม่ หากครบ ๓ ครั้งแล้วยังไม่ได้ตามกติกาต้องเปลี่ยนให้ฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้โยนลูกเป้าแทน และมีสิทธิโยนได้ ๓ ครั้งเหมือนกัน

๕. เมื่อโยนลูกเป้าได้ถูกต้องแล้ว ฝ่ายที่ชนะการเสี่ยงจะเป็นฝ่ายโยนลูกเป้าต่อไปอยู่ใกล้ลูกเป้ามากที่สุด ขณะโยนเท่าทั้งสองข้างต้องอยู่ภายในวงกลม ห้ามเหยียบเส้นห้ามยกเท้า และต้องคอยให้ลูกตกถึงพื้นก่อน จึงจะออกจากวงกลมได้

^{๘๔} สัมภาษณ์, นางสุภาณี จันทร์พุ่ม, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

๖. หากฝ่ายใดโยนลูกเปตองหมดก่อน อีกฝ่ายที่มีลูกเปตองเหลือ ก็จะต้องโยนลูกที่เหลือจนหมด และต้องพยายามให้ลูกเปตองของฝ่ายตนเข้าใกล้ลูกเป้าหมายมากที่สุด เพื่อจะได้คะแนนมาก

การนับคะแนน ให้นับเมื่อทั้งสองฝ่ายโยนลูกเปตองหมดในแต่ละเที่ยว ลูกของฝ่ายใดอยู่ใกล้ลูกเป้าหมายที่สุด ฝ่ายนั้นจะได้ลูกละ ๑ คะแนน ฝ่ายที่ชนะคือฝ่ายที่ทำคะแนนถึงเกมส์ที่กำหนดก่อน คือ ๑๑ คะแนน ส่วนในรอบชิงชนะเลิศให้เพิ่มเป็น ๑๓ คะแนน

๒.๑๙ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาชิงชนะเลิศ^{๘๕}

นายเกษม ประสาทเขตรกร เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีได้กล่าวว่า สืบเนื่องจากชมรมอนุรักษ์กีฬาพื้นบ้านลุ่มน้ำสะแกกรัง ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี ได้จัดโครงการแข่งขันกีฬาพื้นบ้านเพื่ออนุรักษ์ การออกกำลังกาย ปั่นยาง คั่นกระสุนโบราณ เพื่ออนุรักษ์กีฬาพื้นบ้าน ดังกล่าวที่กำลังจะสูญหายไปจากสังคมพื้นบ้าน ประกอบกับเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในงานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีชาวอุไทย ประปี ๒๕๖๕

โดยแบ่งกีฬาออกเป็น ๓ ประเภทที่ ๑ การแข่งขันยิงง่ามหนังสัตว์ ในระยะ ๘ เมตร ๑๐ เมตร ๑๐ เมตร ๑๒ เมตร ที่ ๒ การแข่งขันยิงปืนยาง ยิงระยะ ๑๐ เมตร ๑๒ เมตร ๑๔ เมตร และที่ ๓ การแข่งขันยิงกระสุนคันโบราณ ระยะ ๘ เมตร ๑๐ เมตร ๑๒ เมตร โดยมีผู้สมัครพร้อมกับประชาชนที่ให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก เพื่อชิงถ้วยรางวัลของ อบจ. ดังกล่าว

๒.๒๐ กิจกรรมการทำขวัญนาค การบวชนาคหมู่^{๘๖}

พิธีทำขวัญนาค วัดหนองขุนชาติได้เล็งเห็นถึงพิธีทำขวัญนาคซึ่งเป็นพิธีสำคัญที่มีมาอย่างยาวนานตั้งแต่ครั้งโบราณ ได้จัดพิธีทำขวัญหรือเรียกขวัญเป็นพิธีกรรมที่แสดงความผูกพันและความสัมพันธ์ระหว่างพ่อนาคบุคคลกับครอบครัว เพื่อที่จะเตือนใจพ่อนาคให้ระลึกถึงบุญคุณของบิดา มารดาที่ได้อุ้มชูมา นับจากเริ่มตั้งครรภ์ มารดาต้องประคับประคองทนทุกข์ยาก กระวนกระวายมาตลอดทศมาส ครั้นเมื่อบุตรคลอดออกมาแล้ว บิดา มารดาก็ดีใจปลื้มใจด้วยจิตเมตตารักสงสาร สู้ทนทุกข์ทรมานมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงบำรุงมา เลือดในกายของแม่แปรเปลี่ยนมาเป็นน้ำนมให้ลูกดื่ม ยามใดที่ลูกรำร้อง แม่ก็ซบกล่อมปลอบโยนไม่ให้ลูกต้องวิบโยค ยามใดที่บุตรกระวนกระวาย พ่อแม่ก็กายมาบำบัดนับเป็นเวลาช้านาน กว่าลูกชายของแม่จะเจริญวัยแก่กล้า

^{๘๕} สัมภาษณ์, นายเกษม ประสาทเขตรกร, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

^{๘๖} สัมภาษณ์, นายเฉลียว จุลมุลิก, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

พ่อแม่พร่ำสอนให้ลูกรู้จักพูดจา รู้จักเดิน รู้จักกิน รู้จักนอน จนถึงลูกรู้จักทำงานหาเงินมาเลี้ยงชีวิตของตนได้ อีกอย่างในการทำขวัญนาคนั้น เมื่อจะมาเป็นนาค นุ่งขาวห่มขาวจะต้องปลงผมโกนคิ้ว ขวัญของพ่อนาคที่อยู่ปลายผม เมื่อโกนผมออกไปขวัญก็หายไปด้วย จึงต้องทำการเรียกขวัญให้มาอยู่กับเนื้อกับตัวอย่างเดิม

เวลา ๐๙.๐๐ น. นาคทุกคนพร้อมกัน ณ ศาลาการเปรียญวัดหนองขุนชาติ

เวลา ๐๙.๓๐ น. พิธีโกนผมนาค และอาบนํ้านาค

ขั้นตอนที่ ๑ ขอขมาลาสาธุบพ

ขั้นตอนที่ ๒ ญาติผู้ใหญ่ และผู้อาวุโสกว่าตัดผมนาค(ตัดปอยผม)

ขั้นตอนที่ ๓ พระพี่เลี้ยงโกนผมนาค (ปลงผม)

ขั้นตอนที่ ๔ อาบนํ้านาค ทาขมิ้น

เวลา ๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน

เวลา ๑๒.๓๐ น. นาคทั้งหมดและผู้มีเกียรติทุกท่านพร้อมกัน ณ ศาลาการเปรียญวัดหนองขุนชาติ

เวลา ๑๓.๐๐ น. ประธานในพิธี ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี เดินทางมาถึงบริเวณพิธี

กล่าวต้อนรับผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี

-ประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานีประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

-เปิดกรวยถวายสักการะพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระ

ปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร

-นายเผด็จ นุ้ยปรี นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี กล่าว

รายงาน

-ประธานในพิธี และผู้มีเกียรติถวายจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์

-พระสงฆ์อนุโมทนา พิธีนำกราบพระ

-พิธีทำขวัญนาค โดยทีมงาน พระครูอุเทศธรรมประจักษ์ เจ้าอาวาสวัด

หมกแถว

ก่อนมีพิธีทำขวัญนาคนั้นจะต้องเตรียมของเซ่นไหว้ บายศรี เครื่องคาวหวานและของบริวารให้เพียบพร้อมอันจะประกอบไปด้วย

- อาหารคาวหวานที่ใส่ไว้ในบายศรีแต่ละชั้น เหมือนหนึ่งเนื้อหนัง มังสา โลหิตในร่างกายแห่งเราท่านทั้งหลาย ย่อมที่จะไม่ตั้งอยู่ได้นาน ไม่ช้าก็เร็วย่อมที่จะเน่าเปื่อยทรุดโทรมลงและจมอยู่ในแผ่นดินในที่สุด

- ไม้ ๓ ซีกที่ค้ำบายศรีเอาไว้ไม่ให้ชนเข่นเหมือนบุญกุศลกรรมที่ค้ำจุนชีวิตบุคคลให้เป็นอยู่

- ด้ายดิบที่มัดบายศรี เปรียบได้แก่มีจกชาติอุปทาน เห็นผิดจากครรลองครองธรรม ยึดมั่นถือมั่นว่า มีตัวตน

- ใบตองสด ๓ ก้าน ที่ห่อหุ้มบายศรี หมายถึง โลกะ โทสะ โมหะ ที่เข้าห่อหุ้มไม่ให้เห็นธรรม ดูร่างกายของคนเราย่อมที่จะทรุดโทรมเหี่ยวแห้งเป็นธรรมดา

- ผ้าหุ้มบายศรี คือ ตัณหาที่เข้ามาปิดบัง ไม่ให้เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ขรา มรณะ ทุกข์ เห็นแต่สนุกสุขสันต์ บายศรีที่ถูกห่อหุ้มเอาไว้จนมืดมนนั้น เปรียบได้แก่บุคคลที่ยังไม่ได้บวช เมื่อเปิดผ้าหุ้มบายศรีออกมา หมายถึง เบิกบายศรีก็เหมือนกับบุคคลที่จะได้พบกับหนทางที่สว่างไสวในทางธรรม

- แวนติดเทียนที่จะเวียนไปรอบบายศรี ได้แก่ ภาพทั้ง ๓ คือ ภาพ ๑ รูปภาพ ๑ อรูปภาพ ๑ ย่อมที่จะชักจูงให้คนเราเวียนว่ายตายเกิด เมื่อโหราบตีดับควันเทียนเป่าควันที่หน้านาคนั้น (นาคอ้าปากรับควันเทียน) ให้พ่อนาคดับไฟทั้ง ๓ กอง นั้นเสีย คือ รากะ, โทสะ, โมหะ เมื่อไฟทั้ง ๓ กองนั้นดับสนิทก็จะมีแต่ความสุข ร่มเย็นดุจดั่งแป้งหอมน้ำมันหอมที่เจิมหน้านาค เขียนเป็นอักษรว่า “มะ, อะ, อุ”

- มะพร้าวอ่อนที่จะป้อนให้นาคได้ดื่มกินนั้น น้ำมะพร้าวอ่อนเป็นน้ำที่เกิดมาจากธรรมชาติ ให้นาคได้ดื่มในครั้งนี้เพื่อชวนให้คิดถึงค่าน้ำนมของแม่ที่เคยซบเลี้ยงร่างกายมา

- เทียนชัยที่จุดไว้บนยอดบายศรี (ปัจจุบันอาจจุดไว้ที่ชั้นปักเทียนแทน) เป็นแสงสว่างส่องนำทางให้เห็นบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ต่อไป”

- ต่อจากนั้นโหราก็เตรียมจุดแวนเวียนเทียนแวนที่ ๑ แล้วร้องส่ง-รับด้วยเพลงไทยทำนองนางนาค ร้องต่อไปจนจบตอนแล้วตามด้วยทำนองลาวเสียงเทียน หรือจะใช้ทำนองนางนาคจนจบพิธีก็ได้ เมื่อท่านที่มาร่วมในพิธีเวียนเทียน ทำการเวียนไปจนครบ ๓ รอบ โหราก็รวมเทียนทั้ง ๓ แวนเข้าด้วยกันเอาใบพลูรองล่างแล้ววนเวียนรอบหลักบายศรีทูนขึ้นเหนือศีรษะและลดต่ำลงมาดับควันเทียนแล้วเป่าควันเทียนใส่หน้านาค (ให้นาคอ้าปากรับควัน) ทำจนครบ ๓ ครั้ง

- นำเอาแป้งหอมน้ำมันหอมมาเจิมที่หน้าผากนาค เสร็จแล้วให้นาคส่งบายศรีที่ห่อไว้ให้กับบิดา มารดา แล้วกราบ ๓ ครั้งกล่าวคำขอสมา กล่าวจบ กราบ ๓ ครั้ง รับบายศรีหุ้มคืนจากบิดา

มารดา นาคลูกขึ้นยืน นำบายศรีไปวางไว้ในห้อง ให้อยู่สูงจากพื้น (ดนตรีเชิด) เป็นอันเสร็จพิธี หรือ อาจจะมีเกร็ดที่แตกต่างไปบ้างตามประเพณีของท้องถิ่น โหรจะต้องสอบถามก่อนที่จะเริ่มพิธีและถือ ปฏิบัติตามความนิยม

พิธีมอบผ้าไตร^{๘๗}

เมื่อการทำขวัญนาคนั้นสิ้นสุดลงจึงมีพิธีมอบผ้าไตรและดอกบัว เพื่อที่จะให้นาค ได้ถือไปเวียนรอบพระอุโบสถ

การนมัสการตันศรีมหาโพธิ์

เป็นการเคารพสถานที่กำเนิดพุทธศาสนาซึ่งเป็นที่ประทับตอนพระพุทธเจ้าตรัส

๘๗

การนมัสการรูปหล่ออดีตเจ้าอาวาส

การนมัสการรูปหล่ออดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติเพื่อเป็นการบูชาและระลึก นึกถึงพระคุณของท่านที่ได้สร้างสถานที่ดีดำรงถึงปัจจุบัน ภายในวิหารจะประกอบไปด้วย หลวง พ่อสุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อตุ้ม

ภาพที่ ๔.๓๗ แสดงพิธีการทำขวัญนาคน

เวียนพระโบสถ์

เมื่อมีพิธีอุปสมบทจะต้องให้เดินเวียนขวารอบพระอุโบสถเพื่อเป็นบูชาและให้ ความสำคัญแก่สถานที่ จะบังเกิดมงคลแก่ผู้เวียนเป็นอย่างยิ่ง โดยมากนิยมเวียนขวา ๓ รอบ เท่ากับ จำนวนพระเวททั้ง ๓ หรือจำนวนพระรัตนตรัย และเป็นนัยยะของการเปิดเส้นทางเดินชีวิตไปข้างหน้า

^{๘๗} สัมภาษณ์, นางวิทิตา การสมทบ, ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม

ไปตามเวลาในสภาวะที่ยังมีกายเนื้อและจะมีเครื่องอัฐบริขารพร้อมด้วยนางรำซึ่งเปรียบได้นางอัปสร
พื่อนร่ายอยู่หน้าขบวน

การเวียนประทักษิณ(เวียนขวารอบโบสถ์)

การทำประทักษิณในทางพระพุทธศาสนา คือ การกระทำที่สุจริตถูกต้องชอบ
ธรรมทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ การหมุนไปทางขวาคือการหมุนไปสู่ความดีทั้งทางกาย วาจา
และใจ ตรงกันข้ามกับการหมุนไปด้านซ้ายเป็นการหมุนทวนความดี คือ การกระทำที่เป็นทุจริตทาง
กาย วา และใจ

ความเป็นมา ของการเดินทำประทักษิณ คือ การเดินเวียนขวา องค์พระปฐมมา
หรือ สัญลักษณ์ที่จะให้ระลึกถึง พระพุทธองค์นั้นมีความว่า ครั้นเมื่อพระพุทธองค์ยังทรงดำรงพระชนม์อยู่ มี
พระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งทรงพระนามว่า ปเสนทิโกศล มีความเคารพศรัทธา ในองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้ามาก เวลาที่พระองค์เสด็จไปเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น นอกจากพระองค์จะกราบ
พระพุทธเจ้าด้วยความนอบน้อมสามครั้งแล้ว ยังขอจุมพิตพระบาทและขอเดินเวียนขวารอบๆ องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสามรอบด้วย

นมัสการพระประธาน

การนมัสการพระประธานในอุโบสถ ผู้เข้าร่วมงานโดยประมาณ ๕๐๐ คนขึ้นไป

๒.๒๑ กิจกรรมการประกวด ขบวนรถแห่นาค การแสดงหน้านาค^{๔๔}

หลักเกณฑ์การประกวดรถอุปสมบทนาคหมู่งานบุญเดือนสาม สืบสานวิถีชาวอู่
ไท เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ์ พระวชิร
เกล้าเจ้าอยู่หัว

รางวัลในการประกวด

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๑ เงินรางวัล ๑๐๐,๐๐๐ บาท

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๒ เงินรางวัล ๘๐,๐๐๐ บาท

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๓ เงินรางวัล ๖๐,๐๐๐ บาท

ผลการแข่งขันการประกวดรถอุปสมบทนาคหมู่

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๑ เทศบาลตำบลเขาบางแกรก

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๒ เทศบาลตำบลหนองฉาง

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๓ อำเภอเมือง

^{๔๔} สัมภาษณ์, นายเผด็จ นุ้ยปรี, อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

หลักเกณฑ์ประกวดขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี งานบุญเดือนสาม สืบสาน
ประเพณีวิถีชาวอุไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิ
ราลงกรณ์ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

หลักเกณฑ์การประกวดขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี

๑. ขบวนสวยงาม อนุรักษ์ประเพณี และมีความคิดสร้างสรรค์เหมาะกับพิธีอุปสมบท
เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ์ พระวชิรเกล้า
เจ้าอยู่หัว

๒. ความถูกต้องของอุปกรณ์ของการบวชเป็นไปตามระเบียบประเพณีของไทย (ผ้าไตร
ตาลปัตร บาตร กรวยอุปัชฌาย์ หมอน เสื้อ)

๓. รัหน้าขนาดจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๕ คู่

- ความพร้อมเพียงของผู้รำ ๕ คะแนน
- ความคิดสร้างสรรค์ของท่ารำ ๕ คะแนน
- การแต่งการเหมาะสมสวยงามและประหยัด ๕ คะแนน
- จำนวนผู้รำครบตามกติกา ๓ คะแนน
- จังหวะดนตรีสนุกสนานกลมกลืนและแสดงภายในเวลา ๕ นาที ณ จุด

แสดง ๓ คะแนน

๔. มีดนตรีบรรเลง เครื่องแห่มีครบตามประเพณีไทยโบราณ ๑๐ คะแนนเช่น แตร
วง แคนวอ กลองยาว เครื่องขยายเสียงแบบรถเข็น

๕. จำนวนคนในชุมชนไม่น้อยกว่า ๕๐ คน ๑๐ คะแนน (ไม่รวบดนตรี ขบวนรัหน้า
นาค และสำหรับคา - หวาน)

๖. ตรงต่อเวลาพร้อมเพียง แสดงออกถึงความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน ๑๐
คะแนน

การจัดลำดับภายในขบวนประกอบด้วย

๑. ป้ายชื่อหน่วยงาน
๒. ผู้รัหน้าขนาด ๑๕ คู่
๓. ดนตรี
๔. สำหรับคา - หวาน

^{๘๘} สัมภาษณ์, นายจรเกียรติ รักพานิชณิ, อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ กุมภาพันธ์

๕. รณนาค

๖. อื่นๆ

รางวัลในการประกวด

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๑ เงินรางวัล ๕๐,๐๐๐ บาท

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๒ เงินรางวัล ๓๐,๐๐๐ บาท

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๓ เงินรางวัล ๒๐,๐๐๐ บาท

รางวัลชมเชย ๒ รางวัล ๆ ละ ๕,๐๐๐ บาท

พิธีเปิดการประกวดขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี งานบุญเดือนสาม สืบสานประเพณี วิถีชาวอุไทย ประจำปี ๒๕๖๕ โดยมีขบวนแห่จากสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี จากทุกอำเภอใน จังหวัดอุทัยธานี และจากทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหนองฉางเข้าร่วมประกวดทั้งสิ้น ๑๘ ขบวน โดยมี ส.ส.ชาดา ไทยเศรษฐ์ กล่าวต้อนรับ และนายจรเกียรติ รักพานิชมณี ผู้ว่าราชการ จังหวัดอุทัยธานีเป็นประธานในพิธี

ทั้งนี้ การจัดอุปสมบทนาคนหมู่เพื่อเฉลิมพระเกียรติฯ นั้น ยังเป็นการมุ่งเน้นสืบสาน วัฒนธรรมประเพณีให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้เข้าใจ เข้าถึง และดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม โดย การศึกษาและปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาตามแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจน ส่งเสริม ให้ประชาชนได้มีวิถีในการดำเนินชีวิต ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นการลดละสิ่งที่เป็น อบายมุข โดยนำหลักธรรมคำสอนมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน และเพื่อเผยแพร่ชื่อเสียง และสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

ลำดับขบวนแห่การประกวดขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี^{๙๐} วิถีวัฒนธรรมงาน ประเพณีบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวัฒนธรรม ประจำปี ๒๕๖๕

- ๑ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพ
- ๒ อำเภอสว่างอารมณ์
- ๓ อำเภอห้วยคต
- ๔ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสรวง
- ๕ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฉาง
- ๖ องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า
- ๗ อำเภอหนองขาหย่าง

^{๙๐} สัมภาษณ์, นางประภัสสร ตรีศิลา, ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

๘ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาง

๙ เทศบาลตำบลเขาบางแกรก

๑๐ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพง

๑๑ อำเภอเมืองอุทัยธานี

๑๒ อำเภอบ้านไร่

๑๓ เทศบาลตำบลหนองฉาง

๑๔ อำเภอลานสัก

๑๕ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนางนวล

๑๖ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหลวงทอง

๑๗ อำเภอทัพทัน

ผลการแขวนแห้ววัฒนธรรมประเพณี

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๑ เทศบาลตำบลเขาบางแกรก

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๒ เทศบาลตำบลหนองฉาง

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๓ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสรวง

๒.๒๒ กิจกรรมการประกวดประเพณีการจัดสำหรับคาวหวานตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ^{๙๑}

สืบเนื่องมาจากการจัดงานบุญภายในวัดหนองขุนชาตินั้น ทุกเทศกาลจะต้องมีการจัดสำหรับคาวหวานเพื่อนำมาถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งในการประกวดครั้งนี้จะมีอาหารบังคับอยู่ ๖ อย่าง คือ แกงบอน น้ำพริกปลาย่างพร้อมผักเครื่องเคียง ปลาเห็ด เม็ดขนุนเผือก ขนมเปียกปูน ขนมชั้น ใบเตย

เกณฑ์การให้คะแนน การประกวดสำหรับคาวหวานงานประเพณีบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ประจำปี ๒๕๖๕ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ณ วัดหนองขุนชาติ

รางวัลประกวดประเพณีการจัดสำหรับคาวหวานตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ

ชนะเลิศ จำนวน ๕,๐๐๐ บาท

รองชนะเลิศ อันดับ ๑ จำนวน ๓,๐๐๐ บาท

รองชนะเลิศ อันดับ ๒ จำนวน ๒,๐๐๐ บาท

^{๙๑} สัมภาษณ์, นางสาวตัตตา ทองคำดี, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

๑. องค์ประกอบของสำรับคาวหวาน (๒๐ คะแนน)

๑.๑ อุปกรณ์สำรับคาวหวานครบถ้วน (๑๐ คะแนน)

๑.๑.๑ สำแหรก ๑ คู่ + ไม้คานหาบ ถ้วยสำรับครบชุดทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน มีอาหารครบทุกถ้วย (๑๐ คะแนน มีโถข้าว เหลือกน้ำ ซ้อน)

๑.๑.๒ สำแหรก ๑ คู่ + ไม้คานหาบ ถ้วยสำรับครบชุดทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน มีอาหารครบทุกถ้วย(๘ คะแนน มีโถข้าว เหลือกน้ำ ซ้อน / ๑-๒ อย่าง)

๑.๑.๓ สำแหรก ๑ คู่+ ไม้คานหาบ ถ้วยสำรับครบชุดทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน มีอาหารไม่ครบทุกถ้วย (๕ คะแนน ไม่มีโถข้าว เหลือกน้ำ ซ้อน)

๑.๒ อาหารคาว อาหารหวาน อย่างละ ๓ อย่าง (๑๐ คะแนน) ประกอบด้วย อาหารคาว ๓ อย่าง ประกอบด้วย แกงบอน น้ำพริกปลาอย่างพร้อมผักเคียง ปลาเห็ดอาหารหวาน ๓ อย่าง ประกอบด้วย เม็ดขนุนเผือก ขนมเปียกปูน ขนมชั้นใบเตย

๑.๒.๑ อาหารคาว อาหารหวาน ครบถ้วน ๖ อย่าง (๑๐ คะแนน)

๑.๒.๒ อาหารคาว อาหารหวาน ครบถ้วน ๕ อย่าง (๘ คะแนน)

๑.๒.๓ อาหารคาว อาหารหวาน ครบถ้วน ๔ อย่าง (๕ คะแนน)

๒. การจัดอาหารอย่างสร้างสรรค์โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นในขนาดที่เหมาะสม (๓๐ คะแนน)

๒.๑ จัดเรียงอาหารใส่ภาชนะได้สวยงาม เหมาะสมกับชนิดอาหาร ทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน (๒๐ คะแนน)

๒.๒ จัดทำภาชนะใส่อาหารคาวหวานได้อย่างสวยงามครบชุด ขนาดเหมาะสม (โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น) (๒๕ คะแนน)

๒.๓ จัดทำภาชนะใส่อาหารคาวหวานได้อย่างสวยงามครบชุด ขนาดเหมาะสม (โดยใช้วัสดุท้องถิ่น) (๓๐ คะแนน)

๓. การแต่งกายของคนหาบสำรับคาวหวานและการตอบคำถาม (๒๐ คะแนน)

๓.๑ แต่งกายสวยงามเหมาะสมกับประเพณีของการหาบสำรับและตอบคำถามได้ดีมาก ยิ้มแย้ม (๒๐ คะแนน)

๓.๒ แต่งกายสวยงามเหมาะสมกับประเพณีของการหาบสำรับและตอบคำถามได้ดี ยิ้มแย้ม (๑๘ คะแนน)

๓.๓ แต่งกายสวยงามเหมาะสมกับประเพณีของการหาบและตอบคำถามได้ดีพอใช้ ยิ้มแย้ม (๑๕ คะแนน)

๔. รสชาติของอาหารคาวและอาหารหวาน (๓๐ คะแนน)

๔.๑ อาหารคาว แกงบอน น้ำพริกปลาอย่างพร้อมผักเคียง ปลาเห็ด รสชาติกลมกล่อม อาหารหวาน เม็ดขนุนเผือก ขนมน้อยกปูน ขนมน้อยใบเตย รสชาติหวานมัน มีกลิ่นหอมกามมะพร้าว มีกลิ่นหอมใบเตย (๓๐ คะแนน)

๔.๒ อาหารคาว แกงบอน น้ำพริกปลาอย่างพร้อมผักเคียง ปลาเห็ด รสชาติกลมกล่อม อาหารหวาน เม็ดขนุนเผือก ขนมน้อยกปูน ขนมน้อยใบเตย รสชาติหวานมัน กลิ่นหอมใบเตย (๒๕ คะแนน)

๔. ๓ อาหารคาว แกงบอน น้ำพริกปลาอย่างพร้อมผักเคียง ปลาเห็ด รสชาติปานกลาง อาหารหวาน เม็ดขนุนเผือก ขนมน้อยกปูน ขนมน้อยใบเตย รสชาติหวานมัน มีกลิ่นหอมกามมะพร้าวเผา (๒๒ คะแนน)

สำหรับคาวหวาน ขอให้ อ.บ.ต. ทุกแห่งจัดเตรียมให้เรียบร้อย ณ ศาลาวัฒนธรรมชนชาติ เวลา ๑๐. ๐๐ น.

ลำดับการแข่งขันสำหรับคาวหวาน

- ๑ เทศบาลตำบลเขาบางแกรก
- ๒ อำเภอสว่างอารมณ์
- ๓ อำเภอห้วยคต
- ๔ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสรวง
- ๕ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฉาง
- ๖ องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า
- ๗ อำเภอหนองขาหย่าง
- ๘ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาง
- ๙ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพ
- ๑๐ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพง
- ๑๑ อำเภอเมืองอุทัยธานี
- ๑๒ อำเภอบ้านไร่
- ๑๓ เทศบาลตำบลหนองฉาง
- ๑๔ อำเภอลานสัก
- ๑๕ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนางนวล
- ๑๖ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหลวงทอง

๑๗ อำเภอทัพทัน

ผลการแข่งขันประกวดสำหรับคาวหวาน

๑. รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฉาง
๒. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๑ ได้แก่ ตำบลหนองฉาง
๓. รองชนะเลิศอันดับที่ ๒ ได้แก่ ตำบลทุ่งโพธิ์

๒.๒๓ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตซอล^{๙๒}

ประกาศระเบียบ การจัดการแข่งขัน และคุณสมบัตินักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันการแข่งขันนี้ เรียกว่า “หนองขุนชาติคัพ” ครั้งที่ ๓ ประเภทการแข่งขัน

๑. รุ่น เยาวชน ภายในจังหวัด
๒. รุ่น เยาวชนทั่วไป อายุไม่เกิน ๑๘ ปีภายในจังหวัด
๓. รุ่น เยาวชนทั่วไป อายุไม่เกิน ๑๕ ปีภายในจังหวัด
๔. รุ่น เยาวชนทั่วไป อายุไม่เกิน ๑๒ ปีภายในจังหวัด

คุณสมบัตินักกีฬาที่ร่วมแข่งขัน

นักกีฬามีสิทธิ์ลงแข่งขันได้เพียงทีมเดียวเท่านั้นต่อรุ่น การขึ้นทะเบียนรายชื่อผู้เล่น เจ้าหน้าที่และหลักฐานการสมัครทีมที่เข้าร่วมการแข่งขันสามารถส่งรายชื่อผู้เล่นได้ ๑๔ คน ผู้ควบคุมทีมและเจ้าหน้าที่ ๓ คน พร้อมรูปถ่ายหน้าตรง ไม่สวมหมวกหรือแว่นตาดำ ขนาด ๑ นิ้ว จำนวนคนละ ๑ รูป

นักกีฬาทุกคนต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอุทัยธานีไม่น้อยกว่า ๖ เดือน นักกีฬาไทยลีก อดีตไทยลีก ทีมชาติ อดีตทีมชาติ ดิวิชั่น ๑ อดีตดิวิชั่น ๑ ย้อนหลัง ๕ ปีส่งได้ทีมละ ๒ คนลงสนามได้ครั้งละ ๑ คน

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปีทั่วไป นักกีฬาต้องเกิดไม่เกิน พ.ศ. ๒๕๔๗

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๕ ปีทั่วไป นักกีฬาต้องเกิดไม่เกิน พ.ศ. ๒๕๕๐

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปีทั่วไป นักกีฬาต้องเกิดไม่เกิน พ.ศ. ๒๕๕๓

นักกีฬารุ่นเล็กสามารถขึ้นไปเล่นรุ่นใหญ่ได้แต่สามารถเล่นได้ทีมเดียวเท่านั้น
ในรุ่นเดียวกัน

^{๙๒} สัมภาษณ์, นายชำนาญ เพ็ญแก้ว, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

หลักฐานประกอบการสมัคร

ใบสมัคร

ใบทะเบียนรายชื่อนักกีฬาพร้อมรูปถ่าย

(นักกีฬา ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอน และเจ้าหน้าที่ทีม)

สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน

สำเนาทะเบียนบ้าน

เอกสารรับรองการฉีดวัคซีน (ออกให้โดยโรงพยาบาล)

เอกสารยืนยันการตรวจ ATK เป็นลบภายใน ๗๒ ชั่วโมง

ค่าสมัครและเงินประกันทีม

รุ่นประชาชนภายในจังหวัด ค่าสมัครทีมละ ๑,๕๐๐ บาท และเงินประกันทีมๆ ละ ๕๐๐ บาท รวมเป็น ๒,๐๐๐ บาท

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปีภายในจังหวัด ค่าสมัครทีมละ ๑,๒๐๐ บาท และเงินประกันทีมๆละ ๕๐๐ บาท รวมเป็น ๑,๗๐๐ บาท

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๕ ปีทั่วไป ค่าสมัครทีมละ ๑,๐๐๐ บาท และค่าประกันทีมๆละ ๕๐๐ บาท รวมเป็น ๑,๕๐๐ บาท

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปีทั่วไป ค่าสมัครทีมละ ๘๐๐ บาท และค่าประกันทีมๆละ ๕๐๐ บาท รวมเป็น ๑,๓๐๐ บาท

วิธีการแข่งขันและระบบการแข่งขัน

๑. ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการฝ่ายจัดการแข่งขันโดยคำนึงถึงเวลาจำนวนทีม ที่เข้าร่วมแข่งขัน

๒. กรณีที่จัดการแข่งขันโดยการแบ่งสายและหาผู้เข้ารอบมีวิธีการคิดคะแนนดังนี้ ทีมชนะได้ ๓ คะแนน ทีมที่เสมอได้ ๑ คะแนน ทีมที่แพ้ได้ ๐ คะแนน

๒.๑ การหาตำแหน่งสำหรับทีมที่มีคะแนนเท่ากันจะใช้วิธีการจับสลากหาผู้ชนะเข้ารอบต่อไป

๒.๒ คณะกรรมการการแข่งขันเป็นผู้กำหนดสนามแข่งจะแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย ๔๘ ชั่วโมง

๒.๓ คณะกรรมการการแข่งขันมีสิทธิ์ในการสั่งเลื่อนการแข่งขันหรืองดการแข่งขัน ถ้ามีเหตุสุดวิสัยโดยทีมที่เข้าร่วมการแข่งขันจะต้องทราบและยอมรับจะเรียกร้องมิได้

๒.๔ ทุกทีมที่จะลงทำการแข่งขันจะต้องมาทำการแข่งขันตาม วัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้

๒.๕ ทุกทีมที่ลงสนามแล้วเหลือนักกีฬาภายในสนามน้อยกว่า ๓ คน ให้ยกเลิก-ยุติการแข่งขัน และให้ฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้ชนะ (เทคนิค) ในนัดนั้นๆ

๒.๖ ทีมใดที่ลงทำการแข่งขัน และผละออกจากการแข่งขันก่อนหมดเวลาการแข่งขันด้วยเหตุใดๆก็ตามใบรายงานของผู้ตัดสิน ให้ปรับทีมแพ้ จะอุธรณ์มิได้

๒.๗ ทีมใดที่มาช้าและไม่ได้ทำการแข่งขันตามเวลาที่กำหนดไว้ หลังจากที่มีการจับฉลากแบ่งกลุ่มแข่งขันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทีมใดถอนทีมออกจากการแข่งขันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อฝ่ายจัดการแข่งขันทีมนั้นจะถูกปรับเงินประกันทีมโดยทันที

ระเบียบและกติกาการแข่งขัน

๑. ใช้กติกการแข่งขันฟุตบอลของสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA) ซึ่งสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (FIFA) ได้ประกาศใช้แล้วในปัจจุบัน

๒. ระยะเวลาของการแข่งขันทุกประเภทใช้เวลาในการแข่งขันครั้งเวลาละ ๑๕ นาที พักไม่เกิน ๕ นาที และตั้งแต่วอร์มวอร์มนะเลศของประเภทเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปีทั่วไป และรุ่นประชาชน ให้ใช้เวลาในการแข่งขันครั้งเวลาละ ๒๐ นาที พักไม่เกิน ๕ นาที

๓. ในแต่ละนัดของการแข่งขัน ทุกทีมต้องส่งรายชื่อนักกีฬาจำนวน ๑๔ คน และต้องไม่น้อยกว่า ๑๐ คน และเมื่อถึงเวลาทำการแข่งขันต้องมีเล่นอย่างน้อย ๓ คน

๔. นักกีฬาต้องใส่เสื้อกีฬา(แบบมีแขน) กางเกงกีฬาสีเดียวกัน ถุงเท้ากีฬาสีเดียวกันยกเว้นผู้รักษาประตูต้องใส่เสื้อที่มีสีแตกต่างจากผู้เล่นฝ่ายตนเองหรือฝ่ายตรงข้าม อนุญาตให้ใส่กางเกงขายาวได้ และต้องสวมใส่สนับแข้งที่ทำมาจากวัสดุที่เหมาะสมทุกคน

๕. ในเขตเทคนิคของทีม อนุญาตให้ผู้จัดการทีม ผู้ควบคุมทีมหรือผู้ฝึกสอนเพียง ๓ คนเท่านั้น และต้องสวมใส่รองเท้าหุ้มส้นหรือรองเท้าผ้าใบ และการสั่งการของผู้ฝึกสอน สามารถยืนกระทำได้เพียงคนเดียว

๖. การคาดโทษและการไล่ออก

๖.๑ นักกีฬาที่ถูกคาดโทษ (ใบเหลือง) สะสมจำนวน ๒ ใบ พักการแข่งขัน ๑ นัด ในนัดต่อไป

๖.๒ นักกีฬาที่ถูกไล่ออก (ใบแดง) จำนวน ๒ ใบ ในนัดเดียวกันพักการแข่งขัน ๑ นัด ในนัดต่อไป

๖.๓ นักกีฬาที่ถูกไล่ออก (ใบแดง) จำนวน ๑ ใบ พักการแข่งขัน ๑ นัด ในนัดต่อไป

๖.๔ นักกีฬาที่ถูกไล่ออก (ใบแดง) จากการทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายคู่แข่งชั้น พักการแข่งขัน ๒ นัด หรือมากกว่านั้น โดยคณะกรรมการจัดการแข่งขันร่วมกันประชุมเพื่อลงโทษหนัก ตามกรณี

๖.๕ นักกีฬาที่ถูกคาดโทษ (ใบเหลือง) หรือถูกไล่ออก (ใบแดง) ให้นับ ต่อเนื่องจนถึงรอบชิงชนะเลิศ

๗. นักกีฬาสามารถเล่นในประเภทที่มีอายุมากกว่าได้ แต่ไม่สามารถเล่นให้ทีม อื่นในประเภทเดียวกันได้เพียงทีมเดียว และต้องนำบัตรประจำตัวประชาชนฉบับจริงมาในวันแข่งขัน เพื่อสะดวกในการตรวจสอบของคณะกรรมการ

๘. ห้ามทีมที่เข้าร่วมการแข่งขัน ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอน นักกีฬา ผู้ติดตามและ กองเชียร์ เจตนาทำร้ายหรือพยายามจะทำร้าย คณะกรรมการผู้ตัดสินฯ หรือฝ่ายตรงข้ามโดยเด็ดขาด คณะกรรมการจัดการแข่งขันฯ จะตัดสิทธิ์ทีมนั้นๆ ออกจากการแข่งขันทันที โดยมีบทลงโทษห้ามทีม หรือนักกีฬาส่งเข้าแข่งขันในปีถัดไปหรือมากกว่านั้นตามกรณี และจะดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายกับ ผู้ที่กระทำหรือผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำทันที

๙. คำตัดสินของคณะกรรมการผู้ตัดสินและคณะกรรมการฝ่ายจัดการแข่งขัน ถือเป็นเด็ดขาดและสิ้นสุด

การพิจารณามารยาท วินัยและข้อประท้วง

๑. การประท้วง อนุญาตให้ทีมที่จะทำการประท้วง ในเรื่องของคุณสมบัติของ นักกีฬาเท่านั้น

๒. การดำเนินการยื่นคำร้องประท้วง

๒.๑ ให้เขียนรายงานคำร้องประท้วง โดยผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนเท่านั้น

๒.๒ วางเงินประกันในการประท้วงจำนวน ๒,๐๐๐ บาท (สองพันบาทถ้วน) เงินประกันจำนวนนี้คณะกรรมการจัดการแข่งขันจะคืนให้เมื่อผลการประท้วงเป็นผลเท่านั้น

๓. ทีมที่ทำการประท้วงสามารถกระทำได้ เมื่อเริ่มจากการแข่งขันไปแล้ว ๑๕ นาที และต้องไม่เกินภายใน ๖๐ นาที

เงินรางวัลและถ้วยรางวัล

๑. รุ่น เยาวชนทั่วไปอายุไม่เกิน ๑๒ ปี ภายในจังหวัด

ชนะเลิศ	จำนวน ๕,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๑	จำนวน ๓,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๒	จำนวน ๒,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๓	จำนวน ๑,๐๐๐ บาท

๒. รุ่น เยาวชนอายุไม่เกิน ๑๕ ปี ภายในจังหวัด

ชนะเลิศ	จำนวน ๖,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๑	จำนวน ๔,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๒	จำนวน ๒,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๓	จำนวน ๑,๕๐๐ บาท

๓. รุ่น เยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ภายในจังหวัด

ชนะเลิศ	จำนวน ๘,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๑	จำนวน ๖,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๒	จำนวน ๔,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๓	จำนวน ๒,๐๐๐ บาท

๔. รุ่น ประชาชนภายในจังหวัด

ชนะเลิศ	จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๑	จำนวน ๗,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๒	จำนวน ๕,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๓	จำนวน ๓,๐๐๐ บาท

กรณีนักกีฬาได้รับบาดเจ็บจากการแข่งขัน

คณะกรรมการจัดการแข่งขัน จะจัดแพทย์สนามเพื่อดูแลให้การปฐมพยาบาลแก่นักกีฬาเบื้องต้นตามสมควรแก่กรณีนั้นๆ ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ผู้จัดการทีมหรือผู้ควบคุมทีมต้องเป็นดูแลรับผิดชอบต่อผู้ที่ได้รับอาการบาดเจ็บจากการแข่งขัน โดยคณะกรรมการจัดการแข่งขันฯ จะไม่รับผิดชอบไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น

การขอเงินค่าประกันทีม

การขอเงินค่าประกันทีมคืน จะกระทำได้เมื่อทีมที่เข้าร่วมการแข่งขันได้ทำการลงแข่งขันครบทุกนัดฝ่ายจัดการแข่งขันได้กำหนดไว้ในตารางการแข่งขันและได้ปฏิบัติตามระเบียบการแข่งขันอย่างถูกต้อง โดยให้ผู้จัดการทีมหรือผู้ควบคุมทีม ติดต่อขอเงินค่าประกันทีมคืนหลังเสร็จสิ้นในการแข่งขันนัดสุดท้ายของทีมแต่ต้องไม่เกินภายใน ๑๕ วัน

กำหนดวันรับสมัครและกำหนดจำนวนทีมเข้าร่วมการแข่งขัน

๑. รุ่น เยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปี จำนวน ๘ ทีม
๒. รุ่น เยาวชนอายุไม่เกิน ๑๕ ปี จำนวน ๘ ทีม
๓. รุ่น เยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี จำนวน ๑๒ ทีม
๔. รุ่น ประชาชนภายในจังหวัด จำนวน ๑๖ ทีม

ตั้งแต่บัดนี้จนถึงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ. ศ. ๒๕๖๕ หรือจำนวนทีมเต็มก่อน สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร ๐๙๕- ๗๗๙๘๗๘๗

ประชุมผู้จัดการทีม ส่งเอกสารการสมัคร จักรวาล

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ. ศ. ๒๕๖๕ ณ หอประชุมโรงเรียนอุทัยธรรมานวัตรวิทยา เวลา ๐๙.๓๐ เป็นต้นไป (เวลาและสถานที่อาจมีการเปลี่ยนแปลง)

วันและเวลาการแข่งขัน

วันที่ ๑๒ - ๒๑ กุมภาพันธ์ พ. ศ. ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๑๗.๐๐ น. ณ ลานกีฬาชั่วคราว วัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

วัน เวลา และสนามแข่งขัน อาจเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามมติของคณะกรรมการจัดการแข่งขันและขอให้งดใช้ระเบียบอื่นๆที่มีมาก่อนหน้านี้

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดง วัน เวลา และสนามแข่งขัน

คู่	วัน/ เดือน/ ปี	เวลา	น	ทีม	ผล
๑	๑๒ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	A๑....อนุบาลลานสัก..VS.. A๒..บ้านเขาวง..	
๒			๑๕	A๑....อุทัยธรรมานวัตร..VS ..A๒..อนุบาลมาบก...	
๓				B๑....กาญจนภิเษก..VS..B๒..มาตามแอม...	
๔			๑๘	A๑....หนองไผ่... GP ฟาร์ม..VS..A๒..อุทัยธรรมานวัตร...	
๕				B๑....รวมเพื่อน...VS...B๒..NT SPORT...	
๖			ปชช.	A๑....เกลือหวานFC..VS..A๒...เสียนน็อต...	
๗				B๑....หลังเสา...VS...B๒...บ้านมายเลิฟ....	
๘				C๑....อ้วนผอมจอมชน.. VS...C๒...SIXXAC FC...	
๙				D๑....SJP Nongchang...VS..D๒...ร้านค้าไฟฟ้าฝน....	
๑๐	๑๓ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	B๑...ทัพทัน FC...VS..B๒...บ้านเนินมะค่า...	
๑๑				A๓...วัดอมฤตวารี..VS...A๔...บ้านทุ่งอ้ายเจียมจูเนียร์	
๑๒			๑๕	A๓...ลานสักวิทยา..VS...A๔... NT SPORT...	
๑๓			๑๘	C๑...เกาะอีเม่า หวานเจียบ..VS..C๒...Wad Dandrip...	
๑๔				D๑...หนองฉางวิทยา...VS...D๒...ลานสักวิทยา....	
๑๕			ปชช.	A๓...น้องพิชฌาย์...VS...A๔...ฟร็องซ์ ๙๘....	
๑๖				B๓...น้องยุฟ้ากะน้องยูโร...VS...B๔.. อุทัยธรรมานวัตร...	
๑๗				C๓...ธ วัชชัย ฟาร์ม...VS...C๔... น้องโพกัส BY PSS...	
๑๘				D๓...SP Sport... VS.... D๒...ร้านค้าไฟฟ้าฝน....	
๑๙	๑๔ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	B๓...ไร่สุรารักษ์....VS..B๔...อนุบาลห้วยคต..	
๒๐			๑๕	B๓...หนุ่มน้อยห้อยยาตม VS..B๔...บ้านเนินมะค่า...	

ตารางที่ ๔.๑๘ (ต่อ)

คู่	วัน/ เดือน/ ปี	เวลา	น	ทีม	ผล
๒๑				A๑....อุทัยธรรมมานูวัตร..VS.. A๓..ลานสักวิทยา....	
๒๒			๑๘	A๑....หนองไผ่... GP ฟาร์ม..VS.. A๓..ทต.เมืองกาฐ...	
๒๓				B๑....รวมเพื่อน..VS... B๓...หนองจอกประชานุสรณ์...	
๒๔			ปชช.	A๑....เกลื่อนหวานFC....VS... A๓...น้องพิชฌาย์...	
๒๕				B๑....หลังเสาร์....VS... B๓...น้องยุฟ้ากะน้องยูโร...	
๒๖				C๑....อ้วนผอมจอมชน.. VS... C๓...ธ รัชชัย ฟาร์ม...	
๒๗				D๑....SJP Nongchang...VS.. D๓...SP Sport....	
๒๘	๑๕ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	A๑....อนุบาลลานสัก..VS.. A๓...วัดอมฤตวารี..	
๒๙				B๑....ทัพทัน FC...VS.. B๓...ไร่สุรารักษ์...	
๓๐			๑๕	B๑....กาญจนภิเษก..VS.. B๓...หนุ่มน้อยห้อยยาตม	
๓๑			๑๘	C๑....เกาะอีเม่า หวานเจียบ..VS.. C๓...หนองขาหย่าง...	
๓๒	๑๕ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๘	D๑....หนองฉางวิทยา...VS... D๓...Blake Heart....	
๓๓			ปชช.	A๒....เสี้ยนน้อย... VS... A๔...ฟร็องซ์ ๙๘....	
๓๔				B๒....บ้านมายเลิฟ.... VS... B๔.. อุทัยธรรมมานูวัตร...	
๓๕				C๒....SIXXAC FC... VS...C๔... น้องโฟกัส BY PSS...	
๓๖				D๒....ร้านค้าไฟฟ้าฝน.... VS...D๔... NT SPORT...	
๓๗	๑๖ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	A๒....บ้านเขาวง.. VS...A๔...บ้านทุ่งอ้ายเจียมจูเนียร์	
๓๘			๑๕	A๒....อนุบาลมาบูก.. VS...A๔... NT SPORT...	
๓๙			๑๘	A๒....อุทัยธรรมมานูวัตร... VS.. A๓..ทต.เมืองกาฐ...	
๔๐				B๒....NT SPORT... VS... B๓...หนองจอกประชานุสรณ์...	
๔๑			ปชช.	A๑....เกลื่อนหวานFC..VS.. A๔...ฟร็องซ์ ๙๘....	
๔๒				B๑....หลังเสาร์....VS... B๔.. อุทัยธรรมมานูวัตร...	
๔๓				C๑....อ้วนผอมจอมชน.. VS... C๔.. น้องโฟกัส BY PSS...	
๔๔	๑๗ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	B๒....บ้านเนินมะค่า... VS..B๔...อนุบาลห้วยคต..	
๔๕				A๑....อนุบาลลานสัก..VS.. A๔...บ้านทุ่งอ้ายเจียมจูเนียร์	
๔๖			๑๕	A๑....อุทัยธรรมมานูวัตร..VS .. A๔... NT SPORT...	
๔๗			๑๘	C๒....Wad Dandrip... VS .. A๔... NT SPORT...	
๔๘				D๒....ลานสักวิทยา.... VS... D๓...Blake Heart....	
๔๙			ปชช.	D๑....SJP Nongchang...VS.. D๔... NT SPORT...	
๕๐				A๒....เสี้ยนน้อย... VS... A๓...น้องพิชฌาย์...	
๕๑				B๒....บ้านมายเลิฟ.... VS... B๓...น้องยุฟ้ากะน้องยูโร...	

ตารางที่ ๔.๑๘ (ต่อ)

คู่	วัน/ เดือน/ ปี	เวลา	น	ทีม	ผล
๕๒	๑๘ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	B๑...ทัพทัน FC...VS.. B๔...อนุบาลห้วยคต..	
๕๓			๑๕	B๑....กาญจนาภิเษก..VS.. B๔...บ้านเนินมะค่า...	
๕๔				A๒..อนุบาลมาบูก.. VS... A๓..ลานสักวิทยา....	
๕๕			ปชช.	C๒...SIXXAC FC... VS... C๓...ธ วัชชัย ฟาร์ม...	
๕๖				D๒...ร้านค้าไฟฟ้าฝน.... VS... D๓...SP Sport...	
๕๗			๑๘	๑A.....VS.....๒C.....	
๕๘				๑C.....VS.....๒A.....	
๕๙			ปชช.	๑A.....VS.....๒C.....	
๖๐	๑๙ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	A๒..บ้านเขาวง.. VS... A๓..วัดอมฤตวารี..	
๖๑				B๒...บ้านเนินมะค่า... VS.. B๓...ไร่สุรารักษ์...	
๖๒	๑๙ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๕	B๒..มาดามแอม.... VS.. B๓...หนุ่มน้อยห้อยยาตม	
๖๓			๑๘	๑B.....VS..๒D.....	
๖๔				๑D.....VS..๒B.....	
๖๕			ปชช.	๑C.....VS..๒A.....	
๖๖			๕	๑B.....VS..๒D.....	
๖๗				๑D.....VS..๒B.....	
๖๘	๒๐ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	๑A.....VS..๒B.....	
๖๙				๑B.....VS..๒A.....	
๗๐			๑๕	๑A.....VS..๒B.....	
๗๑				๑B.....VS..๒A.....	
๗๒			๑๘	ชนะ๕๘.....VS..ชนะ๖๔.....	
๗๓				ชนะ๕๙.....VS..ชนะ๖๕.....	
๗๔			ปชช.	ชนะ๖๐.....VS..ชนะ๖๗.....	
๗๕				ชนะ๖๖.....VS..ชนะ๖๘.....	
๗๖	๒๑ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	แพ้๖๙..... VS...แพ้๗๐.....	
๗๗			๑๕	แพ้๗๑..... VS...แพ้๗๒.....	
๗๘			๑๒	ชนะ๖๙..... VS...ชนะ๗๐.....	
๗๙			๑๕	ชนะ๗๑..... VS...ชนะ๗๒.....	
๘๐			๑๘	แพ้๗๓..... VS...แพ้๗๔.....	
๘๑			ปชช.	แพ้๗๕..... VS...แพ้๗๖.....	
๘๒			๑๘	ชนะ๗๓..... VS...ชนะ๗๔.....	
๘๓			ปชช.	ชนะ๗๕..... VS...ชนะ๗๖.....	

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงสายการแข่งขัน รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปี

สาย A	สาย B
A อนุบาลลานสัก	B ทัพทัน FC
A บ้านเขาวง	B บ้านเนินมะค่า
A วัดอมฤตวร	B ไธสุราษฎร์
A บ้านทุ่งอ้ายเจียม จุเนียร์	B อนุบาลห้วยคต

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงสายการแข่งขัน รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี

สายA	สายB	สายC	สายD
A๑หนองไผ่... GP	B๑รวมเพื่อน..	C๑เกาะอีเมา หวาน เจียบ	D๑...หนองฉางวิทยา
A๒อุทัยธรรมานูวัตร	B๒..NT SPORT	C๒...Wad Dandrip	D๒...ลานสักวิทยา
A๓ทต.เมืองการุ้ง	B๓ หนองจอกประชา นุสรณ์	C๓...หนองขาหย่าง	D๓...Blake Heart

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงสายการแข่งขัน ประเภทประชาชนทั่วไป

สายA	สายB	สายC	สายD
A๑....เกลื่อหวานFC	B๑....หลังเสา	C๑....อ้วนพอมจอมชน	D๑..SJP Nongchang
A๒...เสียนน็อต	B๒...บ้านมายเลิฟ	C๒...SIXXAC FC	D๒...ร้านค้าไฟฟ้าฝน
A๓...น้องพิชฌาย์	B๓..น้องยุฟ้ากะน้องยู โร	C๓...ธ รัชชัย ฟาร์ม...	D๓...SP Sport...
A๔...ฟร็องซ์ ๙๘	B๔.. อุทัยธรรมานูวัตร	C๔... น้องโฟกัส BY PSS	D๔... NT SPORT...

ผลการแข่งขันฟุตบอล

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปี

- รางวัลที่ ๔ ได้แก่ บ้านทุ่งอ้ายเจียมจูเนียร์
- รางวัลที่ ๓ ได้แก่ เทศบาลเมืองอุทัยธานี(วัดแก้ว อมฤตวร)
- รางวัลที่ ๒ ได้แก่ อนุบาลห้วยคต
- รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ ทัพทัน เอฟซี

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๕ ปี

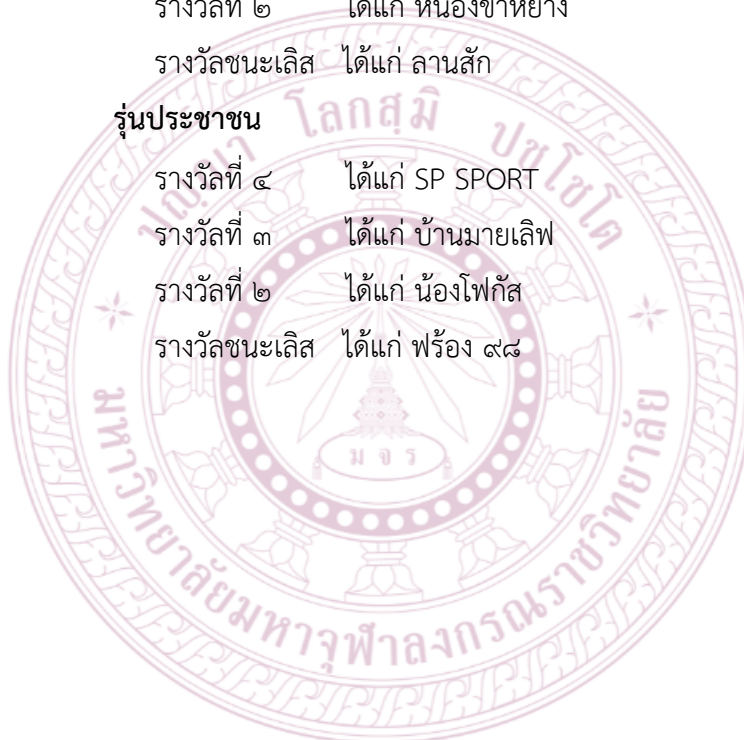
- รางวัลที่ ๔ ได้แก่ บ้านเนินมะค่า
 รางวัลที่ ๓ ได้แก่ มาตามแอม
 รางวัลที่ ๒ ได้แก่ ลานสักวิทยา
 รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ NT SPORT

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี

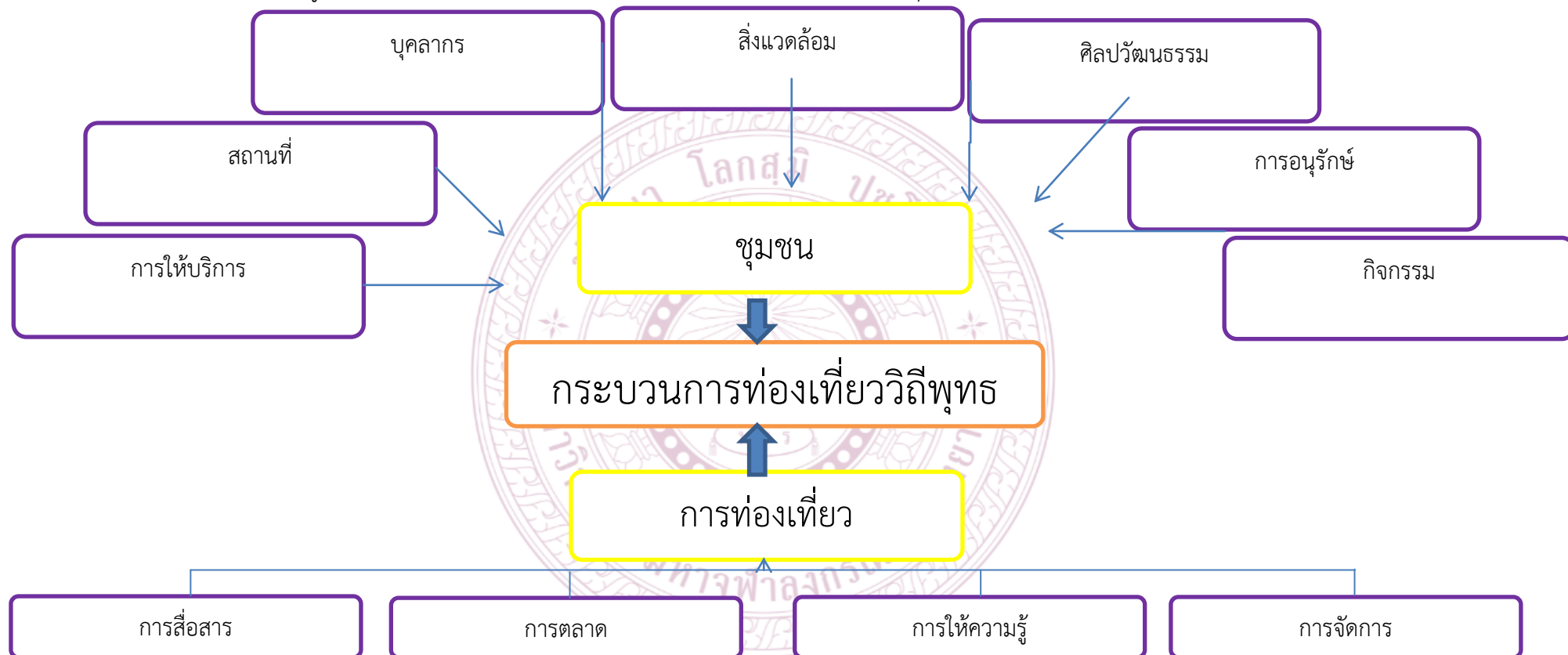
- รางวัลที่ ๔ ได้แก่ หนองฉางวิทยา
 รางวัลที่ ๓ ได้แก่ หนองไผ่ GP
 รางวัลที่ ๒ ได้แก่ หนองขาหย่าง
 รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ ลานสัก

รุ่นประชาชน

- รางวัลที่ ๔ ได้แก่ SP SPORT
 รางวัลที่ ๓ ได้แก่ บ้านมายเลิฟ
 รางวัลที่ ๒ ได้แก่ นื่องโพกัส
 รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ ฟร็อง ๙๘

๔.๒.๔ องค์ความรู้จากการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

แผนภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้จากการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นว่า กระบวนการท่องเที่ยววิถีพุทธ บ่งบอกให้เห็นถึงความสำคัญแห่งวิถีพุทธ ผสมผสานกับวิถีสังคมในท้องถิ่นที่สืบสานจากอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน จากศึกษาพบว่า ชุมชนเป็นส่วนสำคัญต่อการสร้างกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย ๒ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ ๑ คือ ชุมชน เป็นแหล่งสะสมความรู้ และวิถีปัญญาแบบดั้งเดิม ประกอบไปด้วย การให้บริการ สถานที่ บุคลากร สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ และกิจกรรม องค์ประกอบที่ ๒ คือ การท่องเที่ยว ถือเป็นหัวใจหลักของการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย การสื่อสาร การตลาด การให้ความรู้ และการจัดการ ส่งผลให้เกิดกระบวนการท่องเที่ยววิถีพุทธ

๔.๓ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๓.๑ แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๓.๒ กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๓.๓ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๓.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๓.๑ แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๓.๑.๑ การท่องเที่ยวของเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

การท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีปี พ.ศ.๒๕๖๓ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ จังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวน ๗๘๖ ล้านบาท โดยลดลงจากปี พ.ศ.๒๕๖๒ คิดเป็นการหดตัวร้อยละ -๔๘.๕๘ เมื่อพิจารณาจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนและ พบว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนในปี พ.ศ.๒๕๖๓ รวมทั้งหมด ๔๘๐,๖๔๖ คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ด้วยอัตราเปลี่ยนแปลงที่ร้อยละ -๓๙.๙๑ (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย ๗๘๓.๘ ล้านบาท

(๑) ความโดดเด่นของการท่องเที่ยว

จังหวัดอุทัยธานีมีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ วิถีชุมชน วัฒนธรรม สุขภาพ และ การเกษตร

๑) ด้านธรรมชาติ (เชิงนิเวศ)

จังหวัดอุทัยธานีมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มรดกโลกผืนป่าห้วยขาแข้งใน อำเภอลานสัก หุบป่าตาด ป่าดงดิบยุคไดโนเสาร์ภายในถ้ำหินย้อยในอำเภอลานสัก น้ำตกผาร่มเย็น สายน้ำสีขาวที่ทิ้งตัวลงมาจากป่าดิบอยู่เบื้องล่าง คือภาพความงดงามของน้ำตกอุทัยธานีในอำเภอบ้านไร่ ถ้ำพุหวาย หนึ่งในสถานที่ถ่ายทำละครและชวนไปเที่ยวชมหินงอกหินย้อยสุดอลังการในถ้ำพุหวาย ภายในวนอุทยานถ้ำเขาวงในอำเภอบ้านไร่ เขาพระยาพายุเรือ เขาหินปูน ลูกเล็ก ๆ ที่รุ่มร้อนล้อมรอบไปด้วยน้ำ มีถ้ำน้อยใหญ่เชื่อมต่อทะลุถึงกันหลายสิบถ้ำ ภายในมีหิน งอกหินย้อยที่สวยงามรูปร่างแปลกตาในอำเภอลานสัก น้ำตกไซเบอร์ เป็นน้ำตกที่อยู่ใกล้หมู่บ้าน ไซเบอร์ บ้านซบแม่ป้อ ตำบลคอกควายในอำเภอยะคต เขาปฐวี เขาที่มีลักษณะเป็นเทือกเขา ที่มีหินเรียงซ้อนกันเป็นยอด

ค่อนข้างสูงชัน รูปร่างสวยงามแปลกตาในเขตอำเภอทัพทัน บ่อน้ำพุร้อน สมอทอง เป็นน้ำพุร้อนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอยะผา จังหวัดอุทัยธานี^{๙๓}

๒) ด้านวิถีชุมชน วัฒนธรรม จังหวัดอุทัยมีแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์วิถีชุมชน วัฒนธรรม เช่น พระชนกจักรี ตั้งอยู่บน ยอดเขาสะแกกรัง วัดทำซุง และวัดอุโบสถารามประเพณีตักบาตรเทโว ณ วัดสังกัสรัตนคีรี ในช่วงเทศกาลออกพรรษา ที่ตรงตามพุทธประวัติมากที่สุดวิถีชีวิตชาวแพลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง ชุมชนคนบนน้ำแหล่งสุดท้ายที่สมบูรณ์ที่สุดของเมืองไทย วิถีตลาดเช้า เย็น ริมแม่น้ำสะแกกรัง อาหารการกินมีชื่อเสียงในเรื่องอาหารประเภทปลาแม่น้ำรสชาดอร่อย ขนมหวานมีชื่อเสียงและ ถือเป็นต้นตำรับของเมืองไทย ถนนคนเดินชุมชนตรอกโรงยา ของชุมชนชาวจีนแห่งลุ่มน้ำสะแกกรัง สำนักสงฆ์ถ้ำขาวในเขตอำเภอบ้านไร่ เขาปลาร้า ซึ่งมีภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์อายุประมาณ ๓,๐๐๐ ปีในเขตอำเภอลานสัก เมืองโบราณบึงคอกช้างในอำเภอสว่างอารมณ์ หกแซตั้ง ร้านขายยาเก่าแก่อายุตั้งอยู่กลางเมืองอุทัยธานี และการท่องเที่ยวหมู่บ้านนวัตกรรม (OTOP) ผ้าทอ มือพื้นเมืองที่มีชื่อเสียง มีดพับ มีดพก หัวเข็มขัด กรรไกรตัดแต่งกิ่งไม้และ เครื่องการเกษตร หัตถอุตสาหกรรมเหล็กกล้า ศูนย์วงเดือนอาคมสุรทัณฑ์ การท่องเที่ยวภูมิวัฒนธรรมชนเผ่าพื้นที่ แก่นมะกรูด

๓) ด้านสุขภาพ และการเกษตร จังหวัดอุทัยมีแหล่งท่องเที่ยวด้านสุขภาพ และการเกษตร เช่น เส้นทางจักรยานให้นักท่องเที่ยว เก็บเกี่ยวประสบการณ์แห่งความสุขในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเส้นทางจักรยานรอบเกาะเทโพ ชมเสน่ห์ชุมชนในแบบสโลว์ไลฟ์ ด้วยการปั่นจักรยานชมสวน ลิ้มลองส้มโอ เกษตรปลอดสารพิษ ปลาย่าง และปลากระชัง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร พืชเมืองหนาว แก่นมะกรูด ศูนย์พัฒนาราชภูร บนพื้นที่สูงจังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น

(๒) ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

ปี พ.ศ.๒๕๖๔ (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน ๒๕๖๔) จังหวัดอุทัยธานีมีผู้ประกอบการและผลิตภัณฑ์ OTOP จำนวน ๕๒๒ ราย ประกอบด้วยกลุ่มผู้ผลิตชุมชน จำนวน ๓๒๐ กลุ่มผู้ประกอบการรายเดี่ยว จำนวน ๑๙๙ ราย และ SMEs จำนวน ๓ ราย สร้างเป็นผลิตภัณฑ์ได้ ๑,๖๒๐ ผลิตภัณฑ์ พบเป็นประเภทอาหารและ ของใช้ เช่น ปลาไร่ทรงเครื่อง กำไลข้อมือ มีดพับด้ามงาช้าง และมีดพับเหล็กด้ามสีกัส เป็นต้น ด้วยจำนวน ๖๕๓ และ ๕๕๖ ผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ รองลงมาคือ

^{๙๓} นางไพริน นัยปรี ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย เช่น ผ้ามัดหมี่ และ ผ้าพันคอจก เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่ม ดังนั้น หากมีการ สนับสนุนและส่งเสริมการประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP ต่อเนื่อง เน้นผลิตภัณฑ์จากภาคเกษตรเพื่อเป็น อาหารและสมุนไพรจะเป็นส่วนสร้างโอกาสการเพิ่มรายได้การท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานีได้มากยิ่งขึ้น

รายได้จากการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดอุทัยธานีมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐.๖๔ จากปีพ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งเท่ากับ ๑,๓๘๒,๘๗๘,๕๘๒ บาท โดยมีผลการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ปี ๒๕๖๔ จำนวน ๑,๕๓๐,๑๓๖,๔๑๑ บาท บรรลุค่าเป้าหมายขั้นสูงที่ตั้งไว้ข้อมูล รายได้จากการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP จำนวน ๑,๕๒๑,๒๗๖,๔๔๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๕

(๓) ด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรม ประเพณีและของดีเมืองอุทัย

รายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัด (๑.ม.ค. ๖๓ - ธ.ค.๒๕๖๓) ๗๘๖ ล้านบาท/ปี
จำนวน นักท่องเที่ยว ๔๘๐,๖๔๙ คน/ปี

ประเพณีสำคัญ

๑) ประเพณีตักบาตรเทโว

จัดขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ หลังวันออกพรรษา ณ บริเวณลานวัดสังกัสรัตนคีรี พระสงฆ์จะรับ นิมนต์มารับบิณฑบาตจากพุทธศาสนิกชน โดยสมมุติยอด เขาสะแกกรังเป็นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จฯ ขึ้นไปจำพรรษาเทศน์โปรดพระพุทธมารดา เมื่อออกพรรษาปวารณาแล้วพระพุทธองค์จึงเสด็จกลับสู่โลกมนุษย์ทางบันไดทิพย์ทั้ง ๓ คือ บันไดเงิน บันไดทองบันไดแก้ว โดยเสด็จฯ ลงที่สังกัสนครถือเป็นวันที่แดนทั้ง ๓ คือ สวรรค์ มนุษย์ และบาดาล (นรก) สามารถ มองเห็นกันได้เรียกว่า วันเทโวโรหณะ หรือวันเปิดโลก

การตักบาตรเทโวของจังหวัดอุทัยธานี เป็นสถานที่ ที่มีความเหมาะสมทั้งในด้านสถานที่ และชื่อตามตำนาน เป็น ประเพณีที่ชาวอุทัยธานีให้ความสำคัญมาก มีภิกษุสามเณร ไม่น้อยกว่า ๓๐๐ รูป นำด้วยพระพุทธรูปปางเสด็จกลับมา จากดาวดึงส์ เดินอุ้มบาตรจากยอดเขาตามบันได ๔๔๙ ขั้น ลงมารับบิณฑบาต ด้วยข้าวต้มลูกโยน ข้าวต้มมัด ข้าวสารอาหารแห้ง ณ วัดสังกัสรัตนคีรี

หลังจากตักบาตรแล้วเสร็จ จะมีริ้วขบวนรถบุปผชาติแสดงพุทธประวัติอันสวยงาม เข้าสู่ตัวเมืองที่มีการจัดโต๊ะหมู่ประดับงาช้าง ให้ประชาชน นักท่องเที่ยวกราบสักการะ และชื่นชมถ่ายรูปเป็นที่ระลึก^{๙๔}

๒) ประเพณีผ้าป่ากลางเมือง

งานประเพณีผ้าป่ากลางเมือง คือ พระราชอุทัยกวี (พุม สุทนต์) อดีตเจ้าอาวาสวัดมณีสถิตกปิฏฐารามและอดีตเจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี นำหลัก ของพระพุทธศาสนาชักชวนพุทธศาสนิกชนให้นำผ้าป่า มาทอดที่วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม(วัดทุ่งแก้ว) ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ของทุกปี เรียกว่า ผ้าป่ากลางเมือง ได้เริ่ม จัดทำมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๘ ในแต่ละปีจะมีจำนวนผ้าป่า ๑๐๐-๒๐๐ กองเศษ และจะนิมนต์พระสงฆ์จากวัดต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียงมารับผ้าป่าต่อมาพระราชอุทัยกวี (พุม สุทนต์) เห็นว่าการทอดผ้าป่ากลางเมือง ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ตรงกับวันลอยกระทง ชาวอุทัยธานีส่วนใหญ่จะไปลอยกระทงและทอดผ้าป่าด้วยเป็นการไม่สะดวก ที่จะปฏิบัติภารกิจทั้ง ๒ อย่างในเวลาเดียวกัน จึงเปลี่ยนกำหนดการทอดผ้าป่ากลางเมืองมาเป็นวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๒ จนถึงปัจจุบัน

ในการทอดผ้าป่ากลางเมืองนี้ พุทธศาสนิกชนจะ ทอยกันนำพุ่มผ้าป่ามาตั้งรวมกันเป็นแถวบริเวณลานหน้าพระ ปรางค์ ตั้งแต่เวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. เป็นต้นไป จนถึงเวลา ประมาณ ๑๙.๓๐ น. จะเริ่มพิธีถวายผ้าป่าแด่พระสงค์ดังกล่าว คือ มีพิธีรับศีลและกล่าวคำถวายผ้าป่า พระอนุโมทนาเสร็จแล้ว พระสงฆ์ที่ได้รับนิมนต์มาจะเดินแถวมายืนประจำที่หน้าพุ่ม ผ้าป่าและพิจารณาผ้าป่า^{๙๕}

๓) งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก

จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ระหว่างวันที่ ๑ - ๙ เมษายน ณ สนามกีฬาากลางจังหวัดอุทัยธานีเพื่อ เทิดพระเกียรติสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกต้นราชวงศ์จักรี และ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด กิจกรรมที่สำคัญ ประกอบด้วย การแสดงแสง สี เสียง “พระชนกจักรี พระบารมีเกริกฟ้า” การ แสดงศิลปวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ตระการตาและนิทรรศการให้ ความรู้ของส่วนราชการต่างๆ

^{๙๔} สัมภาษณ์, พระครูสังฆรักษ์สิงห์ชัย ฐิตธมโม เจ้าอาวาสวัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี. สัมภาษณ์, วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๔.

^{๙๕} สัมภาษณ์, พระครูอุปกิตปริยัติโสภณ เจ้าอาวาสวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี. สัมภาษณ์, วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๔.

๔) งานแห่เจ้าของชาวจีนในจังหวัดอุทัยธานี

เป็นประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ที่อยู่ตามศาลต่างๆ โดยกำหนดงานตามการครบรอบปีของเจ้า แต่ละองค์ ซึ่งบางองค์แห่ ๕ ปี / ครั้ง บางองค์แห่ ๑๒ ปี/ครั้ง รวมทั้งการแห่เจ้าพ่อบุญเถ้ากง และเจ้าพ่อหลักเมืองอุทัยธานีจะมี ขบวนสาวงามแห่ผ่านตลาดรอบเมืองและมีการแสดง เชิดสิงโตคณะต่างๆ ร่วมให้พบกับร้านค้าชาวจีนได้ตลาดซึ่งทุกร้านจะตั้งโต๊ะหมั่บูชาประดับงาช้างด้วย หากเป็นงานของเจ้าแม่ทับทิมจะมีพิธีเปลี่ยนเครื่องทรงของเจ้าแม่เมื่อครบรอบ ๑๒ ปีและการเข้าทรงลุยไฟ

(๔) แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดอุทัยธานี

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์

๑) มรดกโลกผืนป่าห้วยขาแข้ง

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง ได้รับ การจดทะเบียนเป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโก (UNESCO) ในการ ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกของยูเนสโก ระหว่างวันที่ ๙-๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๔ ณ เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนิเซีย ห้วยขาแข้งมีพื้นที่ ครอบคลุม ๖ อำเภอ ๓ จังหวัด คือ อำเภอบ้านไร่ อำเภอลานสัก อำเภอยะนิง จังหวัดอุทัยธานี อำเภอสงขลาบุรี อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภอดงพญา จังหวัดตาก มีพื้นที่ ๓,๖๐๙,๓๗๕ ไร่ หรือ ๕,๗๗๕ ตารางกิโลเมตร โดยมีการรวมพื้นที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เข้ามาด้วย ทำให้เป็นผืนป่าอนุรักษ์ต่อเนื่องที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลักษณะอากาศที่ห้วยขาแข้งหากเป็นฤดูร้อนจะร้อนมาก ฤดูฝนมีฝนตกหนักตลอดทั้งวัน และมีฤดู หนาวสั้นมาก ห้วยขาแข้งได้เป็นมรดกโลกเพราะสภาพป่าของที่นี่มีความหลากหลายทางธรรมชาติ ประกอบด้วยป่าถึง ๕ ใน ๗ ชนิด ที่พบในเขตร้อนชื้น ได้แก่ ป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา ทุ่งหญ้า ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ก่อให้เกิดความหลากหลายของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ต่างๆ บางชนิดเป็นสัตว์ที่หายากใกล้จะสูญพันธุ์ เช่น ควายป่า เลียงผา เสือดำ หมาใน ไก่ป่า นกยูงไทย และยังมีแมลงป่าพันธุ์ต่างๆ อีกมากมาย

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวที่เปิดให้ประชาชนเข้าชมได้ทั่วไป เพราะพื้นที่ถูกจัดให้ เป็นเขตอนุรักษ์และมีความอ่อนไหวสูง ฉะนั้นการมีคนจำนวนมากเข้าไปอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านความไม่ สมดุลของระบบนิเวศได้ แต่อย่างไรก็ดีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง มีการเปิดจุดผ่อนปรนทั้งหมด ๓ จุด ให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปศึกษาธรรมชาติได้แบบไม่ค้างคืน และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ได้แก่

๑. บริเวณสำนักงานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง

๒. บริเวณหน่วยพิทักษ์ป่าไซเบอร์

๓. บริเวณหน่วยพิทักษ์ป่าห้วยแม่ดี (อยู่ในอำเภอบ้านไร่ เส้นทาง ๓๐๑๑ ไปทางห้วยแม่ดี- บ้านใหม่คลองอังวะ มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติไว้ด้วย)

ในบริเวณที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง มีรูปปั้นคุณสืบ นาคะเสถียร หันหน้าไปทิศตะวันตกเฉียงใต้ เพื่อดูความเป็นไปของผืนป่าตะวันตก มีบันได ๘ ขั้น ที่สื่อความหมายว่าคุณสืบดำรงตำแหน่งหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง อยู่ ๘ เดือน และลวดลายบน บันไดบ่งบอกถึงอุปสรรคในการทำงานที่นี่

๒) หุบป่าตาด

หุบป่าตาดตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งนางามอำเภอลานสัก เข้าทางเดียวกับกับเขาปลาร้า อยู่ก่อนถึง เขาปลาร้าประมาณ ๑ กิโลเมตรถ้ำนี้ถูกค้นพบโดยพระครูสันติธรรมโกศล (หลวงพ่อดอง หยด) เจ้าอาวาสวัดถ้ำทอง เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๒๒ พระครูได้ปีนลงไปในหุบเขาจึงพบว่ามิดันตาดเต็มไปด้วยหิน (ต้นตาดเป็นไม้ดึกดำบรรพ์ ตระกูลเดียวกับปาล์ม) จึงเจาะปากถ้ำเพื่อเป็นทางเข้าไปปีพ.ศ. ๒๕๒๗ ต่อมากรมป่าไม้ได้ประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์เพราะที่นี่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่แปลกและมีพันธุ์ไม้หายากอยู่ในความดูแลของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ถ้าประทุนและมีการจัดทำเป็นเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะทาง ๗๐๐ เมตร

หุบป่าตาด มีพื้นที่ประมาณ ๓๐ ไร่ มีเทือกเขาล้อมรอบโดยเป็นเขาหินปูน ด้านหน้าทางขึ้นไปยัง ถ้ำเป็นป่าสะเดา ภายในจะมีมดมืด เมื่อพ้นจากความมืดนักท่องเที่ยวงจะสัมผัสความเย็นสบาย ความชื้นของ ดินและอากาศ เพราะรอบด้านเป็นหน้าผาโอบล้อม แสงอาทิตย์จะส่องถึงพื้นดินเฉพาะในเวลาเที่ยงวันเท่านั้น ด้วยความแปลกโดดเด่นทำให้แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว จึงได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ให้เป็น ๑ ใน ๕๐ แหล่งท่องเที่ยว (โครงการสัมผัสจริงเมืองไทย Unseen Thailand I) ในปี พ.ศ.๒๕๕๗

๓) เขาปลาร้า

เขาปลาร้า อุทัยธานีเป็นเขาที่แบ่งเขตหมู่บ้าน ห้วยโศก อำเภอลานสัก กับ ตำบลเขาบางแกรก อำเภอนองฉาง เขาปลาร้ามีขนาดใหญ่ และสูงชันประมาณ ๕๙๘ เมตร สภาพป่าค่อนข้างสมบูรณ์ต้องเดินเท้าและปีนเขา ระยะทาง ๙๐๐ เมตร ใช้เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมง จึงจะถึงยอดเขา

และจะ เห็นภูมิประเทศที่สวยงาม ข้างบนเป็นที่ราบขนาดใหญ่และมี ป่าไม้มะค่าหน้าผาด้านตะวันตก ที่ระดับความสูง ๓๒๐ เมตร พบภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์อายุประมาณ ๓,๐๐๐ ปี เป็น ลายเส้นสีดำและสีแดง เส้นสีดำค่อนข้างจางไปแล้ว ส่วนสีแดงยังเห็นได้อยู่ เขียนไว้ตลอดแนว ยาวประมาณ ๙ เมตร เขียนด้วยสีแดงมีกลุ่มภาพมนุษย์หลายแบบหลายลักษณะและกลุ่มภาพสัตว์ ภาพมีทั้งหมด ประมาณ ๔๐ ภาพ แสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิตสังคมของคนยุคโบราณ ซึ่งเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ ของจังหวัดอุทัยธานี

นักโบราณคดีได้แบ่งกลุ่มภาพเขียนบนเขาปลาร้าไว้ ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ กลุ่มภาพที่มี คน ทำมกลางสัตว์เลี้ยง (คาดว่าเป็สุนัข) กลุ่มที่สอง กลุ่มภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัว การจับวัวป่า นำกลับมาเลี้ยง กลุ่มที่สาม กลุ่มภาพที่แสดงถึงการประกอบพิธีกรรม คนที่อยู่ในภาพมี เครื่องประดับซึ่งต่างจาก คนทั่วไป และสัตว์ที่อยู่ในภาพมีลักษณะคล้ายลิงอยู่ด้วย และกลุ่มที่สี่ กลุ่ม ภาพเบ็ดเตล็ดซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาพสัตว์

๔) ถ้ำพวย

ถ้ำพวย เป็นหนึ่งในสถานที่ถ่ายทำละครเรื่องนาคี ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติพุเตย สภาพ โดยทั่วไปเป็นภูเขาหินปูนสูงชันสลับซับซ้อน เป็นถ้ำขนาดใหญ่ ภายในถ้ำกว้างขวาง มีหินงอก หินย้อย เสาหิน อายุนับล้านปี มีจุดชมหินงอกหินย้อยแยกออกไป รวมทั้งหมด ๒๑ จุด ได้แก่ หินดอกเห็ด, หินย้อย, เสาโรมัน, ดอกไม้หิน, หินหัวปลาโลมา, หินรูปนกกระจอกเทศ, หิน ปะการัง, เสาหินเล็ก, เสาหินปูน, หินรูปม่าน, หินรูปฐาน ประทับเทพ, หินรูปกลด, หินรูปบ่อน้ำ, ถ้ำพญานาค, เสาหิน ล้านปี, อ่างทิพย์, ฟองหิน, น้ำตกหินปูน, หินเกร็ดเพชร, และ หินงอกดอกกุหลาบ นอกจากนี้ยังเป็นที่ อยู่ของค้างคาวกว่า ๙ ชนิด ได้แก่ ค้างคาวชนิดใช้ฟันหน้ากินผลไม้, ค้างคาว มงกุฎยอดสั้นเล็ก, ค้างคาวหน้ายักษ์เล็ก, ค้างคาวปีกถุงเคราดำ, ค้างคาวหน้ายักษ์ทศกัณฐ์, ค้างคาวปีกพับดำใหญ่, ค้างคาวมงกุฎจุกใหญ่, ค้างคาวยักษ์สามหลืบ และ ค้างคาวยอดปีกกล้วยไม้ ซึ่งบางชนิดหายากและ ใกล้สูญพันธุ์

๕) น้ำตกไชเบอร์

น้ำตกไชเบอร์หรือน้ำตกหินลาดอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยพิทักษ์ป่าไชเบอร์เป็น น้ำตกที่อยู่ ใกล้กับหมู่บ้านไชเบอร์(บ้านซับแม่ปือ) อำเภอยะคตอยู่ห่างจากจังหวัด ๘๖ กิโลเมตร น้ำตกนี้เกิดจากลำห้วย ล่อยจ้อยที่ไหลมาจากภูเขาในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งทำให้เกิดน้ำตก ขึ้นเป็นระยะๆหลายชั้นและแอ่ง น้ำที่มีความสวยงามโดยจะมีน้ำมากในเดือนกันยายน-ต้นเดือน

พฤศจิกายนส่วนบริเวณโดยรอบเป็นป่าเบญจพรรณปกคลุมและมีใบไม้เปลี่ยนสีในเดือนพฤศจิกายนนักท่องเที่ยวควรมาในช่วงปลายฝนต้นหนาว ส่วนสถานที่พักเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งไม่มีบริการบ้านพักผู้มาพักต้องนำเต็นท์มาเองเสียค่าพื้นที่กางเต็นท์ ๓๐ บาท/คนและต้องเตรียมอาหารมาให้พร้อม การเดินทางจากทางหลวงหมายเลข ๓๒๘๒ หลัก กิโลเมตรที่ ๓๐ แล้วเลี้ยวเข้าไปอีกประมาณ ๗ กิโลเมตรและเดินเท้าต่ออีก ๙๐๐ เมตรสภาพทางเข้า เป็นทางลูกรังและมีหินคมตลอดเส้นทางรวมทั้งต้องผ่าน ธารน้ำหลายจุดหน้าฝนรถเข้าไม่ได้เลย (สิงหาคม-ตุลาคม) ต้องใช้รถกระบะที่มีกำลังขับเคลื่อนสี่ล้อหรือ สามารถหาเช่ารถรับจ้างได้ที่ตัวตลาดอำเภอห้วยคตมาน้ำตกไซเบอร์ได้

๖) น้ำตกผาร่มเย็น

น้ำตกผาร่มเย็น ตั้งอยู่ที่บ้านใหม่ร่มเย็น ตำบลเจ้าวัด อำเภอบ้านไร่ เป็นสายน้ำสีขาวที่สวยงาม ที่หันทวลสู่เบื้องล่าง กล่าวกันว่าน้ำตกแห่งนี้ เป็นน้ำตก ที่สวยที่สุดในจังหวัดอุทัยธานีจากบริเวณผาหินใช้เวลา เดินทางเข้าไปชมน้ำตกประมาณ ๒๐ นาทีเมื่อเดิน ทางเข้าไปถึงจะเห็นสายน้ำตกไหลลดหลั่นลงมาจากบน แนวผาของภูเขาสู่ป่าดิบเบี่ยงล่าง มีลักษณะเป็นสาย บางๆคล้ายกับสายฝน โดยผ่านหน้าผาหินที่มีมอสสีเขียว เกาะอยู่เต็มโดยรอบประกอบกับพื้นที่ที่เป็นป่าครึ้ม ร่มเย็นทำให้บรรยากาศในบริเวณดังกล่าว มีความ ร่มเย็นและรู้สึกสดชื่น แก่ผู้ที่เดินทางเข้าไป น้ำตกผาร่มเย็นสามารถเดินทางไปเที่ยวได้ทั้งปี มีความสวยงาม ในช่วงปลายฝนต้นหนาว

๗) น้ำพุร้อนสมอทอง

น้ำพุร้อนสมอทอง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๒ บ้านสมอทอง ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต เป็นน้ำพุร้อน แบบธรรมชาติขนาดเล็กที่ผุดขึ้นมาผิวดินโดยไหลผ่านช่องเขา สองลูก น้ำพุที่ผุดนี้ ไส มีกลิ่นกำมะถันฉุน และมีความร้อน ขนาดต้มไข่สุกภายใน ๕ นาที มีอุณหภูมิ ๖๘ องศาเซลเซียส โดยน้ำจะไหลลาดตามหินของภูเขาลงไปรวมกับน้ำในลำห้วย คอกควาย สภาพโดยรวมกับน้ำในลำห้วยคอกควาย สภาพ โดยรอบจะเป็นอ่างเก็บน้ำห้วยขุนแก้ว ซึ่งเป็นน้ำพุร้อนแห่งเดียวของประเทศไทยที่มีน้ำล้อมรอบ บริเวณน้ำพุร้อนได้รับ การปรับปรุงให้เป็นบ่อน้ำพุร้อนต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ เดินทางเข้าไป รวมทั้งมีจุดชมทัศนียภาพในยามพระอาทิตย์ ตกดินที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งของจังหวัด

๘) เขาปฐวี

เขาปฐวี เป็นเทือกเขาขนาดเล็กยาว ประมาณ ๗๕๐ เมตร สูง ๒๕๓ เมตร มีลักษณะเป็น เทือกเขาหินเรียงซ้อนกันเป็นยอด ค่อนข้างสูงชัน มีถ้ำ อยู่เรียงรายโดยรอบประมาณ ๓๐ ถ้ำ ทั้งขนาดเล็ก และใหญ่ เช่น ถ้ำประทุน ถ้ำบันได ถ้ำอ่าง ถ้ำช่องลม ถ้ำพุทธประวัติ ถ้ำปลา และถ้ำ

ค้ำคาว เป็นต้น สามารถปีนได้ด้วยยอดเขาได้ บริเวณลานกว้างหน้าเขามีร่มไม้และฝูงลิงจำนวนมาก มีผู้คนนิยมมาเที่ยวชมฝูงลิงและชมถ้ำอยู่เสมอ ซึ่งที่เขาภูวีนี้นี้ได้ค้นพบเครื่องมือ หินและโครงกระดูกมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์

(๕) แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม

๑) พระชนกจักรี

พระชนกจักรีตั้งอยู่บนยอดเขาสะแกกรังอำเภอเมืองอุทัยธานี โดยคำขวัญของจังหวัดอุทัยธานี ขึ้นต้นด้วยประโยคแรกว่า“เมืองพระชนกจักรี...” และบนยอดเขาสะแกกรังที่มองเห็นทิวทัศน์ของเมือง โดยรอบนั้นยังมีสิ่งยืนยันคำขวัญนี้คือพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชซึ่งได้รับการสถาปนาพระอัฐิเป็นสมเด็จพระชนกาธิเบศรเมื่อพ.ศ.๒๓๓๘ พระราชานุสาวรีย์เป็นรูปหล่อขนาด๒เท่าพระองค์จริงประทับบนแท่นพระหัตถ์ซ้ายถือดาบประจำตำแหน่ง เจ้าพระยาจักรีทั้งฝักวางบนพระเพลาซ้ายพระหัตถ์ขวาวางบนพระเพลาขวามีพานวางพระมาลาอยู่ด้านขวา

๒) เขาสะแกกรัง

เขาสะแกกรังเป็นภูเขาที่ตั้งกันเมืองอุทัยอยู่ทางทิศตะวันตกก่อนที่จะเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้วยขาแข้งเหมือนดังเป็นร่มเงาให้กับจังหวัดอุทัยทั้งจังหวัดแต่เดิมเรียกกันว่าเขาแก้วเป็นที่ตั้งของวัดสังกัสรัตนคีรีเป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นเมื่อปีพ.ศ.๒๔๔๓ ยอดเขาสะแกกรังเป็นดินแดนที่ชาวอุทัยยกให้เป็นสถานที่ ศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธ มงคลศักดิ์สิทธิ์เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยซึ่งเป็น พระคู่บ้านคู่เมืองของเมืองอุทัยมาตั้งแต่สมัยกรุง รัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ชาวเมืองต่างให้ความเคารพ ศรัทธาเป็นจำนวนมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในวิหารหลังใหม่ฝั่งตรงข้าม บันไดทางขึ้นยอดเขาสะแกกรัง

จากบนยอดเขาสามารถมองเห็นทิวทัศน์ เมืองอุทัยธานีได้กว้างขวางมีจุดนั่งพักผ่อนชมวิวหลายจุดและ มีศาสนสถานที่ให้เข้าไปไหว้พระทำบุญหลายแห่งทั้งวิหาร พระพุทธรูปสำคัญวิหารพระบรมสารีริกธาตุศาลเจ้าจัน นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของมณฑปประดิษฐานรอยพระพุทธร บาทจำลองซึ่งย้ายมาจากวัดจันทาราม สร้างเมื่อพ.ศ. ๒๔๔๘ ด้านหน้ามีระฆังใบใหญ่ที่พระปลัดใจและชาวอุทัยธานีร่วมกันสร้างเมื่อพ.ศ. ๒๔๔๓ ถือกันว่าเป็นระฆังศักดิ์สิทธิ์ใครมาแล้วต้องตีเพื่อความเป็นสิริมงคล

ทางขึ้นสู่ยอดเขาสะแกกรังขึ้นไปได้สองทางคือทางรถยนต์และจากบริเวณลานวัดจะมีบันได๔๔๙ ขั้นตัดตรงขึ้นสู่ยอดเขาสะแกกรังถ้าไม่ื่อยากเดินขึ้นบันไดก็สามารถใช้ทางรถก็ได้โดยขึ้นทางด้านข้างสนามกีฬา จังหวัดซึ่งบนยอดเขานั้นบนเขาสะแกกรังมีศาสนสถานที่สำคัญหลายแห่งคือพระมณฑปทรงไทยสวยงามมี นามว่าสิริมหายากุฎาคารซึ่งที่บนนี้เขาเปรียบให้เป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปเทศนาโปรดพระ พุทธมารดาบนสรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์แล้วเสด็จกลับสู่โลกมนุษย์ซึ่งตามพุทธประวัติกล่าวว่าพระพุทธเจ้าเสด็จ ลงมาที่เมืองกัสนครและกลายมาเป็นชื่อวัดสังกัสรัตนคีรี

๓) วัดจันทาราม(วัดท่าซุง)

วัดจันทาราม มีมานานับแต่สมัยอยุธยา และเนื่องจากในอดีตนั้นมีการพักชุกไว้บริเวณหน้าวัด ชาวบ้านจึงเรียกวัดแห่งนี้ว่าวัดท่าซุง ซึ่งได้เก่าแก่และทรุดโทรม ตามกาลเวลา ต่อมาท่านพระราชพรหมยาน หรือหลวงฤาษีลิงดำ ได้ปฏิสังขรณ์วัดนี้จนมีความสวยงามเป็นศูนย์รวมแห่งสัญญาอีกครั้ง มีการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่มากมายในอาณาบริเวณวัด รวมทั้งศพที่ไม่เน่า เปื่อยของหลวงพ่อ ฤาษีลิงดำในโลงแก้ว ซึ่งบรรดาศิษยานุศิษย์และประชาชนทั้งหลายยังพากันมา นมัสการขอพร เพื่อความเป็นสิริมงคลอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ และ บริเวณวัดด้านที่อยู่ติดแม่น้ำสะแกกรังนั้นยังมีจัดพักผ่อน คือ วัง มัจฉาที่มีปลาหลากหลายพันธุ์นับหมื่นตัวอาศัยอยู่มากมาย^{๙๖}

๔) วัดอุโบสถาราม (วัดโบสถ์)

วัดโบสถ์หรือวัดอุโบสถารามเดิมชื่อมโนรมย์ชาวบ้านเรียกว่าวัดโบสถ์เป็นวัดเก่าแก่อยู่ริมลำน้ำ สะแกกรังในเขตเทศบาลเมืองจากตลาดสดเทศบาลมีสะพานข้าม แม่น้ำไปยังวัดอุโบสถาราม ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสิ่ง ที่น่าสนใจในวัดได้แก่จิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์และวิหารเป็นภาพเขียนสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในโบสถ์เป็นภาพเกี่ยวกับ พุทธประวัติเริ่มตั้งแต่ประสูติจนถึงปรินิพพานฝีมือประณีตมาก ส่วนในวิหารเขียนเป็นภาพพระพุทธเจ้าเสด็จโปรดเทพยดาบนสวรรค์และภาพปลงสังขาร ด้านบนฝาผนังเป็นพระสงฆ์สาวกชุมนุมสลักรับพัดยศเหมือนจะไหว้พระ ประฐานในวิหารฝาผนังด้านนอกหน้าวิหารมีภาพถวายพระเพลิงศพพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าและภาพชีวิตชาวบ้านที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา

^{๙๖} พระปลัดสำเภา ธรรมปวโร. วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี. สัมภาษณ์, วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๔.

๕) วัดถ้ำเขาวง

วัดถ้ำเขาวงแต่เดิมชื่อธรรมสถานถ้ำเขาวงคือโดยภูมิ ประเทศแล้วเป็นสถานที่ที่มีภูเขาล้อมรอบด้านบนมีถ้ำหลายแห่งใน หน้าฝนจะมีน้ำตกไหลให้ความร่มเย็นชุ่มชื้นพระภิกษุที่มาอยู่อาศัยก็มีความตั้งใจที่จะพัฒนาสถานที่ให้เป็นที่น่าปฏิบัติธรรมจึงได้ตั้งชื่อว่าธรรมสถานถ้ำเขาวง

๖) ฮกแซต้ง

ฮกแซต้งตั้งอยู่บนถนนศรีอุทัยเดิมเป็นสำนักกินเจชื่อฮกฮั่นต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่๒ ชินแสเล็กแซ่ลิ้ได้เปิดร้านขายยาจีนขึ้นที่นี้จึงเปลี่ยนชื่อร้านเป็น "ฮกแซต้ง" เป็นบ้านไม้สักโบราณลักษณะ อาคารเป็นครึ่งตึกครึ่งไม้หลังคาทรงปั้นหยาด้านอาคารโดยรอบก่ออิฐฉาบปูนชั้นล่างมีตู้ยาจีนและอุปกรณ์บัดปรง ยาแบบโบราณเคยใช้เป็นที่ขายยาสมุนไพรจีนและเป็นที่ฝึกฝนให้ชินแสฝึกหัดขึ้นบนเป็นห้องโถงขนาดใหญ่พื้นและ ผนังล้วนเป็นไม้สักประดับลวดลายสลักแบบจีนบริเวณกลางห้องมีแท่นบูชาแบบจีนใช้เป็นโรงเจภายในฮกแซต้งยังเป็นที่เก็บรักษาข้าวของเครื่องใช้เครื่องประดับตกแต่งแบบจีนดั้งเดิมที่มากด้วยคุณค่า ปัจจุบันฮกแซต้งเปิดให้เข้าชมเฉพาะในช่วงเทศกาลกินเจเท่านั้นแต่ในช่วงวันปกติผู้สนใจสามารถติดต่อขอเข้าชมล่วงหน้าได้ที่ร้านวัฒนไพศาล โทร. ๐-๕๖๕๑-๑๐๗๘

๔.๑.๓ ศักยภาพการท่องเที่ยวของเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

(๑) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ พบว่า

๑. ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ พบว่า จังหวัดอุทัยธานี มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ เนื่องจาก มีทรัพยากร การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและโดดเด่นเป็นอย่างมาก มีแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ เช่น วัดจันทารามหรือวัดท่าซุง วัดโบสถ์ วัดสังกัสรัตนคีรี เรือนแพ ลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง ตลาดเช้าสะแกกรัง ถนนคนเดินตรอกโรงยา วัดถ้ำเขาวง ตลาดชาวไร่ ชุมชนบ้านสะน้า หมู่บ้านกระเหรียงแก่นมะกรูด ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายสามารถ ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจในการท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี มีชาติพันธุ์กระเหรียงโปว์ ลาวเวียง ลาวครั่ง ทางอำเภอบ้านไร่ และอำเภอห้วยคต ของจังหวัดอุทัยธานี

๒. ด้านการเป็นเมืองการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ พบว่า จังหวัด อุทัยธานีเป็นเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป้าหมายเนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยว เชิง

วัฒนธรรมที่น่าสนใจมากมาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยว ทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางพิพิธภัณฑ์ มีการ ตักบาตรทางน้ำบริเวณตลาดเช้าริมแม่น้ำสะแกกรัง ซึ่งเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่พายเรือมาจากฝั่ง วัดโบสถ์ เพื่อมาบิณฑบาตทางน้ำ กิจกรรมประกวดขบวนแห่นาคของงานบุญเดือนสามสืบสามนประเพณีวิถีชาวอุไทย เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก

๓. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ พบว่า จังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญมากมาย และมีการคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมเอาไว้ ส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวศาสนา เนื่องจากเป็นเมืองที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก คือวัดจันทาราม หรือวัดท่าซุง วัดอุโปสถาราม วัดสังกัสรัตนคีรี หลวงพ่อพุทธมิ่งมงคลศักดิ์สิทธิ์เป็นพระคู่บ้านคู่เมือง สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก บนเขาสะแกกรัง มีจุดชมวิวกุฏิไม้ที่สวยงาม วัดผาทั้งวัดถ้ำเขาวง วัดคูเมือง วัดหัวเมือง วัดหนองสะแก ผาทอด้านผาทั้ง ผาทอด้านป่าจำปี ผาทอด้านบ้านนาตาโพธิ์ สะพานโยนไม้ (เกาะเทโพ) เรือนแพสะแกกรัง แม่น้ำสะแกกรัง หมู่บ้าน กระเหรี่ยงแก่นมะกรูด ชุมชนหมู่บ้านสนำ ชุมชนหมู่บ้านอีมาด-อีทราย ถนนคนเดิน ตรอกโรงยา ตลาดเช้า และตลาดเย็นสะแกกรัง ตลาดชาวไร่ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ล้วนแล้ว เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ และมีความน่าสนใจของจังหวัดอุทัยธานี

๔. ด้านการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) ทางด้านการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ พบว่า จังหวัดอุทัยธานีมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่หลากหลาย ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกระจายตัวอยู่ใน ๘ อำเภอ มีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์สืบต่อกันมานาน ที่เป็นประเพณีที่สังคมหรือชุมชนปฏิบัติร่วมกัน และประเพณีท้องถิ่นได้แก่ ประเพณีตักบาตรเทโว มีชุมชนเรือนแพแม่น้ำสะแกกรัง ที่มีรูปแบบ วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียวของประเทศไทย จังหวัดอุทัยธานีมีพื้นที่ตั้งที่เหมาะสม สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดใกล้เคียง ค่าใช้จ่าย ในการเดินทางท่องเที่ยวมีความคุ้มค่า มีราคาไม่สูงเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ไปแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จังหวัดอื่น

๕. ด้านการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) ทางด้านการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ พบว่า จังหวัดอุทัยธานีมีแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งที่เกิดความเสื่อมโทรม เนื่องจากด้วยแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งของจังหวัดอุทัยธานี ขาดการดูแลรักษาของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวห่างไกลกัน ส่วนมากแหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ที่นักท่องเที่ยว

นิยมมาท่องเที่ยวกัน คืออำเภอเมืองอุทัยธานี และอำเภอบ้านไร่ ซึ่งมีระยะทาง ห่างกัน ๙๐ กิโลเมตร จังหวัดอุทัยธานีไม่ใช่เมืองการท่องเที่ยวหลัก และการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทยได้จัดให้เป็นเมืองรองของการท่องเที่ยวในกลุ่มภาคกลางตอนบน จังหวัด อุทัยธานีไม่ใช่เมืองหลักของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะนึกถึง และขาดการดำเนินการ ด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง คนในชุมชนยังขาดทักษะการดำเนินงานและขาดความรู้ในด้าน การท่องเที่ยว

๖. ด้านการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ทางด้านการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ พบว่า มีงบประมาณในการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างรายได้ จากการท่องเที่ยว จึงได้มีการจัดสรรงบประมาณไปยังภาคส่วนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง กับการพัฒนาและสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะภาคส่วนของการพัฒนาสินค้า ของจังหวัดอุทัยธานี มีเส้นทางการเดินทางที่สะดวกสบายสามารถเดินทางเชื่อมโยงไปยัง จังหวัดอื่น การเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานีในปัจจุบันสามารถเดินทางมาได้ อย่างสะดวกและมีเส้นทางการเดินทางหลากหลาย จังหวัดอุทัยธานีได้รับการโปรโมททางสื่อออนไลน์ ได้แก่ ทางเว็บไซต์, You tube, Facebook, บล็อกเกอร์ รวมไปถึงสื่อทาง ด้านโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ จึงทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี มีการเติบโต ขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๗. ด้านการวิเคราะห์อุปสรรค (Threats) ทางด้านการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ พบว่า การชะลอตัวของเศรษฐกิจทำให้เกิดการท่องเที่ยวน้อยลง ในปัจจุบันเนื่องด้วยค่าครองชีพต่างๆ แพงมากขึ้น ทั้งในส่วนของค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าอาหาร ค่าของเครื่องใช้ต่างๆ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น โรคระบาด Covid-๑๙ ทำให้ นักท่องเที่ยวจำนวนน้อยลง และนโยบายต่างๆ จากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง^{๙๗}

(๒) องค์ประกอบสำคัญต่อการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๑. ด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว (Attractions) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ มีความพร้อมที่จะให้ประสบการณ์ที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว มีสิ่งดึงดูดใจ ทางการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก มีทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติ ทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และ

^{๙๗} นายเผด็จ นุ้ยปรี. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

ทางวัฒนธรรม ประเพณี แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับวัด เน้นการคงความเป็นเอกลักษณ์ ที่ยังคงเดิม ทั้งที่มีการบูรณะซ่อมแซม อาทิเช่น วัดสังกัสรัตนคีรี, วัดอุโบสถาราม วัดท่าซุง แหล่งท่องเที่ยวที่เน้นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น ตลาดเช้าริมแม่น้ำสะแกกรัง เรือนแพลุ่ม น้ำสะแกกรัง ถนนคนเดินตรอกโรงยา

๒. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) พบว่า การเข้าถึงจังหวัดอุทัยธานี และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของจังหวัดอุทัยธานี มีความสะดวกสบายเป็นอย่างมาก ถนนหนทางดี และสามารถเข้าถึงได้หลากหลายเส้นทาง การเข้าถึงจังหวัดอุทัยธานี สามารถ เดินทางได้ทั้งรถส่วนตัว ซึ่งเป็นการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานีที่สะดวกสบาย และ ได้รับความนิยมนมากที่สุด มีการเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง คือบริษัท ขนส่ง จำกัด มีบริการเดินรถระหว่างกรุงเทพฯ-อุทัยธานี ทุกวัน การเดินทางโดยรถตู้โดยสาร คือ หจก.ขจว อุทัยธานีทัวร์ จำกัด มีบริการรถตู้ปรับอากาศขึ้นจากสถานีขนส่งหมอชิต ๒

๓. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities) พบว่า จุดนั่งพัก ของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดอุทัยธานีมีความเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว ในวันธรรมดา แต่ในวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้ จุดนั่งพักของแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่เพียงพอ จุดชมวิวของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด อุทัยธานีมีหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นวัดสังกัสรัตนคีรี หรือวัดเขาสะแกกรัง ตั้งอยู่บนเขาสะแกกรัง ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ก่อนเข้าตัวเมืองจังหวัดอุทัยธานี มีป้ายบอกทางมายัง แหล่งท่องเที่ยวตลอดเส้นทางจนมาถึงยังแหล่งท่องเที่ยว มีป้ายบอกข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวได้อ่านเพื่อเป็นความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวนั้น มี QR CODE ให้นักท่องเที่ยวใช้มือถือสแกนและจะมีข้อมูลเป็นคลิปวิดีโอพร้อมทั้งเสียงบรรยาย ถึงข้อมูลที่สำคัญ

๔. การบริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary) พบว่า ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ทางจังหวัดอุทัยธานีมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลทางการท่องเที่ยว คือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานจังหวัด อุทัยธานี นักท่องเที่ยวบางคนการสอบถามข้อมูลจากร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านขายของ ที่ระลึก หรือที่พักแรม ซึ่งการสอบถามจากสถานที่ดังกล่าวนี้จะทำให้ทราบข้อมูลแบบชัดเจน การบริการทางการเงินและการธนาคาร ในจังหวัดอุทัยธานีมีธนาคารทุกธนาคาร อย่างครบครัน

๕. ด้านที่พัก (Accommodation) พบว่า การควบคุมและตรวจสอบผู้ให้บริการ ด้านที่พักให้ที่พักได้มาตรฐาน ส่วนมากที่พักแรมของจังหวัดอุทัยธานีจะมีมากในเขตอำเภอ เมือง และอำเภอ

บ้านไร่ ที่พักแรมในจังหวัดอุทัยธานีที่เปิดให้บริการนักท่องเที่ยวต้องทำการ ขึ้นทะเบียนกับสำนักงาน การปกครองท้องถิ่น จังหวัดอุทัยธานี ที่พักภายในชุมชนของจังหวัด อุทัยธานี ถ้าเป็นในเขตอำเภอ เมืองก็จะเป็นเรือนแพ เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ แต่ถ้าเป็นทางอำเภอ บ้านไร่ จะมีทั้งเกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ และพื้นที่กางเต็นท์ ในการบริการนักท่องเที่ยวซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทำการเข้ามาตรวจสอบใน เรื่องของมาตรฐาน Home stay และ Guest House ให้ได้มาตรฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกัน

๖. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) พบว่า กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ส่วนมากจะเป็นการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่างๆ กิจกรรมไหว้พระขอพรเพื่อ ความเป็นสิริมงคล กิจกรรมการล่องเรือชมวิถีชีวิตลุ่มน้ำสะแกกรัง กิจกรรมการเดินชมตลาด สะแกกรัง กิจกรรมตักบาตร ทางน้ำบริเวณลานสะแกกรัง การจัดงานประเพณีตักบาตรเทโว ที่วัดสังกัสรัตนคีรี เป็นงานประเพณี ที่ เป็นเอกลักษณ์สำคัญของจังหวัด^{๔๘}

(๓) ความต้องการชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถี

พุทธ พบว่า

๑. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนชุมชนให้ช่วยกันอนุรักษ์ พื้นฟู แหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นให้เป็นที่รู้จัก อย่างแพร่หลาย รวมถึงมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ครอบคลุมทั้งในด้านองค์ความรู้ บุคลากร งบประมาณ และจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการงานบุญ งานส่งเสริมทางด้าน วัฒนธรรมต่างๆ ของจังหวัดอุทัยธานี งานประเพณี ตักบาตรเทโว โครงการแข่งขันเรือยาว โครงการ งานจุลกฐิน งานบุญบั้งไฟ งานบุญเดือนสาม เป็นต้น มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและบริหารจัดการถนนคน เดินตรอกโรงยา ให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การร่วมจัดงานเสด็จประพาสต้น การร่วมกัน อนุรักษ์เรือนแพ สะแกกรังให้คงอยู่ต่อไป นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในประชาสัมพันธ์ แนะนำข้อมูล ทางการท่องเที่ยวและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจในการท่องเที่ยว จังหวัด อุทัยธานี

๒. ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ พบว่า การ พัฒนา ในด้านความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป พัฒนาในด้านองค์ความรู้ให้กับชุมชน นำไป

^{๔๘} นายสุรยุทธ รุทธะกาญจน์ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดอุทัยธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

ต่อยอดในชุมชนและนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว ควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้รู้จักอย่างแพร่หลายในด้านข้อมูลทางการท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่องและทำให้เกิดความยั่งยืน มากที่สุด การพัฒนาปรับปรุงทางด้านภูมิทัศน์ให้สวยงามน่าท่องเที่ยวในเส้นทางการท่องเที่ยว ทางน้ำและเส้นทางทางท่องเที่ยวทางบก รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมหรือมีภูมิทัศน์ ที่ไม่สวยงาม ให้มีความสวยงามน่าท่องเที่ยวมากขึ้น

๓. ด้านการแก้ไข อุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเจ้าของวัฒนธรรม โดยในบางชุมชนมีส่วนร่วม

ในการบริหารจัดการค่อนข้างน้อย ทำให้ในส่วนนี้ขาดความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยว บุคลากร ในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวยังขาดความรู้ ความรู้ ยังมีน้อยที่จะถ่ายทอดข้อมูลทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้ การขาดความต่อเนื่อง ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ สาเหตุเกิดจาก การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน เจ้าของพื้นที่ และงบประมาณ เรื่องของรูปแบบในการจัดงาน ต่างๆ ของทางจังหวัด อุทัยธานีควรมีการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเอาไว้ โดยการ ใช้ของที่มืออยู่ในท้องถิ่น มาประดับตกแต่งภายในงาน เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น และเป็นที่น่าจดจำแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม^{๙๙}

(๔) การวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวด้วย SWOT

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาข้อมูลนำมาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) การวิเคราะห์ TOWS Matrix ดังต่อไปนี้

๑. การวิเคราะห์ SWOT ของการพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๒. การวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อนำไปเป็นการพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ

การวิเคราะห์ SWOT ของการพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ มีข้อมูลดังนี้

^{๙๙} นายชลิต วงษ์สกุล สื่อบรรณวชน อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕.

จุดแข็ง (Strengths) :

๑. มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย
๒. จังหวัดอุทัยธานีมีพื้นที่ตั้งที่เหมาะสมสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดใกล้เคียง

๓. คนในพื้นที่มีอัธยาศัยดี

๔. มีการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นแบบดั้งเดิม

๕. มีสินค้าของที่ระลึกที่มีคุณภาพค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวมีความคุ้มค่า

จุดอ่อน (Weaknesses) :

๑. แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม

๒. แหล่งท่องเที่ยวห่างไกลกัน

๓. จังหวัดอุทัยธานีไม่ใช่เมืองการท่องเที่ยวหลัก

๔. เยาวชนในพื้นที่ละเลยไม่เห็นความสำคัญ

๕. คนในชุมชนขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยว

๖. ขาดการดำเนินโครงการด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

โอกาส (Opportunities) :

๑. มีงบประมาณในการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

๒. มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง

๓. จังหวัดอุทัยธานีมีกฎหมายเหมือนทางภาคเหนือของประเทศไทย

๔. มีเส้นทางการเดินทางที่สะดวกสบายสามารถเดินทางเชื่อมโยงไปยังจังหวัดอื่น

๕. มีการนำสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นไปนำเสนอในระดับสากล

อุปสรรค (Threats) :

๑. การชะลอตัวของเศรษฐกิจทำให้เกิดการท่องเที่ยวน้อยลง

๒. การโรคระบาด Covid-๑๙ ทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนน้อยลง

๓. ปัญหาจากภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง ไฟป่า เป็นต้น

๔. นโยบายต่างๆ จากหน่วยภาครัฐมีการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง

๕. มีการแข่งขันทางการท่องเที่ยว

เมื่อนำประเด็นสำคัญที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนา มาทำการวิเคราะห์ สถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดแข็งกับอุปสรรค จุดอ่อนกับ

โอกาส และจุดอ่อนกับ อุปสรรคเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องโอกาสและอุปสรรคต่อจังหวัด นำสู่ ทิศทาง/จุดเน้นการวางแผน ๔ ทิศทาง ดังนี้

การวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อนำไปเป็นการพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเมืองพระ ชนจักรีเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธมีข้อมูลดังนี้

ทิศทาง/จุดเน้นการวางแผนเชิงรุก กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส (กลยุทธ์เชิงรุก S-O)

๑. แผนการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๒. ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อ สนับสนุน
๓. ให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวและซื้อสินค้า OTOP
๔. สร้างสินค้าทางการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักยิ่งขึ้น
๕. เจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น ๖. ถ่ายทอดสดวีดิโอบน Facebook

Live ในกิจกรรมและเทศกาลงานประเพณีที่มี ชื่อเสียงของจังหวัด

ทิศทาง/จุดเน้นการวางแผนเชิงแก้ไข กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส (กลยุทธ์เชิงแก้ไข W-O)

๑. สำรวจแหล่งท่องเที่ยว พร้อมกับการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้ง
๒. มุ่งเน้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
๓. จัดการฝึกอบรมผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวระดับชุมชน ในเรื่องบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยว

๔. ประชุมเพื่อหาแนวทางการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นทำกิจกรรมในชุมชนแต่ละ ชุมชนให้เป็นระบบและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ทิศทาง/จุดเน้นการวางแผนป้องกัน กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค (กลยุทธ์เชิงป้องกัน S-T)

๑. จัดการรณรงค์ผ่านโครงการสร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมและความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ด้วยรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และ ยั่งยืน
๒. เน้นการร่วมเครือข่ายธุรกิจชุมชนให้มากขึ้น เพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจชุมชน และลด ความรุนแรงจากภาวะการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

ทิศทาง/จุดเน้นการวางแผนเชิงรับ กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค (กลยุทธ์เชิงรับ W-T)

๑. วางแผนการสร้างการค้าขายของที่ระลึกในแหล่งชุมชนต่างๆ ระหว่างแหล่ง ท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน
๒. สร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

๔.๓.๒ กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๓.๒.๑ เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี

๔.๓.๒.๒ กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๓.๒.๑ เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี

“เมืองเกษตรปลอดภัย ท่องเที่ยวเชิงนิเวศสุขใจ สังคมอุทัยผาสุก”

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดอุทัยธานีดังกล่าว มีความหมายครอบคลุมถึง

- เมือง คือจังหวัดอุทัยธานี

- เกษตรปลอดภัย ครอบคลุมพืชหลักของจังหวัดอุทัยธานีคือพืชหลัก ๕ ชนิด ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และสับปะรดโรงงาน ตลอดจนสัตว์ เศรษฐกิจ ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์และการพัฒนาหีบห่อบรรจุภัณฑ์ออกวางตลาด การแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้มีมาตรฐานและสร้างมูลค่าเพิ่ม

- ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ คือ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- สังคมอุทัยผาสุก เป็นความผาสุก อันประกอบด้วย ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ครอบครัวพร้อมหน้าและอบอุ่น สุขภาพกายและใจที่แข็งแรง และระบบสวัสดิการ ของภาครัฐและชุมชนที่หนุนเสริมช่วยเหลือดูแลคุณภาพชีวิต และนำสู่การพึ่งตนเอง อย่างยั่งยืน

โดยมีเป้าหมายภาพรวม

๑. การเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดขยายตัวเพิ่มขึ้น

๒. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการบริการด้วยนวัตกรรม เพื่อให้มีมาตรฐาน ความปลอดภัยและมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงขึ้น

๓. ยกระดับมาตรฐานเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

๔. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต และเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

๕. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานกำหนด

สร้างคุณค่าด้านการท่องเที่ยว ควบคู่วิถีชีวิตอัตลักษณ์และวัฒนธรรม ของจังหวัดสู่

สากล

วัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันประกอบไปด้วย การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยววิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว บริการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural Attractions) หรือที่เกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่มาจากพื้นฐานความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติของจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Manufactured Attractions) เช่น สถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ ศาสนาสถาน เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต โดยให้เกิดความปลอดภัยได้มาตรฐานการท่องเที่ยวไทยและยกระดับสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวของอาเซียนในอนาคต การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความสำคัญในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมโดยส่งเสริมให้ ชุมชนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยเร่งการประชาสัมพันธ์ การเชื่อมโยงผู้ประกอบการและจัดหาตลาดด้านการท่องเที่ยวใหม่ ๆ รองรับการเดินทาง การท่องเที่ยวของจังหวัดเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable Tourism)

เป้าหมายการพัฒนา

เมืองรองที่เป็นเป้าหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

๑. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เยี่ยมเยือนเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาไม่น้อยกว่าร้อยละ

๑๐

๒. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยวเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาไม่น้อยกว่าร้อยละ

๑๐

๓. จำนวนนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ๒ %

๔. จำนวนแหล่งท่องเที่ยวหรือบริการด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน/

รางวัลด้าน การท่องเที่ยวปีละ ๔ แห่ง

แนวทางการพัฒนา (Value Chain)

๑. พัฒนาระบบข้อมูลการท่องเที่ยวทุกประเภทอย่างเป็นระบบครบวงจร

๒. พัฒนา พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ทุกประเภทแบบครบวงจร

๓. พัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนสินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยว
๔. พัฒนามูลค่าเพิ่มและนวัตกรรมการท่องเที่ยว (Smart Tourism)
๕. เพิ่มประสิทธิภาพการทำการตลาดด้านท่องเที่ยวเชิงรุก
๖. บูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

๔.๓.๒.๒ กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

การวิเคราะห์ศักยภาพของแต่ละพื้นที่แล้ว จากการจัดเวทีเสวนาประวัติ แลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรมเห็นว่าอำเภอหนองฉาง เป็นใจกลางของพื้นที่เมืองพระชนกจักรี โดยทุกอำเภอมีอำเภอหนองฉางเป็นศูนย์กลาง หรือพื้นที่กลางจังหวัดอุทัยธานี และมีพื้นที่มีกิจกรรมด้านวัฒนธรรมวิถีพุทธ ที่เป็นที่น่าสนใจของระดับจังหวัดและระดับภาค จึงควรสร้างแนวทางในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่ และกิจกรรม

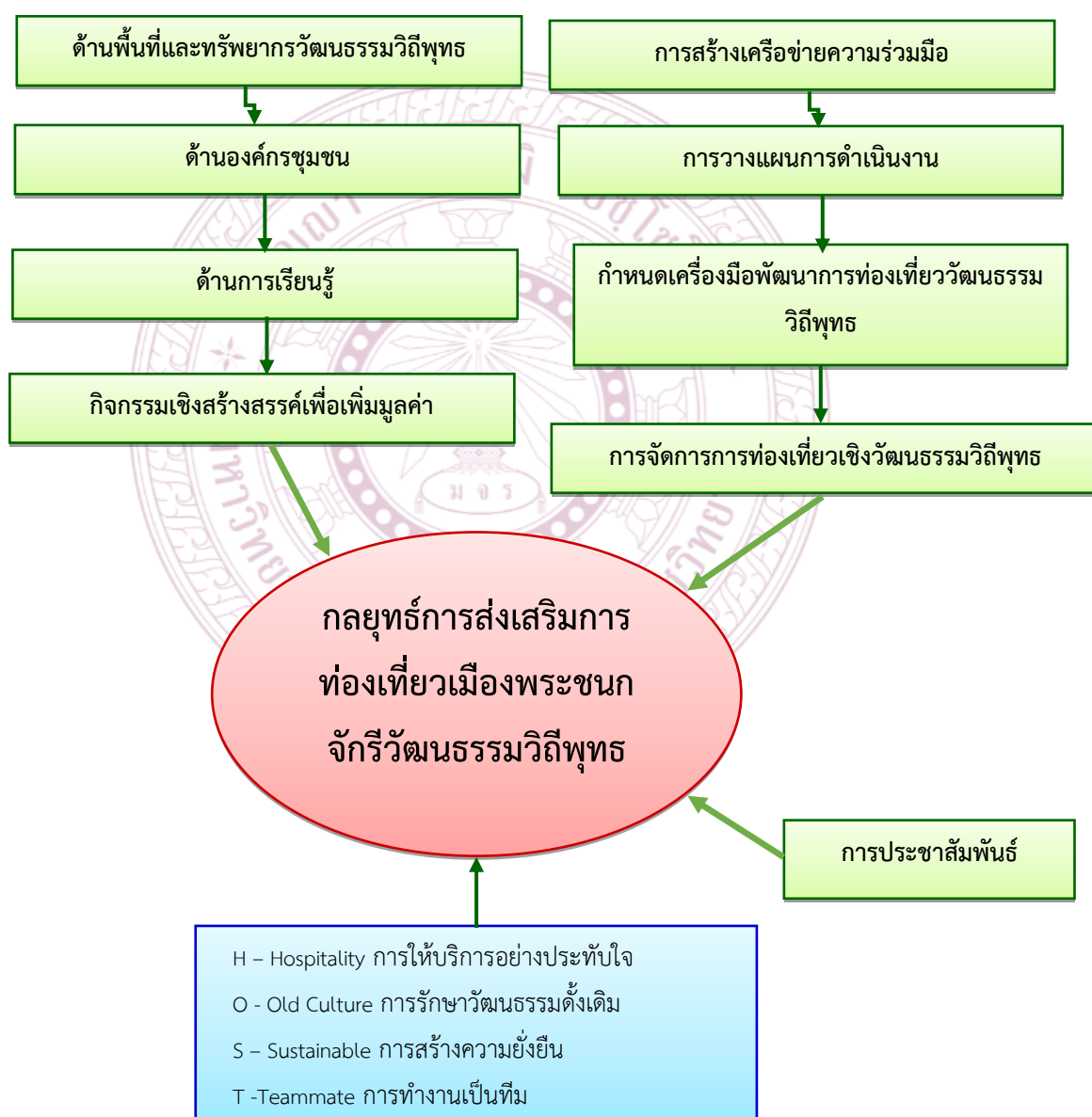
กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ภาพที่ ๔.๓๙ แหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรี

กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

การวิเคราะห์ศักยภาพของแต่ละพื้นที่แล้ว จากการจัดเวทีเสวนาประวัติ แลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรมเห็นว่าอำเภอหนองฉาง เป็นใจกลางของพื้นที่เมืองพระชนกจักรี โดยทุกอำเภอมีย่านอำเภอหนองฉางเป็นศูนย์กลาง หรือพื้นที่กลางจังหวัดอุทัยธานี และมีพื้นที่มีกิจกรรมด้านวัฒนธรรมวิถีพุทธ ที่เป็นที่น่าสนใจของระดับจังหวัดและระดับภาค จึงควรสร้างแนวทางในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่ และกิจกรรม

ภาพแผนที่ ๔.๓ ผังกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

กระบวนการจัดทำกลยุทธ์

ทบทวนแนวทางการจัดกิจกรรมที่ผ่านมา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการปฏิรูปการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ติดตามและประเมินผลแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวในระยะครึ่งแผน

จัดประชุมระดมความคิดเห็น “แนวทางการปฏิรูปการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธและภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี

แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำกลยุทธ์การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ และเสนอที่ประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความเห็นเพิ่มเติม

นำเสนอกลยุทธ์การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธให้คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องพิจารณา และเสนอให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินงาน

งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย

กลยุทธ์งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย

๑. ด้านพื้นที่และทรัพยากรวัฒนธรรมวิถีพุทธ

วัดหนองขุนชาติ ตั้งอยู่ที่ ๑๔๔ หมู่ ๑ ตำบลหนองสรวง อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างขึ้นในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ขุนสนิทและชาวบ้านหนองสรวงเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๖๗ ระยะแรกจึงเรียกว่า “วัดสันติธรรมราม” ตามชื่อผู้นำการก่อสร้าง ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดหนองสรวง” ตามชื่อบ้าน และในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้เปลี่ยนชื่อวัดอีกครั้งเป็น “วัดหนองขุนชาติ” เนื่องจากวัดอยู่ใกล้บ้านหนองขุนชาติได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๔๓ และมีโรงเรียนอุทัยธรรมานุวัติวิทยา เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาด้วย

วัดหนองขุนชาติ เนื้อที่ ๕๐ ไร่ ๒ งาน ๘ ตารางวา มีธรณีสงฆ์เนื้อที่ ๑๓ ไร่ ๒ งาน พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่สูงเนิน มีอาคารเสนาสนะต่างๆ พระอุโบสถ ศาลาเปรียญ หอสวดมนต์ กุฏิสงฆ์ นอกจากนี้ยังมีวิหารมณฑปฌาปนสถาน ศาลาอเนกประสงค์ และสระน้ำ นอกจากนี้ยังมีปูชนียวัตถุ ได้แก่ พระพุทธรูปหินสีห์ (จำลอง) ประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถพระพุทธรูปหินราช (จำลอง)

ประดิษฐานภายในวิหารพ่อปิน-แม่ชม สะอาด พระศรีศาสดา (จำลอง) ประดิษฐานภายในวิหารหลวง พ่อศุข รอยพระพุทธรูป ประดิษฐานภายในมณฑปและภายในวิหารหลวงพ่อศุข ประดิษฐานรูปหล่ออดีต เจ้าอาวาส ๓ องค์ คือ พระพ่อศุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อต๋ม ซึ่งเป็นพระที่ประชาชนในแถบนี้เลื่อมใส ศรัทธา

เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันพระราชอุทัยโสภณ,ดร. (มนัส สมชาโน ป.ธ.๔) อายุ ๗๗ ปี พรรษา ๕๕ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี และเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ต.หนองสรวง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี

มีนามเดิมว่า มนัส สะอาด เกิดวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ ก.พ.๒๔๘๘ ที่บ้านเลขที่ ๒๘ หมู่ ๔ ต.หนองสรวง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี ประกอบอาชีพเกษตรกรในช่วงวัยเยาว์ เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่โรงเรียนวิสามนัญศึกษา (ร.ร.หนองฉางวิทยา ปัจจุบัน) อายุครบ ๒๒ ปี เข้าพิธีอุปสมบท เมื่อวันจันทร์ ที่ ๓ เม.ย.๒๕๑๐ ที่พัทธสีมา วัดหนองขุนชาติ ต.หนองสรวง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี โดยมี พระครูอุปการโกวิท (หลวงพ่อแอ่ว) วัดหัวเมือง ต.อุทัยเก่า อ.หนองฉาง เป็น พระอุปัชฌาย์, พระสมุห์แปลง ฐานธมโม เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระสำเนียง आयวฑฒโน เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า สมชาโน หมายถึง ผู้รู้เสมอหลังอุปสมบท ท่านได้มุ่งมั่นศึกษาเล่าเรียนอย่างจริงจังและประสบความสำเร็จ พ.ศ.๒๕๑๕ สอบได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดมหาธาตุวรวิหาร อ.เมือง จ.เพชรบุรี และได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมในปีเดียวกัน

ผลงานด้านการศึกษา พ.ศ.๒๕๒๑ ได้รับ แต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม ประจำโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๒๓ ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสนามหลวง แผนกธรรม พ.ศ.๒๕๒๔ สำเร็จปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต(พธ.บ.) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์พ.ศ.๒๕๔๔ สำเร็จปริญญาเอกสาขาปรัชญา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศอินเดีย

ในห้วงระหว่างที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดหนอง ขุนชาติ ได้พัฒนาวัดและชุมชนรอบพื้นที่ จนมีความเจริญก้าวหน้ามาจนทุกวันนี้ พ.ศ.๒๕๕๐ เปิดหลักสูตรปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ สาขาจัดการเชิงพุทธ เป็นหน่วยวิทยบริการ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๕๔ เปิดหลักสูตรรัฐศาสตร์ สาขาการปกครอง คณะสังคมศาสตร์ ให้พระภิกษุ-สามเณรและบุคคลทั่วไปเข้าศึกษา และเป็นรองประธานคณะกรรมการจัดซื้อที่ดิน ๑๕๕ ไร่ ๒ งาน ๖๕ ตารางวา ที่บ้านเด่นโก ต.ทุ่งพง อ.หนองฉาง เพื่อจัดสร้างวิทยาลัยสงฆ์-พุทธมณฑล พัฒนาการศึกษาพระภิกษุ-สามเณร และบุคคลทั่วไป พ.ศ.๒๕๕๕ จัดทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา สร้างอาคารนวดแผนไทย, สร้างพิพิธภัณฑศาลาบาไรน เครื่องสมุนไพร และเปิดโรงเรียนการกุศลที่วัดหนองขุนชาติ เปิดสอนระดับ ม.ต้น-ม.ปลาย สายสามัญ เน้นให้เด็กเป็นคนดีของสังคม งานด้านสาธารณูปการ ท่านได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ในการก่อสร้างบูรณปฏิสังขรณ์ ถาวรวัตถุเพื่อส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองและเป็นอนุสรณ์แก่ชนรุ่นหลัง อาทิ ก่อตั้งโรงเรียนอุทานอุทิศธรรมวิทยา, สร้างศาลาธรรมสังเวช ก่อสร้างวิหารประดิษฐานพระพุทธรูป, ทำถนนคอนกรีตภายในวัด, ขุดสระน้ำ เนื้อที่กักเก็บน้ำ ๙ ไร่, ซื้อที่ดินขยายบริเวณวัด ๓๐ ไร่, สร้างศาลาอเนกประสงค์ ลักษณะ

อาคารไม้หลังคา ทรงไทย, บูรณะฉาปนสถานลักษณะทรงไทย, หอสวดมนต์ และศาลาการเปรียญ เป็นต้น

พระราชอุทัยโสภณ ถือได้ว่าปฏิบัติตามหน้าที่ สอนงานพระพุทธศาสนาอย่างเต็มกำลัง ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ลำดับงานปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ท่านได้ก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกนักธรรม-บาลี และแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นพระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นรองเจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี ลำดับสมณศักดิ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระอุทัยธรรมานุวัตร

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๙ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสถาปนาเลื่อนตั้งสมณศักดิ์ เนื่องในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทาน วันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตรในครั้งนี้ พระอุทัยธรรมานุวัตร เป็นพระเถระที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนามที่ พระราชอุทัยโสภณ เป็นพระเถระที่ได้บำเพ็ญhirtานุทิศประโยชน์แก่ประเทศชาติและพระพุทธศาสนาเป็นอเนกประการ ควรแก่การยกย่องเกียรติคุณให้ปรากฏไพศาล

กลยุทธ์ที่ ๑ มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางไลน์ เฟสบุ๊ก แผ่นพับ ทางวิทยุกระจายเสียง ทางโทรทัศน์ หรือเสียงตามสายในชุมชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและทราบถึงการจัดงานประเพณีบุญเดือน ๓ สืบสานวิถีชาวอุไทย

กลยุทธ์ที่ ๒ การจัดเส้นทางเดินทางไปวัด แพลนผังการเดินทางเที่ยวงานประเพณีบุญเดือน ๓

กลยุทธ์ที่ ๓ การปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดให้สงบ สะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย

กลยุทธ์ที่ ๔ การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ เช่น การจัดเจ้าหน้าที่ดูแล การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้มาทำบุญและไหว้พระได้มีทางเดินสะดวกสบายยิ่งขึ้น ที่พักหรือจุดพักสำหรับผู้มาท่องเที่ยวและปฏิบัติธรรมด้วย การปรับปรุงสภาพของวัดที่มีสภาพเสื่อมโทรมขององค์พระพุทธรูป สถานที่ปฏิบัติธรรมบางหลังไม่ได้ใช้ประโยชน์เท่าที่ควร ควรมีการใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น หรือนำมาใช้ในการใช้งานเป็นหลัก พระสงฆ์ปฏิบัติตนสมควรแก่กิจของสงฆ์ และสามารถให้ความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ผู้มาเยี่ยมชม รวมถึงการปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัดและแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธตามสถานที่ต่าง ๆ ให้สวยงามอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน วัดบ้านค่าน้อย การบริหารจัดการสถานที่ในการจัดเจ้าหน้าที่ดูแลการทำความสะอาดสถานที่ เพื่อรองรับกับจำนวนผู้ปฏิบัติธรรมในแต่ละกลุ่ม และมีเจ้าหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำตลอดการปฏิบัติธรรม การสร้างเส้นทางสำหรับคนพิการ เพื่อให้ผู้พิการที่มาทำบุญและไหว้พระได้มีทางเดินสะดวกสบายยิ่งขึ้น การ จัดการสภาพของวัดให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ในการปฏิบัติตนของพระสงฆ์ตามสมควรแก่กิจของสงฆ์ และ สามารถให้องค์ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้มาเยี่ยมชมวัด การสร้างถาวรวัตถุในปัจจุบันที่อาจจะเป็นศิลปะแบบเก่า ผสมผสานกับศิลปะสมัยใหม่

๒. ด้านองค์กรชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมงานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย

โดยการสร้าง การมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะทำให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมแสดงความคิดเห็น และยังทำให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกันภายในชุมชนเป็นพลังชุมชนในการทำกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ

๓. ด้านการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ ๑ การนำเสนอข่าวสารข้อมูล ด้วยการใช้ภาษาสร้างสรรค์

กลยุทธ์ที่ ๒ จัดนิทรรศการให้ความรู้ เรื่อง งานประเพณีบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย

๔. กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่า

กลยุทธ์ที่ ๑ การโน้มน้าวใจด้วยการสร้างคุณค่าของจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจและแปลกใหม่ในจังหวัดอุทัยธานี เพื่อเป็นจุดในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ ๒ การจัดจุดสำหรับถ่ายรูป, เช้คอิน, หรือจัดทำข้อความ คำคมที่ดึงดูดและสะดุดตาให้กับผู้ที่มาร่วมงาน เช่น อยากกรวยให้ทำทาน อยากรักกันนานๆ ให้ทำบุญ, จูงมือคนข้างๆ สู่เส้นทางโรแมนติกที่อบอุ่น , เทียววัดสุขใจ ไปไหนก็มีแต่บุญ , ผับไม่เข้า เหล้าไม่กิน เช้คอินแค่วัด เป็นต้น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

๕. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

กลยุทธ์ที่ ๑ การสร้างภาพลักษณ์วัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ไม่เพียงแต่มุ่งเน้น เฉพาะการส่งข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อได้รับความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมหนึ่งๆ เท่านั้น แต่ผลระยะยาวของความร่วมมือดังกล่าวยังเกิดจากการที่องค์กรได้สื่อสารภาพลักษณ์ขององค์กร ไปสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายด้วย จากการเก็บข้อมูล

กลยุทธ์ที่ ๒ การสร้างภาพลักษณ์ด้านการทำประโยชน์ต่อสังคม การนำเสนอข่าวสารประชาสัมพันธ์ โดยสอดคล้องกับกระแสสังคมในเรื่องการทำประโยชน์ต่อชุมชน สังคมและกระแสอนุรักษ์วัฒนธรรมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๖. การวางแผนการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ จัดประชุมคณะกรรมการวัด ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับการวัดดูประสงค์และกำหนดการจัดงานฯ ตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การดำเนินการก่อนการวางแผน เป็นงานขั้นเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มงานวางแผน เตรียมความพร้อมในด้านการจัดงาน เช่น แต่งตั้งให้มีฝ่ายวางแผนซึ่งอาจจะอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการจัดงาน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน การกำหนดวิธีการวางแผน (คณะกรรมการต้องช่วยกันคิดว่า จะต้องทำอะไรมีขั้นตอนอย่างไร และจะต้องมีคณะกรรมการหรือหน่วยงานอื่นมาร่วมในการวางแผนหรือไม่ ฯลฯ) และการรวบรวมข้อมูล (ให้คณะกรรมการทุกแผนกเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนและทุกด้านและปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ)

๒. การวิเคราะห์ปัญหาของปีที่ผ่านมา การวิเคราะห์ปัญหานี้พิจารณาจากการจัดงานในปีที่ผ่านมาตามภารกิจและความรับผิดชอบในหน้าที่งานต่างๆ ของคณะกรรมการแผนกนั้นๆว่า มีปัญหาในด้านใดจะต้องปรับปรุง เพิ่ม หรือลดในงานตรงส่วนใดบ้างหรือจะขยายงานเดิมให้มีประสิทธิภาพขึ้นอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ยังต้องพิจารณางานที่จะทำขึ้นใหม่ จะริเริ่มงานใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามยุคตามสมัยรวมทั้งการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ตั้งเดิมคงไว้ ตลอดจนนโยบายของคณะกรรมการจัดงานได้พิจารณาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้จะต้องอาศัยเครื่องมือและประสบการณ์จากทุกฝ่าย และพิจารณาจากข้อมูลสถิติต่างๆ และแยกปัญหาหรือข้อมูลในแต่ละด้านและบันทึกรายการต่างๆ เพื่อที่จะนำมาคิดจัดทำงานหรือแก้ปัญหาเหล่านั้นให้เป็นแผนงานหรือกิจกรรมต่อไป

๓. การกำหนดแผนงาน พิจารณาและวิเคราะห์ปัญหา คณะกรรมการจัดงานและการวางแผนควรวิเคราะห์ว่า มีวิธีแก้ไข หรือปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้นได้อย่างไรบ้าง ทั้งสิ่งที่มีผลโดยตรงและสิ่งที่เกี่ยวข้อง ต่างๆ จัดแบ่งเป็นกลุ่มที่เรียกว่า แผนงาน ซึ่งหมายถึง จุลรวมของหน่วยงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ผลรวมที่คล้ายคลึงกัน เช่น แผนงานพัฒนาและปรับปรุงด้านการจัดสถานที่ งานพัฒนารูปแบบกิจกรรม ฯลฯ ในแต่ละแผนงานนั้น จะมีแผนงานที่เป็นส่วนย่อยของแผนงานนั้น เช่น ในแผนงานการพัฒนาและปรับปรุงงานด้านการจัดสถานที่ อาจจะประกอบด้วยงานการปรับปรุงแผนผังภายในงาน งานการเพิ่มรูปแบบที่แตกต่างไปจากปีที่ผ่านมา เป็นต้น ซึ่งในแต่ละงานนั้นอาจมีกิจกรรมย่อยๆ หลายๆ กิจกรรมก็ได้

๔. การกำหนดเป้าหมาย การที่จะทำงานตามแผนงานคณะกรรมการจัดงานจะต้องทราบเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนเสียก่อน การกำหนดเป้าหมายจึงต้องกำหนดให้ชัดเจนทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเป้าหมายที่ทางวัดกำหนดนั้นควรชี้แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถวัดและประเมินผลได้ เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพของคณะกรรมการจัดงาน เป้าหมายที่กำหนดอาจเป็น

๑) จัดอบรมคณะกรรมการจัดงานอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๒) จัดให้มีการศึกษาดูงานสำหรับหัวหน้างานแต่ละแผนกอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เป็น

ต้น

การกำหนดวิธีการดำเนินการ การกำหนดวิธีการดำเนินงานนี้ ผู้บริหารจะต้องคิดถึงสิ่งที่ต้องดำเนินการใน ๓ ด้าน คือ การกำหนดวิธีปฏิบัติงาน การกำหนดเวลาและผู้รับผิดชอบ และการกำหนดวิธีประเมินผล

การกำหนดวิธีปฏิบัติงานนั้นต้องอาศัยข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์มาแล้วพิจารณาว่าการที่จะจัดงานนั้นๆ ให้ลุล่วงได้ดีจะมีวิธีการอย่างไรบ้าง บันทึกแนวคิดทั้งหมดไว้ และนำมาวิเคราะห์ว่าวิธีการใดจะดีที่สุดบางครั้งอาจจะนำแนวคิดหลายๆ แนวคิดมาผสมผสานกันและจัดเรียงลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน และต้องกำหนดว่างานแต่ละอย่างจะต้องเริ่มต้นทำเมื่อใดและเสร็จสิ้นเมื่อใด ใช้เวลานานน้อยเพียงใด และ ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ การกำหนดวิธีปฏิบัติงานการกำหนดเวลาและผู้รับผิดชอบนี้ถ้าจัดทำเป็นแผนภูมิปฏิบัติงาน (Gantt chart) ก็จะดูได้ง่ายขึ้น

สำหรับการกำหนดวิธีประเมินผลนั้น ควรระบุว่าจะวัดอะไร วัดเมื่อไร และใช้เครื่องมือประเภทใด หากมีข้อบกพร่องก็จะได้รับปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง

๖. การกำหนดค่าใช้จ่าย คณะกรรมการจัดงานจะต้องพิจารณาให้รอบคอบ โดยพิจารณาถึงทรัพยากรที่มีอยู่ การปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนตามที่กำหนดไว้ว่า จะต้องทำอะไรบ้างและจะต้องใช้จ่ายเงินเพื่อทำกิจกรรมนั้นๆ เป็นจำนวนเงินมากน้อยเพียงไร และรวมเงินที่ต้องใช้จ่ายทั้งหมดเป็นจำนวนเงินมากน้อยเพียงไรค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะได้มาจากแหล่งเงินทุนใดควรระบุไว้ให้ชัดเจนด้วย

ขั้นที่ ๑ ถึงขั้นที่ ๖ เป็นกระบวนการวางแผนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงาน เมื่อวางแผนงานเรียบร้อยแล้วผ่านการตรวจสอบ และได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจให้ดำเนินการได้แล้วก็ถึงขั้นการปฏิบัติตามแผน

๗. การปฏิบัติตามแผน ขั้นตอนนี้เป็นการลงมือปฏิบัติตามแผนที่คณะกรรมการได้กำหนดไว้ ขั้นนี้จะต้องอาศัยความรู้ทางการบริหาร การสั่งการ การตรวจงาน การประสานงาน การตัดสินใจ ภาวะผู้นำและกฎระเบียบการปฏิบัติงานตามที่หน่วยงานกำหนดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะรวมอยู่ในขั้นตอนการนำเข้ากระบวนการผลิต และผลผลิต งานจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารว่ามีความรู้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ และภาระของงานมากน้อยเพียงใด

๘. การประเมินผลและปรับปรุงแผน การประเมินผลการปฏิบัติงานของการจัดงานจะต้องมีการกระทำเป็นประจำ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคของกระบวนการทำงานแต่ละปี ว่าเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพตามแผนงานที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าพบว่ามีปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานในขั้นตอนใด ก็จะต้องมีการปรับปรุงแผนที่กำหนดไว้ในปีต่อไป

๗. กำหนดเครื่องมือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ

กลยุทธ์ที่ ๑ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมในปีที่ผ่านมา

กลยุทธ์ที่ ๒ การจัดตกแต่งสถานที่ภายในบริเวณการจัดงานฯ

๘. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธภายในงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ จัดการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีลักษณะพิเศษโดดเด่นให้ได้รับ ความเพลิดเพลินได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม

๙. การประชาสัมพันธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ การเชิญชวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาเที่ยว

กลยุทธ์ที่ ๒ การนำเสนอข้อเท็จจริงโดยเชื่อมโยงแนวคิดของงานกับจุดท่องเที่ยวภายในงาน การประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องอาศัยการสร้างสรรค์แนวคิดในการจัดงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาคัดเลือกสถานที่ในการจัดงานให้เชื่อมโยงกับแนวคิดหลักของงานที่จะประชาสัมพันธ์

กลยุทธ์ที่ ๓ การนำเสนอสารประชาสัมพันธ์ด้วยการใช้บุคคลมีชื่อเสียงเพื่อผลทางการจัดงาน

๔.๓.๓ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๓.๓.๑ วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว

๔.๓.๓.๒ ส่งเสริมพื้นที่ท่องเที่ยว

๔.๓.๓.๓ ส่งเสริมนำเสนอคู่มือการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๓.๓.๑ วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาตามความมุ่งหมายของการศึกษาในแต่ละด้าน ทั้งการศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ การศึกษาสภาพแวดล้อมภายในภายนอกและยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ และการศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ แสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างกันในการจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในลักษณะการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในภายนอกและยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ เป็นเรื่องของการวางแผนยุทธศาสตร์หรือแผนกลยุทธ์ของจังหวัดเป็นการวางแผนอย่างรอบคอบรัดกุมแสดงให้เห็นสถานะที่เป็นอยู่จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายในภายนอก (SWOT) ซึ่งสามารถทำการกำหนดทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นบนฐานความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนสามารถพัฒนาให้จังหวัดอุทัยธานี มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน การจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธก็จะช่วยรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว ช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจถึงการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าเป็นเรื่องเดียวกัน มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน การวางแผนยุทธศาสตร์โดยมีแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธด้วยนั้น ทำให้มีทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวครอบคลุมและเกิดความยั่งยืนมากขึ้น หากขาดการวางแผนที่รอบคอบ และการจัดการที่มีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดผลเสียต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและจะส่งผลต่อสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ สังคมวัฒนธรรม รวมทั้งเศรษฐกิจของจังหวัดในที่สุด ดังนั้นทั้งการศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในภายนอกและยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธและการศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันในการที่จะทำให้จังหวัดอุทัยธานีเป็นเมืองท่องเที่ยวบนพื้นฐานการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

๑) ส่งเสริมทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดอุทัยธานี

ผลจากการศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวพบว่า จังหวัดอุทัยธานีมีทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้แก่ทรัพยากรป่าไม้ที่สมบูรณ์และมีชื่อเสียง มีถ้ำที่สวยงามและมีเอกลักษณ์โดดเด่น และมี

ภูเขาต่าง ๆ ที่เป็นจุดชมทิวทัศน์ทัศนียภาพที่สวยงาม ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา พบว่าจังหวัดอุทัยธานีมีวัดที่สำคัญและศูนย์ปฏิบัติธรรมที่มีชื่อเสียง เช่น วัดสังกัสรัตนคีรีมีโบราณสถานที่เก่าแก่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง สำหรับ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม จังหวัดอุทัยธานีมีการจัดงานตากบตร เทโว งานไหว้พระพุทธรูปมงคลศักดิ์สิทธิ์งานวันพระชนกจักรี งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย งานประกวดขบวนแห่หน้านาคน งานมรดกโลกห้วยขาแข้ง งานกาชาดและของดีเมืองอุทัย มีวิถีชีวิต ชาวแพในแม่น้ำสะแกกรัง วิถีชีวิตชาวเขาชาวกะเหรี่ยงที่ศูนย์วัฒนธรรมชาวเขาอีมาด-อีทรายและวิถีชีวิตด้านการเกษตรด้าน ทรัพยากรท่องเที่ยวทางการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก จังหวัดอุทัยธานีมีบริการพักร้อนที่มีคุณภาพ มีบริการด้านอาหารพื้นเมืองและมีสินค้าพื้นเมืองจำหน่าย มีของฝากของที่ระลึกขึ้นชื่อจำหน่ายหลากหลาย มีระบบคมนาคมขนส่งที่ติดต่อภายในจังหวัดและติดต่อกับ จังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งกรุงเทพฯ ได้อย่างสะดวก

เมื่อพิจารณาทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญที่ควรนำไปเป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยว ในแต่ละประเภทของทรัพยากร งบประมาณจากทางภาครัฐ เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพราะการพัฒนาในสภาพความเป็นจริง ขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับ แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ควรส่งเสริมให้มีความน่าสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีบริการสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รองรับอย่างเพียงพอและได้มาตรฐาน เช่น ห้องน้ำ ม้านั่ง ลานจอดรถ เป็นต้น การปรับปรุง สภาพแวดล้อมโดยรอบบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม สะอาด ร่มรื่น การจัดงานประเพณี วัฒนธรรมให้มีเอกลักษณ์โดดเด่นตามลักษณะของงาน การจัดทำแผนป้ายบอกเส้นทางการเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน การส่งเสริมต่างๆ เหล่านี้ควรจัดให้มีขึ้นพร้อมกันในทุกทางเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวก่อนที่จะมุ่งเน้นประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา ซึ่งเรื่องงบประมาณจากทางภาครัฐที่ไม่ต่อเนื่องและรัฐบาลให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีไม่มากเป็นอุปสรรคที่สำคัญ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมองเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ร่วมประสานงานในการนำงบประมาณจากทางภาครัฐมาพัฒนา การท่องเที่ยวที่สำคัญในแต่ละด้าน เมื่อการท่องเที่ยวมีการพัฒนา จะยังผลให้เกิดความเชื่อมั่นกับผู้ประกอบการในการลงทุนพัฒนาด้านการบริการ ทั้งที่พักร้านอาหาร ร้านของฝากของที่ระลึก รวมทั้งด้านขนส่ง ให้มีคุณภาพมาตรฐานที่ดีขึ้น และมีการลงทุนเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในอนาคต และเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ค่อนข้างกระจัดกระจาย ใกล้เคียงกัน นักท่องเที่ยวมักเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเฉพาะจุดไม่เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ดังนั้นจึง ควรมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในจังหวัดแล้วจึงประชาสัมพันธ์ในเส้นทางท่องเที่ยวนั้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มากขึ้น เมื่อเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงภายในจังหวัดเกิดผลแล้วจึง ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดเพื่อเพิ่มทางเลือก

ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาจังหวัดอุทัยธานีอยู่เสมอ และในระยะยาวควรจัดให้มีบริการรถโดยสารสาธารณะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มทางเลือกและอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

๒) ส่งเสริมในจุดแข็ง แกไขจุดอ่อน พัฒนาโอกาสที่มีและป้องกันอุปสรรคด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญและส่งเสริมในยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

จังหวัดอุทัยธานีมีจุดแข็งด้านการท่องเที่ยว ๒ ส่วนคือ ส่วนของตัวทรัพยากรท่องเที่ยว และส่วนที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว ในส่วนของทรัพยากรท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี ทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่น ได้แก่ มีความหลากหลายทางชีวภาพ (มีความหลากหลายในชนิด พันธุ์ ทั้งพืชและสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตทุกชนิด) มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นมรดกโลก มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย มีงานประเพณีวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก มีทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธที่อุดมสมบูรณ์มีแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุประชาชนมีวิถีชีวิตแบบอนุรักษ์นิยมแต่พร้อมที่จะยอมรับ และมีเส้นทางคมนาคมสะดวกต่อการท่องเที่ยวและการขนส่ง สำหรับส่วนที่เป็นสิ่งที่สนับสนุนการส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น จังหวัดอุทัยธานีมีการบริการด้านสาธารณสุขครอบคลุมพื้นที่ สำหรับจุดอ่อนด้านการท่องเที่ยว พบว่าจังหวัดอุทัยธานียังขาดการวางแผนด้านการท่องเที่ยวขาดการเชื่อมโยงข้อมูล บุคคลระหว่าง หน่วยงาน การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวยังมีไม่ทั่วถึง ขาดการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรการเรียนการสอน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ขาดความรู้ภาษาต่างประเทศ วิทยาการจัดการสมัยใหม่เพื่อการค้าและระบบการจัดการข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อการค้าของโลก และขาดการกำหนด Brand name (ตราสัญลักษณ์การค้า) ของตนเองและการกำหนด identity (เอกลักษณ์) ของตนเอง

เมื่อพิจารณาถึงโอกาสด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี พบว่า รัฐบาลให้การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว เสถียรภาพทางการเมืองมีความมั่นคงทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น รัฐบาลให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs และมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงกับจังหวัดอุทัยธานีอุปสรรคด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีอุปสรรคที่เป็นเหตุจากธรรมชาติได้แก่ เกิดภัยธรรมชาติซ้ำซาก เช่น อุทกภัย เป็นต้น และภาวะโลกร้อน (Global Warming) สำหรับอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีพบว่ามาจากภาครัฐได้แก่กฎระเบียบของรัฐบาลไม่เอื้อต่อการท่องเที่ยวงบประมาณจากทางภาครัฐไม่ต่อเนื่องและรัฐบาลให้ความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีน้อย

ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในภายนอก (SWOT) ด้านการท่องเที่ยวที่ทางจังหวัดได้ วิเคราะห์ไว้นั้น ทั้งจุดแข็งจุดอ่อน โอกาส อุปสรรคแต่ละประเด็นที่พบส่วนใหญ่ยังไม่ได้ส่งเสริมในจุดแข็ง แก้ไขในจุดอ่อน อาศัยโอกาสที่มีในการพัฒนาและป้องกันอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น เป็น

การวิเคราะห์ข้อมูลไฉ่แต่ในความเป็นจริงยังไม่ถูกนำไปปฏิบัติดังนั้นการที่จะทำให้การท่องเที่ยวของ จังหวัดอุทัยธานีได้รับการพัฒนา จึงควรมีการดำเนินงานเกิดขึ้นอย่างแท้จริง ในจุดแข็งเรื่องทรัพยากร ท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีอยู่ควรพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวตามทิศทางการส่งเสริม ทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญ จุดแข็งเรื่องบริการด้านสาธารณสุขครอบคลุมพื้นที่ควรดูแลให้ได้มาตรฐานอยู่เสมอ ในกรณี ที่นักท่องเที่ยวมีอาการเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุบริการด้านสาธารณสุขที่ครอบคลุมพื้นที่จะช่วย ดูแลรักษาได้อย่างทัน่วงที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับ นักท่องเที่ยวได้สำหรับจุดอ่อนใน ประเด็นที่พบ ควรมีการแก้ไขเกิดขึ้น โดยต้องอาศัยความร่วมมือ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยวในระดับจังหวัดเป็นหลัก ร่วมมือกันแก้ไขในประเด็นต่างๆ ที่เป็นจุดอ่อนที่มีอยู่ในส่วนของ โอกาสที่เกี่ยวข้องล้วนมีประโยชน์กับการพัฒนาท่องเที่ยวในเรื่องต่างๆ ของจังหวัดอุทัยธานีจึงควร ดำเนินการพัฒนาต่างๆ ในขณะที่โอกาสเหล่านี้ยังเอื้อประโยชน์อยู่และในเรื่องอุปสรรคควรป้องกัน และแก้ไขในทุกประเด็นที่พบ การวางแผนส่งเสริมโดยไม่มองข้ามในอุปสรรคที่มีอยู่ช่วยให้การวางแผน นั้นรอบคอบรัดกุม เกิดประโยชน์สูงสุด อุปสรรคในเรื่องงบประมาณจากทางภาครัฐไม่ต่อเนื่องและ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีน้อยเป็นสำคัญที่สุด ที่จะส่งผลกระทบ กับทุกๆ เรื่องของการพัฒนาการ ท่องเที่ยวดังนั้นทุกหน่วยงานของภาครัฐในระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวควรประสานการส่งเสริมการท่องเที่ยวในทุกๆ ด้านอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิด ความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ให้เกิดภาพที่แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีควรได้รับการ ส่งเสริมสนับสนุน และ แม้ว่าจังหวัดอุทัยธานีแต่เดิมนั้นจะมีรายได้หลักขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม และภาคพาณิชย์แต่ราคา พืชผลของเกษตรกรมักมีความเสี่ยงอยู่เสมอ หากมีรายได้จากการท่องเที่ยว เข้ามาและสามารถบริหารจัดการให้มั่นคงในแนวทางการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ดีกว่าดังนั้น การท่องเที่ยว ของจังหวัดอุทัยธานีควรได้รับการให้ความสำคัญและถูกจัดสรรงบประมาณให้อย่างต่อเนื่อง

ส่งเสริมในยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ซึ่งมีกลยุทธ์ที่ควรส่งเสริม ได้แก่ พื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มศักยภาพ และพัฒนาขีดความสามารถการบริหารจัดการและการแข่งขัน และพัฒนาบุคลากร สินค้า และบริการ ด้านการท่องเที่ยว และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานตามกล ยุทธนั้นยังไม่ถูกปฏิบัติอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เป็นการวางกำกับให้เป็นทิศทางการส่งเสริมในปีต่อๆ ไป ซึ่งอาจประสบปัญหาการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงในระดับผู้นำของจังหวัด ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง ส่วนงานต่างๆ อยู่เสมอการดำเนินงานตามกลยุทธ์ของยุทธศาสตร์ดังกล่าวจึงขาดการเชื่อมต่อและอาจ ไม่ถูกปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริง ส่งผลให้ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธขาดการดำเนินงาน อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่ทางจังหวัดกำหนดไว้ควรมีการดำเนินงานจริงภายใน ช่วงเวลาที่กำหนด และควรมีการสานต่อในแนวทางเดิมหากมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายผู้นำก่อนเวลาที่ เหมาะสม เพื่อให้กลยุทธ์ต่างๆ นั้นสัมฤทธิ์ผลและเมื่อพิจารณากลยุทธ์ที่ถูกกำหนดขึ้น การส่งเสริมการ

ท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ เนื่องจากการพัฒนาบุคลากร สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ยังเป็นสิ่งที่ขาดอยู่สำหรับจังหวัดอุทัยธานีอย่างเห็นได้ชัดการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการ จะเป็นการทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีมีระดับมาตรฐานที่สูงขึ้น การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจะเป็นการรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวต่างๆให้คงอยู่สืบไป

กลยุทธ์ควรถูกกำหนดเพิ่มเติมในเรื่องการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว สร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมระหว่างประชาชนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านการท่องเที่ยวทุกฝ่ายกลยุทธ์ที่ควรกำหนดเพิ่มเติมนี้เพื่อให้เป็นกรอบการพัฒนาที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมในการที่จะเป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมดำเนินแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธยังขาดการ จัดการที่ชัดเจน ดังนั้นจึงควรจัดให้มีการดำเนินงานตามแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธที่ได้จากผลการศึกษาครั้งนี้โดยทุกแนวทางควรเริ่มต้นให้มีการดำเนินงานเกิดขึ้นจริง ดังนี้ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธให้มากขึ้น ให้การศึกษาและการเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธแก่เยาวชนในท้องถิ่น จัดฝึกอบรม มัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้น บริเวณที่จะส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธควรมีการแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ให้ชัดเจนเพื่อเป็นการจัดการพื้นที่ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ผลิตสินค้าในชุมชนท้องถิ่นเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวแก่ประชาชนในพื้นที่การจัดกลุ่มนักท่องเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆจำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สนับสนุนเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจร่วมกันของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธจัดระบบข้อมูลในการเดินทางเพื่อควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่และมีมาตรการป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนรวมทั้งมีการควบคุมตรวจสอบและจัดการมลพิษของแหล่งท่องเที่ยว

๓) แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

เมื่อพิจารณาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่บุคลากรภาครัฐต่อทรัพยากรท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม

ภายในภายนอก ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ และ แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทาง ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธโดยจัดทำเป็นแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ระยะ ได้แก่แผนพัฒนาระยะสั้น (ระดับปฏิบัติการ ๑-๓ ปี) แผนพัฒนาระยะกลาง (ใน ระยะ ๕ ปี) และแผนพัฒนาระยะยาว (ในระยะ ๑๐ ปี) ซึ่งระยะเวลาของ แผนสามารถปรับเปลี่ยนได้ ตามความเหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- แผนพัฒนาระยะสั้น(ระดับปฏิบัติการ ๑-๓ ปี)

แผนพัฒนาระยะสั้น สามารถแยกเป็น

๑) แผนการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว

(๑) พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน

(๒) ปรับปรุงคุณภาพที่พักร้านอาหาร ร้านของฝากของที่ระลึกตลอดจน บริการ ต่างๆ

(๓) จัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆให้ชัดเจน

(๔) ดูแลบริการสาธารณสุขในพื้นที่ต่างๆ ให้ได้มาตรฐานอยู่เสมอ

๒) แผนการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

(๑) อนุรักษ์และคงสภาพความดั้งเดิมของวัดศูนย์ปฏิบัติธรรม โบราณสถาน และ สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมือง

(๒) จัดงานประเพณีประจำปีได้แก่งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไท งานตักบาตรเทโว งานไหว้พระพุทธรูปมงคล ศักดิ์สิทธิ์งานวันพระชนกจักรีงานมรดกโลกห้วยขาแข้ง งาน กาชาดและของดีเมืองอุทัย ให้มีขึ้น เป็นประจำทุกปี

(๓) อนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมของงานบวชนาคหมู่ของชาวเมืองอุไทเก่า ชาวแพริม แม่น้ำสะแกกรังวิถีชีวิตชาวเขาขาว กะเหรี่ยงที่ศูนย์วัฒนธรรมชาวเขาอีมาด-อีทรายและวิถีชีวิตด้าน การเกษตรของเกษตรกรชุมชนเกาะ เทโพ ให้คงอยู่สืบไป

๓) แผนการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวได้แก่

(๑) เผยแพร่ความรู้และเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถี พุทธแก่เยาวชนใน ท้องถิ่น โดยให้การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธเป็นสิ่งช่วย สร้างสรรค์ความรู้และตระหนักในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นด้วยการจัดทัศนศึกษา ตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆภายในจังหวัดเพื่อ ปลุกฝังจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น

(๒) จัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้น

(๓) ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการและอนุรักษ์เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในแหล่งท่องเที่ยวแก่ประชาชนในพื้นที่

(๔) จัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลและบุคคลระหว่างหน่วยงานใน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระดับจังหวัด

(๕) แบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ในบริเวณที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเมืองพระ ชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธให้ชัดเจน และจัดระบบข้อมูลในการเดินทางเพื่อควบคุมปริมาณ นักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ พื้นที่

(๖) ส่งเสริมการผลิตสินค้าในชุมชนท้องถิ่นเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว

(๗) จัดกลุ่มนักท่องเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อ สภาพแวดล้อมและกำหนดให้มีมาตรการป้องกันและรักษาสีเขียวที่ชัดเจนรวมทั้งมีการควบคุม ตรวจสอบและจัดการมลพิษของแหล่งท่องเที่ยว

(๘) สนับสนุนเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจร่วมกันของประชาชนและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

(๙) จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในจังหวัด

- แผนพัฒนาระยะกลาง (ระยะ ๕ ปี)

๑) กำหนดให้มียุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว ต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์เดิมเน้นให้มี การดำเนินงานจริงภายในช่วงเวลาที่กำหนดและกำหนดกลยุทธ์เพิ่มเติมให้ครอบคลุมองค์ประกอบของ การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๒) ส่งเสริมผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการให้มี มาตรฐานมากขึ้น โดยการจัดฝึกอบรมความรู้ในเรื่องการค้นหาเอกลักษณ์และการ กำหนดตรา สัญลักษณ์ของสินค้าและบริการ รวมทั้งความรู้ในวิทยาการจัดการสมัยใหม่เพื่อการค้า และระบบการ จัดการข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อการค้าของโลก

๓) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลท่องเที่ยวให้ครบทรัพยากรท่องเที่ยวทุกด้าน และใช้สื่อในการ ประชาสัมพันธ์อย่างหลากหลาย

๔) จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัด

- แผนพัฒนาระยะยาว(ระยะ ๑๐ ปี)

๑) จัดให้มีบริการรถโดยสารสาธารณะไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้อย่าง สะดวก

๒) กำหนดให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ภายในจังหวัดอุทยานโบราณคดีในหลักสูตร การเรียนการสอนของเยาวชนในระดับต่างๆ

๔.๓.๒ ส่งเสริมพื้นที่ท่องเที่ยว

๑) ส่งเสริมพื้นที่การทำบุญ

ส่งเสริมให้มีพื้นที่ที่มีความเรียบร้อยมีประวัติความเป็นนามีสิ่งที่ยืนยันได้ เตรียมสถานที่ต้อนรับ บริการ ดอกไม้ ธูปเทียนทอง สถานที่ให้เรียบร้อยเป็นที่สนใจในการทำบุญ เป็นพื้นที่อยู่ในมณฑลวัดหนองขุนชาติเป็นพื้นที่สักการะมาแล้ว ๑๒๓ ปี

ส่งเสริมให้มีพื้นที่ที่มีความเรียบร้อยมีประวัติความเป็นนามีสิ่งที่ยืนยันได้ เตรียมสถานที่ต้อนรับ บริการ ดอกไม้ ธูปเทียนทอง สถานที่ให้เรียบร้อยเป็นที่สนใจในการทำบุญ เป็นพื้นที่อยู่ในมณฑลวัดหนองขุนชาติเป็นพื้นที่สักการะสำหรับพ่อแม่พี่น้องประชาชน

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญพระประจำวันเกิดทั้ง ๙ ปาง และให้มีพื้นที่ทำบุญเป็นการเพิ่มพื้นที่การส่งเสริมการท่องเที่ยว พื้นที่อยู่ภายในวัดหนองขุนชาติข้างรอยพระพุทธรูปจำลอง เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญพระร้อย โดยมีพระพุทธรูปไว้ให้เป็นสถานที่กราบไหว้บูชา มีพระปางต่าง ๆ นับร้อยองค์ พื้นที่อยู่ภายในวิหารพระร้อยวัดหนองขุนชาติ เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญในกิจกรรมการอุปสมบทนาคหมู่ โดยมีผ้าไตรให้ได้ถวาย ทำบุญใช้สำหรับการอุปสมบท บวชพระภิกษุในพระพุทธศาสนา พื้นที่อยู่ภายในหน้าวิหารพระร้อย เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญในกิจกรรมทอดผ้าป่า โดยมีเชือกสำหรับติดผ้าป่าไปยังยอดวิหาร เพื่อให้เป็นพื้นที่ทำบุญผ้าป่าลอยฟ้า พื้นที่อยู่ภายในหน้าวิหารพระร้อย เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญถวายสังฆทาน โดยการเตรียมพื้นที่ เตรียมสังฆทานไว้สำหรับในการทำบุญถวายสังฆทาน พื้นที่อยู่ข้างวิหารหลวงพ่อสุข หลวงพ่อสี หลวงพ่อดุ่ม เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญโรงศพ โดยการเตรียมพื้นที่ เตรียมโรงศพไว้สำหรับในการทำบุญ พื้นที่อยู่ข้างวิหารหลวงพ่อสุข หลวงพ่อสี หลวงพ่อดุ่ม เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญทอเสื่อ โดยการเตรียมพื้นที่ เตรียมเตรียมอุปกรณ์ และผู้ชำนาญในการทำบุญทอเสื่อไว้สำหรับในการทำบุญ พื้นที่อยู่หลังวิหารหลวงพ่อสุข หลวงพ่อสี หลวงพ่อดุ่ม เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

ส่งเสริมให้มีพื้นที่การทำบุญบริจาคซื้อที่ดินถวายวัด โดยการเตรียมพื้นที่ เตรียมอุปกรณ์ ไว้สำหรับในการทำบุญ พื้นที่อยู่ข้างมณฑลรอยพระพุทธรูปจำลอง เพื่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง

๒) พื้นที่ศิลปวัฒนธรรม

เพิ่มพื้นที่กิจกรรมทำขวัญนาคนู๋ โดยการส่งเสริมให้มีพื้นที่โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีร่วมกับวัดหนองขุนชาติ จัดให้มีบ้ายศรี มีพระทำขวัญนาคนู๋ เตรียมสถานที่ในการทำขวัญนาคนู๋

๓) พื้นที่กีฬาสุขภาพ

จัดพื้นที่การกีฬาในพื้นที่จัดงานเพื่อส่งเสริมเยาวชน ประชาชนในการออกกำลังกาย เล่นกีฬา จัดแข่งขันกีฬาในการบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุทัย

๔.๓.๓.๓ ส่งเสริมนำเสนอคู่มือการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

การร่างรูปแบบและกิจกรรม โดยนำเสนอเป็นคู่มือการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อเป็นการพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ มีข้อมูลดังนี้

๑. ประวัติความเป็นมาของจังหวัดอุทัยธานี
๒. อาณาเขตที่ตั้ง
๓. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี
๔. โปรแกรมท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี
๕. เทศกาลและงานประเพณี
๖. ที่พักจังหวัดอุทัยธานี
๗. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม
๘. ของฝากของที่ระลึกจังหวัดอุทัยธานี
๙. หมายเลขโทรศัพท์ที่สำคัญ
๑๐. แผนที่ตัวเมืองจังหวัดอุทัยธานี
๑๑. แผนที่จังหวัดอุทัยธานี

๔.๓.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

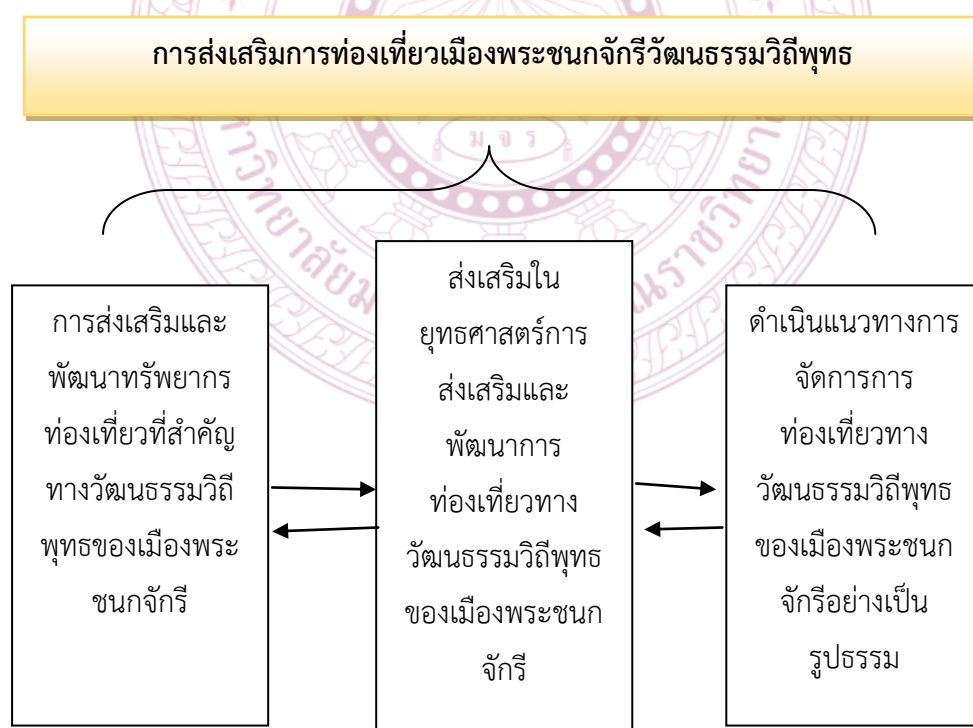
จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย กล่าวคือ ๑) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ๒) เพื่อสร้างกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ และ๓) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ คณะผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

๑. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธด้วยการดำเนินการประกอบด้วย การจัดทำแผนการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อ สนับสนุน ให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวและซื้อสินค้า OTOP สร้างสินค้าทางการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักยิ่งขึ้น เจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น และถ่ายทอดสดวิดีโอบน Facebook Live ในกิจกรรมและเทศกาลงานประเพณีที่มีชื่อเสียงของจังหวัด

๒. กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ กลยุทธ์งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทยประกอบด้วย **ด้านพื้นที่และทรัพยากรวัฒนธรรมวิถีพุทธ** การจัดเส้นทางเดินทางไหว้พระ ๑๐๘ วัด แพลตฟอร์มการเดินทางเที่ยวงานประเพณีบุญเดือน ๓ การปรับปรุงทัศนียภาพในวัดให้สงบ สะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ เช่น การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ที่มาทำบุญและไหว้พระได้มีทางเดินสะดวกสบายยิ่งขึ้น ที่พักหรือจุดพักรอสำหรับผู้มาท่องเที่ยวและปฏิบัติธรรมด้วย การปรับปรุงสภาพของวัดที่มีสภาพทรุดโทรม โอศธ องค์กรพระพุทธรูป **ด้านองค์กรชุมชน** ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมงานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย **ด้านการเรียนรู้** การนำเสนอข่าวสารข้อมูล ด้วยการใช้ภาษาสร้างสรรค์ จัดนิทรรศการให้ความรู้ เรื่อง งานประเพณีบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย **ด้านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่า** การโน้มน้าวใจด้วยการสร้างคุณค่าของจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และแปลกใหม่ในจังหวัดอุทัยธานี เพื่อเป็นจุดในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว การจัดจุดสำหรับถ่ายรูป, เชคอิน, หรือจัดทำข้อความ คำคมที่ดึงดูดและสอดคล้องกับผู้ที่มีส่วนร่วม เช่น อวยกรวยให้ทำทาน อวยกรักกันนานๆ ให้ทำบุญ, จูงมือคนข้างๆ สู่เส้นทางโรแมนติคที่อบอุ่น ,เที่ยววัดสุขใจ ไปไหนก็มีแต่บุญ, ผับไม่เข้า เหล้าไม่กิน เชคอินแค่วัด **ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ** การสร้างภาพลักษณ์วัดคู่ประสงค์หลักประการหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ไม่เพียงแต่มุ่งเน้น เฉพาะการส่งข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อได้รับความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมหนึ่งๆ เท่านั้น แต่ผลระยะยาวของความร่วมมือดังกล่าวยังเกิดจากการที่องค์กรได้สื่อสารภาพลักษณ์ขององค์กร ไปสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายด้วย จากการเก็บข้อมูล การสร้างภาพลักษณ์ด้านการทำประโยชน์ต่อสังคม การนำเสนอข่าวสารประชาสัมพันธ์ โดยสอดคล้องกับกระแสสังคมในเรื่องการทำประโยชน์ต่อชุมชน สังคมและกระแสนวัตกรรมวัฒนธรรมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการวางแผนการดำเนินงาน จัดประชุมคณะกรรมการวัด ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับการวัดประสงค์และกำหนดการจัดงานฯ ตามขั้นตอน ดังนี้ การดำเนินการก่อนการวางแผน การวิเคราะห์ปัญหาของปีที่ผ่านมา การกำหนดแผนงาน การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดค่าใช้จ่าย

การปฏิบัติตามแผน การประเมินผลและปรับปรุงแผน ด้านกำหนดเครื่องมือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมในปีที่ผ่านมา การจัดตกแต่งสถานที่ภายในบริเวณการจัดงานฯ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธภายในงาน จัดการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีลักษณะพิเศษโดดเด่นให้ได้รับ ความเพลิดเพลินได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม ด้านการประชาสัมพันธ์ การเชิญชวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาเที่ยว การนำเสนอข้อเท็จจริงโดยเชื่อมโยงแนวคิดของงานกับจุดท่องเที่ยวภายในงาน การประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องอาศัยการสร้างสรรคแนวคิดในการจัดงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาคัดเลือกสถานที่ในการจัดงานให้เชื่อมโยงกับแนวคิดหลักของงานที่จะประชาสัมพันธ์ การนำเสนอสารประชาสัมพันธ์ด้วยการใช้บุคคลมีชื่อเสียงเพื่อผลทางการจัดงาน

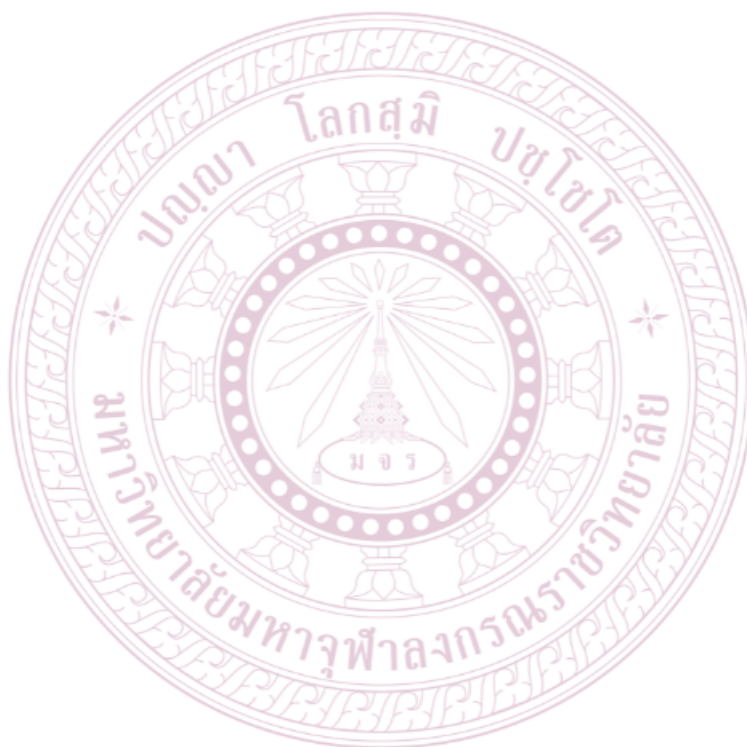
๓) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ด้วยการวิจัยพื้นที่ส่งเสริมพัฒนาพื้นที่ และจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๔ องค์ความรู้จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

จากแผนภาพอธิบายได้ว่า

องค์ความรู้จากการที่ได้ดำเนินการวิจัย การที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธนั้น ต้องส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของเมืองพระชนกจักรี ยกตัวอย่างเช่น ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต สถานที่ กิจกรรม การแสดง เป็นต้น เมืองส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรแล้ว จัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาดำเนินการตามยุทธศาสตร์พร้อมพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้แล้วนั้น เมื่อดำเนินการแล้ววางแผนระยะสั้นระยะยาว ติดตามการดำเนินการพร้อมประเมินผลปรับปรุงให้ทันต่อสถานการณ์ในการพัฒนาอยู่เสมอ ดำเนินการจัดการและปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากแผนงานวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย กล่าวคือ ๑) การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ๒) การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ๓) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ คณะผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้การวิจัยได้ดังนี้

๑) การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมวิถีพุทธ งานบุญเดือนสามสืบ

สานประเพณีวิถีชาวอุไทย ดำเนินงานในการพัฒนาพื้นที่ ในการจัดงาน วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ ประกอบไปด้วย พื้นที่การทำบุญ พื้นที่ทำบุญสักการะรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง พื้นที่ปิดทองอดีตเจ้าอาวาส พื้นที่ทำบุญพระประจำวัน พื้นที่ทำบุญพระร้อย พื้นที่ทำบุญผ้าไตรอุปสมบทนาคหมู่ พื้นที่ทำบุญติดผ้าป่าลอยฟ้า พื้นที่ทำบุญถวายสังฆทาน พื้นที่ทำบุญโลงศพ พื้นที่ทำบุญทอดแห และพื้นที่ทำบุญบริจาคซื้อที่ดินถวายวัด แถลงข้าว การจัดงาน พื้นที่ทำขวัญข้าวแม่โพสพ พื้นที่ทำขวัญนาค พื้นที่ขบวนแห่นาค พื้นที่การประกวดขบวนแห่สำหรับควาหวาน สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีและวิถีวัฒนธรรม พื้นที่การแสดงความสามารถของเยาวชนและนักเรียน การละเล่นพื้นบ้าน และวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ พื้นที่งานมีเอกลักษณ์โดดเด่นที่สะท้อนให้เห็นถึงความงดงามที่แฝงไปด้วยความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนแต่น่าสนใจ ซึ่งสามารถสัมผัสได้เฉพาะจังหวัดอุทัยธานี ด้วยเพราะวิถีชีวิตของคนอุทัยธานีที่สงบ เรียบร้อย แต่มีมนต์ขลัง เป็นอีกหนึ่งวิถีชีวิตที่คนเมืองใหญ่ต้องการ ถือเป็นอีกหนึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่เปิดบ้านรับนักท่องเที่ยว ด้วยวิถีของชาวอุไทย

๒) การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดย

การบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จากชุมชน สู่วัด จากวัด สู่มุขชุมชน ได้ดังนี้ กิจกรรมที่ถูกพัฒนาภายในงาน กิจกรรมสักการะวิหารอดีตเจ้าอาวาส กิจกรรมสักการะพระพุทธรูปชินราชกิจกรรมเปิดทองรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ในมณฑป กิจกรรมการทำบุญพระประจำวัน กิจกรรมทำบุญพระร้อย กิจกรรมร่วมทำบุญอุปสมบทนาคหมู่ กิจกรรมการทอดผ้าป่าลอยฟ้า กิจกรรมการถวายสังฆทาน กิจกรรมการทำบุญซื้อที่ดิน กิจกรรมการทำบุญโลงศพ กิจกรรมการอนุรักษ์การทอดแห กิจกรรมการทำขวัญข้าว กิจกรรมเปิดงานบุญ กิจกรรมร่วมบุญทอดผ้าป่า กิจกรรมการทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา กิจกรรมมัจฉากึ่งกาชาด กิจกรรมการแสดงและการประกวดร้องเพลง กิจกรรมการแข่งขันกีฬาเปตอง กิจกรรมการแข่งขันกีฬายิงหนังสติ๊ก กิจกรรมการทำขวัญนาค การบวชนาคหมู่ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอล กิจกรรมการประกวดขบวนรถแห่นาค การแสดงหุ่นนาค กิจกรรมการประกวดประเพณีการจัดสำหรับควาหวานตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ

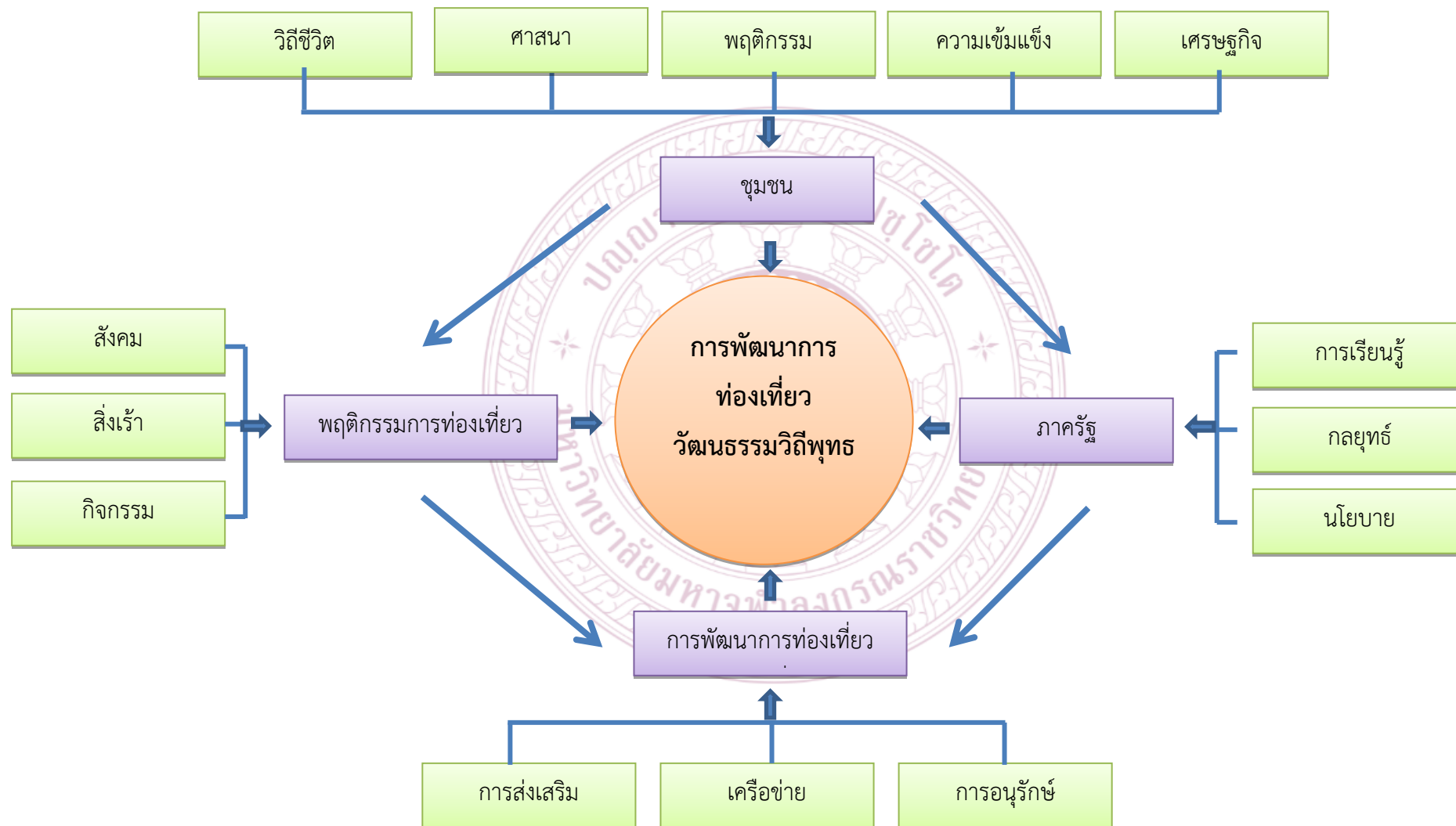
๓) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยส่งเสริมใน

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ซึ่งมีกลยุทธ์ที่ควรส่งเสริม ได้แก่

ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการและการแข่งขัน และพัฒนาบุคลากร สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยว และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานตามกลยุทธ์นั้นยังไม่ถูกปฏิบัติอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เป็นการวางกำกับให้เป็นทิศทางการส่งเสริมในปีต่อไป ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงส่วนงานต่างๆ อยู่เสมอการดำเนินงานตามกลยุทธ์ของยุทธศาสตร์ดังกล่าวจึงขาดการเชื่อมต่อและอาจไม่ถูกปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริง ส่งผลให้ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธขาดการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่ทางจังหวัดกำหนดไว้ควรมีการดำเนินงานจริงภายในช่วงเวลาที่กำหนด และควรมีการสานต่อในแนวทางเดิมหากมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายผู้นำก่อนเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้กลยุทธ์ต่างๆ นั้นสัมฤทธิ์ผลและเมื่อพิจารณากลยุทธ์ที่ถูกกำหนดขึ้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ เนื่องจากการพัฒนาบุคลากร สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ยังเป็นสิ่งที่ขาดอยู่สำหรับจังหวัดอุทัยธานีอย่างเห็นได้ชัดการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการ จะเป็นการทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีมีระดับมาตรฐานที่สูงขึ้น การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจะเป็นการรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวต่างๆให้คงอยู่สืบไป

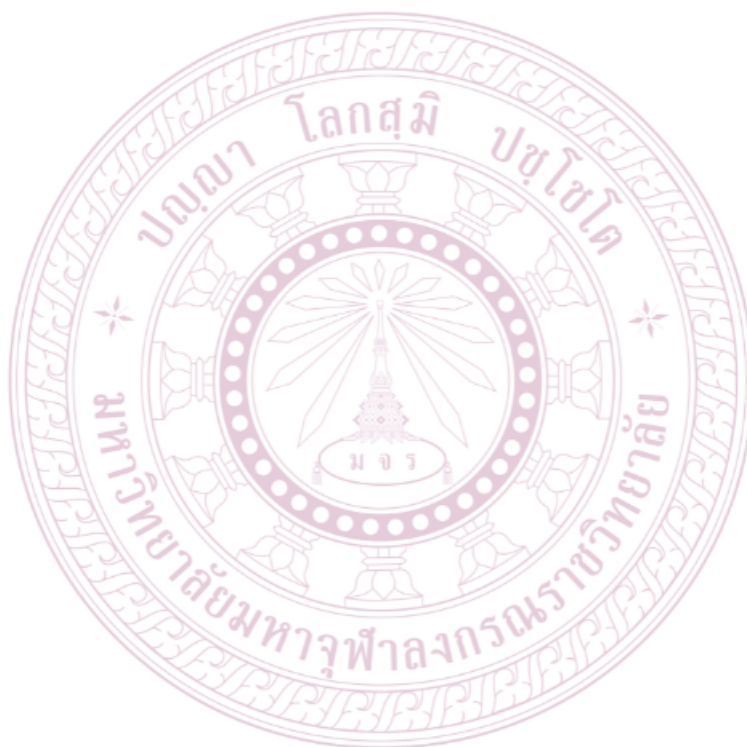
จากองค์ความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ทั้ง ๓ ประเด็นหลักดังกล่าวแล้ว คณะผู้วิจัย สามารถเขียนสรุปเป็นแผนภูมิแสดงองค์ความรู้ที่ได้จากแผนงานวิจัย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้จากแผนงานวิจัย

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ บ่งบอกให้เห็นถึงความสำคัญแห่งวิถีพุทธ ผสมผสานกับวิถีสังคมในท้องถิ่นที่สืบสานจากอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน จากศึกษาพบว่า ชุมชนเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย วิถีชีวิต ศาสนา พุทธกรรม ความเข้มแข็ง เศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาส่งผลให้เกิดการพัฒนา ๒ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ พุทธกรรมการท่องเที่ยว เกิดจากการรวมตัวกันของสังคม สิ่งเร้าที่เกิดความคิดริเริ่ม ก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มที่ ๒ ภาครัฐ โดยการศึกษาพุทธกรรมของชุมชนก่อให้เกิดการเรียนรู้ กำหนดกลยุทธ์ และนโยบาย และเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการส่งเสริม สร้างเครือข่าย และเกิดการอนุรักษ์ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย “การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัย “การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ และเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัย ๔ ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยวิธีการศึกษาเอกสาร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยการลงพื้นที่สำรวจบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยว แจกแบบสอบถาม ประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ประชาชนท้องถิ่น ผู้อาวุโส กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ กลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่ จำนวน ๖๗๐ ราย พื้นที่ในการศึกษาได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาได้นำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมจังหวัดอุทัยธานีมีการจัดงาน ประเพณีบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย เพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี โดยปีนี้มีขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี เข้าร่วมกิจกรรม ๑๗ ขบวน การประกวดสำหรับควหาวน การทำพิธีขวัญข้าว แม่โพสพ พิธีทำขวัญนาคน การอุปสมบทนาคหมู่ การแสดงความสามารถของเยาวชน การประกวดร้องเพลง กีฬาประชาชน ประชุมเพื่อเตรียมการดำเนินงานในการพัฒนาพื้นที่ เตรียมการดำเนินงานในการพัฒนาพื้นที่ ในการจัดงานประเพณีบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ณ ศาลาการเปรียญ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ พื้นที่การทำบุญ ประกอบไปด้วย พื้นที่ทำบุญสักการะรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง พื้นที่ปิดทองอดีตเจ้าอาวาส หลวงพ่อศุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อตุ้ม พื้นที่ทำบุญพระประจำวัน พื้นที่ทำบุญพระร้อย พื้นที่ทำบุญผ้าไตรอุปสมบทนาคหมู่ พื้นที่ทำบุญติดผ้าป่าลอยฟ้า พื้นที่ทำบุญถวายสังฆทาน พื้นที่ทำบุญโรงศพ พื้นที่ทำบุญทอเสื่อ และพื้นที่ทำบุญบริจาคซื้อที่ดินถวายวัด แลกของขวัญการจัดงานบุญเดือนสาม สืบ

งานประเพณีวิถีชาวอุไทย งานบุญเดือนสามในปีนี้จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๓ - ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ รวม ๙ วัน ซึ่งจะมีพิธีการทำบุญประเพณีวิถีชาวอุไทย พิธีทำขวัญข้าวแม่โพสพ พิธีทำขวัญนาและอุปสมบทหมู่เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว พิธีเปิดงานและขบวนแห่นาค และการประกวดขบวนแห่สำหรับคาวหวาน สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีและวิถีวัฒนธรรมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง ๘ อำเภอ ๑๘ ขบวนยิ่งใหญ่ในวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ การแสดงความสามารถของเยาวชนและนักเรียน การละเล่นพื้นบ้าน และวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เพื่อสืบทอดงานบุญประเพณีวิถีชาวอุไทย ซึ่งเป็นเมืองเก่าของ จ.อุทัยธานี พิธีเปิดงานบุญเดือนสาม ประจำปี ๒๕๖๕ งานประเพณีงานบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย มีเอกลักษณ์โดดเด่นที่สะท้อนให้เห็นถึงความงดงามที่แฝงไปด้วยความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนแต่น่าสนใจ ซึ่งสามารถสัมผัสได้เฉพาะจังหวัดอุทัยธานี ด้วยเพราะวิถีชีวิตของคนอุทัยธานีที่สงบ เรียบร้อย แต่มีมนต์ขลัง เป็นอีกหนึ่งวิถีชีวิตที่คนเมืองใหญ่ต้องการ ถือเป็นอีกหนึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่เปิดบ้านรับนักท่องเที่ยว ด้วยวิถีของชาวอุไทย

๕.๑.๒ การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

การบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรี วัฒนธรรมวิถีพุทธ ในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วยเขตอำเภอหนองฉาง ๑) เทศบาลหนองฉาง ๒) บริเวณชุมชนหนองสรวง วัดหนองขุนชาติ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวในชุมชนโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน ภาครัฐ เทศบาล ประชาชน และวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม งานประเพณี บุญเดือนสาม ที่จัดขึ้นที่วัดหนองขุนชาติสืบเนื่องกันมาเป็นประจำทุกปี ผู้วิจัยและคณะ จึงนำมาเสนองานวิจัยจากผลของผลการศึกษา โดยการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จากชุมชน สู่วัด จากวัด สู่วัด ชุมชน ได้ดังนี้ กิจกรรมที่ถูกพัฒนาภายในงาน กิจกรรมสักการะหลวงพ่อศุข หลวงพ่อสื่อ หลวงพ่อตุ้ม วิหารอดีตเจ้าอาวาส กิจกรรมสักการะพระพุทธรูปชินราชกิจกรรมเปิดทองรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ไนมณฑป กิจกรรมการทำบุญพระประจำวัน กิจกรรมทำบุญพระร้อย กิจกรรมร่วมทำบุญอุปสมบทหมู่ กิจกรรมการทอดผ้าป่าลอยฟ้า กิจกรรมการถวายสังฆทาน กิจกรรมการทำบุญซื้อที่ดิน กิจกรรมการทำบุญโลงศพ กิจกรรมการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมการทำขวัญข้าว กิจกรรมเปิดงานบุญ กิจกรรมร่วมบุญทอดผ้าป่า กิจกรรมการทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา กิจกรรมมัจฉากึ่งกาชาด กิจกรรมการแสดงและการประกวดร้องเพลง กิจกรรมการแข่งขันกีฬาเปตอง กิจกรรมการแข่งขันกีฬายิงหนังสติ๊ก กิจกรรมการทำขวัญนา การบวชนาคหมู่ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอล ที่เกิดจากชุมชน กิจกรรมการประกวด ขบวนรถแห่นาค การแสดงหน้านา กิจกรรมการประกวดประเพณีการจัดรับคาวหวานตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ

๕.๑.๓ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ส่งเสริมในยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ซึ่งมีกลยุทธ์ที่ควรส่งเสริม ได้แก่ พัฒนา และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถการบริหาร

จัดการและการแข่งขัน และพัฒนาบุคลากร สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยว และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานตามกลยุทธ์นั้นยังไม่ได้ถูกปฏิบัติอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เป็นการวางกำกับให้เป็นทิศทางการส่งเสริมในต่อไป ซึ่งอาจประสบปัญหาการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงในระดับผู้นำของจังหวัด ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงส่วนงานต่างๆ อยู่เสมอการดำเนินงานตามกลยุทธ์ของยุทธศาสตร์ดังกล่าวจึงขาดการเชื่อมต่อและอาจไม่ถูกปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริง ส่งผลให้ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธขาดการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่ทางจังหวัดกำหนดไว้ควรมีการดำเนินงานจริงภายในช่วงเวลาที่กำหนด และควรมีการสานต่อในแนวทางเดิมหากมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายผู้นำก่อนเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้กลยุทธ์ต่างๆ นั้นสัมฤทธิ์ผลและเมื่อพิจารณากลยุทธ์ที่ถูกกำหนดขึ้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ เนื่องจากการพัฒนาบุคลากร สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ยังเป็นสิ่งที่ขาดอยู่สำหรับจังหวัดอุทัยธานีอย่างเห็นได้ชัดการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการ จะเป็นการทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีมีระดับมาตรฐานที่สูงขึ้น การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจะเป็นการรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวต่างๆ ให้คงอยู่สืบไป กลยุทธ์กำหนดเพิ่มเติมในเรื่องการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว สร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมระหว่างประชาชนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านการท่องเที่ยวทุกฝ่ายกลยุทธ์ที่ควรกำหนดเพิ่มเติมนี้เพื่อให้เป็นกรอบการพัฒนาที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมในการที่จะเป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมดำเนินแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างเป็นรูปธรรม

๕.๒ อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากระบวนการการท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก รายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ จากการการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยมีการร่วมมือกันระหว่างวัด และชุมชน รวมทั้งอำเภอทั้ง ๘ อำเภอเภอ ซึ่งเป็นการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมจังหวัดอุทัยธานีมีการจัดงาน ประเพณีบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย เพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี โดยปีนี้มีขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี เข้าร่วมกิจกรรม

๑๗ ขบวน การประกวดสำหรับควหาวน การทำพิธีขวัญข้าวแม่โพสพ พิธีทำขวัญนาถ การอุปสมบท นาคหมู่ การแสดงความสามารถของเยาวชน การประกวดร้องเพลง กีฬาประชาชน

ผลการศึกษาในประเด็นการศึกษาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีมีความ สอดคล้องกับรสิกา อังกูรและคณะ (๒๕๔๔) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น กำลังได้รับความนิยมจากชาวไทยและชาวต่างชาติโดยเฉพาะในกลุ่มที่ต้องการศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับวิถีชีวิต และความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับรูปแบบที่เป็นที่นิยมในกลุ่ม นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นการเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน การเที่ยวชม ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และการเที่ยวชมความงดงามของศิลปหัตถกรรม ไทยที่เป็นเอกลักษณ์ ของท้องถิ่น แต่การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมาแต่ละจังหวัดได้แก่ ปัญหาความ เสื่อมโทรม ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาความปลอดภัยของ นักท่องเที่ยว ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงและ การท่องเที่ยวของจังหวัด ปัญหา การกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ปัญหาบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการ ด้านการท่องเที่ยว ปัญหาการบริหารจัดการในชุมชน ปัญหาการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และการลดคุณค่าดั้งเดิมของศิลปวัฒนธรรม ส่วนการเสนอแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมมาเป็นแกนหลักในการส่งเสริมและ พัฒนาการท่องเที่ยว การกระจายอำนาจ การบริหารจัดการแก่ชุมชนและการสร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของ วัฒนธรรม ตลอดจนทบทวนศักยภาพขีดความสามารถและ ข้อจำกัดของการท่องเที่ยวของ สถานที่ท่องเที่ยว

สอดคล้องกับ เดชชาติ นิลวิเศษ และมณีวรรณ ผิวนิยม¹⁰⁰ ได้ศึกษาการจัดการ ทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ในวัดบวรนิเวศวิหาร ผลการศึกษพบว่าวัดบวรนิเวศวิหารมี ลักษณะทางกายภาพ และมีทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ ที่สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้เป็น อย่างดี และทรงคุณค่าทั้งคุณค่าทางด้านศิลปกรรมและคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม การจัดรูปแบบ การเป็นแหล่งเรียนรู้ในวัดบวรนิเวศวิหารมี ๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑) การศึกษาในระบบ ๒) การศึกษานอก ระบบ และ ๓) การศึกษาตามอัธยาศัย มีความสอดคล้องกันและเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม วัดบวรนิเวศวิหารจัดให้มีการเผยแพร่ศาสนาไปพร้อมกับการจัด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้มาโดยตลอด การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในวัดบวร นิเวศวิหารในปัจจุบันมีแนวทางดำเนินการ ได้แก่ ๑) การจัดทัศนศึกษานำชมของจริงภายในวัดบวร นิเวศวิหาร ๒) การจัดการพิพิธภัณฑ์วัดบวรนิเวศวิหาร ๓) การดูแล อนุรักษ์ บูรณปฏิสังขรณ์ ทรัพยากรวัฒนธรรมต่าง ๆ ภายในวัด ๔) การจัดทำเอกสารเผยแพร่ และ ๕) การจัดทำเว็บไซต์วัดบวร นิเวศวิหาร ผลการวิจัยยังพบว่าข้อจำกัดอันเป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

¹⁰⁰ เดชชาติ นิลวิเศษ และมณีวรรณ ผิวนิยม, การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ในวัด บวร นิเวศวิหาร, *Veridian E-Journal*, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๘): ๘๘๙- ๙๐๔.

ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในวัดบวรนิเวศวิหาร เนื่องจากวัดบวรนิเวศวิหารดำรงบทบาทเป็นศาสนสถาน ทำให้บทบาทด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้มีข้อจำกัด เช่น การขาดนโยบายอันเด่นชัด การจัดสรรงบประมาณและผู้รับผิดชอบ จึงทำให้การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ยังไม่อาจพัฒนาได้สมบูรณ์เท่าที่ควร

สอดคล้องกับ พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่) และคณะ¹⁰¹ ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะวัด ๙ แห่งที่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมไหว้พระ ๙ วัด ได้แก่ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์) วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร และวัดไตรมิตรวิทยารามวรมหาวิหาร และศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว ลักษณะกิจกรรม แนวทางการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ชุมชนที่มีต่อวัดในกรุงเทพมหานคร เพื่อหารูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ผลการวิจัยพบว่า วัดทั้ง ๙ แห่งมีขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไปทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม เช่น การให้บริการข้อมูลข่าวสารของวัด การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากนี้วัดยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย โดยวัดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมากและใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวหลักอย่างวัดพระแก้ว จะมีขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในระดับสูง ได้แก่ วัดโพธิ์ วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร และวัดเบญจมบพิตร ส่วนวัดที่ไม่ได้อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวหลักจะมีขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย ได้แก่ วัดกัลยาณมิตร วัดไตรมิตร และวัดชนะสงคราม เป็นต้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด พบว่ารูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและการจัดการท่องเที่ยวมี ๔ รูปแบบ ได้แก่ ๑. รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๒. รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธ ๓. รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาความรู้ (เชิงนามธรรมการเรียนรู้) และ ๔. รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

๕.๒.๒ จากการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ การบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วยเขตอำเภอหนองฉาง ๑) เทศบาลหนองฉาง ๒) บริเวณชุมชนหนองสรวง วัดหนองขุนชาติ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวในชุมชนโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน

¹⁰¹ พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่) และคณะ, การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร, **ประชาคมวิจัย**, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๙๕ (มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔): ๕๑.

ภาครัฐ เทศบาล ประชาชน และวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม งานประเพณี บุญเดือนสาม ที่จัดขึ้นที่วัดหนองขุนชาติสืบเนื่องกันมาเป็นประจำทุกปี ผู้วิจัยและคณะ จึงนำมาเสนองานวิจัยจากผลของการศึกษา โดยการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จากชุมชนสู่ วัด จากวัดสู่ ชุมชน ได้ดังนี้ กิจกรรมที่ถูกพัฒนาภายในงาน กิจกรรมสักการะหลวงพ่อศุข หลวงพ่อสี หลวงพ่อ ตุ่ม วิหารอดีตเจ้าอาวาส กิจกรรมสักการะพระพุทธรชินราช กิจกรรมปิดทองรอยพระพุทธรบาทจำลอง ในมณฑป กิจกรรมการทำบุญพระประจำวัน กิจกรรมทำบุญพระร้อย กิจกรรมร่วมทำบุญอุปสมบท นาคหมู่ กิจกรรมการทอดผ้าป่าลอยฟ้า กิจกรรมการถวายสังฆทาน กิจกรรมการทำบุญซื้อที่ดิน กิจกรรมการทำบุญโรงศพ กิจกรรมการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงรุก กิจกรรมการทำขวัญข้าว กิจกรรม เปิดงานบุญ กิจกรรมร่วมบุญทอดผ้าป่า กิจกรรมการทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา กิจกรรมมัจฉา กิ่งกาชาด กิจกรรมการแสดงและการประกวดร้องเพลง กิจกรรมการแข่งขันกีฬาเปตอง กิจกรรม การแข่งขันกีฬายิงหนังสติ๊ก กิจกรรมการทำขวัญนาค การบวชนาคหมู่ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอล ที่เกิดจากชุมชน กิจกรรมการประกวด ขบวนรถแห่นาค การแสดงหน้านาค กิจกรรมการ ประกวดประเพณีการจัดสำรับคาวหวานตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ชاکริต ช่วยบำรุง (๒๕๕๔) ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาถึงบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ (๒) เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ (๓) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในท้องถิ่น ดังนี้ (๑) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีการจัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริม การท่องเที่ยวในท้องถิ่น (๒) ด้านการสร้างและแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่ได้มี การดำเนินการในการแสวงหาหรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพิ่มเติม (๓) ด้านการให้บริการ ท่องเที่ยว มีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวแหล่งเรือชมความงดงามของถ้ำเลเขากอบ โดยมีพนักงาน พายเรือทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว (๔) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นพันธกิจ ในการพัฒนาท้องถิ่น ในส่วนของสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีดังนี้ (๑) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึง (๒) การขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการ และความร่วมมือจากภาคประชาชน (๓) ด้านการให้บริการ ท่องเที่ยว ในปัจจุบันมักประสบปัญหาในการสื่อสารเพื่ออธิบายถึงรายละเอียดของถ้ำเลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ(๔) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ยังไม่มีการดำเนินงานจัดทำ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแยกจากแผนการพัฒนาท้องถิ่น และยังไม่ได้มีการดึงภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ สามารถดำเนินการโดยการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและติดตามประเมินผล โดยสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการร่วมกันวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่ง

ท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้แผนพัฒนาในแต่ละสาขาของการพัฒนามีความเชื่อมโยงกัน และสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตามศักยภาพและบริบท ของพื้นที่ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมจัดให้ มีการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนอง พฤติกรรมนักท่องเที่ยว จัดทำโฆษณาประชาสัมพันธ์และการตลาดทางการท่องเที่ยว โดยเผยแพร่ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่สาธารณชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ **รลิกา อังกุลและคณะ (๒๕๔๙)** ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่นพบว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกำลังได้รับความนิยมจากชาวไทยและชาวต่างชาติโดยเฉพาะในกลุ่มที่ต้องการศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับวิถีชีวิต และความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับรูปแบบที่เป็นที่นิยมในกลุ่ม นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นการเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน การเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และการเที่ยวชมความงดงามของศิลปหัตถกรรม ไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แต่การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมาแต่ละจังหวัดได้แก่ ปัญหาความ เสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงและการท่องเที่ยวของจังหวัด ปัญหาการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ปัญหาบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยว ปัญหาการบริหารจัดการในชุมชน ปัญหาการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และการลดคุณค่าดั้งเดิมของศิลปวัฒนธรรม ส่วนการเสนอแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมมาเป็นแกนหลักในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว การกระจายอำนาจ การบริหารจัดการแก่ชุมชนและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของ วัฒนธรรม ตลอดจนทบทวนศักยภาพขีดความสามารถและข้อจำกัดของการท่องเที่ยวของ สถานที่ท่องเที่ยว

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ **เพชรศรี นนท์ศิริ (๒๕๕๕)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดย ชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน ๔ ชุมชน ได้แก่ชุมชนบ้านนาต้นจั่น จังหวัด สุโขทัย ชุมชนบ้านหนองแม่นา จังหวัดเพชรบูรณ์ชุมชนบ้านใหม่ร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก และชุมชน บ้านแม่พูล จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการ สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการดำเนินการแบบกระจาย อำนาจ ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วม คนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้ง ในการจัดตั้ง วางแผนและดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม พบแนวโน้ม

ของการรวมอำนาจการตัดสินใจของ ผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในบางกลุ่ม นอกจากนี้ภูมิหลังการก่อตั้งองค์กร พี่เลี้ยงและภาวะความเป็นผู้นำของผู้ในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชนและความสำเร็จของกลุ่ม

๕.๒.๓ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ จากการศึกษาวิจัยพบว่า การส่งเสริมในยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ซึ่งมีกลยุทธ์ที่ควรส่งเสริม ได้แก่ พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถการบริหารจัดการและการแข่งขัน และพัฒนาบุคลากร สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยว และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานตามกลยุธินั้นยังไม่ถูกปฏิบัติอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เป็นการวางกำกับให้เป็นทิศทางการส่งเสริมในปีต่อไป ซึ่งอาจประสบปัญหาการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงในระดับผู้นำของจังหวัด ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงส่วนงานต่างๆ อยู่เสมอ การดำเนินงานตามกลยุทธ์ของยุทธศาสตร์ดังกล่าวจึงขาดการเชื่อมต่อและอาจไม่ถูกปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริง ส่งผลให้ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธขาดการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่ทางจังหวัดกำหนดไว้ควรมีการดำเนินงานจริงภายในช่วงเวลาที่กำหนด และควรมีการสานต่อในแนวทางเดิมหากมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายผู้นำก่อนเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้กลยุทธ์ต่างๆ นั้นสัมฤทธิ์ผลและเมื่อพิจารณากลยุทธ์ที่ถูกกำหนดขึ้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ เนื่องจากการพัฒนาบุคลากร สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ยังเป็นสิ่งที่ขาดอยู่สำหรับจังหวัดอุทัยธานีอย่างเห็นได้ชัดการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการจะเป็นการทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีมีระดับมาตรฐานที่สูงขึ้น การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจะเป็นการรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวต่างๆให้คงอยู่สืบไป

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาคริต ช่วยบำรุง (๒๕๕๔) ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาถึงบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ (๒) เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ (๓) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในท้องถิ่น ดังนี้ (๑) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีการจัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริม การท่องเที่ยวในท้องถิ่น (๒) ด้านการสร้างและแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่ได้มี การดำเนินการในการแสวงหาหรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพิ่มเติม (๓) ด้านการให้บริการ ท่องเที่ยว มีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวท่องเที่ยวอย่างสะดวกความงามของถ้ำเขากอบ โดยมีพนักงาน พายเรือทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว (๔) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยว มีการกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นพันธกิจ ในการพัฒนาท้องถิ่น ในส่วนของสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีดังนี้ (๑) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึง (๒) การขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการและความร่วมมือจากภาคประชาชน (๓) ด้านการให้บริการท่องเที่ยว ในปัจจุบันมักประสบปัญหาในการสื่อสารเพื่ออธิบายถึงรายละเอียดของถ้ำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ(๔) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ยังไม่มีการดำเนินงานจัดทำ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแยกจากแผนการพัฒนาท้องถิ่น และยังไม่ได้มีการดึงภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ สามารถดำเนินการโดยการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและติดตามประเมินผล โดยสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการร่วมกันวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้แผนพัฒนาในแต่ละสาขาของการพัฒนา มีความเชื่อมโยงกัน และสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตามศักยภาพและบริบท ของพื้นที่ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมจัดให้ มีการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนอง พฤติกรรมนักท่องเที่ยว จัดทำโฆษณาประชาสัมพันธ์และการตลาดทางการท่องเที่ยว โดยเผยแพร่ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่สาธารณชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุลาพร สุขชี (๒๕๕๓) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว เชนิเวศ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อ (๑) การมีส่วนร่วม ของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จำแนกข้อมูลทั่วไป ของประชาชนในชุมชน (๒) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ ประชาชนในชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านคลองสนนานมาเป็นระยะเวลามากกว่า ๑๑ ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวกในระดับปานกลาง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับมาก ข้อเสนอแนะที่ได้มากที่สุดโดยการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับให้เป็นแนวปฏิบัติให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของทุกกลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเกิดผลดีต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ในส่วนของผลทดสอบมาตรฐานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ พบว่า (๑) ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีเพศ อายุ แตกต่างกัน จะมี

ส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำเนินสะดวก ในด้านร่วมดำเนินงาน ที่แตกต่างกัน (๒) ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัย อยู่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการติดตามผลที่แตกต่างกัน และ (๓) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นตลาดน้ำ เนินสะดวก ในด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา ร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงานและร่วมใน การติดตามผล

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรศรีนันทศิริ (๒๕๕๕) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดย ชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน ๔ ชุมชน ได้แก่ชุมชนบ้านนาต้นจั่น จังหวัด สุโขทัย ชุมชนบ้านหนองแม่นา จังหวัดเพชรบูรณ์ชุมชนบ้านใหม่ร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก และชุมชน บ้านแม่พูล จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการ สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการดำเนินการแบบกระจายอำนาจ ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วม คนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้ง ในการจัดตั้ง วางแผนและดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม พบแนวโน้มของการรวมอำนาจการตัดสินใจของ ผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในบางกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีหลังการก่อตั้งองค์กร พี่เลี้ยงและภาวะความเป็นผู้นำของผู้ในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชนและความสำเร็จของกลุ่ม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลีลี ก่อกิจความดี (๒๕๕๑) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ผู้วิจัยเห็นว่า ควรพัฒนาการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ได้เลือกอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจานเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นอุทยานที่กว้างที่สุดในประเทศไทยและมีพื้นที่ ทางการท่องเที่ยวหลายเขต โดยในที่นี้จะทำการศึกษากระบวนการดำเนินงานและทัศนคติ ของเจ้าหน้าที่และคนในชุมชน ที่มีต่อการบริหารจัดการภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานภาครัฐขาดความเอาใจใส่ในการแก้ปัญหา และขาดงบประมาณในการจัดการ ทั้งยังขาดการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวที่เปรียบเสมือนขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจานอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อพัฒนาการจัดการให้มีมาตรฐานและสร้าง การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย ควรกำหนดให้มีนโยบายในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อนำอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนสื่อสารผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ควรส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนในการจัดการพื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อสร้างพื้นที่สาธารณะเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนด้วยกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย ควรกำหนดให้มีนโยบายในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อนำอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนสื่อสารผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ควรส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนในการจัดการกระบวนการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อสร้างพื้นที่สาธารณะเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนด้วยกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีนโยบายในการส่งเสริมการดำเนินการพัฒนาทรัพยากรทางวัฒนธรรมวิถีพุทธให้มากขึ้น

๖) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีนโยบายให้หน่วยงานในกำกับติดตามการทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง

๖) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีนโยบายในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมวิถีพุทธในพื้นที่ของตนเอง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

๑) การสร้างความเข้าใจต่อแนวคิดและความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธโดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขยายผลการดำเนินงานไปสู่พื้นที่อื่น ๆ

๒) นำเสนอพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองวัฒนธรรมวิถีพุทธต้องให้ความสำคัญกับระบบฐานข้อมูลทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์คุณค่า และศักยภาพของทรัพยากรวัฒนธรรม สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน และถอดบทเรียนจากกระบวนการพัฒนา

๓) การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ ต้องมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เพื่อสร้างพื้นที่กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีพุทธ

๔) การสร้างความเข้าใจต่อแนวคิดและความสำคัญของกระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธโดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขยายผลการดำเนินงานไปสู่พื้นที่อื่น ๆ

๕) การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธต้องให้ความสำคัญกับระบบฐานข้อมูลทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์คุณค่า และศักยภาพของทรัพยากรวัฒนธรรม สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน และถอดบทเรียนจากกระบวนการพัฒนา

๖) บูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ต้องมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

๗) ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องลงพื้นที่ สำนวณความคิดเห็นของชุมชน จัดทำข้อมูลชุมชนในทุกด้าน แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และส่งเสริมให้ดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๘) ควรมีนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ ที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปพูดคุยกับชุมชน กระตุ้นให้ชุมชนเห็นจุดเด่นของตน แล้วนำมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์ ทั้งในส่วนที่เป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม และถิ่นที่อยู่อาศัย

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างต้นแบบของชุมชนวัฒนธรรมวิถีพุทธในด้านต่าง ๆ มาเสริมพลังความเข้มแข็งของชุมชนในด้านสังคม เศรษฐกิจทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๒) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมวิถีพุทธโดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างต้นแบบของชุมชนวัฒนธรรมวิถีพุทธในด้านต่าง ๆ มาเสริมพลังความเข้มแข็งของชุมชนในด้านสังคม เศรษฐกิจทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๔) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมวิถีพุทธโดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕) การพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

๖) อารยธรรมการท่องเที่ยววิถีพุทธพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงศรัทธา

๗) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี – ไทย

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิ

ปัญญา. พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒๕๕๙.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ :การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖.

โกวิท พวงงาม. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท., ๒๕๔๕.

ชิด นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๒.

ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘.

ดิเรก ฤกษ์หรรษา. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

ธีรวัลย์ ศิลารัตน์. การจัดการความรู้ชุมชน. จันทบุรี.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๙.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: , ๒๕๕๖.

นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : บริษัทโอเอส พรินต์ติ้งเฮาส์, ๒๕๔๔.

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพรสแอนด์ดีไซน์จำกัด, ๒๕๔๘.

พจนา สอนศรี. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ :โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต และธรรมชาติ, ๒๕๕๖.

ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร. คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

มนตรี กรรพุมมาลย์ และภุชงค์ กุณฑลบุตร. การพัฒนาแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. มปป.

มนัส สุวรรณ และคณะ. โครงการศึกษาแนวทางและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๑.

วรรณ วะษ์วานิช. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว.. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๙.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์นิติธรรม. ๒๕๔๘.

วีระพล ทองมา. การจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. เชียงใหม่ : คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๔๗.

เศกสรรค์ ยงวณิชย์. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ขอนแก่น: ภาควิชา สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.

สถาบันพระปกเกล้า. การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพรส, ๒๕๔๕.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : กองบริการที่ปรึกษาสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๒.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. รายงานขั้นสุดท้าย การ ดำเนินการกำหนดนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๒

สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและการพัฒนาชุมชน พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ . โรงพิมพ์ไอดีเอสโตร, ๒๕๔๗.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

सानิตย์ บุญชู. การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗.

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย. วิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. ๒๕๔๖.

อคิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารพิมพ์, ๒๕๒๗.

อภิชาติ อินทร์พงษ์พันธ์. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: อุกบลกิจ ออฟเซ็ท,

๑.๒.๒. งานวิจัย

เดชชาติ นิลวิเศษ และมณีวรรณ ผิวนิยม. “การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ในวัดบวร นิเวศวิหาร”. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๘): ๘๘๙- ๙๐๔.

ไพรินทร์ ณ วันนา. “ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของสลากย้อมที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมลำพูน”. วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (ฉบับพิเศษ เล่มที่ ๒) พฤษภาคม ๒๕๖๐: ๒๙๕-๓๐๘.

ประเวศ วะสี. “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”. จุลสารการท่องเที่ยว. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน, ๒๕๔๔) , ๕ - ๑๐.

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (อบอู่) และคณะ. “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร”. ประชาคมวิจัย. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๙๕ (มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔): ๕๑.

๑.๒.๓. งานวิจัย

กรณีย์ ถนอมกุล. “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดสกลนคร”. การศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗.

ณัฐพงษ์ สืบบุญเรืองและคณะ. “ปัจจัยจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา”, (Psycho-Social Correlation of Buddhist Tourism Behavior), รายงานวิจัย. ปทุมธานี :มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๒.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. “การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน”. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.

ประกอบศิริ ภักดีพิณิจ. ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา .บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๕.

ปรัชญาพร พัฒนาผล, “การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมแม่น้ำเพชรบุรี , วิทยานิพนธ์ศิลปะ ศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม). วิทยาลัยนวัตกรรม : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔.

วาลิกา แสนคำ, “การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่”. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา. “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง”. การศึกษาอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, เศรษฐศาสตร์การเมือง, ๒๕๔๘.

อรนุช ศิลป์ มณีพันธ์. “ลักษณะชายฝั่งทะเลที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยว บริเวณชายฝั่ง ทะเลประเทศไทย”. **บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ** , ๒๕๕๗.

๑.๑.๔ สัมภาษณ์

พระราชอุทัยโสภณ. เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี วัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. สัมภาษณ์, วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๔.

พระครูอุทิศธรรมพิณ. เจ้าคณะอำเภอหนองฉาง วัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. สัมภาษณ์, วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๔.

พระปลัดมนตรี รตนาโน. เจ้าคณะตำบลหนองสรวง วัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. สัมภาษณ์, วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๔.

พระครูสมุทรสุวรรณ อคฺคณโณ. เจ้าอาวาสวัดหัวเมือง ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. สัมภาษณ์, วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๔.

พระอธิการภูมิสิทธิ์ ปิยสีโล. เจ้าอาวาสวัดแจ้ง ตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. สัมภาษณ์, วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๔.

นางสาวเยาวนาฏ เหล่าเข้ม. ผู้นำชุมชนหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นางสมหมาย ทวีผล. ผู้นำชุมชนแสงจันทร์ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นายประสาร สังข์ชัย. ผู้นำชุมชนหนองเชือกเขา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นางละเอียด นพรัตน์. ผู้นำชุมชนเนินหม่อม อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นางลาวัลย์ บัวตุม. ผู้นำชุมชนทองประสาทเวทย์ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นายนภดล ทองวิทยา. ประธานชุมชนหน้าอำเภอ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นางสุภาณี จันทร์พุฒ. ประธานชมรมคนรักสุขภาพ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นางทัศนีย์ สังข์พันธ์. ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นางบังอร นาคพงษ์. ประธานกลุ่มสตรี อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นายดำรง นพรัตน์. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง
จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นายชำนาญ เพ็ญแก้ว. ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลตำบลหนองฉาง
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นางสุทัตตา ทองคำดี. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสรวง อำเภอหนอง
ฉาง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นายรังสรรค์ พูลเพิ่ม. กำนันตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
สัมภาษณ์, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

นายเผด็จ นุ้ยปรี. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี อำเภอเมือง
จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

นางประภัสสร ตรีศิลา. วัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี อำเภอเมือง จังหวัด
อุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

นางวิฑิตา การสมทบ. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุทัยธานี
อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี สัมภาษณ์, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

๑.๑.๕ ข้อมูลออนไลน์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี ๒๕๕๒.
<http://thai.tourismthailand.org/about-tat/annual-report>, [๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔].

รูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย.
<http://www.travel.in.th/th/review/knowledge/>. [๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๔].

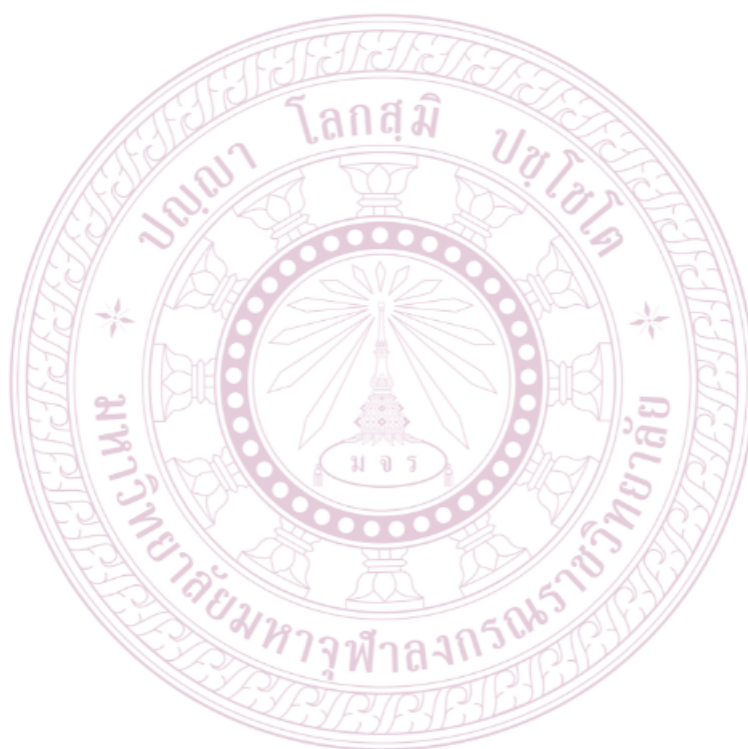
2. ภาษาอังกฤษ:

2.1 Secondary Sources:

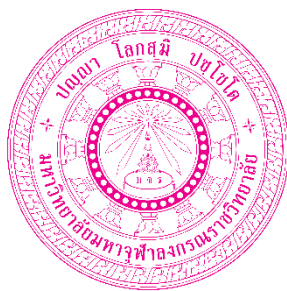
2.1.1 Books

Burkart and Medlik. *Tourism : Past, Present and Future*. New York
: Harper & Row. 1981.

ภาคผนวก

๑. เครื่องมือวิจัย

ตารางตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว
โครงการวิจัย เรื่อง
การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยาวัฒนธรรมวิถีพุทธ

คำชี้แจงในการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

แบบตรวจสอบทรัพยากรนี้ เพื่อสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรมด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๑. เพื่อพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยาวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๒. เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยาวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๓. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยาวัฒนธรรมวิถีพุทธ

1. รายการทรัพยากรธรรมชาติ

1. ทรัพยากรธรรมชาติ	ลักษณะ และ ผู้จัดการ	ที่ตั้ง	การ เข้าถึง	ผู้ใช้ ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่จะ ติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์
1.1 ภูมิทัศน์ และภูมิอากาศ : ที่ ราบ ถ้ำ หุบเขา ถ้ำคูหาภิมุข ฯลฯ							

1.2 พืช : ป่า ไร่ เขา สวนผลไม้ สวน ฟาร์ม ต้นไม้ ป่าไม้ สมุนไพร สวนครัว ความหลากหลาย ทางชีวภาพ ฯลฯ							
1.3 สัตว์ : นก สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ใกล้สูญพันธุ์ แมง สัตว์ป่า สัตว์ เลี้ยง ปศุสัตว์							
1.4 น้ำ : ลำธาร แม่น้ำ คู่งน้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน อ่างเก็บน้ำ เขื่อน							
2. ทรัพยากร วัฒนธรรม	ลักษณะ และ ผู้จัดการ	ที่ตั้ง	การ เข้าถึง	ผู้ใช้ ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่จะ ติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์
2.1 มรดกวัฒนธรรม : ปราสาท ป้อม โบราณวัตถุ โบราณสถาน หมู่บ้าน/เมือง วัฒนธรรมพื้นบ้าน ศูนย์ข้อมูล ศูนย์ วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ							

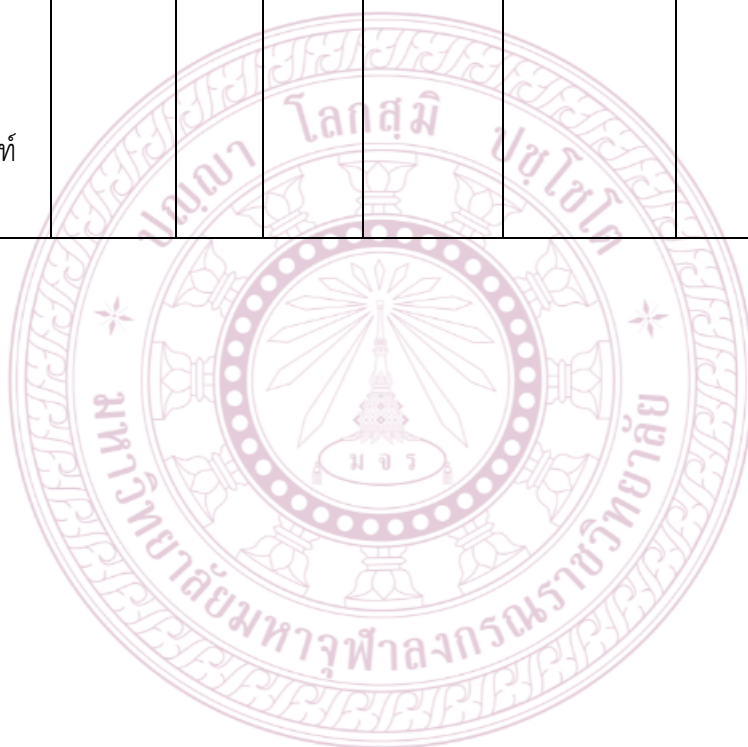
2.2 มรดกด้าน ศาสนา : โบสถ์ วิหาร สุเหร่า วัด สุสาน พระพุทธรูป ปางต่าง ๆ จิตรกรรม ฝาผนัง ประติมากรรม ฯลฯ							
2.3 ศิลปะชาติพันธุ์ : ชนกลุ่มน้อย กลุ่ม ชาติพันธุ์ คนตรี อาหาร หัตถกรรม การแสดง ขนบธรรมเนียม ประเพณี ฯลฯ							
3. ทรัพยากร มหกรรม	ลักษณะ และ ผู้จัดการ	ที่ตั้ง	การ เข้าถึง	ผู้ใช้ ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่จะ ติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์
3.1 มหกรรม : เฟส ติวัลดนตรีต่าง ๆ การแสดงละคร งาน เต้นรำ หนังใหญ่ ลิเก ฯลฯ							
3.2 การแข่งขันกีฬา : กอล์ฟ เทนนิส ฟุตบอล มวย แข่ง รถ ฯลฯ							
3.3 งานแสดงสินค้า ธุรกิจ การเกษตร รถยนต์ เรือ งาน ประชุม ฯลฯ							
3.4 งานแสดงอื่น ๆ							

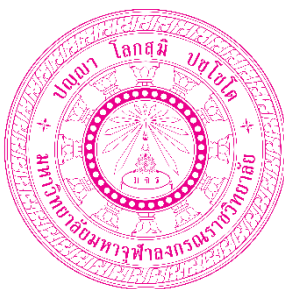
วันชาติ งานฉลอง ชบวนแห่ งาน มหรสพต่าง ๆ ฯลฯ							
4. ทรัพยากร กิจกรรม	ลักษณะ และ ผู้จัดการ	ที่ตั้ง	การ เข้าถึง	ผู้ใช้ ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่จะ ติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์
4.1 กิจกรรม นันทนาการ สนาม เด็ก สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส เส้นทางศึกษา ธรรมชาติ การพาย เรือ ตกปลา งาน แกะสลัก คลอง ฯลฯ							
4.2 กิจกรรมด้าน บริการ ขายปลีก อุปกรณ์แคมป์ปิ้ง เซรามิก แก้ว ละคร การนวด การรักษา ภาพยนตร์ สินค้า โรงงาน ฯลฯ							
5. ทรัพยากร บริการ	ลักษณะ และ ผู้จัดการ	ที่ตั้ง	การ เข้าถึง	ผู้ใช้ ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่จะ ติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์
5.1 การขนส่ง การ เข้าถึง ยานพาหนะ เรือ รถไฟ รถยนต์ เครื่องบิน ท่าเรือ สนามบิน ฯลฯ							

5.2 ที่พัก โรงแรม รี สอร์ท โฮมสเตย์ โม เต็ล หอพัก แค้มป์							
5.3 การต้อนรับ ศูนย์ข้อมูล แผนที่ โบรชัวร์ ของที่ระลึก ป้ายบอกทาง ไกด์ ท้องถิ่น บริษัททัวร์							
5.4 บริการอื่น ๆ ปั้มน้ำมัน ธนาคาร ตำรวจท่องเที่ยว บริการสุขภาพ ไปรษณีย์ โทรศัพท์ ไฟฟ้า ประปา							

วันที่ตรวจสอบ

...../...../.....

แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
โครงการวิจัย เรื่อง
การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

คำชี้แจงในการบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวนี้ เพื่อสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๑. เพื่อพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๒. เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๓. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

สถานที่

ที่ตั้ง

สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการ

ป้ายบอกทางเข้าถึง

.....

สิ่งชี้บ่งว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว

.....

ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

.....

ห้องสุขา

.....

.....

.....

ร้านอาหารและเครื่องดื่ม

.....

.....

.....

ร้านขายของที่ระลึก

.....

.....

.....

การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

.....

การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง

.....

.....

.....

มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย

.....

.....

.....

การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น

.....

.....

.....

การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว

.....

.....

สภาพลานจอดรถ

.....

.....

.....

ที่พักนักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

การเล่าเรื่องราวและให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

.....

สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมแก่นักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

.....

.....

.....

การดูแลความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

.....

นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ

.....

.....

.....

แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี

.....

.....

ปริมาณน้ำทองเที่ยว

.....

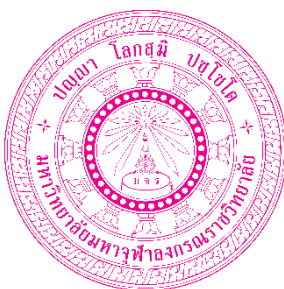
.....

.....

วันที่ประเมิน

.....//.....//.....

แบบประเมิน

ศักยภาพในการเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้ เพื่อสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ปรชาญชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มี วัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๑. เพื่อพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๒. เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๓. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ

- ☐ (1) ชาย ☐ (2) หญิง

2. อายุ ปี

3. การศึกษา

☐ (1) ประถมศึกษา	☐ (2) มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ (3) มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช	☐ (4) อนุปริญญา / ปวส
☐ (5) ปริญญาตรี	☐ (6) ปริญญาโท

☐ (7) อื่น ๆ โปรดระบุ

4. อาชีพหลัก

☐ (1) เกษตรกรรม	☐ (2) ข้าราชการการเมืองในท้องถิ่น
☐ (3) รับจ้าง	☐ (4) ข้าราชการ
☐ (5) ค้าขาย	☐ (6) ธุรกิจส่วนตัว

ส่วนที่ 2 แบบประเมินทรัพยากรการเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของชุมชนวัดโบสถ์ ชุมชนเทศบาลเมืองอุทัยธานี ชุมชนวัดหนองขุนชาติ ชุมชนเทศบาลหนองฉาง

ก. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

1. ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม

1.1 ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้

- ☐ 1. มีเอกลักษณ์ระดับท้องถิ่น สามารถพบเห็นได้ทั่วไป
- ☐ 2. มีเอกลักษณ์ระดับจังหวัด
- ☐ 3. มีเอกลักษณ์ระดับภาค
- ☐ 4. มีเอกลักษณ์ระดับชาติ
- ☐ 5. มีเอกลักษณ์ระดับโลก สามารถพบเห็นได้เพียงแห่งเดียว

1.2 ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี

- ☐ 1. กิจกรรมที่จัดขึ้นเริ่มจัดได้เพียง 1 - 2 ครั้ง
- ☐ 2. มีการจัดกิจกรรม 2 - 3 ปี ต่อครั้ง แต่เริ่มจัดกิจกรรมมาไม่เกิน 10 ปี
- ☐ 3. มีการจัดกิจกรรม 1 ครั้ง ต่อปี แต่เริ่มจัดกิจกรรมมาไม่เกิน 10 ปี
- ☐ 4. มีการจัดกิจกรรม 1 ครั้ง ต่อปี และจัดต่อเนื่องกันทุกปี โดยจัดมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี
- ☐ 5. มีการจัดกิจกรรมมากกว่า 1 ครั้งต่อปี และจัดต่อเนื่องกันทุกปี โดยจัดมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี

1.3 ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม

- ☐ 1. มีความงดงาม ประทับใจ น้อยที่สุด
- ☐ 2. มีความงดงาม ประทับใจ น้อย
- ☐ 3. มีความงดงาม ประทับใจ ปานกลาง
- ☐ 4. มีความงดงาม ประทับใจ มาก
- ☐ 5. มีความงดงาม ประทับใจ มากที่สุด

1.4 ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

- ☐ 1. เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่
- ☐ 2. เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นมาไม่ถึง 20 ปี
- ☐ 3. เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นระหว่าง 20 - 30 ปี
- ☐ 4. เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นระหว่าง 31 - 40 ปี
- ☐ 5. เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นนานกว่า 40 ปี

1.5 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้

- ☐ 1. เกิดขึ้นน้อยกว่า 20 ปี
- ☐ 2. เกิดขึ้นระหว่าง 20 - 30 ปี

- ☐ 3. เกิดขึ้นระหว่าง 31 - 40 ปี
- ☐ 4. เกิดขึ้นระหว่าง 41 - 50 ปี
- ☐ 5. เกิดขึ้นนานกว่า 50 ปี

1.6 ความผูกพันต่อท้องถิ่น

- ☐ 1. มีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อยมาก โดยชุมชนไม่ค่อยให้ความสนใจในสิ่งดังกล่าว
- ☐ 2. มีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อย มีเพียงบางส่วนให้ความสนใจ
- ☐ 3. มีความสัมพันธ์กับชุมชนปานกลาง โดยชุมชนมีการจัดงานหรือพิธีการต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี
- ☐ 4. มีความสัมพันธ์กับชุมชนสูง โดยมีการจัดงานหรือพิธีการต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี และมีชุมชนใกล้เคียงเข้าร่วมงานด้วย
- ☐ 5. มีความสัมพันธ์กับทางชุมชนสูงมาก โดยชุมชนมีการจัดงานหรือพิธีการเป็นประจำทุกปี และมีชื่อเสียงในระดับชาติ

1.7 ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

- ☐ 1. มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมขนาดเล็ก 1 กลุ่มโดยชุมชน แต่การดำเนินงานยังไม่ชัดเจน
- ☐ 2. มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม 1 กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจน
- ☐ 3. มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม 2 - 3 กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจน
- ☐ 4. มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม 2 - 3 กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันระหว่างกลุ่ม
- ☐ 5. มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม 2 - 3 กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันระหว่างกลุ่ม และมีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร และนโยบาย

2. ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม

2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ☐ 1. มีทางเข้าถึงได้แต่ไม่สะดวก
- ☐ 2. มีทางเข้าถึงได้สะดวก รถเดินได้ 2 ทาง แต่สามารถใช้ความเร็วได้ต่ำกว่า 30 กิโลเมตร/ชั่วโมง
- ☐ 3. มีทางเข้าถึงได้สะดวก รถเดินได้ 2 ทาง และสามารถใช้ความเร็วได้เกิน 30 กิโลเมตร/ชั่วโมง
- ☐ 4. มีทางเข้าถึงได้สะดวกด้วยรถยนต์นั่ง
- ☐ 5. มีทางเข้าถึงได้สะดวกด้วยรถยนต์ขนาดใหญ่ ได้แก่ รถโดยสารหรือรถทัศนอาจร

2.2 ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว

- ☐ 0. มีเหตุอันตรายบ่อยตลอดปี
- ☐ 1. มีเหตุอันตรายทุกปี แต่เกิดขึ้นในบางฤดูกาลหรือเพียงบางช่วงของปี
- ☐ 2. มีเหตุอันตราย 1 - 2 ครั้ง ต่อปี
- ☐ 3. มีเหตุอันตราย 1 - 2 ครั้ง ในรอบ 3 ปี
- ☐ 4. มีเหตุอันตราย 1 - 2 ครั้ง ในรอบ 5 ปี
- ☐ 5. มีเหตุอันตราย 1 - 2 ครั้ง ในรอบ 10 ปี หรือ นานกว่า

2.3 ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

- ☐ 1. ไม่มีกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม
- ☐ 2. นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งวัฒนธรรม 1 - 2 ประเภท
- ☐ 3. นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งวัฒนธรรม 1 - 2 ประเภท และบริเวณใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น
- ☐ 4. นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งวัฒนธรรมมากกว่า 2 ประเภท
- ☐ 5. นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งวัฒนธรรมมากกว่า 2 ประเภท และบริเวณใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น

ข. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

1. ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก ฯลฯ เพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และข้อจำกัดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต

- ☐ 1. ยังไม่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และมีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาต่อไปในอนาคต
- ☐ 2. มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้เป็นบางช่วงเวลา และมีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาต่อไปในอนาคต
- ☐ 3. มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ปานกลาง แต่มีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต
- ☐ 4. แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ดี แต่มีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต
- ☐ 5. แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้อย่างสะดวกสบาย และยังสามารถพัฒนาต่อไปได้อีก

2. ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

- ☐ 1. มีการจัดตั้งกลุ่มโดยชุมชน เพื่อกำหนดนโยบาย วางแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว แต่ยังไม่สัมฤทธิ์ผลที่ชัดเจน
- ☐ 2. มีกลุ่มองค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนและจัดการด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากร สำหรับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- ☐ 3. มีหน่วยงาน กลุ่มองค์กรท้องถิ่น และภาคเอกชนให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- ☐ 4. มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและจัดการด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- ☐ 5. มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ร่วมกันให้การสนับสนุนและจัดการด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ค. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ

1. การจัดการด้านการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน

1.1 การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน

- ☐ 1. มีการดูแลรักษาน้อยมาก
- ☐ 2. มีการดูแลรักษาน้อย
- ☐ 3. มีการดูแลรักษาปานกลาง
- ☐ 4. มีการดูแลรักษาดี
- ☐ 5. มีการดูแลรักษาดีมาก

1.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ภายในชุมชน โดยพิจารณาจากดัชนี 3 ด้านคือ

ก. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เช่น มีการแบ่งเขตพื้นที่ภายในชุมชน มีการตกแต่งและจัดภูมิทัศน์ภายในชุมชนเป็นต้น

ข. การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าชมกิจกรรมของชุมชนตามช่วงเวลาของวัน และ/หรือ ฤดูกาล

ค. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับศักยภาพของชุมชนและการบริการ

- ☐ 0. ไม่มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค
- ☐ 1. มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค น้อยมากและไม่เป็นระบบ
- ☐ 2. มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค โดยมีระเบียบการปฏิบัติเป็นหลักฐานอยู่บ้าง แต่การปฏิบัติมีข้อบกพร่อง
- ☐ 3. มีการจัดการเป็นระบบหรือได้มาตรฐาน 1 ข้อ
- ☐ 4. มีการจัดการเป็นระบบหรือได้มาตรฐาน 2 ข้อ
- ☐ 5. มีการจัดการเป็นระบบหรือได้มาตรฐานครบ 3 ข้อ

1.3 การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

- ☐ 0. ไม่มีแผนการดำเนินงาน
- ☐ 1. มีแผนการดำเนินงาน แต่ไม่มีการติดตามวิเคราะห์ผล
- ☐ 2. มีแผนการดำเนินงาน และมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงตามแผนการดำเนินงาน แต่ไม่มีการดำเนินการอื่น ๆ
- ☐ 3. มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตามแผนการดำเนินงาน และมีการวิเคราะห์ประเมินผล
- ☐ 4. มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผล และมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว
- ☐ 5. มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผล และมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทุกปี

2. การจัดการด้านการท่องเที่ยว

2.1 การจัดการด้านการบริหารและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว

ดัชนี	คุณสมบัติที่ปรากฏ		
	ไม่มี (0)	มี แต่ไม่มีประสิทธิภาพ (0.5)	ดี (1)
➤ มีจำนวนบุคลากรด้านการบริการเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว ➤ มีระบบเตือนภัย และระบบรักษาความปลอดภัย แก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ➤ มีการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และต้องมีความเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพพื้นที่ ➤ มีการจัดการด้านอาหารและโภชนาการ ที่พอเพียง และถูกสุขลักษณะ ➤ มีการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่นมีการออกแบบและใช้วัสดุก่อสร้างที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และมีระบบกำจัดของเสียที่ได้มาตรฐาน			

2.2 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ดัชนี	คุณสมบัติที่ปรากฏ		
	ไม่มี (0)	มี แต่ไม่มี ประสิทธิภาพ (0.5)	ดี (1)
➤ กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่สงวนและพื้นที่อนุรักษ์ของแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ➤ กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น ไม่รบกวนความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดี หรือวัฒนธรรมของชาติ ➤ มีการศึกษาและวิจัยสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนทาง ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งวัฒนธรรม ➤ มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น และนำข้อมูลมาวางแผนทางการดำเนินการท่องเที่ยว ที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณีของคนในท้องถิ่น ➤ กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ส่งผลให้แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรม เช่น ไม่ทำให้เกิดปริมาณขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพ			

2.3 การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

ดัชนี	คุณสมบัติที่ปรากฏ		
	ไม่มี (0)	มี แต่ไม่มี ประสิทธิภาพ (0.5)	ดี (1)
➤ มีศูนย์บริการหรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการ อย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ ➤ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว			

และชุมชนโดยรอบ ➤ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทาง เพื่อให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ➤ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม ➤ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้สื่อมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ			
---	--	--	--

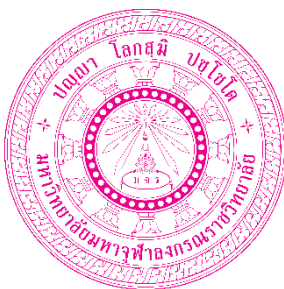
2.4 ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ดัชนี	คุณสมบัติที่ปรากฏ		
	ไม่มี (0)	มี แต่ไม่มีประสิทธิภาพ (0.5)	ดี (1)
➤ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่าง ๆ ➤ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน ➤ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ➤ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ➤ มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว			

2.5 ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

ดัชนี	คุณสมบัติที่ปรากฏ		
	ไม่มี (0)	มี แต่ไม่มี ประสิทธิภาพ (0.5)	ดี (1)
➤ ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ➤ ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว ➤ ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง ➤ ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์ ➤ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปพื้นเมือง			

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลไว้ ณ โอกาสนี้

แบบสอบถาม

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงาน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมของการท่องเที่ยว

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. การตอบแบบสอบถามนี้ คำตอบของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ ทุกตอน เพื่อให้การวิจัยนี้มีความเที่ยงตรงและเกิดประโยชน์แท้จริง โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

2. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามนี้จะเก็บเป็นความลับ การนำเสนอผลการวิจัยจะเสนอในภาพรวมเท่านั้น

หากผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาหรือข้อสงสัยประการใดเกี่ยวกับแบบสอบถามชุดนี้ โปรดติดต่อ

ข้าพเจ้า ดร.ประคอง มาโต ผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายเลขโทรศัพท์ 087-8426924 และ E-mail prakong_99@hotmail.com

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลไว้ ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี

☐ 20 - 35 ปี

☐ 36 - 50 ปี

☐ 50 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

☐ โสด

☐ สมรส

☐ หม้าย / หย่า / ร้าง

4. การศึกษา

☐ ต่ำกว่าประถมศึกษา

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

☐ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

☐ พนักงานบริษัท

☐ ธุรกิจส่วนตัว

☐ นักเรียน / นักศึกษา

☐ รับจ้างทั่วไป

☐ เกษตรกร

☐ อื่น (โปรดระบุ)

6. รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน

☐ น้อยกว่า 10,000 บาท

☐ 10,000 – 20,000 บาท

☐ 20,001 – 30,000 บาท

☐ มากกว่า 30,000 บาท

7. ภูมิลานา

☐ ภายในจังหวัดอุทัยธานี

☐ ภายนอกจังหวัดอุทัยธานี คือ จังหวัด.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ท่านเดินทางมาจากภาคใด

ภาคกลาง

ภาคเหนือ

ภาคตะวันออก

ภาคอีสาน

ชมโบราณสถาน / โบราณวัตถุ

ชมทรัพยากรธรรมชาติ

เยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง

รับประทานอาหาร

ถ่ายภาพ

ชื่อของฝาก / ของที่ระลึก

อื่น (โปรดระบุ)

10. ท่านมาท่องเที่ยวแบบพักค้างคืนหรือไม่ หากท่านพักค้างคืนท่านพักที่ไหน

ไม่พักค้างคืน

พักค้างคืน จำนวน.....วัน.....คืน (โปรดระบุ)

โรงแรม / รีสอร์ท

กางเต็นท์

บ้านตัวเองหรือคนรู้จัก

โฮมสเตย์

อื่น (โปรดระบุ)

11. ในอนาคตท่านต้องการจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอุทยานนี้อีกหรือไม่

ต้องการ ไม่ต้องการ เพราะ.....

12. ท่านจะแนะนำแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีให้กับผู้อื่นหรือไม่

แนะนำ ไม่แนะนำ เพราะ.....

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความต้องการของนักท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการให้บริการ					
1. ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน					
2. ที่พักเพียงพอและเหมาะสม					
3. ร้านอาหารและเครื่องดื่มสะอาด และเพียงพอ					
4. ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีเพียงพอ					
5. ห้องนำห้องสุขาในสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด/เพียงพอ/สะดวกต่อการใช้งาน					
ด้านสถานที่ในการจัดงาน					
6. การเดินทางมายังสถานที่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก					
7. การเดินทางมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน					
8. มีการจัดสถานที่เพื่อใช้พักผ่อนบริเวณสถานที่แหล่งท่องเที่ยว					
9. ความสะอาดของสถานที่แหล่งท่องเที่ยว					
10. ที่จอดรถมีความเพียงพอและเหมาะสม					

ความต้องการของนักท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11. ความปลอดภัยภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					
12. มีสถานที่ให้บริการด้านอื่นๆ เพียงพอ (ร้านซักรีด ธนาคาร ตู้ ATM เป็นต้น)					
13. สาธารณูปโภคต่างๆ มีความเหมาะสม (ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น)					
ด้านการส่งเสริมการตลาด					
14. มีกิจกรรมเสริมอื่นๆที่น่าสนใจภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					
15. ของที่ระลึกแสดงถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น					
16. มีเจ้าหน้าที่นำเที่ยวภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					
17. การโฆษณาประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง					
ด้านบุคลากร					
18. คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความสุภาพและเป็นมิตร					
19. คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความรวดเร็ว					
20. คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ					
21. คนในพื้นที่ให้คำแนะนำ และตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน					
22. คนในพื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่แหล่งท่องเที่ยว					
23. มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง					
ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ					
24. สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี					
25. สภาพอากาศเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว					
26. อากาศสดชื่น และไม่มีมลพิษ					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว ท่านคิดว่าควรมีทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธของเมืองพระชนกจักรีอย่างไร

ทิศทางการพัฒนา คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ควรพัฒนาเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิต					
2. ควรพัฒนาการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง					
3. ควรพัฒนาและอนุรักษ์ความมั่งคั่งทางศิลปวัฒนธรรมที่สร้างความประทับใจต่อผู้ที่พบเห็น					
4. ควรพัฒนาการถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างต่อเนื่อง					
5. ควรสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณี					

ทิศทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	เห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ควรพัฒนาการจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว					
2. ควรกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ให้มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัย					
3. ควรกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและหรือฤดูกาล					
4. ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ					
5. ควรมีการจัดการด้านการติดตามและการ ประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว					

ทิศทางการพัฒนาการจัดการด้าน กิจกรรมท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1 ควรมีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน					
2 ควรมีการให้ความรู้และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว เพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน					
3 ควรประสานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยว					

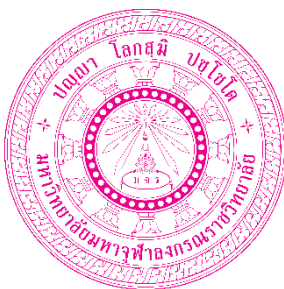
ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมของการท่องเที่ยว ท่านมีความเห็นว่าควรส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธในจังหวัดนี้ อย่างไร

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านคมนาคมและสาธารณูปโภค					
1.1 ควรมีการปรับปรุงถนนและพัฒนา เส้นทางเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดให้เชื่อมโยงถึงกัน					
1.2 ควรจัดการด้านการบริการและจัดหาสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว					
1.3 ควรเร่งพัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่นไฟฟ้า ประปาในแหล่งท่องเที่ยว					
2. ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว					
2.1 ควรมีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน					
2.2 ควรมีการให้ความรู้และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยวเพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน					
2.3 ควรประสานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					
3. ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก					

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.1 ควรมีการผลิตสินค้าและของที่ระลึก แก่นักท่องเที่ยวใน เชิงวัฒนธรรม					
3.2 ควรมีการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ณ ศูนย์ข้อมูล ท่องเที่ยวของจังหวัดและเอกชน					
4. ด้านบทบาทของภาครัฐภาคเอกชนและ ภาคประชาชน ในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีลักษณะต่อไปนี้ในระดับใด					
4.1 บทบาทของภาครัฐ					
- ภาครัฐควรมีบทบาทในการลงทุนด้านพัฒนาสาธารณูปโภค					
- ภาครัฐควรมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
- ภาครัฐควรมีบทบาทในการพัฒนาการตลาดด้านการท่องเที่ยว					
4.2 บทบาทของภาคเอกชน					
- ภาคเอกชนควรมีบทบาทการลงทุนด้านสาธารณูปโภค					
- ภาคเอกชนควรมีบทบาทร่วมทำตลาดและสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ บริการท่องเที่ยว					
4.3 บทบาทของภาคประชาชน					
- ภาคประชาชนควรมีบทบาทในการดูแลทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยว ท้องถิ่น					
- ภาคประชาชนควรมีบทบาทในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการการ ท่องเที่ยว					
- ภาคประชาชนควรมีบทบาทในการเป็นผู้ร่วมตัดสินใจวางแผน การ ปฏิบัติการ และการประเมินผลการพัฒนา					
- ภาคประชาชนควรมีบทบาทการเป็นเจ้าของธุรกิจท่องเที่ยวได้รับการ กระจายรายได้					

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

แบบสัมภาษณ์

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 การพัฒนาการท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นสิ่งที่ควรพัฒนาส่งเสริม และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. การตอบแบบสอบถามนี้ คำตอบของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ ทุกตอน เพื่อให้การวิจัยนี้มีความเที่ยงตรงและเกิดประโยชน์แท้จริง โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

2. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามนี้จะเก็บเป็นความลับ การนำเสนอผลการวิจัยจะเสนอในภาพรวมเท่านั้น

หากผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาหรือข้อสงสัยประการใดเกี่ยวกับแบบสอบถามชุดนี้ โปรดติดต่อ
ข้าพเจ้า ดร.ประคอง มาโต ผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายเลขโทรศัพท์ 087-8426924
และ E-mail prakong_99@hotmail.com

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลไว้ ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ
2. อายุ..... ปี
3. ระดับการศึกษา
4. ตำแหน่งของผู้ที่ให้สัมภาษณ์
4. ระยะเวลาการทำงานในตำแหน่งนี้ ปี

ส่วนที่ 2 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

2.1 ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว

1) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม

ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ มีอะไรบ้าง มีความเป็นมาอย่างไร

.....

ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี อะไรบ้าง มีความเป็นมาอย่างไร

.....

ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม อะไรบ้าง มีความเป็นมาอย่างไร

.....

ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง อะไรบ้าง มีความเป็นมาอย่างไร

.....

ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดได้ อะไรบ้าง มีความเป็นมาอย่างไร

.....

ความผูกพันต่อท้องถิ่น เป็นอย่างไร

.....

ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์เป็นอย่างไร

.....

2) ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นอย่างไร

.....

ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว เป็นอย่างไร

.....

ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว มีอะไรบ้าง

.....

2.2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร

.....

ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก เป็นอย่างไร

.....

2.3 การบริหารจัดการ

1) การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว เป็นอย่างไร

.....

การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ เป็นอย่างไร

.....

การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว เป็นอย่างไร

.....

2) การจัดการด้านการท่องเที่ยว

การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว เป็นอย่างไร

.....

การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นอย่างไร

.....

การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เป็นอย่างไร

.....

ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เป็นอย่างไร

.....

ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นอย่างไร

.....

ตอนที่ 3 การพัฒนาการท่องเที่ยว

ท่านในฐานะเจ้าของบ้าน (hosts) ท่านมีความต้องการพัฒนาอย่างไร ภายในชุมชนไปเป็นทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ดังประเด็นต่อไปนี้

1 ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมทางแนวคิด (ความเชื่อและค่านิยม)

.....

2 ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (อาชีพและวิถีชีวิตประจำวัน)

.....

3 ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (อาหารและพืชสมุนไพร)

.....

4 ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (ศิลปะและหัตถกรรม)

.....

5 สิ่งอำนวยความสะดวก

.....

6 การบริการ

.....

7 กิจกรรม

.....

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นสิ่งที่ควรพัฒนาส่งเสริม และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4.1 พื้นที่การท่องเที่ยวปัจจุบันเป็นอย่างไร การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธนั้นควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวปัจจุบันมีอะไรบ้าง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธนั้นควรเป็นอย่างไร

.....

.....

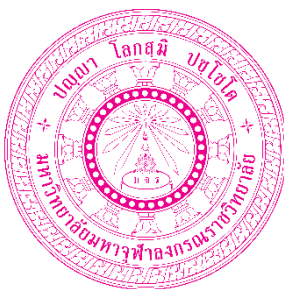
.....

4.3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวปัจจุบันเป็นอย่างไร การพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธนั้นควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

การสนทนากลุ่ม (FOCUS GROUP)

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ดำเนินการสนทนาเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....น. สถานที่.....

ผู้ดำเนินการรายการ.....

ผู้จัดบันทึก.....

คำชี้แจง แบบบันทึกการสนทนากลุ่มนี้ แบ่งเป็น ๔ ตอน

ตอนที่ ๑ ขอให้ทุกท่านร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและท่านคิดว่าสามารถพัฒนาให้เป็นจุดขายรวมทั้งดึงดูดนักท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง โดยให้คำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวใน 3 ประเด็น คือ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ 3) ด้านการเข้าถึง สำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

	วัฒนธรรม ทาง แนวคิด (ความ เชื่อ และ ค่านิยม)	วัฒนธรรมบรรทัด ฐาน(อาชีพและ วิถีชีวิตประจำวัน)	วัฒนธรรม บรรทัดฐาน (อาหารและพืช สมุนไพร)	วัฒนธรรมทาง วัตถุ (ศิลปะและ หัตถกรรม)
การเข้าถึง (Accessibility)	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -

	วัฒนธรรม ทาง แนวคิด (ความ เชื่อ และ ค่านิยม)	วัฒนธรรมบรรทัด ฐาน(อาชีพและ วิถีชีวิตประจำวัน)	วัฒนธรรม บรรทัดฐาน (อาหารและพืช สมุนไพร)	วัฒนธรรมทาง วัตถุ (ศิลปะและ หัตถกรรม)
สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -
สิ่งดึงดูดใจ (Attraction)	กิจกรรม - - - - -	กิจกรรม - - - - -	กิจกรรม - - - - -	กิจกรรม - - - - -

ตอนที่ ๒ บทสนทนาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพื้นที่ กิจกรรมในพื้นที่.....

บันทึกข้อคิดเห็น

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ บทสนทนาเกี่ยวกับการสิ่งที่ควรพัฒนาในพื้นที่ และกิจกรรมที่ควรพัฒนาในพื้นที่

บันทึกข้อคิดเห็น

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ บทสนทนาเกี่ยวกับวิธี แนวทาง หรือกลยุทธ์ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่
บันทึกข้อคิดเห็น

.....

.....

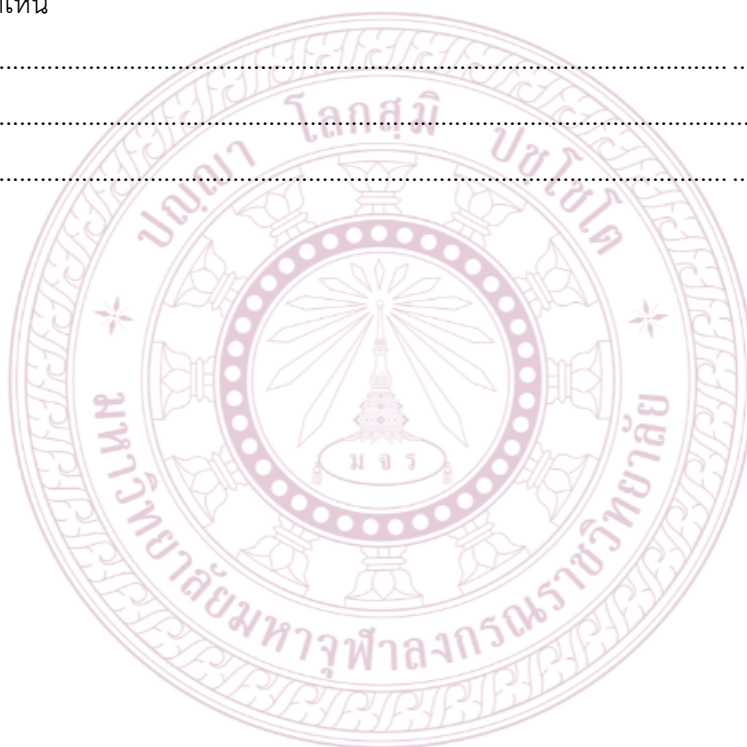
.....

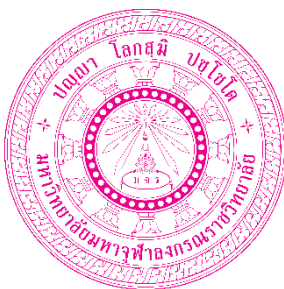
ตอนที่ ๕ บทสนทนาเกี่ยวกับการสังเคราะห์องค์ความรู้การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ ในการส่งเสริม
การท่องเที่ยวในพื้นที่
บันทึกข้อคิดเห็น

.....

.....

.....

กิจกรรมถอดองค์ความรู้

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ชื่อผู้ร่วมถอดองค์ความรู้.....

เวลา.....น. สถานที่.....

หัวข้อกิจกรรม

๑. พื้นที่ที่ถูกพัฒนา
๒. กิจกรรมที่พัฒนา
๓. กลยุทธ์ในการส่งเสริม
๔. แนวทางการต่อยอด
๕. องค์ความรู้ที่ได้
๖. การอนุรักษ์ที่เหมาะสม

ของขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

๒. หนังสือของความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูล

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี

ณ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง

จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๑๑๐

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูล สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลชุมชน

เรียน/กราบনমসকর

ด้วยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี ณ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ได้มีการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี ซึ่งกระผม ดร. ประคอง มาโต ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สังกัดส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้จัดทำ โครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ แผนงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนก จักรวัฒนธรรมวิถีพุทธ (Tourism Development of Phra Chanok Chakri, Buddhist Culture.) ตามสัญญาเลขที่ MCU ๖๕๐๒๘ ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ กระผมผู้ทำวิจัยจึงขอความอนุเคราะห์ท่านให้ข้อมูลและสัมภาษณ์ดังกล่าว ในส่วนของวัน เวลา สถานที่ที่จะขอข้อมูลและสัมภาษณ์นั้น จะขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลหลักกำหนดตามความสะดวก

จึงเรียน/กราบনমসকরมาเพื่อพิจารณาและหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

เรียน/กราบনমসকরมาด้วยความเคารพ

(ดร.ประคอง มาโต)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.ประคอง มาโต มือถือ ๐๘๗-๘๔๒๖๙๒๔

E-mail. prakong_๙๙@hotmail.com

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี
ณ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง
จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๑๑๐

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูล สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลชุมชน

เรียน/กราบบังคมทูล อาจารย์นิรันดร์ กล้าการชาย ปราชญ์พิพิธภัณฑวัดหนองขุนชาติ

ด้วยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี ณ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ได้มีการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี ซึ่งกระผม ดร.ประคอง มาโต ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สังกัดส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้จัดทำโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ แผนงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ (Tourism Development of Phra Chanok Chakri, Buddhist Culture.) ตามสัญญาเลขที่ MCU ๖๕๐๒๔ ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ กระผมผู้ทำวิจัยจึงขอความอนุเคราะห์ท่านให้ข้อมูลและสัมภาษณ์ดังกล่าว ในส่วนของวัน เวลา สถานที่ที่จะขอข้อมูลและสัมภาษณ์นั้น จะขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลหลักกำหนดตามความสะดวก

จึงเรียน/กราบบังคมทูลมาเพื่อพิจารณาและหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

เรียน/กราบบังคมทูลด้วยความเคารพ

(ดร.ประคอง มาโต)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.ประคอง มาโต มือถือ ๐๘๗-๘๔๖๔๒๔

E-mail: prakong_๕๕@hotmail.com

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี
ณ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง
จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๑๑๐

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูล สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลชุมชน

เรียน/กราบบังคมทูล พระครูอุปถัมภ์ปฏิบัติโสภณ เจ้าอาวาสวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม

ด้วยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี ณ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ได้มีการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี ซึ่งกระผม ดร.ประคอง มาโต ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สังกัดส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้จัดทำโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ แผนงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ (Tourism Development of Phra Chanok Chakri, Buddhist Culture.) ตามสัญญาเลขที่ MCU ๖๕๐๒๘ ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ กระผมผู้ทำวิจัยจึงขออนุญาตท่านให้ข้อมูลและสัมภาษณ์ดังกล่าว ในส่วนของวัน เวลา สถานที่ที่จะขอข้อมูลและสัมภาษณ์นั้น จะขออนุญาตให้ผู้ให้ข้อมูลหลักกำหนดตามความสะดวก

จึงเรียน/กราบบังคมทูลมาเพื่อพิจารณาและหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

เรียน/กราบบังคมทูลด้วยความเคารพ

(ดร.ประคอง มาโต)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.ประคอง มาโต มือถือ ๐๘๗-๘๔๒๖๙๒๔

E-mail. prakong_๙๙@hotmail.com

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี

ณ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง

จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๑๑๐

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานข้อมูล สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลชุมชน

เรียน/กราบบังคมทูล พระราชอุทัยโสภณ เจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ

ด้วยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี ณ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ได้มีการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี ซึ่งกระผม ดร.ประคอง มาโต ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สังกัดส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้จัดทำโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ แผนงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ (Tourism Development of Phra Chanok Chakri, Buddhist Culture.) ตามสัญญาเลขที่ MCU ๖๕๐๒๘ ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ กระผมผู้ทำวิจัยจึงขอความอนุเคราะห์ท่านให้ข้อมูลและสัมภาษณ์ดังกล่าว ในส่วนของวัน เวลา สถานที่ที่จะขอข้อมูลและสัมภาษณ์นั้น จะขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลหลักกำหนดตามความสะดวก

จึงเรียน/กราบบังคมทูลมาเพื่อพิจารณาและหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

เรียน/กราบบังคมทูลด้วยความเคารพ

(ดร.ประคอง มาโต)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.ประคอง มาโต มือถือ ๐๘๗-๘๔๒๖๔๒๔

E-mail: prakong_๕๕@hotmail.com

๓. ภาพถ่ายในการลงพื้นที่ทำวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล ดร.ประคอง มาโต
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานีอุทัยธานี
วัน เดือน ปีเกิด ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๘
สถานที่เกิด ๑๑๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองบ่มกล้วย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ประเทศไทย
วุฒิการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๒

พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) คณะสังคมศาสตร์

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.)

สาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒-๒๕๖๔

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.)

สาขาวิชารัฐศาสตร์

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย

๑. เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาการจัดการ
สาธารณูปการ ตามหลังนิเวศวิทยาเชิงพุทธ ๒๕๕๘
๒. เรื่อง การจัดการน้ำแบบพหุพาคีของชุมชนตามลำคลอง
ของ เขื่อนทับเสลา อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ๒๕๕๙
๓. เรื่อง “การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว
ในพื้นที่มรดกโลกห้วยขาแข้ง” ๒๕๖๐
๔. เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ตาม
แนวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ของเมืองพระชนก
จักรี .๒๕๖๑

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ ชื่อเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

สถานภาพ ผู้วิจัย

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๑๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองบ่มกล้วย อำเภอบ้านไร่

จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๑๘๐

โทรศัพท์ ๐๘๗-๘๔๔๒ ๖๙๒๔

E-mail: prakong_๙๙@hotmail.com